

1952. évi III. törvény

a polgári perrendtartásról

ELSŐ RÉSZ

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

I. FEJEZET

Alapvető elvek

A törvény célja

1. § Ennek a törvénynek az a célja, hogy a természetes személyek és más személyek vagyoni és személyi jogaival kapcsolatban felmerült jogviták bíróság előtti eljárásban való pártatlan eldöntését az e fejezetben meghatározott alapelvek érvényesítésével biztosítsa.

A bíróság feladatai a polgári perben

2. § (1) A bíróságnak az a feladata, hogy - összhangban az 1. §-ban foglaltakkal - a feleknek a jogviták elbírálásához, a perek tisztességes lefolytatásához és ésszerű időn belül történő befejezéséhez való jogát érvényesítse.

(2) A per befejezésének ésszerű időtartama a jogvita tárgyát és természetét, valamint az eljárás lefolytatásának egyedi körülményeit is figyelembe véve határozható meg. Nem hivatkozhat a per ésszerű időn belül történő befejezésének követelményére az a fél, aki magatartásával, illetve mulasztásával a per elhúzódtásához maga is hozzájárult.

(3) Az (1) bekezdésben foglaltak teljesítésének elmulasztása esetén a fél - az alapvető jogait ért sérelemre hivatkozással - méltányos elégtételt biztosító kártérítésre tarthat igényt, feltéve, hogy a sérelem a jogorvoslati eljárásban nem orvosolható. Az igény elbírálása során a bíróság soron kívül jár el. A kártérítés megállapítását nem zárja ki, ha a bíróság nevében eljáró személynek az okozott jogsérelem közvetlenül nem volt felróható.

(4) A bíróság e törvény alkalmazása során annak rendelkezéseit, csak az ebben a fejezetben meghatározott alapelvekkel összhangban értelmezheti.

3. § (1) A bíróság a polgári ügyek körében felmerült jogvitát erre irányuló kérelem esetén bírálja el. Ilyen kérelmet - ha törvény eltérően nem rendelkezik - csak a vitában érdekelt fél terjeszthet elő.

(2) A bíróság - törvény eltérő rendelkezése hiányában - a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van. A bíróság a fél által előadott kérelmeket, nyilatkozatokat nem alakszerű megjelölésük, hanem tartalmuk szerint veszi figyelembe.

(3) A jogvita elbírálásához szükséges bizonyítékok rendelkezésre bocsátása - ha törvény eltérően nem rendelkezik - a feleket terheli. A bizonyítás indítványozása elmulasztásának, illetve a bizonyítási indítvány elkésztett voltának jogkövetkezményei, valamint a bizonyítás esetleges sikertelensége törvény eltérő rendelkezése hiányában a bizonyításra kötelezett felet terheli. A bíróság köteles a jogvita eldöntése érdekében a bizonyításra szoruló tényekről, a bizonyítási teherről, illetve a bizonyítás sikertelenségének következményeiről a feleket előzetesen tájékoztatni.

(4) A bíróság a bizonyítási indítványhoz, illetve a bizonyítást elrendelő határozatához nincs kötve. A bíróság mellőzi a bizonyítás elrendelését, vagy a már elrendelt bizonyítás lefolytatását (kiegészítését, megismétlését), ha az a jogvita elbírálása szempontjából szükségtelen. A bíróság a bizonyítás elrendelését mellőzni köteles, ha a bizonyítási indítványt a fél neki felróható okból elkésztett, vagy egyébként a jóhiszemű pervittel össze nem egyeztethető módon terjeszti elő, kivéve, ha a törvény eltérően rendelkezik.

(5) Ha törvény másként nem rendelkezik, a bíróság a polgári perben alakszerű bizonyítási szabályokhoz, a bizonyítás meghatározott módjához vagy meghatározott bizonyítási eszközök alkalmazásához nincs kötve, szabadon felhasználhatja a felek előadásait, valamint felhasználhat minden egyéb bizonyítékot, amely a tényállás felderítésére

alkalmas. E rendelkezések nem érintik a törvényes vélelmeket, ideértve azokat a jogszabályokat is, amelyek szerint valamely körülményt az ellenkező bizonyításáig valónak kell tekinteni.

(6) A bíróság köteles gondoskodni arról, hogy a felek minden, az eljárás során előterjesztett kérelmet, jognyilatkozatot, valamint a bírósághoz benyújtott okiratot megismerhessenek és azokra - törvényben előírt időn belül - nyilatkozhassanak.

4. § (1) A bíróságot határozatának meghozatalában más hatóság döntése vagy a fegyelmi határozat, illetve az azokban megállapított tényállás nem köti.

(2) Ha jogerősen elbírált bűncselekmény vagyoni jogi következményei felől polgári perben kell határozni, a bíróság a határozatában nem állapíthatja meg, hogy az elítélt nem követte el a terhére rótt bűncselekményt.

5. § (1) A bíróság - ha törvény eltérően nem rendelkezik - a felek közötti jogvitát nyilvános tárgyaláson bírálja el.

(2) A bíróság a nyilvánosságot indokolt határozatával az egész tárgyalásról vagy annak egy részéről kizárhatja, ha az államtitok, szolgálati titok, üzleti titok vagy külön törvényben meghatározott más titok megőrzése végett feltétlenül szükséges. A bíróság a nyilvánosságot a közérkölcös védelmében, valamint az ügyfél kérelmére abban az esetben is kizárhatja, ha az a fél személyiségi jogainak védelme érdekében indokolt. A bíróság a nyilvánosságot különösen indokolt esetben a tárgyalásnak a tanúkihallgatással érintett részéről akkor is kizárhatja, ha a tanú adatainak zártan kezelését rendelte el, és a zárt tárgyaláson történő meghallgatás a tanú, illetve hozzátartozója életének, testi épségének a megóvása érdekében feltétlenül szükséges.

(3) A bíróság a tárgyalás során hozott határozatát nyilvánosan hirdeti ki.

6. § (1) A bírósági eljárás nyelve a magyar. A magyar nyelv nem tudása miatt senkit hátrány nem érhet.

(2) A bírósági eljárásban - nemzetközi egyezményben meghatározott körben - mindenki jogosult anyanyelvét, regionális vagy kisebbségi nyelvét használni.

(3) A bíróság köteles tolmácsot alkalmazni, ha az az (1)-(2) bekezdésben foglalt elvek érvényesülése érdekében szükséges.

7. § (1) A bíróság - jogszabályban előírt esetekben - kérelemre segítséget nyújt ahhoz, hogy a fél jogai, illetve törvényes érdekei védelmében bírósághoz fordulhasson.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak teljesülése érdekében a bíróság köteles a felet - ha nincs jogi képviselője - perbeli eljárási jogairól és kötelezettségeiről, valamint a pártfogó ügyvédi képviselőt engedélyezésének lehetőségéről a szükséges tájékoztatással ellátni. A bíróság jogszabályban meghatározott esetben és módon a felet - kérelmére - részben vagy egészben mentesíti a perittel összefüggő költségek előlegezése, illetve viselése alól.

8. § (1) A bíróság köteles biztosítani, hogy a felek és a per többi résztvevője jogaikat rendeltetésszerűen gyakorolják és perbeli kötelezségeiknek eleget tegyenek.

(2) A bíróság köteles megakadályozni minden olyan eljárást, cselekményt vagy egyéb magatartást, amely a jóhiszemű joggyakorlás követelményével ellentétes, így azt, amely a per elhúzására irányul, vagy erre vezethet. A bíróság a feleket a perbeli jogok jóhiszemű gyakorlására figyelmeztetni köteles. A figyelmeztetésnek ki kell terjednie a rosszhiszemű pervitel következményeire is.

(3) A bíróság pénzbírsággal (120. §) sújtja azt a felet vagy képviselőt, aki akár a tárgyaláson, akár valamely periratban jobb tudomása ellenére vagy nagyfokú gondatlanságból:

a) az ügyre vonatkozó oly tényről állított, amelyről bebizonyult, hogy valótlán, vagy az ügyre tartozó oly tényről tagadt, amelyről bebizonyult, hogy igaz,

b) olyan tényről elhallgatott, amelyről tudnia kellett, hogy valótlán, vagy az ügyre tartozó oly tényről tagadt, amelyről bebizonyult, hogy igaz,

c) nyilvánvalóan alaptalanul hivatkozott valamely bizonyítékra.

(4) A bíróság pénzbírsággal (120. §) sújtja azt a felet (képviselet), valamint más perbeli személyt, aki valamely nyilatkozatot indokolatlanul késedelmesen tesz meg, vagy azt felhívás ellenére sem teszi meg és ezáltal a per befejezését késlelteti.

(5) A bíróság azt a felet (képviselet), aki egyes perbeli cselekményekkel indokolatlanul késedelmeskedik, valamely határidőt vagy határnapot mulaszt, vagy más módon felesleges költségeket okoz, a törvény értelmében a költségek megtérítésére való kötelezésen felül - pernyertességére vagy pervesztességére tekintet nélkül - pénzbírság megfizetésére kötelezi, továbbá a felet a törvényben meghatározott más jogkövetkezéssel sújtja.

Az ügyész feladatai a polgári perben

9. § (1) Az ügyész a felek rendelkezési jogának tiszteletben tartása mellett keresetet indíthat, ha a jogosult jogainak védelmére bármely okból nem képes. Nem indíthat az ügyész keresetet olyan jog iránt, amelyet csak jogszabályban meghatározott személy vagy szervezet érvényesíthet.

(2) Ha az ügyészt az (1) bekezdésben meghatározott keresetindítási jog illeti meg, de a perbeli részvételét megalapozó körülmények a per folyamán állnak be, az ügyész a perben felléphet. Ha az ügyészi fellépés törvényi feltételei fennállnak, a bíróság erről az ügyészt értesíti.

(3) Az ügyészt az általa indított perben, illetve fellépése esetén megilletik mindazok a jogok, amelyek a felet megilletik, egyezséget azonban nem köthet, jogról nem mondhat le, illetve jogokat nem ismerhet el.

(4) Abban a perben, amelynek megindítására külön törvény jogosítja fel az ügyészt, vagy amelyet ellene lehet indítani, az ügyész a fél jogait gyakorolja.

(5) A pert az az ügyész indíthatja meg, illetve a perben az az ügyész léphet fel, aki a perre illetékes bíróság területén működik.

II. FEJEZET

Bíróságok

Eljáró bíróságok

10. § (1) Első fokon ítéleznek:

a helyi bíróság (városi bíróság, kerületi bíróság) és

a megyei bíróság (Fővárosi Bíróság).

(2) Másodfokon ítéleznek:

a) a helyi bírósághoz (városi bírósághoz, kerületi bírósághoz) tartozó ügyekben a megyei bíróság (Fővárosi Bíróság),

b) a megyei bírósághoz (Fővárosi Bírósághoz) tartozó ügyekben az ítélőtábla,

c) az ítélőtáblához tartozó ügyekben (233/A. §), továbbá a 235. § (3) bekezdésében meghatározott esetben a Legfelsőbb Bíróság.

(3) Felülvizsgálati ügyekben a Legfelsőbb Bíróság jár el.

(4) Ahol a törvény helyi bíróságról rendelkezik, ott ezen városi bíróságot és kerületi bíróságot, ahol pedig megyei bíróságról rendelkezik, ott ezen a Fővárosi Bíróságot is érteni kell.

A bíróságok összetétele

11. § (1) Az első fokon eljáró bíróság - a (2) bekezdésben foglalt kivétellel - egy hivatásos bíróból áll (egyesbíró).

(2) Törvényben meghatározott esetben az első fokon eljáró bíróság egy hivatásos bíróból mint elnökből és két ülnökből álló háromtagú tanácsban ítélezik.

(3) Ülnökök közreműködésével jár el a bíróság, ha az egy keresetben, illetőleg az egyesített perekben érvényesített valamelyik igény vagy a viszontkereset, illetőleg a beszámítási kifogás elbírálása tekintetében a törvény szerint ülnökök közreműködése szükséges.

(4) A másodfokon eljáró bírósági tanács három hivatásos bíróból áll.

(5) A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati eljárás során három hivatásos bíróból álló tanácsban ítélezik. Ha az ügy különös bonyolultsága indokolja, a Legfelsőbb Bíróság elrendelheti, hogy az ügyben öt hivatásos bíróból álló tanácsban járjon el.

(6) Törvény indokolt esetben az eljáró bíróság összetételét az (1)-(5) bekezdésekből meghatározottaktól eltérően is megállapíthatja.

12. § (1) Az egyesbíró megteheti mindazokat az intézkedéseket, és meghozhatja mindazokat a határozatokat, amelyeket a törvény a bíróság vagy az elnök hatáskörébe utal.

(2) A bíróság tanácsának hatáskörébe utalt ügyekben az elnök tárgyaláson kívül megtehet minden intézkedést, és az ítélet kivételével meghozhat minden olyan határozatot, amelyet a törvény a bíróság hatáskörébe utal. Tárgyaláson az elnök azokat az intézkedéseket teheti meg, és olyan határozatokat hozhat, amelyeket a törvény kifejezetten az elnök hatáskörébe utal.

(3) Az eljárásban a hivatásos bírakat és az ülnököket ugyanazok a jogok illetik meg és ugyanazok a kötelességek terhelik. Ez vonatkozik az együttalkalmazás tilalmára is.

(4) A törvény további rendelkezéseiben a bíró mind a hivatásos bírót, mind az ülnököt jelenti.

A bírósági titkár és a bírósági ügyintéző

12/A. § (1) Az elsőfokú bíróság hatáskörébe tartozó ügyekben az egyesbíró, illetve a tanács elnöke helyett tárgyaláson kívül bírósági titkár is eljárhat; a bírósági titkár jogosult továbbá a 202. § (2) bekezdésében meghatározottak szerinti bizonyítási eljárás lefolytatására. A bíróság eljárására irányadó, e törvényben meghatározott rendelkezéseket ilyen esetben a bírósági titkár eljárására kell alkalmazni.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott esetben a bírósági titkárnak - ha törvény ettől eltérően nem rendelkezik - önálló aláírási joga van, és megteheti mindazokat az intézkedéseket, illetve - az ítélet kivételével - meghozhatja mindazokat a határozatokat, amelyeket a törvény a bíróság vagy a tanács elnöke hatáskörébe utal.

(3) A bírósági titkár ideiglenes intézkedésről nem hozhat határozatot.

(4) Külön jogszabályban meghatározott esetekben, önálló aláírási joggal, tárgyaláson kívül - a bíró irányítása és felügyelete mellett - bírósági ügyintéző is eljárhat. A bíróság eljárására irányadó, törvényben meghatározott rendelkezéseket ilyen esetben a bírósági ügyintéző eljárására kell alkalmazni.

(5) A bírósági titkár, valamint a bírósági ügyintéző kizárására a 13. § rendelkezéseit kell értelemszerűen alkalmazni.

Bírák kizárása

13. § (1) Az ügy elintézéséből ki van zárva, és abban mint bíró nem vehet részt:

a) a fél, a féllel együtt jogosított vagy kötelezett személy, továbbá az, aki a per tárgyát egészen vagy részben a maga részére követeli, vagy akinek jogaira vagy kötelezettségeire a per eredménye kihatással lehet;

b) az *a)* pont alá eső személy képviselője vagy olyan volt képviselője, aki az ügyben eljár;

c) az *a)* vagy *b)* pont alá eső személynek a (2) bekezdésben megjelölt hozzátartozója vagy volt házastársa;

d) az, akit a perben tanúként vagy szakértőként kihallgattak, vagy akinek tanúként vagy szakértőként való kihallgatását a bíróság elrendelte;

e) az, akitől az ügynek tárgyilagos megítélése egyéb okból nem várható (elfogultság).

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában hozzátartozó az egyeneságbeli rokon és annak házastársa, az örökbe fogadó és a nevelőszülő, az örökbe fogadott és a nevelt gyermek, a testvér, a házastárs, a jegyes és az élettárs, a házastárs egyeneságbeli rokona és testvére, valamint a testvér házastársa.

14. § A perben az a helyi bíróság, megyei bíróság, illetőleg ítélőtábla sem járhat el, amelynek vezetője a 13. § (1) bekezdésének *a)*, *b)* vagy *c)* pontja értelmében ki van zárva.

15. § (1) A per másodfokú elintézéséből ki van zárva az a bíró is, aki a per első fokú elintézésében részt vett.

(2) A per másodfokú elintézéséből és a felülvizsgálati kérelem elbírálásából ki van zárva az a bíró is, aki az eljárás elhúzódomása miatti kifogás elbírálásában részt vett.

16. § (1) A bíróság hivatalból ügyel arra, hogy az előző §-ok értelmében kizárt bíró vagy bíróság az eljárásban ne vegyen részt.

(2) A bíró a bíróság vezetőjének köteles haladéktalanul bejelenteni, ha vele szemben kizárási ok forog fenn; a bejelentés elmulasztásáért vagy késedelmes teljesítéséért fegyelmi és anyagi felelősséggel tartozik.

(3) Kizárási ok esetén a kizárást a bíróság vezetője hivatalból kezdeményezi.

(4) A kizárási okot a fél is bejelentheti. E bejelentésnek az eljárás bármely szakában helye van, a 13. § (1) bekezdésének *e)* pontja alá tartozó okot azonban a fél a tárgyalás megkezdése után csupán akkor érvényesítheti, ha nyomban valószínűsíti, hogy a bejelentés alapjául szolgáló tényről csak a tárgyalás megkezdése után szerzett tudomást, és a tudomásszerzés után az okot nyomban bejelenti.

17. § Ha a bíró a reá vonatkozó kizárási okot maga jelentette be, vagy saját mellőzéséhez maga is hozzájárult, más tanács, illetőleg bíró kijelölése iránt a bíróság vezetője is intézkedhetik. Ilyen esetben a kizárást tárgyában külön határozatot hozni nem kell.

18. § (1) Ha a kizárást kérdését igazgatási ügykörben nem intézik el, a bíró kizárása felől ugyanannak a bíróságnak ugyanazon a fokon eljáró másik tanácsa tárgyaláson kívül is határozhat.

(2) Ha ugyanannak a bíróságnak nincs olyan tanácsa, amelyre a kizárási ok nem vonatkozik, vagy ha a kizárási ok a 14. § értelmében az egész bíróságra kiterjed, a kizárást kérdésében a másodfokú bíróság, a megyei bíróságot mint másodfokú bíróságot és a munkaügyi bíróságot érintő ok esetében az ítélőtábla, az ítélőtáblát mint másodfokú bíróságot érintő ok esetében a Legfelsőbb Bíróság határoz.

(3) Ha a bejelentést nem maga a bíró tette, nyilatkozatát döntés előtt be kell szerezni.

(4) A kizárást kimondó határozat ellen fellebbezésnek nincs helye, a kizárást megtagadása miatt pedig csak abban a fellebbezésben lehet panaszt tenni, amely az ügy érdemében hozott határozat ellen irányul.

19. § (1) Az a bíró, aki a személyére vonatkozó kizárási okot maga jelentette be, bejelentésének elintézéséig a perben nem járhat el. Minden más esetben az érintett bíró továbbra is eljárhat ugyan, de ha a 13. § (1) bekezdésének *a)*-*d)* pontjai alá tartozó kizárási okról van szó, a bejelentés elintézéséig az érdemi határozat hozatalában nem vehet

részt. Ha ugyanaz a fél ugyanabban a perben a kizárás megtagadása után tesz újabb bejelentést a bíró ellen, ez a korlátozás sem érvényesül.

(2) Ha a fél nyilvánvalóan alaptalanul tesz kizárásra irányuló bejelentést, vagy ugyanabban a perben ugyanazon bíró ellen ismételten alaptalan bejelentést tesz, őt a kizárást megtagadó határozatban pénzbírsággal (120. §) lehet sújtani.

20. § A 13-19. §-ok rendelkezéseit a jegyzőkönyvvezető kizárására is megfelelően alkalmazni kell.

21. § (1) A másodfokú bíróság által elrendelt bizonyítást lehetőleg olyan bíró folytassa le, aki az első fokú ítélet meghozatalában nem vett részt.

(2) A perújítás során nem járhat el az a bíró, aki a perújítással megtámadott ítélet meghozatalában részt vett.

(3) A felülvizsgálati kérelem elbírálása során nem járhat el az a bíró, aki a felülvizsgálati kérelemmel érintett határozatok bármelyikének meghozatalában részt vett.

III. FEJEZET

Bírósági hatáskör és illetékesség

Hatáskör

22. § (1) A helyi bíróság hatáskörébe tartoznak mindazok a perek, amelyek elbírálását törvény nem utalja a megyei bíróságok hatáskörébe.

(2) A munkaügyi bíróság hatáskörébe tartoznak a 349. §-ban meghatározott munkaügyi perek.

23. § (1) A megyei bíróság hatáskörébe tartoznak:

a) azok a vagyoni perek, amelyek tárgyának értéke az ötmillió forintot meghaladja, kivéve a házassági vagyoni pert, ha azt a házassági perrel együtt vagy annak folyamán indítják meg;

b) azok a perek, amelyeket a közigazgatási jogkörben eljáró személyek által hivatalos eljárásukban okozott károk megtérítése iránt indítanak;

c) a szerzői és a szomszédos jogi perek - ideértve a közös jogkezelés körébe tartozó jogok és díjigények érvényesítése iránt indított pereket is -, valamint az iparjogvédelmi perek és a Ptk. 86. § (3)-(4) bekezdésében meghatározott jogokkal kapcsolatos perek;

d) a nemzetközi árufuvarozási vagy szállítmányozási szerződéssel kapcsolatos perek;

e) a cégekkel kapcsolatos perek közül:

ea) a kérelemnek helyt adó cégbírósági bejegyző végzés hatályon kívül helyezése iránt indított perek,

eb) a cég létesítő okirata vagy annak módosítása érvénytelenségének, hatálytalanságának vagy létre nem jöttének megállapítása iránti perek,

ec) a cég szervei határozatának bírósági felülvizsgálata iránt indított perek,

ed) a cégek és tagjaik (volt tagjaik) közötti, illetve a tagok (volt tagok) egymás közti a tagsági jogviszonyon alapuló perek,

ee) a gazdasági társaságban történő befolyásszerzéssel kapcsolatos perek, továbbá

ef) a társaság tartozásaiért korlátozott felelősséggel tartozó tag (részvényes) felelősségének korlátlaná minősítése iránti perek;

f) a megyei bíróság által nyilvántartásba vett, cégnek nem minősülő szervezetekkel kapcsolatos perek közül:

fa) az ilyen szervezetek ellen a törvényességi felügyeletet gyakorló szerv által indított perek,

fb) az ilyen szervezetek és tagjaik (volt tagjaik) közötti, illetve a tagok (volt tagok) egymás közti a tagsági jogviszonyon alapuló perek;

g) a személyhez fűződő jogok megsértése miatt keletkezett polgári jogi igények érvényesítése iránt indított perek, ideértve az e jogok megsértése miatt indított kártérítési pereket is, ha az előbbiekkal együtt vagy azok folyamán indítják meg;

h) az értékpapírból származó jogviszonnyal kapcsolatos perek;

i) a közigazgatási perek (XX. fejezet), a 349. § (5) bekezdésében meghatározott perek kivételével;

j) a sajtóhelyreigazítási perek (XXI. fejezet);

k) a tisztességtelen szerződési feltételek érvénytelensége tárgyában [Ptk. 209/A. § (1) és (2) bek., 209/B. §, 301/A. § (4)-(6) bek.] indított perek;

l) azok a megállapításra irányuló (123. §) perek, amelyek esetében a per tárgyának értéke - ha a marasztalás kérhető lenne - meghaladná az *a)* pontban meghatározott értéket;

m) a 2. § (3) bekezdésében meghatározott kártérítési perek;

n) az egészségügyi szolgáltatókkal kötött finanszírozási szerződésből eredő perek;

o) azok a perek, amelyeket törvény a megyei bíróság hatáskörébe utal.

(2) Ha valamelyik pertársra a megyei bíróságnak van hatásköre, a per a megyei bíróság hatáskörébe tartozik.

23/A. §

A pertárgy értéke

24. § (1) A pertárgy értékének megállapításánál a keresettel érvényesített követelés vagy más jog értéke irányadó.

(2) A keresettel érvényesített követelés vagy más jog értékeként - a tényleg megállapítható összegtől függetlenül - az alábbi értéket kell számításba venni:

a) tartási vagy élelmezési követelés, egyéb járadék, más időszakos szolgáltatás vagy haszonvétel iránti perben a még teljesítendő valamennyi szolgáltatás értékét, de nem többet, mint az egy évi szolgáltatás értékét;

b) munkaügyi perben - feltéve, hogy a per tárgya nem pénzkövetelés - az egyévi átlagkeresetet, ha a perben maga a munkaviszony vitás, ha pedig a jogvita csak bérkülönbözettel kapcsolatos, a bérkülönbözet egyévi összegét;

c) bérleti vagy haszonbérleti jogviszonyra vonatkozó perben az egy évi bér, illetőleg haszonbér összegét;

d) számadás helyességének megállapítása iránt indított perben a vitás követelések, illetőleg tartozások összege közül a nagyobb összeget, számadási kötelezettség megállapítása iránt indított perben pedig azt az összeget, amelyet a felperes keresetében a számadás előterjesztésének elmulasztása esetére felszámít;

e) dologi jogi perekben a vitás dolog (rész), illetőleg dologi jog értékét;

f) követelés biztosítása, zálogjog vagy jelzálogjog iránti perben, valamint végrehajtási igényperben a követelés összegét, ha azonban a biztosíték (zálog, kezességi kötelezettségvállalás stb.) értéke, illetőleg összege ennél kisebb, ezt az utóbbi értéket, illetőleg összeget;

g) végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránti perben a végrehajtási összeget, illetőleg annak azt a részét, amelyre a végrehajtási jog megszüntét állítják; az a) pont rendelkezései itt is megfelelően irányadók.

25. § (1) Ha a felperes nem pénzbeli követelés iránt indított perben kijelenti, hogy a per tárgya helyett meghatározott pénzösszeget is elfogad, a per tárgyának értékét ennél magasabb összegben megállapítani nem lehet. Ugyanez áll arra az esetre is, ha a felperes vagylagosan kér pénzbeli marasztalást.

(2)

(3) Ha egy vagy több felperes ugyanabban a keresetlevélben egy vagy több alperes elleni követeléseit érvényesíti, a pertárgy értékének megállapításánál az összes követeléseket össze kell adni.

(4) A főkövetelés járulékai (kamat, költség stb.) az érték megállapításánál figyelmen kívül maradnak.

26. § A per tárgyának értékét, a 24-25. §-ok rendelkezéseinek megfelelően, a felperesnek kell megjelölnie; ha ez az érték a köztudomással vagy a bíróság hivatalos tudomásával ellentézik, vagy egyébként valószínűtlen, úgyszintén, ha azt az alperes vitássá teszi, a per tárgyának értékét a bíróság határozza meg.

A hatáskör vizsgálata

27. § (1) A bíróság hatáskörének megállapításánál a per tárgyának értékére a keresetlevél beadásának időpontja irányadó. Ha azonban a per a pertárgy értékében a keresetlevél beadása után bekövetkezett változás folytán tartoznék a bíróság hatáskörébe, a bíróság hatáskörét akkor is meg kell állapítani.

(2) A kereseti követelés felemelése esetében a hatáskört a felemelt érték alapján kell megállapítani, annak leszállítása ellenben a bíróság hatáskörét nem érinti.

28. § A bíróság a hatáskörének hiányát hivatalból veszi figyelembe. Ha azonban a hatáskör a per tárgyának értékétől függ, az alperes érdemi ellenkérelmének (139. §) előadása után a hatáskör hiánya figyelembe nem vehető.

Általános illetékesség

29. § (1) Az a bíróság, amelynek területén az alperes lakik, mindazokban a perekben illetékes, amelyekre más bíróság kizárólagos illetékessége megállapítva nincs (általános illetékesség).

(2) Belföldi lakóhely hiányában az illetékesség az alperes tartózkodási helyéhez igazodik; ha az alperes tartózkodási helye ismeretlen, vagy külföldön van, az utolsó belföldi lakóhely irányadó, ha pedig ez nem állapítható meg, vagy az alperesnek belföldön lakóhelye nem is volt, az illetékességet a felperes lakóhelye, illetőleg ennek hiányában a felperes tartózkodási helye, ha a felperes nem természetes személy, a felperes székhelye alapítja meg.

(3) Ha az alperes állandó munkahelye nem azonos lakóhelyével, a bíróság az alperesnek legkésőbb az első tárgyaláson előadott kérelmére a pert a munkahely bíróságához teszi át tárgyalás és elbírálás végett.

(4) Ha a bíróság illetékessége az ismeretlen helyen tartózkodó alperes elleni perben a (2) bekezdés rendelkezésein alapul, a per folyamán azonban az alperes belföldi lakóhelye (tartózkodási helye) ismeretessé válik, az alperesnek legkésőbb az elsőfokú bíróság előtt ezt követően tartott első tárgyaláson előterjesztett kérelmére a pert további tárgyalás és elbírálás végett a lakóhely (tartózkodási hely) szerint illetékes bírósághoz kell áttenni.

30. § (1) A jogi személyek elleni perekben az általános illetékességet a jogi személy és az annak képviselőjére hivatott szerv székhelye egyaránt megalapítja. Székhelynek - kétség esetében - az ügyintézés helyét kell tekinteni. Ha a jogi személy székhelye Budapesten van, működési köre azonban Pest megye területére terjed ki, a Pest megye területére illetékes bíróság jár el.

(2) Ha a jogi személynek belföldön nincs székhelye, belföldi jogi személy felperes által indított perben az illetékességet a felperes jogi személynek a székhelye alapítja meg. Ha a felperes belföldi természetes személy, a bíróság illetékességét a felperes lakóhelye, illetve ennek hiányában a tartózkodási helye is megalapítja.

(3) A jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságok elleni perekben a bíróság illetékességének megállapítására az (1) és (2) bekezdések rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

(4) Ha a (3) bekezdés hatálya alá nem tartozó jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetet törvény jogképesnek nyilvánít, az e szervezet elleni perben a bíróság illetékességének megállapítására az (1) és (2) bekezdésben foglalt rendelkezések megfelelően irányadóak.

Egyéb illetékességi okok

31. § Mindazokban a perekben, amelyekre más bíróság kizárólagos illetékessége megállapítva nincs, a felperes a pert - választása szerint - az alperesre általánosan illetékes bíróság helyett az alábbi 32-41. §-okban meghatározott előfeltételek mellett az ott megjelölt bármelyik bíróság előtt is megindíthatja.

32. § (1) Vagyonjogi perekre az a bíróság is illetékes, amelynek területén az alperes huzamosabb tartózkodásra utaló körülmények között (pl. mint munkavállaló, tanuló) tartózkodik. A Magyar Honvédség és a fegyveres testületek nem hivatásos tagjainak a jelen §-on alapuló illetékességét állandó szolgálati állomáshelyük határozza meg.

(2) Az (1) bekezdésben szabályozott illetékesség nem alkalmazható az olyan alperessel szemben, akinek nincs perbeli cselekvőképessége (49. §).

(3) Olyan alperes ellen, akinek belföldön sem lakóhelye, sem tartózkodási helye nincs, vagyonjogi pert az előtt a bíróság előtt is lehet indítani, amelynek területén a per tárgya van, vagy amelynek területén az alperesnek lefoglalható vagyona található. Ha a vagyon követelésből áll, a pert az alperes adósának lakóhelyén, ha pedig a követelést valamilyen dolog biztosítja, azon a helyen is meg lehet indítani, ahol ez a dolog van.

(4) Külföldi jogi személyek ellen a (3) bekezdésben meghatározott bíróságon kívül az előtt a bíróság előtt is lehet vagyonjogi pert indítani, amelynek területén a külföldi jogi személy ügyeinek vitelével megbízott személy lakik, illetve vagyonjogi perre a külföldi jogi személy magyarországi fióktelepének, illetve kereskedelmi képviselőjének székhelye szerinti bíróság is illetékes.

32/A. §

33. §

34. § (1) A tartásra, járadékra és más hasonló célú időszakos szolgáltatásra kötelezés iránti per az igény érvényesítésére jogosult lakóhelye szerint illetékes bíróság előtt is megindítható.

(2) A gyermek elhelyezésére irányuló pert a gyermek lakóhelye szerint illetékes bíróság előtt is meg lehet indítani.

35. § (1) Azok a perek, amelyek ingatlan tulajdonára, birtokára vagy ingatlant terhelő jogra vonatkoznak, avagy ingatlanra vonatkozó jogviszonyból erednek, az ingatlan fekvése szerint illetékes bíróság előtt is megindíthatók.

(2)

36. § (1)

(2) A gazdálkodó szervezet által tevékenysége körében kötött ügyletből eredő követelés iránti pert az ügyletkötés vagy a teljesítés helyének bírósága előtt is meg lehet indítani.

37. § A kártérítési per a károkozás helyének a bírósága, illetőleg az előtt a bíróság előtt is megindítható, amelynek területén a kár bekövetkezett.

38. § A váltóra alapított per a váltó fizetési helyének bírósága előtt is megindítható.

39. §

40. § (1) A mellékkötelezettet a főkötelezettel együtt az előtt a bíróság előtt is lehet perelni, amely a főkötelezett elleni perre bármilyen címen illetékes.

(2) Ha valaki a más személyek között folyamatban levő per tárgyát egészen vagy részben a maga részére követeli, ennek a folyamatban levő pernek a bírósága arra a további perre is illetékes, amelyet e követelés érvényesítése végett az említett személyek ellen ő indít.

(3) Az (1) vagy a (2) bekezdés alá nem tartozó esetben a per - az alávetés esetét (41. §) kivéve - az alperesek bármelyikére illetékes bíróság előtt valamennyi alperes ellen (51. §) megindítható.

(4)

41. § (1) Vagyonjogi ügyek tekintetében a felek a felmerült jogvitájukra vagy a meghatározott jogviszonyból eredő jövőbeli jogvitájuk esetére kiköthetik valamely bíróság illetékességét (alávetés). Ilyen kikötéssel a felek élhetnek

a) írásban;

b) szóban, írásbeli megerősítéssel;

c) olyan formában, amely megfelel a felek között kialakult üzleti szokásoknak; vagy

d) nemzetközi kereskedelemben olyan formában, amely megfelel az olyan kereskedelmi szokásoknak, amelyet a felek ismertek vagy ismerniük kellett, és amelyet az ilyen típusú szerződést kötő felek a szóban forgó üzletágban általánosan ismernek és rendszeresen figyelembe vesznek.

(2) Nincs helye illetékességi kikötésnek olyan ügyekben, amelyekre a törvény valamely bíróság kizárólagos illetékességét állapítja meg.

(3) A kikötött bíróság a felek eltérő megállapodása hiányában kizárólagosan illetékes.

(4) A kikötés hatálya kiterjed a jogutódokra is.

Az illetékesség vizsgálata és terjedelme

42. § A bíróság illetékességének megállapításánál a keresetlevél beadásának időpontja irányadó. Ha azonban a per a keresetlevél beadása után bekövetkezett valamely változás folytán tartoznék a bíróság illetékessége alá, a bíróság illetékességét akkor is meg kell állapítani.

43. § (1) A bíróság az illetékességének hiányát hivatalból veszi figyelembe. Ha azonban az illetékesség nem kizárólagos, az alperes érdemi ellenkérelmének (139. §) előadása után az illetékesség hiánya figyelembe nem vehető.

(2) Az illetékességnek vagy az illetékesség hiányának megállapítására előadott tényállítások valóságát a bíróság csak akkor vizsgálja, ha azok a köztudomással vagy a bíróság hivatalos tudomásával ellenkeznek, vagy egyébként valószínűtlenek, vagy ha azokat az ellenfél vitássá teszi.

A bíróság eljárása saját területén kívül

44. § (1) A bíróság rendszerint csak a saját területén vagy a székhelyén teljesítendő bírói cselekményeket foganatosíthatja közvetlenül, és más bíróság területén csak akkor járhat el, ha ez a területének határán foganatosítandó cselekmény befejezése végett szükséges, továbbá, ha a cselekmény közvetlen foganatosítását a sürgősség vagy más fontos érdek indokolja. Egyébként a bíróság a területén vagy székhelyén kívül teljesítendő bírói cselekményeket megkeresés útján foganatosítja.

(2) Ha a bíróság saját területén kívül vagy székhelyén kívül jár el, erről azt a helyi bíróságot, amelynek területén a cselekményt foganatosítja, előre értesíti, és ez a bíróság megkeresésre segédkezni köteles.

Az eljáró bíróság kijelölése

45. § (1) Jogerős határozatok folytán felmerült hatásköri vagy illetékességi összeütközés esetében, úgyszintén akkor, ha az illetékes bíróság nem állapítható meg, vagy kizárás miatt nem járhat el, az eljáró bíróságot ki kell jelölni.

(2) A kijelölés kérdésében

a) a megyei bíróság határoz, ha az összeütközés a területén levő helyi bíróságok között merült fel, valamint ha a területén levő helyi bíróság kizárása esetén a területén levő másik helyi bíróság kijelölhető;

b) az a) pont alá nem tartozó esetekben az ítélőtábla határoz, ha az összeütközés a területén levő helyi, megyei, illetve munkaügyi bíróságok között merült fel, továbbá ha a területén levő helyi, megyei vagy munkaügyi bíróság kizárása esetén a területén levő másik helyi, megyei vagy munkaügyi bíróság kijelölhető;

c) az a) és b) pont alá nem tartozó esetekben a Legfelsőbb Bíróság dönt.

46. § (1) Ha az illetékes bíróság nem állapítható meg, a fél a kijelölés iránti kérelmet bármelyik bíróságnál előterjesztheti; egyébként a kijelölés iránt a perben eljáró bíróság hivatalból köteles előterjesztést tenni.

(2) A kijelölés tárgyában a bíróság a felek meghallgatása nélkül is határozhat.

47. §

IV. FEJEZET

A felek és más perbeli személyek

Perképesség

48. § A perben fél az lehet (perbeli jogképesség), akit a polgári jog szabályai szerint jogok illethetnek és kötelezettségek terhelhetnek.

49. § (1) A perben mint fél személyesen vagy meghatalmazottja útján az járhat el, akinek a polgári jog szabályai szerint teljes cselekvőképessége van, illetőleg, aki a per tárgyáról a polgári jog szabályai szerint érvényesen rendelkezhetik (perbeli cselekvőképesség).

(2) Ha a félnek nincs perbeli cselekvőképessége, valamint akkor is, ha a fél jogi személy, nevében törvényes képviselője jár el. Törvényes képviselője jár el annak nevében is, akinek részére a cselekvőképesség érintése nélkül rendelt gondnokot a gyámhatóság, de csak akkor, ha személyesen nem lép fel. Törvényes képviselő hiányában a fél részére a bíróság az ellenfél kérelmére ügygondnokot (74. §) rendel.

(3) A törvényes képviselőre, valamint arra, hogy a törvényes képviselőnek mennyiben van szüksége a per viteléhez vagy egyes perbeli cselekményekhez külön felhatalmazásra, az erre vonatkozó külön jogszabályok, illetőleg a jogi személy szervezetére vonatkozó rendelkezések irányadók.

(4)

50. § (1) A felek perbeli jog- és cselekvőképességét, valamint a törvényes képviselőnek ezt a minőségét, ha ezek iránt kétség merül fel, a bíróság az eljárás bármely szakában hivatalból vizsgálja. A bíróság ugyancsak az eljárás bármely szakában hivatalból vizsgálja azt, hogy a törvényes képviselőnek a per viteléhez vagy az egyes perbeli cselekményekhez esetleg szükséges külön felhatalmazása igazolva van-e.

(2) A perbeli jog- és cselekvőképesség, a törvényes képviselő, illetőleg a felhatalmazás igazolása nem szükséges, ha az köztudomású, vagy ha arról a bíróságnak hivatalos tudomása van.

Pertársaság

51. § Több felperes együtt indíthat pert, illetőleg több alperes együtt perelhető, ha:

a) a per tárgya olyan közös jog, illetőleg olyan közös kötelezettség, amely csak egységesen dönthető el, vagy ha a perben hozott döntés a pertársakra a perben való részvétel nélkül is kiterjedne;

b) a perbeli követelések ugyanabból a jogviszonyból erednek;

c) a perbeli követelések hasonló ténybeli és jogi alapból erednek, és ugyanannak a bíróságnak az illetékessége a 40. § rendelkezéseinek alkalmazása nélkül is mindegyik alperessel szemben megállapítható.

52. § (1) Az 51. § *a)* pontja alá eső pertársaság esetében bármelyik pertárs perbeli cselekményei - az egyezséget, az elismerést és a jogról való lemondást kivéve - arra a pertársra is kihatnak, aki valamely határidőt, határnapot vagy cselekményt elmulasztott, feltéve, hogy mulasztását utóbb nem pótolta.

(2) Ha az 51. § *a)* pontja alá eső pertársak cselekményei vagy előadásai egymástól eltérnek, a bíróság azokat a per egyéb adatait is figyelembe véve bírálja el.

53. § (1) Az 51. § *b)* vagy *c)* pontja alá eső pertársaság esetében egyik pertárs cselekménye vagy mulasztása sem szolgálhat a többi pertárs előnyére vagy hátrányára.

(2) Az 51. § *b)* vagy *c)* pontja alá eső pertársaság esetén a határnapra szóló idézést, valamint az érdemi határozatot az abban közvetlenül nem érdekelt pertárral is közölni kell; a tárgyalás elkülönítése esetén (149. §) azonban a közvetlenül nem érdekelt pertársak idézése mellőzhető.

53/A. §

Beavatkozás a perbe

54. § (1) Akinek jogi érdeke fűződik ahhoz, hogy a más személyek között folyamatban levő per miként dőljön el, a perbe - az első fokú ítélet hozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig - az azonos érdekű fél pernyertességének előmozdítása végett beavatkozhat.

(2)

55. § A beavatkozást írásban vagy a tárgyaláson szóval kell bejelenteni, s a beavatkozónak meg kell jelölnie, hogy melyik fél pernyertességét kívánja előmozdítani, továbbá, hogy a fél pernyertességéhez milyen jogi érdeke fűződik. A bejelentést a felekkel közölni kell.

56. § (1) A bíróság a beavatkozás megengedése tárgyában határozathozatal előtt a feleket és a beavatkozót szükség esetén meghallgatja.

(2) Ha a per folyamán derül ki, hogy beavatkozásnak nem lett volna helye, a bíróság a beavatkozót - a felek és a beavatkozó meghallgatása után - a perből kizárja.

(3) A beavatkozást megengedő határozat ellen fellebbezésnek helye nincs. A beavatkozást elutasító, valamint a beavatkozót a perből kizáró határozat ellen a beavatkozó fellebbezéssel élhet; ennek jogerős elintézéséig a beavatkozó a perben részt vehet.

57. § (1) A beavatkozó - az egyezséget, az elismerést és a jogról való lemondást kivéve - minden cselekményre jogosult, amelyet az általa támogatott fél megtehet, cselekményeinek azonban csak annyiban van hatálya, amennyiben a fél a cselekményt elmulasztja, illetőleg amennyiben a beavatkozó cselekményei a fél cselekményeivel nem állnak ellentétben. Ha a perben hozott ítélet jogereje a beavatkozónak az ellenféllel szemben fennálló jogviszonyára is kiterjed, a beavatkozó cselekményei akkor is hatályosak, ha azok az általa támogatott fél cselekményeivel ellentétben állnak; az ilyen ellentétes cselekmények befolyását az ügy eldöntésére a bíróság a per egyéb adatait is figyelembe véve bírálja el.

(2) A féllel közlendő határozatokat és iratokat a beavatkozóval is közölni kell.

58. § Az a fél, aki pervesztessége esetére harmadik személy ellen kíván követelést érvényesíteni, vagy harmadik személy követelésétől tart, ezt a harmadik személyt az első fokú ítélet hozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig perbe hívhatja. Perbehívással a beavatkozó és a perbehívott is élhet.

59. § A perbehívást írásban vagy a tárgyaláson szóval kell előterjeszteni, abban meg kell jelölni a perbehívás okát és röviden elő kell adni a per állását. A perbehívást az ellenféllel is közölni kell.

60. § (1) Ha a perbehívott a perbehívást elfogadja, a perbehívóhoz beavatkozóként csatlakozhatik; ezt akár írásban, akár a tárgyaláson szóval is bejelentheti. Egyébként a perbehívóhoz való csatlakozás megengedésére és a perbehívott jogállására a beavatkozás szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(2) A perbehívás elfogadása nem jelenti azt, hogy ezzel a perbehívott a kötelezettségét a perbehívóval szemben elismerné. A perbehívó és a perbehívott közötti jogviszony ebben a perben nem dönthető el.

Változások a felek személyében

61. § (1) Ha a per alapjául szolgáló jogviszonyban a polgári jog szabályai szerint valamelyik fél helyébe a per folyamán jogutód lép, a jogutód a perbe félként önként beléphet, illetőleg a jogutódot az ellenfél is perbe vonhatja. A felperes jogutódját csak akkor lehet perbe vonni, ha a jogutódlás a felperes halála, illetve jogutódlással történő megszűnése miatt következett be.

(2) A felperesi jogutód önkéntes perbelépéséhez a felperes hozzájárulása, az alperesi jogutód önkéntes perbelépéséhez pedig mindkét fél hozzájárulása szükséges. Hozzájárulásra nincs szükség, ha a perbelépés azért történik, mert a jogelőd meghalt vagy jogutódlással megszűnt, a jogutódlást azonban valószínűsíteni kell.

(3) A jogutód perbelépése, illetőleg perbevonása esetén - ha ez nem a jogelőd halála miatt történt - a jogelődöt kérelmére az ellenfél hozzájárulásával a perből el kell bocsátani.

62. § (1) A jogutód perbelépését, illetőleg perbevonását írásban vagy a tárgyaláson szóval kell bejelenteni; a bejelentést közölni kell a felekkel, illetőleg a perbevont jogutóddal is.

(2) A perbelépés vagy perbevonás, illetőleg a jogelődnek a perből való elbocsátása tárgyában a bíróság határozathozatal előtt a felet akkor is meghallgathatja, ha hozzájárulására nincs szükség.

(3) A jogutód a perből elbocsátott jogelődjének helyébe lép; a jogelőd elbocsátásáig végzett perbeli cselekmények és az addig meghozott bírói határozatok vele szemben is hatályosak.

(4) Ha a jogelődöt a perből nem bocsátják el, a jogutód a perben a jogelőd pertársaként vesz részt.

63. § Ha a per tárgyát harmadik személy - akár jogutódként, akár más jogcímen - egészen vagy részben a maga részére igényli, az alperes az igénylőt perbe hívhatja. Ha az igénylő a perbe belép, és az alperes a per tárgyát a visszavétel jogáról való lemondás mellett bírói letétbe helyezi, az alperest a perből el kell bocsátani, és a pert a felperes és az igénylő, mint új alperes között kell tovább folytatni.

64. § (1) Az az alperes, aki ellen olyan jog iránt indítanak pert, amelyet ő harmadik személy nevében gyakorol, ezt a harmadik személyt perbehívhatja. Ha a harmadik személy elismeri, hogy a vitás jogot az alperes az ő nevében gyakorolja, és a perbe belép, az alperest - kérelmére - a felperes beleegyezésével a perből el kell bocsátani, és a pert a felperes és az alperes helyébe lépő harmadik személy között kell tovább folytatni.

(2) Ha a felperes a pert nem az ellen indította meg, akivel szemben az igény érvényesíthető, a bíróság a felperesnek az első fokú eljárás során előterjesztett kérelmére a felperes által megjelölt személyt alperesként a kereset közlésével megidézi, és a korábbi alperest a perből elbocsátja, feltéve, hogy a perre az új alperessel szemben hatásköre és illetékessége van. A perből elbocsátott alperes költségeiben - a 80. § (2) bekezdésében foglalt kivételtől eltekintve - a felperest kell marasztalni.

(3) Az, akinek igénye érvényesítése céljából az ügyész, illetve a külön jogszabállyal erre feljogosított személy vagy szervezet pert indított, a perben félként vesz részt. A más által indított perbe az, aki a per megindítására külön jogszabály alapján, illetve az 51. § *a), b)* pontjai alapján maga is jogosult lett volna, a felperes pertársaként az első fokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig perbe léphet. Ha a pertársak perbeli cselekményei vagy előadásai egymástól eltérnek - az 51. § *b)* pontjára tekintettel történő perbelépés esetét kivéve -, a bíróság azokat a per egyéb adatait is figyelembe véve bírálja el.

65. § A 61-63. § és a 64. § (1)-(2) bekezdése alá tartozó esetekben a perbelépés, valamint a perből való elbocsátás tárgyában hozott határozat ellen külön fellebbezésnek van helye.

V. FEJEZET

Képviselet

Meghatalmazottak

66. § (1) Amennyiben a törvény egyes perbeli cselekményekre másként nem rendelkezik, a fél helyett az általa, illetőleg törvényes képviselője által választott meghatalmazott is eljárhat.

(2) Több személy részére adott meghatalmazás esetében a felet a meghatalmazottak bármelyike képviselheti, egy-egy perbeli cselekménynél azonban csak egyikük járhat el; az ezzel ellentétes kikötés hatálytalan. Ha a meghatalmazottak nyilatkozatai vagy cselekményei egymástól eltérnek, ezt a bíróság akként bírálja el, mintha magának a félnek a nyilatkozatai vagy cselekményei lennének eltérőek.

67. § (1) A perben meghatalmazottként eljárhat:

- a)* a félnek a 13. § (2) bekezdésében megjelölt hozzátartozója;
- b)* a fél pertársa, továbbá pertársának törvényes képviselője vagy meghatalmazottja;
- c)* az ügyvéd és az ügyvédi iroda;
- d)* közigazgatási szerv, egyéb költségvetési szerv vezetője vagy alkalmazottja a szervnek a tevékenységével kapcsolatos, valamint az alkalmazott a szerv vezetőjének az őt e minőségében érintő pereiben;
- e)* az önkormányzatokat (azok szerveit) érintő perek közül:
 - ea)* a helyi önkormányzat pereiben: a helyi önkormányzat képviselő-testületének (közgyűlésének) a tagja, a polgármester (főpolgármester, megyei közgyűlés elnöke), a jegyző (főjegyző) és a polgármesteri hivatal (főpolgármesteri hivatal, megyei közgyűlés hivatalának) alkalmazottja;
 - eb)* a polgármesternek (főpolgármesternek, megyei közgyűlés elnökének, a kerületi hivatal vezetőjének) az őt e minőségében érintő pereiben: a helyi önkormányzat képviselő-testületének (közgyűlésének, a kerületi képviselőtestületnek) a tagja, a jegyző (főjegyző) és a polgármesteri hivatal (főpolgármesteri hivatal, megyei közgyűlés hivatala, kerületi hivatal) alkalmazottja;
 - ec)* a jegyzőnek (főjegyzőnek) az őt e minőségében érintő pereiben: a polgármesteri hivatal (főpolgármesteri hivatal, megyei közgyűlés hivatala, kerületi hivatal) alkalmazottja;
 - ed)* a helyi önkormányzat szerveinek, valamint e szervek vezetőinek az őket e minőségükben érintő pereiben: a szerv alkalmazottja, a jegyző (főjegyző) és a polgármesteri hivatal (főpolgármesteri hivatal, megyei közgyűlés hivatala, kerületi hivatal) alkalmazottja;
 - ee)* a kisebbségi önkormányzatnak, valamint annak vezetőjének az őt e minőségében érintő pereiben: a kisebbségi önkormányzat tagja, a kisebbségi önkormányzat szervének vezetője és alkalmazottja;
 - ef)* a kisebbségi önkormányzat szerveinek, valamint e szervek vezetőinek az őket e minőségükben érintő pereikben: a kisebbségi önkormányzat tagja, a kisebbségi önkormányzat szervének vezetője és alkalmazottja;
 - f)* a szakszervezet a saját tagjának perében, valamint a külön jogszabályban meghatározott perekben;
 - g)* az érdek-képviselési célra alapított szervezet saját tagjának olyan perében, amelynek tárgya a szervezet alapszabályában meghatározott érdek-képviselési célok körébe vonható;
 - h)* a szövetkezet ügyintézésre jogosult tagja vagy alkalmazottja a szövetkezet pereiben;

i) a jogi személy és egyéb gazdálkodó szervezet (396. §) alkalmazottja munkáltatójának gazdasági tevékenységével kapcsolatos pereiben, a jogi személy és egyéb gazdálkodó szervezet jogtanácsosa (jogi előadója) pedig azokban a perekben is, amelyekben külön jogszabály a képviselőre feljogosítja;

j) akit erre külön jogszabály feljogosít.

(2) A perben a jogi személy és egyéb gazdálkodó szervezet jogtanácsosát (jogi előadóját) az ügyvéd jogállása illeti meg.

(3) Ügyvédjelölt (jogi előadó) az ítéletábra és a Legfelsőbb Bíróság előtt - a 119. §-ban szabályozott esetet kivéve - nem járhat el.

(4) Ha törvény másként nem rendelkezik, a törvényben szabályozott eljárásokban a jogi képviselő nem kötelező.

68. § Nem lehet meghatalmazott:

a) aki tizennyolcadik életévét még nem töltötte be;

b) akit jogerős bírói ítélet a közügyektől eltiltott;

c) akit a bíróság jogerősen gondnokság alá helyezett.

69. § (1) A meghatalmazást írásba kell foglalni vagy jegyzőkönyvbe kell mondani. Írásbeli meghatalmazás esetében a meghatalmazott köteles eredeti meghatalmazását vagy annak hitelesített másolatát első jelentkezése alkalmával az iratokhoz csatolás végett a bíróságnak bemutatni.

(2) Az írásbeli meghatalmazást közokiratba vagy teljes bizonyító erejű magánokiratba (195., 196. §) kell foglalni. Az ügyvédnek adott meghatalmazáshoz, ha azt a fél sajátkezűleg írta alá, tanúk alkalmazása nem szükséges; az ügyvédi meghatalmazásra egyebekben az erre vonatkozó külön jogszabályok irányadók.

(3) A külföldön kiállított meghatalmazást közokiratba vagy hitelesített magánokiratba kell foglalni. Az ilyen meghatalmazás felülhitelesítésére a 198. § b) pontja irányadó.

(4) Az idegen nyelven kiállított meghatalmazás hiteles magyar fordítását csak akkor kell bemutatni, ha ezt a bíróság szükségesnek tartja.

(5) A gazdálkodó szervezet jogtanácsosa (jogi előadója) meghatalmazásának igazolásáról külön jogszabály eltérően rendelkezhetik.

70. § (1) A meghatalmazás akár a per vitelére, akár egyes perbeli cselekményekre szólhat.

(2) A per vitelére szóló meghatalmazás kiterjed a perrel kapcsolatos minden nyilatkozatra és cselekményre, ideértve a 147. § alá eső viszontkereset indítását, továbbá a biztosítási intézkedéseket és a végrehajtási eljárást, valamint annak során indított kereseteket, végül az említett eljárások bármelyikében a peres pénznek vagy dolognak és az eljárási költségeknek az átvételét is.

(3) A meghatalmazott ügyvéd vagy ügyvédi iroda a helyettesítésével más ügyvédet vagy ügyvédi irodát is megbízhat.

(4) A meghatalmazás korlátozása csak annyiban hatályos, amennyiben az magából a meghatalmazásból kitűnik.

71. § A meghatalmazásnak visszavonás, felmondás vagy a fél halála folytán való megszűnése a bírósággal szemben a bíróságnak való bejelentéstől, az ellenféllel szemben pedig a vele való közléstől hatályos.

72. § A meghatalmazott képviselői jogosultságát (67-69. §) a bíróság az eljárás bármely szakában hivatalból vizsgálja.

73. § (1) Jogi személy a képviselője részére olyan meghatalmazást is adhat, amely azt perek vitelére általánosságban jogosítja fel (általános meghatalmazás).

(2) Az általános meghatalmazást nyilvántartásbavétel végett a bíróságnál be kell jelenteni. A nyilvántartásba vett általános meghatalmazás a nyilvántartást vezető bíróságnál pótolja az egyes perekre szóló külön meghatalmazást.

(3) Az általános meghatalmazás visszavonását vagy felmondását a bírósághoz szintén be kell jelenteni.

(4) Egyebekben a meghatalmazásra vonatkozó megelőző rendelkezések az általános meghatalmazásra is megfelelően irányadók.

Kötelező jogi képviselő

73/A. § (1) A jogi képviselő kötelező:

a) az ítéletábra előtti eljárásban az ítélet, valamint az ügy érdemében hozott végzések ellen fellebbezést (csatlakozó fellebbezést), továbbá a Legfelsőbb Bíróság előtti eljárásban a 235. § (3) bekezdésében meghatározott fellebbezést (csatlakozó fellebbezést) és a felülvizsgálati kérelmet (csatlakozó felülvizsgálati kérelmet) előterjesztő fél számára,

b) a megyei bíróság elsőfokú hatáskörébe tartozó, a jogi személy cégek egymás közötti pereiben a jogi személy cég számára a per minden szakaszában (a perorvoslati eljárás során is),

c) törvényben meghatározott egyéb esetben.

(2) Az (1) bekezdés *b*) pontját a nemperes eljárásban kizárólag akkor kell alkalmazni, ha külön törvény így rendelkezik.

73/B. § (1) Ha a jogi képviselő kötelező, a jogi képviselő közreműködése nélkül eljáró fél perbeli cselekménye és nyilatkozata hatálytalan, kivéve a (2) bekezdésben szabályozott eseteket, vagy ha a törvény az adott perbeli cselekményre nézve a meghatalmazott útján történő eljárást kizárja. Erről, valamint a pártfogó ügyvédi képviselő engedélyezésének lehetőségéről a felet, ha jogi képviselőt

a) a perorvoslati eljárásban kötelező, a perorvoslattal megtámadható határozatban, valamint a csatlakozó fellebbezés (csatlakozó felülvizsgálati kérelem) előterjesztésének lehetőségéről szóló tájékoztatás keretében,

b) a felperes számára már az elsőfokú eljárásban kötelező, hiánypótlás keretében,

c) az alperes számára kötelező, a keresetlevél kézbesítésével egyidejűleg

a bíróság a szükséges mértékben tájékoztatja, kivéve, ha a (2) bekezdés *b*) pontja szerint jár el.

(2) A jogi képviselővel nem rendelkező fél által benyújtott - a 73/A. §-ban meghatározott - kérelem (ellenkérelem) nem hatálytalan, ha

a) a fél pártfogó ügyvédi képviselő engedélyezése iránti kérelmet terjesztett elő, vagy

b) a bíróság egyéb okból köteles elutasítani a kérelmet - ide nem értve a (4) bekezdésben szabályozott esetet.

(3) A bíróság a (2) bekezdés *a*) pontjában meghatározott esetben azt követően hívja fel a 73/A. §-ban meghatározott kérelmet előterjesztő felet, hogy jogi képviseléről harminc napon belül gondoskodjék, ha a kérelmet a (2) bekezdés *b*) pontjában említett okból nem utasítja el.

(4) Ha jogi képviselővel a perorvoslati eljárás során a perorvoslati kérelmet előterjesztő félnek kell rendelkeznie, és e kérelmet előterjesztő fél nem rendelkezik jogi képviselővel - ide nem értve a (2) és (3) bekezdésben foglalt esetet -, vagy a megszűnt jogi képviselőtől a pótlásáról felhívás ellenére nem gondoskodik, a perorvoslati kérelmet a bíróság hivatalból elutasítja.

(5) Ha jogi képviselővel a felperesnek kell rendelkeznie, és a (2)-(4) bekezdés alkalmazásának nincs helye, a jogi képviselővel nem rendelkező felperest a bíróság a keresetlevél megvizsgálása keretében hiánypótlásra hívja fel (95. §), ha pedig a felperes a megszűnt jogi képviselőtől a pótlásáról felhívás ellenére nem gondoskodik, a bíróság a pert megszünteti [157. § *i*) pont].

(6) Ha jogi képviselővel az alperesnek kell rendelkeznie, és a (2)-(4) bekezdés alkalmazásának nincs helye, a jogi képviselővel nem rendelkező alperes nyilatkozata hatálytalan, és az alperest úgy kell tekinteni, mint aki nyilatkozatot egyáltalán nem tesz.

73/C. § (1) A 73/A. § alkalmazásában jogi képviselőnek kell tekinteni:

a) az ügyvédet (ügyvédi irodát),

b) a 67. § (1) bekezdése *i*) pontjában meghatározottak szerint a jogtanácsost,

c) a külön törvényben meghatározott személyeket (pl. szabadalmi ügyvivő).

(2) A 73/A. § alkalmazásában - ha törvény eltérően nem rendelkezik - jogi képviselőnek kell tekinteni továbbá:

a) a természetes személy, jogi személy, jogi személyiség nélküli gazdasági társaság törvényes képviselőjét,

b) a 67. § (1) bekezdésének *a*), *b*), *d*), *e*) és *h*) pontjában meghatározottak szerint az ott megjelölt személyeket,

c) a 67. § (1) bekezdésének *i*) pontjában meghatározottak szerint a jogi személy és egyéb gazdálkodó szervezet alkalmazottját, valamint

d) akit a meghatalmazottként való képviselőre külön jogszabály feljogosít akkor, ha e személy jogi szakvizsgával rendelkezik.

(3) Kötelező jogi képviselő esetében - amennyiben törvény kivételt nem tesz - a jogi szakvizsgával rendelkező személy saját ügyében jogi képviselő nélkül is eljárhat. Ebben az esetben őt úgy kell tekinteni, mintha jogi képviselővel járna el.

(4) A (2) bekezdés alkalmazása esetén a meghatalmazottnak, a (3) bekezdés alkalmazása esetén a jogi szakvizsgával rendelkező félnek a jogi szakvizsga megszerzését igazoló okiratot (annak hiteles másolatát) azon eljárási szakaszban történő első jelentkezésekor [69. § (1) bek.] kell a bíróságnak bemutatnia vagy a beadványához csatolnia, amelyben a jogi képviselőt a fél számára kötelező. Ha a jogi szakvizsga megszerzését igazoló okiratot a bíróságnak bemutatnák, ennek tényét elegendő a jegyzőkönyvben rögzíteni, azt az iratokhoz nem kell csatolni. E rendelkezéseket megfelelően kell alkalmazni abban az esetben, ha a meghatalmazott (a fél) jogszabály alapján mentesült a jogi szakvizsga letétele alól, vagy a jogi szakvizsgával egyenértékű vizsgával rendelkezik; ebben az esetben a mentességet (az egyenértékű vizsga letételét) igazoló okiratot kell a bíróságnak bemutatni.

(5) Ügyvédjelölt (jogi előadó) - a 119. §-ban szabályozott esetet kivéve - a jogi képviselőre kötelezett fél nevében jogi képviselőként nem járhat el.

Az ügygondnok jogállása

74. § Ha a cselekvőképtelen félnek vagy a jogi személynek törvényes képviselője, illetőleg az ismeretlen helyen tartózkodó félnek meghatalmazottja nincs, a bíróság a fél részére ügygondnokot rendel. Az ügygondnokra - amennyiben a törvény másként nem rendelkezik - a per vitelére meghatalmazott jogállását szabályozó rendelkezéseket azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy az ügygondnok a bíróság külön felhatalmazása nélkül a peres pénzt vagy dolgot nem veheti át, továbbá egyezséget csak akkor köthet, s a vitás jogot csak akkor ismerheti el, illetőleg arról csak akkor mondhat le, ha ezáltal az általa képviselt felet nyilvánvaló károsodástól óvja meg.

VI. FEJEZET

Perköltség

A perköltség fogalma

75. § (1) Perköltség - a törvényben meghatározott kivételeket nem tekintve - mindaz a költség, ami a felek célszerű és jóhiszemű pervitelével kapcsolatban akár a bíróság előtt, akár a bíróságon kívül merült fel (előzetes tudakozódás és levelezés költsége, eljárási illeték, tanú- és szakértői díj, ügygondnoki és tolmácsdíj, helyszíni tárgyalás és szemle költsége stb.).

(2) A perköltséghez hozzá kell számítani a felet képviselő ügyvéd, jogtanácsos, illetve szabadalmi ügyvivő készkiadásait és munkadíját is.

(3) Ha a fél meghatalmazottja nem ügyvéd, vagy ha a fél személyesen jár el, a meghatalmazott, illetőleg a fél részére munkadíj nem állapítható meg, de igényt tarthat az útiköltség, valamint a bíróság előtt való megjelenéssel szükségképpen felmerült keresetkiesés megtérítésére. Az útiköltség megtérítésére a 186. § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni. Ugyanez illeti meg a meghatalmazott által képviselt felet is, ha a tárgyaláson a bíróságnak személyes megjelenésre szóló idézése folytán jelent meg.

(4)

A költségek előlegezése

76. § (1) A bizonyítási eljárással járó költségeket (a tanú-, szakértői és tolmácsdíjat, a helyszíni tárgyalás és szemle költségét stb.) a bizonyító fél (164. §) köteles előlegezni, a bíróság azonban - ha ezt méltányosnak tartja - kivételesen a bizonyító fél ellenfelét is kötelezheti a bizonyítási eljárással felmerülő költségeknek vagy azok egy részének előlegezésére. Az előlegezés felől a bíróság a költségek felmerülésekor határoz, ha azonban már előre valószínűnek mutatkozik, hogy a felmerülő költségek jelentősebb összeget érnek el, vagy más körülmények ezt indokoltá teszik, a bíróság azt is elrendelheti, hogy a fél a költségek fedezésére előreláthatóan szükséges összeget a bíróságnál előzetesen tegye le. Szakértő kirendelése esetében a bíróság a szakértői díj fedezésére előreláthatólag szükséges összeg letétbe helyezését köteles elrendelni.

(2) A perben kirendelt ügygondnok készkiadásának és díjának előlegezésére azt a felet kell kötelezni, aki az ügygondnok kirendelését kérte, illetőleg akinek perbeli cselekménye folytán a kirendelés szükségessé vált. Az ügygondnok készkiadásainak előlegezésére a felet esetenként, az ügygondnoki díj előlegezésére pedig általában csak az eljárást befejező határozatban kell kötelezni; szükség esetében azonban a bíróság a felet az ügygondnoki díj előlegezésére külön határozatban is kötelezheti. Ha a bíróság az előlegezésre köteles felet a költségekben s ezzel együtt az ügygondnoki díj megfizetésében is elmarasztalja, az ügygondnoki díj előlegezése tárgyában külön határozatot hozni nem kell.

(3) A (2) bekezdésben megállapított kivételtől eltekintve az ellenfél eljárásával vagy képviselétével felmerülő költségek előlegezésére a felet kötelezni nem lehet.

(4) Az ügyészt, valamint a külön jogszabállyal erre feljogosított szervezetet költségek előlegezésére nem lehet kötelezni, hanem a költségmentesség engedélyezése esetében irányadó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

A perköltség viselése

77. § A bíróság a perköltség viselése felől az ítéletben vagy az eljárást befejező egyéb határozatban dönt. Ha azonban a törvény értelmében tanút, szakértőt vagy perben nem álló más személyt kell valamely perbeli cselekmény költségében elmarasztalni, a bíróság az említett személyt nyomban kötelezi a költségek megfizetésére. Ugyanígy

járhat el a bíróság akkor is, ha valamely perbeli cselekmény költsége a felek valamelyikét a per eldöntésére tekintet nélkül terheli.

78. § (1) A pernyertes fél költségeinek megfizetésére a pervesztes felet kell kötelezni; ez alól annyiban van helye kivételnek, amennyiben a 80-83. §-ok eltérően rendelkeznek, vagy a törvény egyéb kifejezett rendelkezése a költséget a per eldöntésétől függetlenül másnak a terhére rója.

(2) A bíróság a perköltség felől hivatalból határoz, kivéve ha a pernyertes fél a perköltség tárgyában való határozathozatal mellőzését kéri. Egyezség esetében (148. §) a bíróság a perköltség felől csak a felek kérelmére határoz. Ezek a rendelkezések nem érintik a költségmentesség, az illetékmentesség vagy az illetékfeljegyzési jog folytán le nem rótt illetékek és az állam által előlegezett költségek viselésére vonatkozó kötelezettséget.

(3) Ha a bíróság az ügyész, illetőleg a külön jogszabállyal erre feljogosított személy vagy szervezet keresetét elutasította, a perköltségek megfizetésére az államot kell kötelezni.

(4) A 6. §-ban meghatározott esetekben alkalmazott tolmács költségeit az állam előlegezi, illetve viseli.

(5) A feleket nem lehet kötelezni olyan költségek viselésére, amelyek a bíróság érdekkörében felmerült - egyébként elhárítható - ok következtében keletkeztek. Ezeket a költségeket - külön jogszabályban meghatározott módon - az állam viseli.

79. § (1) A bíróság a perköltség összegét a fél által előadott és a szükséghez képest igazolt adatok figyelembevételével állapítja meg. A fél javára az általa felszámítottnál több perköltséget megállapítani nem lehet. Ha a fél a költségeket nem számította fel vagy nem igazolta, a bíróság a perköltséget a per egyéb adatai alapján hivatalból határozza meg.

(2) A költségek utólagos felszámításának helye nincs.

80. § (1) Ha az alperes a perre okot nem adott, és a követelést az első tárgyaláson azonnal elismeri, az alperes költségében a felperest kell elmarasztalni.

(2) Az a fél, aki egyes perbeli cselekményeket sikertelenül végez, vagy egyes perbeli cselekményekkel indokolatlanul késedelmeskedik, avagy valamely határnapot vagy határidőt mulaszt, vagy más módon felesleges költségeket okoz, az ebből származó költségeinek megtérítését pernyertessége esetén sem igényelheti, illetőleg az ellenfél ebből eredő költségeinek megtérítésére a per eldöntésére való tekintet nélkül kötelezhető.

(3) Ha a közvetítői eljárásban létrejött megállapodás ellenére a megállapodással rendezett jogvita tárgyában a megállapodást megkötő felek bármelyike a bírósághoz fordul, a pert indító fél a per eldöntésére való tekintet nélkül kötelezhető a perben felmerült valamennyi költség megfizetésére. A perköltségviselés általános szabályai irányadóak, ha a felperes kizárólag a megállapodásban foglaltak iránt, annak nem teljesítése miatt indít pert.

(4) A közvetítői eljárásban létrejött megállapodás ellenére perlekedő fél - a per eldöntésére való tekintet nélkül - a közvetítői eljárásban a másik fél által fizetett költségeknek (a közvetítő díjának és igazolt költségeinek, a szakértői díjnak és költségtérítésnek stb.) a másik fél részére történő megtérítésére is kötelezhető. A megállapodás nem teljesítése miatt indított perben a perköltségviselés általános szabályai alkalmazandók, azonban a bíróság a megállapodás teljesítését elmulasztó felet ilyenkor is kötelezheti a közvetítői eljárásban a másik fél részéről felmerült költségek megtérítésére.

(5) A (3) és (4) bekezdésben foglalt jogkövetkezmények megfelelően alkalmazhatók, ha a fogyasztóvédelemről szóló törvényben szabályozott békéltetőtestületi eljárásban határozattal jóváhagyott egyezség útján rendezett fogyasztói jogvita tárgyában fordul a felek bármelyike utóbb a bírósághoz, kivéve az egyezségben foglaltak nem teljesítése miatt a határozat végrehajtási záradékkal történő ellátása iránt indított eljárást.

(6) A bíróság az ügy összes körülményére figyelemmel pervesztességére tekintet nélkül kötelezheti a jogi személy gazdálkodó szervezet alperest a perben felmerült összes költség vagy egyébként a felperes által viselendő költségek egy részének a viselésére, ha az alperes a 121/A. § (1) bekezdésében meghatározott kötelezettségének indokolatlanul nem tett eleget.

81. § (1) Részleges pernyertesség esetében a bíróság a perköltség felől a pernyertesség arányának, valamint az egyes felek által előlegezett költségek összegének figyelembevételével határoz. Ha a pernyertesség és pervesztesség aránya, valamint az előlegezett költségek összege között nincsen számottevő különbség, a bíróság akként rendelkezik, hogy mindegyik fél maga viseli a saját költségét.

(2) Ha a per kártérítésre irányul, vagy egyéb olyan követelés iránt folyik, amelynek összegszerű megállapítása bírói mérlegeléstől függ, az ellenfelet akkor is kötelezni lehet a terhére megállapított marasztalási összegnek megfelelő perköltség megfizetésére, ha a bíróság a követelt összegnél kevesebbet ítélt ugyan meg, de a követelt összeg nem tekinthető nyilvánvalóan túlzottnak.

82. § (1) Az 51. § a) pontja alá eső pertársakat a perköltség megfizetésére egyetemlegesen kell kötelezni.

(2) Egyéb pertársakat egyenlő arányban kell a perköltség megfizetésére kötelezni, a pertársak perbeli érdekeltisége között fennálló jelentékenyebb eltérés esetében azonban a perköltséget az érdekeltiség arányában meg kell osztani.

Az a költség, amely kizárólag a pertársak egyikének vagy egy részének perbeli cselekménye folytán merült fel, a többi pertársakat nem terheli.

(3) Az ügyész, valamint a per megindítására, illetőleg az abban való fellépésre külön jogszabállyal feljogosított más személy vagy szervezet és a perben érvényesített igény jogosultja közül a megítélt perköltség azt illeti meg, akinél a költségek felmerültek. Pervesztesség esetében a költségek megfizetésére általában azt kell kötelezni, aki a pert megindította. Ha azonban a pert megindítónak és a perben érvényesített igény jogosultjának eljárási cselekményei nem voltak összhangban, a költség megfizetésére azt kell kötelezni, akinek perbeli cselekménye folytán a költség felmerült.

83. § (1) A beavatkozó által támogatott fél pernyertessége esetében az ellenfelet a beavatkozó költségének megfizetésére is kötelezni kell. A beavatkozó által támogatott fél pervesztessége esetében az ellenfélnek a beavatkozással felmerült költségtöbbletében a beavatkozót kell elmarasztalni; ha azonban a perben hozott ítélet jogereje a beavatkozónak az ellenféllel szemben fennálló jogviszonyára is kiterjed, a beavatkozót az általa támogatott féllel egyetemlegesen kell kötelezni az ellenfél összes költségeinek megfizetésére. A beavatkozás elutasítása esetében a beavatkozót kell elmarasztalni abban a költségben, amelyet a beavatkozás az azt ellenző feleknek okozott.

(2) Ha a perbehívott a perbehívást nem fogadja el, vagy ha a perbehívóhoz való csatlakozását, illetőleg a perbe való belépését elutasítják, a perbehívó felet kötelezni kell annak a költségnek a megfizetésére, amelyet a perbehívással az ellenfélnek okozott. Ha a perbehívott a perbehívóhoz beavatkozóként csatlakozik, a jelen § (1) bekezdése irányadó.

(3) Az (1) és (2) bekezdés rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni a 61-64. §-okon alapuló perbelépés vagy perbevonás, illetőleg perbehívás esetében is; a jogelődnek a perből való elbocsátása esetében az addig felmerült perköltség megfizetésére a jogutóddal egyetemlegesen a jogelődöt is kötelezni kell.

(4) A 77-81. §-ok rendelkezései a jelen § eseteiben is megfelelően irányadók.

Költségkedvezmények

84. § (1) Azt a természetes személy felet (ideértve a beavatkozót is), aki jövedelmi és vagyoni viszonyai folytán a perköltséget fedezni nem tudja, jogai érvényesítésének megkönnyítése végett - kérelmére - részleges vagy teljes költségmentesség illeti meg. A költségmentesség az alábbi kedvezményeket jelenti:

a) illetékmentesség;

b) mentesség az eljárás során felmerülő költségek (tanú- és szakértői díj, ügygondnoki és tolmácsi díj, pártfogó ügyvéd díja, helyszíni tárgyalás és szemle költsége stb.) előlegezése és - ha e törvény másként nem rendelkezik - megfizetése alól;

c) mentesség a perköltség-biztosíték letétele alól;

d) pártfogó ügyvédi képviselő engedélyezése iránti igény, ha azt törvény lehetővé teszi.

(2) A fél nem részesíthető költségmentességben, ha azt külön törvény kizárja. A fél számára teljes költségmentesség kivételesen és csak akkor engedélyezhető, ha a várható perköltség összege a rendelkezésre álló adatok alapján előreláthatólag lehetetlenné teszi a bírósághoz fordulást.

(3) A teljes költségmentesség az (1) bekezdésében meghatározott valamennyi költségre, a részleges költségmentesség pedig a költségek meghatározott hányadára, vagy tételesen meghatározott költségekre vonatkozik. Ha a fél részleges költségmentességben részesül, a mentességgel nem érintett költségekre megilleti a költségfeljegyzés joga.

(4) Az (1) bekezdés b) pontja alá eső azon költségeket, amelyeknek előlegezése alól a költségmentességben részesülő fél mentesül, az állam előlegezi, kivéve az ügygondnoki díjat. Az ügygondnoki díj megfizetésére - a perköltségek viselésére vonatkozó általános szabályok figyelembevételével és a költségmentesség teljes vagy részleges jellegétől függetlenül - a pervesztes felet akkor is kötelezni kell, ha költségmentességben részesül.

85. § (1) Az a fél, akinek eltartásáról szülője köteles gondoskodni, vagy aki házastársával együtt él, csak akkor részesíthető költségmentességben, ha annak előfeltételei mind öreá, mindpedig szülőjére, illetőleg házastársára nézve fennállnak. A fél és szülője, illetőleg házastársa között folyó perekre ez a szabály nem terjed ki.

(2)

(3) Nem részesíthető költségmentességben a fél, ha perlekedése rosszhiszeműnek vagy már előre teljesen eredménytelennek látszik, úgyszintén akkor sem, ha mint engedményes lép fel, és valószínűnek mutatkozik, hogy az engedményezés a költségmentes perlés lehetővé tételét célozta.

(4) Külföldiek részére a költségmentes perlés kedvezménye - az (5) bekezdésben foglalt eltérésekkel - csak a Magyar Állam által kötött nemzetközi megállapodás vagy viszonyosság esetében engedélyezhető. A viszonyosság fennállása tekintetében az igazságügyért felelős miniszter nyilatkozata irányadó.

(5) Az Európai Unió tagállamának állampolgára és az Európai Unióon kívüli államnak az Európai Unió tagállamában jogszerűen tartózkodó állampolgára a magyar állampolgárokra irányadó feltételek szerint jogosult költségmentességre; e személyek és az Európai Unió tagállamában bejegyzett külföldi jogi személyek, szervezetek perköltség-biztosíték letételére nem kötelezhetőek. A költségmentesség ebben az esetben a tárgyalásra történő utazás költségeire is kiterjed, ha a fél tárgyaláson történő jelenléte a törvény alapján kötelező.

(6)

85/A. § (1) A külön jogszabályban meghatározott perekben a felet (beavatkozót) jövedelmi és vagyoni viszonyaira, valamint a 85. § (1)-(3) bekezdéseiben foglalt feltételekre tekintet nélkül költségfeljegyzési jog illeti meg (tárgyi költségfeljegyzési jog).

(2) Tárgyi költségfeljegyzési jog esetében

a) a 84. § (1) bekezdésének b) pontja alá eső költségeket az állam előlegezi, kivéve azokat a költségeket, melyeket a fél a tárgyi költségfeljegyzési jog ellenére is köteles megelőlegezni;

b) a felet megilleti az illetékfeljegyzés joga.

(3) A tárgyi költségfeljegyzési jog a külföldi nemzetközi megállapodás vagy viszonyosság hiányában is megilleti, a perköltség-biztosíték alól azonban a külföldi - kivéve a 85. § (5) bekezdésben megjelölt felet - is csak akkor mentesül, ha ezt nemzetközi megállapodás vagy viszonyosság lehetővé teszi. A viszonyosság fennállása tekintetében az igazságügyért felelős miniszter nyilatkozata irányadó.

(4) Ha tárgyi költségfeljegyzési jog esetében a felet a bíróság a perköltség megfizetésére kötelezi, az állam által előlegezett költségeket és a feljegyzett illetéket köteles az államnak megfizetni.

(5) Ha külföldi állam joga a magyar félnek a tárgyi költségfeljegyzési jognál több kedvezményt biztosít a külföldi bíróság előtt, a perben ezen előnyösebb szabályokat kell alkalmazni a magyar bíróság előtt pereskedő külföldi féllel szemben is.

86. § (1) A költségmentességet kérelemre a bíróság engedélyezi, és a bíróság határoz az engedélyezett költségmentesség visszavonása tárgyában is.

(2) A költségmentesség, az illetékmentesség és az illetékfeljegyzési jog hatálya - jogszabály eltérő rendelkezése hiányában - a kérelem előterjesztésétől kezdve a per egész tartamára, valamint a végrehajtási eljárásra is kiterjed. A költségmentesség vagy az illetékmentesség a végrehajtási eljárás során le nem rótt illetékek, valamint az állam által előlegezett költségek viselése alól a feleket nem mentesíti.

(3) A költségmentesség, az illetékmentesség, valamint az illetékfeljegyzési jog nem érinti az ellenfél javára megítélt perköltségek, továbbá a végrehajtási eljárás során a felek által lerótt illetékek és előlegezett költségek (végrehajtási költségek) megtérítésének kötelezettségét.

(4) A (2) és (3) bekezdés rendelkezéseit a tárgyi költségfeljegyzési jogra megfelelően alkalmazni kell.

87. § (1) A pártfogó ügyvédi képviselőt külön törvény szerint a jogi segítségnyújtó szolgálat engedélyezi.

(2) A bíróság a perköltség viseléséről szóló határozatában - a díj összegének megállapítása nélkül, a perköltségviselés arányának meghatározásával - megállapítja, hogy a pártfogó ügyvédi díj viselésére ki köteles. Az első fokon eljáró bíróság a jogerős határozatról a következő adatok közlésével 8 napon belül értesíti a jogi segítségnyújtó szolgálatot:

a) felek neve,

b) per tárgya,

c) a pártfogó ügyvédi díj viselésére vonatkozó döntés,

d) a pártfogó ügyvédi díj viselésére köteles fél megjelölése (név, lakóhely, anyja neve, születési időpontja, szervezet esetében elnevezés, székhely, nyilvántartó szerv megnevezése, nyilvántartási szám).

(3) A pártfogó ügyvéd az őt megillető díjakat a perköltségben elmarasztalt ellenféllel szemben közvetlenül érvényesítheti, a pereszes ellenfél pedig köteles az állam által megelőlegezett pártfogó ügyvédi díj összegét közvetlenül az államnak megfizetni.

88. §

Perköltségbiztosíték

89. § (1) A külföldi felperes a perrel felmerülő költségek fedezése céljából az alperes kívánságára biztosítékot köteles adni, kivéve ha:

a) a magyar állam által kötött nemzetközi megállapodás másként rendelkezik, vagy eltérő viszonyossági gyakorlat áll fenn;

b) a felperesnek az alperes által elismert követelése elegendő biztosítékul szolgál, vagy

c) a felperest a bíróság teljes költségmentességben részesítette (84. §).

(2) A viszonyosság fennállása tekintetében az igazságügyért felelős miniszter nyilatkozata irányadó.

90. § (1) A biztosíték összegét - a költségek valószínű összegének, valamint az alperes által elismert követelés összegének figyelembevételével - a bíróság állapítja meg, s a megállapított összeget a szükséghez képest utóbb meg is változtathatja.

(2) A biztosítékot - ha a felek másképp nem állapodtak meg - készpénzben kell letétbe helyezni.

91. § Ha a biztosíték adásának oka a per folyamán megszűnik, a biztosítékot a felperes kérelmére - az alperes meghallgatása után - vissza kell adni, illetőleg a felperest a biztosítékadás alól fel kell menteni; ez a rendelkezés megfelelően irányadó a biztosíték összegének leszállítása esetében is.

92. § A biztosíték összege tekintetében fellebbezéssel élni nem lehet; egyébként a 89-91. §-ok alapján hozott határozatok ellen külön fellebbezésnek van helye.

VII. FEJEZET

Egyéb általános szabályok

Beadványok

93. § (1) A beadványokon fel kell tüntetni a bíróságot, amelyhez a beadványt intézik, továbbá a felek nevét, lakóhelyét és a per tárgyát, a folyamatban levő ügyekben pedig ezenfelül a bírósági ügyszámot is.

(2) A beadványokat a per bíróságánál eggyel több példányban kell benyújtani, mint ahány fél a perben érdekelve van; ha több félnek közös képviselője (meghatalmazottja) van, részükre együttesen egy példányt kell számításba venni. A beadvány mellékleteinek egy-egy másolatát csatolni kell a beadvány többi példányához is.

(3) Ügyvédi képviselő esetében az ügyvédnek a beadvány minden példányát aláírásával kell ellátnia; egyébként a beadvány első példányát a 196. §-nak megfelelően kell kitölteni.

94. § (1) A keresetet, valamint a per megindítását megelőző kérelmet az ügyvéd által nem képviselt fél bármely helyi bíróságnál vagy a perre illetékes megyei bíróságnál is jegyzőkönyvbe mondhatja. A felet ilyenkor a szükséges útbaigazítással is el kell látni és az esetleges hiányok pótlására (95. §) nyomban fel kell hívni; ha a fél a hiányok pótlását figyelmeztetés ellenére is elmulasztja, a keresetet, illetőleg a kérelmet jegyzőkönyvbe kell foglalni.

(2) A jegyzőkönyvre a 93. § megfelelően irányadó.

(3) Ha a perre nem az a bíróság illetékes, amelyik a keresetet (kérelmet) jegyzőkönyvbe vette, a jegyzőkönyvet az illetékes bírósághoz kell áttenni.

(4) Folyamatban levő perben szóbeli kérelmeket - feltéve, hogy a törvény másként nem rendelkezik - jegyzőkönyvbe mondani a perbíróság, továbbá a fél lakóhelye vagy munkahelye szerint illetékes helyi bíróság előtt lehet; az előző bekezdések rendelkezései egyébként ilyenkor is megfelelően irányadók.

Hiánypótlás

95. § (1) A bíróság a beadványt legkésőbb a bírósághoz való érkezését követő harminc napon belül megvizsgálja és annak alapján intézkedik.

(2) Ha a beadvány nem felel meg a törvény rendelkezéseinek, vagy más okból kiegészítésre vagy kijavításra szorul, az elnök a beadványt rövid határidő kitűzésével s a hiányok megjelölése mellett pótlás végett a félnek visszaadja, és egyben figyelmezteti, hogy ha a beadványt újból hiányosan adja be, a bíróság el fogja utasítani, illetőleg hiányos tartalma szerint fogja elintézni.

(3) Ha az illeték lerovására kötelezett felet az illetékfeljegyzési jog vagy az illetékmentesség nem illeti meg, és a fél az illetéket egyáltalán nem vagy csak hiányosan rója le, a felet azzal a figyelmeztetéssel kell felhívni az illeték lerovására vagy a hiányzó illeték pótlására, hogy ha a beadványt újból az illeték lerovása, illetőleg pótlása nélkül nyújtja be, a bíróság azt el fogja utasítani.

(4) Az elnök a helyben lakó felet a beadvány hiányainak pótlása végett maga elé is idézheti.

(5) Ha a fél a beadvány hiányát a kitűzött határidő alatt pótolja, a beadványt úgy kell tekinteni, mintha már eredetileg is helyesen adta volna be.

Idézés

96. § (1) Az idézésben fel kell tüntetni az eljáró bíróságot és a bírósági ügyszámot, a felek nevét, perbeli állását és a per tárgyát, valamint a kitűzött tárgyalás (meghallgatás) idejét és helyét.

(2) Az idézésben figyelmeztetni kell a címzettet a meg nem jelenés következményeire, és öt perbeli állásához képest a megfelelő tájékoztatással egyébként is el kell látni. A meghatalmazottat abban az esetben is meg kell idézni, ha a bíróság a felet vagy annak törvényes képviselőjét személyes megjelenésre idézi.

(3) Idézésnek sürgős esetben rövid úton - távbeszélőn, tárgyaláson szóban, illetőleg elektronikus levél vagy külön kézbesítő útján - is helye van. Az idézésnek ezt a módját az iratokban fel kell tüntetni.

(4) A gyermek tartása, elhelyezése, illetőleg a szüléssel kapcsolatos követelések iránti, továbbá az apaság és a származás megállapítására irányuló egyéb perekben - az ismeretlen helyen lévő alperes, anya, illetve gyermek tartózkodási helyének megállapítása érdekében - a bíróság elrendelheti az alperes, az anya, illetve a gyermek felkutatását.

(5) Az alperes, az anya, illetve a gyermek felkutatásának elrendeléséről hozott végzést a bíróság az illetékes rendőrkapitánysághoz küldi meg.

(6) Ha az alperes, az anya, illetve a gyermek felkutatása elrendelésének oka megszűnt, erről a bíróság végzésének megküldésével haladéktalanul értesíti az illetékes rendőrkapitányságot.

Kézbesítés

97. § Ha a félnek a per vitelére meghatalmazottja van, a bírósági iratokat a fél helyett a meghatalmazottnak kell kézbesíteni. Ez a rendelkezés nem terjed ki az olyan idézésre, amelyben a bíróság a felet vagy annak törvényes képviselőjét személyes megjelenésre kötelezi.

98. § Ha az iratot a címzett halála miatt vagy azért nem lehet kézbesíteni, mert a címzett a bejelentett címen ismeretlen, vagy onnan ismeretlen helyre költözött, erről az érdekelt feleket értesíteni kell.

99. § (1) A bírósági iratokat - ha a jogszabály ettől eltérően nem rendelkezik - postai szolgáltató útján kell kézbesíteni. A kézbesítés a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó külön jogszabályok szerint történik.

(2) A postai úton megküldött bírósági iratokat a kézbesítés megkísérlésének napján kézbesítettnek kell tekinteni, ha a címzett az átvételt megtagadta. Ha a kézbesítés azért volt eredménytelen, mert a címzett az iratot nem vette át (az a bírósághoz „nem kereste” jelzéssel érkezett vissza), az iratot - az ellenkező bizonyításáig - a postai kézbesítés második megkísérlésének napját követő ötödik munkanapon kézbesítettnek kell tekinteni.

(3) A bíróság a (2) bekezdésben foglalt kézbesítési vélelem beálltát nem állapítja meg, ha a kézbesítés helyettes átvevő részére történt meg és a helyettes átvevő az ellenérdekű fél volt.

(4) Keresetlevél (fizetési meghagyás), illetve az eljárást befejező érdemi határozat kézbesítése esetében a bíróság a kézbesítési vélelem beállításáról a feleket nyolc munkanapon belül értesíti. Az értesítéshez mellékelni kell azt a hivatalos iratot, amelyre vonatkozóan a bíróság a kézbesítési vélelem beálltát megállapította. Az értesítésben - keresetlevél (fizetési meghagyás) esetében - a bíróság tájékoztatja a felet a 128. §-ban foglaltakról is.

(5) A címzett a neki szóló iratot - személyazonosságának igazolása mellett - a bírósági irodában is átveheti.

A kézbesítési vélelem megdöntése

99/A. § (1) A 99. § (2) bekezdésben szabályozott kézbesítési vélelem megdöntése iránt - a (3) bekezdésben meghatározott okokból - a címzett mint kérelmező a kézbesítési vélelem beálltáról való tudomásszerzésétől számított tizenöt napon belül terjeszthet elő kérelmet annál a bíróságnál, amelynek eljárása alatt a kézbesítés történt. A kérelem benyújtásának a kézbesítési vélelem beállta napjától számított hat hónap elteltével - a (2) bekezdésben, illetve a 99/B. §-ban foglalt kivétellel - nincs helye. E határidő elmulasztása miatt igazolással élni nem lehet.

(2) Ha a kézbesítési vélelem beállta az eljárást megindító irat kézbesítéséhez kapcsolódik, a fél a kérelmet az eljárás folyamatban léte alatt a kézbesítési vélelem beálltáról való tudomásszerzésétől számított tizenöt napon belül terjesztheti elő.

(3) A kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelem arra hivatkozással terjeszthető elő, hogy a kérelmező a hivatalos iratot önhibáján kívüli okból nem vehette át, mivel

a) a kézbesítés a hivatalos iratok kézbesítésére vonatkozó jogszabályok megsértésével történt meg, vagy más okból nem volt szabályszerű, vagy

b) az iratot más, az *a)* pontban nem említett okból nem volt módja átvenni (pl. azért, mert a kézbesítésről önhibáján kívül nem szerzett tudomást).

(4) A (3) bekezdés *b)* pontjában foglalt okból a kézbesítési vélelem megdöntése iránti kérelmet csak természetes személy vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság (a fél vagy az eljárásban részt vevő egyéb érdekelt) terjeszthet elő.

(5) A kérelemben elő kell adni azokat a tényeket, illetve körülményeket, amelyek a kézbesítés szabálytalanságát igazolják vagy a (3) bekezdés *b*) pontjában meghatározott esetben a kérelmező részéről az önhiba hiányát valószínűsítik. Ha a kérelmet elkésztetten terjesztették elő, azt érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani. A kérelem tárgyában az a bíróság határoz, amelynek eljárása alatt a kézbesítés történt. A kérelem elbírálása előtt a bíróság a kérelmezőt, illetve a feleket meghallgathatja.

(6) A kérelemnek az eljárás folytatására, illetve a végrehajtásra nincs halasztó hatálya, ha azonban a kérelemben foglalt tények fennállása valószínűnek mutatkozik, a bíróság az eljárás vagy a határozat végrehajtásának felfüggesztését - kérelemre - az ellenfél meghallgatása nélkül is elrendelheti. A felfüggesztés tárgyában hozott határozatot a bíróság kérelemre megváltoztathatja.

(7) A kérelmet elutasító határozat ellen fellebbezésnek van helye. A kérelemnek helyt adó határozat, valamint az eljárás, illetve a végrehajtás felfüggesztése tárgyában hozott határozat ellen külön fellebbezésnek helye nincs, e határozat az ügyet befejező érdemi határozat elleni fellebbezésben támadható meg.

(8) Ha a kézbesítési vélelem megdöntésére a (3) bekezdés *a*) pontja alapján a fél terjeszt elő kérelmet, és a bíróság a kérelemnek helyt ad, a vélelmezett kézbesítéshez fűződő jogkövetkezmények hatálytalanok és a kézbesítést, illetve a már megtett intézkedéseket, eljárási cselekményeket - a fél kérelmének megfelelően, a szükséges mértékben - meg kell ismételni. Más kérelmező által benyújtott kérelem esetében, ha a bíróság a kérelemnek helyt ad, a kérelmező vonatkozásában érvényesülő, a kézbesítéshez fűződő jogkövetkezmények nem alkalmazhatóak.

(9) Ha a kézbesítési vélelem megdöntésére a (3) bekezdés *b*) pontja alapján kerül sor, a kézbesítést meg kell ismételni. A kérelem előterjesztésére és elbírálására - az (1) és (2) bekezdésben, valamint a (4)-(7) bekezdésekben foglalt eltérésekkel - a mulasztás igazolására vonatkozó rendelkezéseket (106-110. §) kell megfelelően alkalmazni.

A kézbesítési vélelem megdöntése a végrehajtási eljárás során

99/B. § (1) Ha a kézbesítési vélelem beálltára tekintettel a határozat jogerőssé vált, a címzett mint kérelmező - a 99/A. § (3) bekezdésében meghatározott okok fennállása esetében - a végrehajtási eljárás folyamatban léte alatt, a határozat végrehajtására irányuló eljárásról való tudomásszerzésétől számított tizenöt napon belül a kézbesítési vélelem megdöntése iránt kérelmet nyújthat be az első fokú határozatot hozó bíróságnál. Ha a végrehajtási eljárás megindult, a kérelem csak az e bekezdésben meghatározottak szerint terjeszthető elő.

(2) A kézbesítési vélelem megdöntésére irányuló kérelmet harminc napon belül el kell bírálni. A kérelem elbírálására egyebekben a 99/A. §-ban foglaltakat kell megfelelően alkalmazni.

(3) Ha a címzett ellen a jogerős határozat alapján a bírósági végrehajtást megelőzően pénzforgalmi úton történő behajtást kezdeményeztek és arról tudomást szerzett, a kézbesítési vélelem megdöntése iránti, e § szerinti kérelmet a pénzforgalmi úton történő behajtásról való tudomásszerzésétől számított 15 napon belül terjeszthet elő.

Kézbesítés külföldön

100. § (1) A külföldön kézbesítendő iratot - ha a magyar állam által kötött nemzetközi megállapodás másként nem rendelkezik - intézkedés végett az igazságügyért felelős miniszterhez kell felterjeszteni.

(2) A külföldön teljesített kézbesítést érvényesnek kell tekinteni, ha az akár a belföldi jogszabályok rendelkezéseinek, akár a kézbesítés helyén irányadó jogszabályoknak megfelel.

Kézbesítési megbízott

100/A. § (1) Ha a felperes belföldön lakóhellyel, tartózkodási hellyel (e §-ban együtt: lakóhellyel) vagy székhellyel nem rendelkezik, és a per vitelére magyarországi lakóhellyel vagy székhellyel rendelkező meghatalmazottja nincs, a keresetlevél beadásával egyidejűleg meg kell jelölnie kézbesítési megbízottjának nevét és címét. A keresetlevélhez mellékelni kell a félnek a kézbesítési megbízottal kötött és teljes bizonyítóerejű magánokiratba vagy közokiratba foglalt megbízási szerződését.

(2) Ha az alperes nem rendelkezik belföldön lakóhellyel vagy székhellyel, és a per vitelére magyarországi lakóhellyel vagy székhellyel rendelkező meghatalmazottja nincs, őt a bíróság a keresetlevél kézbesítésével egyidejűleg felhívja kézbesítési megbízott megjelölésére. Az alperes a kézbesítési megbízott nevét és címét legkésőbb az első tárgyaláson köteles bejelenteni, egyidejűleg az (1) bekezdés utolsó mondatának megfelelő megbízási szerződést benyújtani.

(3) Ha a felperes az (1) bekezdésben foglalt kötelezettségét nem teljesíti, a bíróság a felperest az első tárgyalásra szóló idézéssel egyidejűleg felhívja, hogy annak kézhezvételétől számított harminc napon belül, de legkésőbb az első

tárgyaláson a kézbesítési megbízott nevét és címét jelentse be, egyidejűleg az (1) bekezdés utolsó mondatának megfelelő megbízási szerződést nyújtsa be.

(4) Ha a fél a (2), illetve a (3) bekezdésben meghatározott időpontig, továbbá a megbízás megszűnésének akár a megbízó, akár a megbízott általi bejelentését követően külön felhívás nélkül haladéktalanul új kézbesítési megbízottat nem jelöl meg, vagy az iratokat a kézbesítési megbízott részére kézbesíteni nem lehet, erre tekintettel hiánypótlás elrendelésének vagy a fél külön felhívásának nincs helye, hanem az iratot hirdetmény útján kell kézbesíteni. E rendelkezés nem alkalmazható az első tárgyalásra szóló idézés és keresetlevél alperes részére történő kézbesítésére; ezen iratok külföldön történő kézbesítésére a 100. §-t kell alkalmazni.

(5) A cég működésével kapcsolatos perekben - ha a per vitelére meghatalmazottja nincs - kézbesítési megbízottként külön megbízás nélkül a külföldi félnek a cégjegyzékben szereplő kézbesítési megbízottja jár el, eljárására és a kézbesítésre a (8) bekezdést kell alkalmazni. Azt, hogy a félnek a cégjegyzékben szereplő kézbesítési megbízottja van, a bíróság hivatalból veszi figyelembe.

(6) Ha a külföldi félnek a per vitelére magyarországi lakóhellyel vagy székhellyel rendelkező meghatalmazottja van, a 97. § második mondatában foglalt korlátozás nem alkalmazható. A felet vagy törvényes képviselőjét személyes megjelenésére kötelező idézés tekintetében a meghatalmazott eljárására és a kézbesítésre a (8) bekezdést kell megfelelően alkalmazni.

(7) A kézbesítési megbízott magyarországi lakóhellyel, illetve székhellyel rendelkező természetes vagy jogi személy (jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaság), így különösen ügyvéd (ügyvédi iroda) lehet.

(8) A kézbesítési megbízott feladata, hogy az eljárásban keletkezett, a megbízó részére kézbesítendő iratokat átvegye, és azokat a megbízó részére továbbítsa; e tevékenységért a megbízóval szemben a polgári jog szabályai szerint felelős. A fél részére szóló, a kézbesítési megbízottnak szabályszerűen kézbesített iratot úgy kell tekinteni, hogy az a kézbesítést követő tizenötödik napon a fél számára ismertté vált.

(9) E §-ban foglaltakra a külföldi felet külön is figyelmeztetni kell.

Hirdetményi kézbesítés

101. § (1) Ha a fél tartózkodási helye ismeretlen, vagy olyan államban van, amely a kézbesítéshez jogsegélyt nem nyújt, vagy ha a kézbesítés egyéb elháríthatatlan akadályba ütközik, illetőleg ha a kézbesítés megkísérlése már előre is eredménytelennek mutatkozik, továbbá a 100/A. § (4) bekezdésében meghatározott esetben a kézbesítést hirdetmény útján kell teljesíteni. Hirdetmény útján kell a kézbesítést teljesíteni az ismeretlen örökösök részére is.

(2) Hirdetményi kézbesítést a bíróság - a 100/A. § (4) bekezdésében meghatározott eset kivételével - csak a fél kérelmére és csak az annak alapjául szolgáló ok valószínűsítése esetében rendelhet el. Ha az előadott tények valótlannak bizonyulnak, és a fél erről tudott, vagy kellő gondosság mellett tudhatott volna, a hirdetményi kézbesítés és az azt követő eljárás érvénytelen, a felet pedig a felmerült költségben és ezenfelül pénzbírságban (120. §) is el kell marasztalni. Ha az iratot a bíróság a 100/A. § szabályainak megsértésével kézbesítette hirdetményi úton, a hirdetményi kézbesítés és az azt követő eljárás érvénytelen. Ezeket a következményeket a bíróság az eljárást befejező határozat jogerőre emelkedését megelőzően - a felek meghallgatása után - hivatalból, egyébként pedig perorvoslat alapján mondja ki.

(3) Ha a hirdetményi kézbesítést követő eljárást - habár csak hallgatólagosan is - az ellenfél (aki részére az iratot hirdetmény útján kézbesítették) jóváhagyja, az eljárás nem válik érvénytelenné, a pénzbírságot azonban - a 100/A. § esetét ide nem értve - ilyen esetben is ki kell szabni, s a felet kötelezni kell a felmerült költségtöbblet megfizetésére.

102. § (1) A hirdetmény útján kézbesítendő iratot tizenöt napra ki kell függeszteni a bíróság hirdetőtáblájára és a fél - illetőleg ismeretlen örökösök részére való kézbesítés esetében az örökösök - utolsó ismert lakóhelyén a polgármesteri hivatal hirdetőtáblájára.

(2) Ha a fél olyan államban lakik, amely a kézbesítéshez jogsegélyt nem nyújt, de amellyel a postai forgalom fennáll, a hirdetményt - lehetőleg ajánlott levélként - a fél ottani címére is meg kell küldeni. Ha a hirdetményi kézbesítésre a 100/A. § (4) bekezdése alapján kerül sor, és a fél olyan államban lakik, amellyel a postai forgalom fennáll, a hirdetményt ajánlott levélként a fél ottani címére is meg kell küldeni.

(3) Ha keresetlevelet kell az alperesnek hirdetmény útján kézbesíteni, részére a bíróság ügygondnokot (74. §) rendel és a keresetlevelet annak is kézbesítteti.

(4) A hirdetményi kézbesítéssel felmerülő költséget az köteles előlegezni, aki a hirdetményi kézbesítést kérte.

(5) Hirdetményi kézbesítés esetében az iratot - amennyiben a bíróság másként nem rendelkezik - a bíróság hirdetőtábláján való kifüggesztéstől számított tizenötödik napon kell kézbesítettnek tekinteni.

(6) A hirdetményi kézbesítésről az eljáró bíróság számítógépes nyilvántartást vezet, amelyben rögzíti a bíróság nevét, az ügy számát, az utolsó ismert lakóhely (székhely) megjelölésével a fél nevét, akinek részére a kézbesítés hirdetmény útján történt, továbbá azt az okot, amelynek következtében a kézbesítés szükségessé vált, illetve a

kézbítés megtörténtére vonatkozó vélelem beálltának időpontját. Az országosan összekapcsolt számítógépes közhiteles nyilvántartást az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala kezeli, az abban foglalt adatokról az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala jogszabályban meghatározott költségtérítés ellenében a felvilágosítást kérő személyére vonatkozóan, kérelmére felvilágosítást ad.

(7) Más személy kérelmére felvilágosítás csak akkor adható, ha a bíróság, ügyészség, nemperes eljárást lefolytató közjegyző vagy közigazgatási szerv törvényben meghatározott feladatainak teljesítéséhez, illetve a felvilágosítást kérő személynek törvényben biztosított jogai gyakorlásához szükséges. A törvényes jogcímet valószínűsíteni kell. Ilyen esetben az adatszolgáltatás tényét a számítógépes rendszerben oly módon kell rögzíteni, hogy az adatszolgáltatás időpontja, jogcíme és az adat felhasználója megállapítható maradjon. A jogellenes adatkérés és felhasználás jogkövetkezményeit a felvilágosítást kérő viseli.

Határidők

103. § (1) A határidőket napok, hónapok vagy évek szerint kell számítani.

(2) A napokban megállapított határidőbe a kezdőnap nem számít bele. Kezdőnap az a nap, amelyre a határidő megkezdésére okot adó cselekmény vagy egyéb körülmény (pl. kézbesítés, kihirdetés) esik.

(3) A hónapokban vagy években megállapított határidő azon a napon jár le, amely számánál fogva a kezdőnapnak megfelel, ha pedig ez a nap a lejárat hónapjában hiányzik, a hó utolsó napján.

(4) Ha a határidő utolsó napja munkaszüneti napra esik, a határidő csak az azt követő legközelebbi munkanapon jár le.

(5) A határidő az utolsó nap végével jár le, a bírósághoz intézett beadvány előterjesztésére és a bíróság előtt teljesítendő cselekményre megállapított határidő azonban már a hivatali idő végével lejár.

104. § (1) A bíróság az általa megállapított határidőt fontos okból egyszer meghosszabbíthatja; a határidő - meghosszabbítással együtt - negyvenöt napnál hosszabb nem lehet, kivéve, ha a szakértői vélemény elkészítése hosszabb határidőt tesz szükségessé. A törvényben megállapított határidőt csak a törvényben meghatározott esetben lehet meghosszabbítani.

(2) Ha a meghosszabbítást a fél vagy a szakértő kéri, kérelmét a határidő lejárt előtt kell előterjesztenie; a kérelem tárgyában a bíróság az ellenfél, illetve a felek meghallgatása nélkül határozhat.

104/A. § (1) A napokban megállapított határidőbe nem számít bele minden évnek a július 15-től augusztus 20-ig terjedő időszaka (törvénykezési szünet). Ha a hónapokban vagy években megállapított határidő a törvénykezési szünet ideje alatt járna le, a határidő a következő hónap azon napján jár le, amely számánál fogva a határidő kezdőnapjának megfelel, ha ez a nap is a törvénykezési szünet idejére esik, a határidő a törvénykezési szünetet követő első napon jár le. A 103. § (4) és (5) bekezdésének rendelkezéseit ezekben az esetekben is megfelelően alkalmazni kell.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezéseket nem lehet alkalmazni,

- a) ha törvény valamely eljárásra, vagy valamely percselekményre soron kívül történő eljárást ír elő;
- b) az előzetes bizonyításra;
- c) a végrehajtási perekre;
- d) ha a felek ezt közösen kérték; vagy
- e) ha törvény azt kizárja.

(3) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezéseket a külön törvényekben szabályozott nemperes eljárásokban csak akkor lehet alkalmazni, ha külön törvény így rendelkezik.

(4) A (2) bekezdés alkalmazása esetén erre a felet külön is figyelmeztetni kell.

Mulasztás

105. § (1) A fél az elmulasztott perbeli cselekményt - ha a törvény másként nem rendelkezik - többé hatályosan nem teljesítheti.

(2) A mulasztás következményei - a törvényben meghatározott eseteket kivéve - előzetes figyelmeztetés nélkül, maguktól állanak be. Ha a törvény szerint a mulasztás következményei csak előzetes figyelmeztetés esetén vagy az ellenfél kérelmére állanak be, az elmulasztott cselekményt a figyelmeztetésben megjelölt idő alatt, illetőleg a kérelem előterjesztéséig, ha pedig a kérelmet tárgyaláson adták elő, az arra vonatkozó határozat meghozataláig pótolni lehet.

(3) Nem tekinthető mulasztásnak, ha a felet a perbeli cselekmény teljesítésében valamely köztudomású természeti esemény vagy más elháríthatatlan akadály gátolta.

(4) A határidő elmulasztásának következményeit nem lehet alkalmazni, ha a bírósághoz intézett beadványt legkésőbb a határidő utolsó napján ajánlott küldeményként postára adták.

A mulasztás igazolása

106. § (1) Ha a fél vagy képviselője valamely határnapon hibáján kívül nem jelent meg, vagy valamely határidőt hibáján kívül mulasztott el, a mulasztás következményei - az alábbi eseteket kivéve - igazolással orvosolhatók.

(2) Igazolásnak nincs helye, ha:

a) az igazolást a törvény kizárja;

b) a mulasztás következményei igazolás nélkül is elháríthatók, vagy a mulasztás bírói határozatban kifejezésre jutó hátránnyal nem jár;

c) a fél az igazolási kérelem folytán kitűzött újabb határnapot mulasztja el.

(3) Végrehajtási igényperben az igénylő igazolással nem élhet.

107. § (1) Az igazolási kérelmet tizenöt napon belül lehet előterjeszteni. Ezt a határidőt az elmulasztott határnaptól, illetőleg az elmulasztott határidő utolsó napjától kell számítani. Ha azonban a mulasztás csak később jutott a félnek vagy képviselőjének tudomására, vagy az akadály csak később szűnt meg, az igazolási kérelem határideje a tudomásszerzéssel, illetőleg az akadály megszűnésével veszi kezdetét. A mulasztástól számított három hónap eltelte után igazolási kérelmet előterjeszteni nem lehet.

(2) Az igazolási kérelemben elő kell adni a mulasztás okát és azokat a körülményeket, amelyek a mulasztás vétlenségét valószínűvé teszik.

(3) Határidő elmulasztása esetén az igazolási kérelem előterjesztésével együtt pótolni kell az elmulasztott cselekményt is.

108. § Az igazolási kérelemnek sem az eljárás folytatására, sem a végrehajtásra nincs halasztó hatálya. Ha azonban az igazolási kérelem sikere valószínűnek mutatkozik, a bíróság az eljárásnak vagy a határozat végrehajtásának felfüggesztését az ellenfél meghallgatása nélkül, hivatalból is elrendelheti. A felfüggesztés tárgyában hozott határozatot a bíróság kérelemre utóbb megváltoztathatja.

109. § (1) Az igazolási kérelem tárgyában az a bíróság határoz, amelynek eljárása alatt a mulasztás történt, fellebbezési határidő elmulasztása esetén pedig a másodfokú bíróság.

(2) Ha az igazolást a törvény kizárja, vagy az igazolási kérelmet elkészen terjesztették elő, a kérelmet érdemi vizsgálat nélkül el kell utasítani. Ugyanez áll akkor is, ha az igazolást kérő - határidő elmulasztása esetében - az elmulasztott cselekményt a kérelem előterjesztésével együtt nem pótolta.

(3) Az igazolási kérelem elbírálása előtt a bíróság a feleket meghallgathatja (113. §). A felek megidézése esetében a határnapot - ha ennek helye van - az ügy érdemi tárgyalására is ki kell tűzni. Azt, hogy a kérelem előfeltételei fennállanak-e, méltányosan kell elbírálni.

(4) Ha a bíróság az igazolási kérelemnek helyt ad, a mulasztó által pótolta cselekményt olyannak kell tekinteni, mintha azt az elmulasztott határidőn belül teljesítette volna, az elmulasztott határnapon tartott tárgyalást pedig a szükséges keretben meg kell ismételni. Az új tárgyalás eredményéhez képest az elmulasztott tárgyalás alapján hozott határozat hatályban tartása vagy teljes, illetőleg részbeni hatályon kívül helyezése kérdésében is határozni kell.

110. § (1) Az igazolási kérelmet elutasító határozat ellen fellebbezésnek van helye.

(2) Az igazolási kérelemnek helyadó határozat, valamint az eljárás, illetőleg a végrehajtás felfüggesztése tárgyában a 108. § alapján hozott határozat ellen külön fellebbezésnek helye nincs, és az az ügyet befejező határozat elleni fellebbezésben is csak akkor támadható meg, ha a bíróság olyan igazolási kérelemnek adott helyt, illetőleg olyan igazolási kérelem alapján rendelte el az eljárás vagy a végrehajtás felfüggesztését, amelyet érdemi vizsgálat nélkül el kellett volna utasítania [109. § (2) bek.].

Az eljárás félbeszakadása

111. § (1) Ha valamelyik fél meghal vagy megszűnik, az eljárás a jogutód perbelépéséig, illetve perbevonásáig (61-62. §) félbeszakad, kivéve ha a jogviszony természete miatt a jogutódlás kizárt.

(2) Ha az olyan fél, akinek a per vitelére nincs meghatalmazottja, cselekvőképességét elveszti, az eljárás mindaddig félbeszakad, míg a fél részére kirendelt törvényes képviselő személyét be nem jelentik.

(3) Ha a fél törvényes képviselője hal meg, és a törvényes képviselőnek a per vitelére nem volt meghatalmazottja, az eljárás mindaddig félbeszakad, míg a fél részére kirendelt új törvényes képviselő személyét be nem jelentik. Ugyanez áll akkor is, ha a fél törvényes képviselőjének ez a jogosultsága anélkül szűnik meg, hogy az általa képviselt fél cselekvőképessé vált volna.

(4) Ha a bíróság működése háború vagy valamely elháríthatatlan esemény miatt szünetel, vagy a féllel ilyen okból nem lehet érintkezni, az eljárás az akadály megszűnéséig félbeszakad.

(5) Ha a (2) és (3) bekezdés esetében az eljárás félbeszakadása vagy annak túlságosan hosszú tartama valamelyik fél méltányos érdekeit sértené, a bíróság a fél részére akár kérelemre, akár hivatalból a 49. § (2) bekezdésének megfelelő alkalmazásával ügygondnokot (74. §) rendel ki; az ügygondnok kirendelésével az eljárás félbeszakadása megszűnik.

(6) Ha a (2) és (3) bekezdés esetében az eljárás félbeszakadása vagy annak túlságosan hosszú tartama a kirendelt szakértő méltányos érdekeit sértené, a bíróság a fél részére - a szakértő kérelmére - a 49. § (2) bekezdésének megfelelő alkalmazásával ügygondnokot (74. §) rendel ki; az ügygondnok kirendelésével az eljárás félbeszakadása - a szakértői díj megállapítása és a letéttel fedezett díj kiutalása vonatkozásában - megszűnik.

(7) A fél a per megszüntetése érdekében akkor is kérheti az eljárás folytatását, ha a megszünt félnek nincs jogutódja. A bíróság az ügygondnok költségeinek megelőlegezését követően a fél kérelmére ügygondnokot rendel ki; az ügygondnok kirendelésével az eljárás félbeszakadása megszűnik. Az eljárás a per megszüntetése érdekében az ügygondnokkal szemben folyik tovább.

112. § (1) Az eljárás félbeszakadásával minden határidő megszakad; a félbeszakadás megszűnésétől a határidő újra kezdődik.

(2) A félbeszakadás tartama alatt tett minden - a per érdemére vonatkozó - bírói rendelkezés, úgyszintén a felek által teljesített minden perbeli cselekmény hatálytalan, kivéve a félbeszakadással, illetve az annak megszüntetésével kapcsolatos bírói rendelkezéseket és perbeli cselekményeket.

(3) A jogerős végzéssel megállapított tanúdíj, szakértői díj letéttel fedezett részének kiutalásáról a bíróság a félbeszakadás tartama alatt is intézkedik.

(4) A bíróságnak a félbeszakadást megállapító határozata ellen külön fellebbezésnek van helye; a bíróság azonban az ilyen határozatot maga is megváltoztathatja.

A felek meghallgatása tárgyaláson kívül

113. § Mindazokban az esetekben, amikor a törvény értelmében vagy a bíróság megítélése szerint valamelyik felet meg kell hallgatni, s a meghallgatás a tárgyalásig nem halasztható el, a felet fel kell hívni, hogy a felmerült kérdésben írásban nyilatkozzék, vagy nyilatkozatának jegyzőkönyvbe vétele végett az elnöknel jelentkezzen. A bíróság, ha szükségesnek tartja, a felet meghallgatása végett meg is idézheti.

Kifogás az eljárás szabálytalansága ellen

114. § A fél az eljárás szabálytalanságát a per folyamán bármikor kifogásolhatja. Ha a kifogást szóval adja elő, azt jegyzőkönyvbe kell venni. Ha a bíróság a kifogást figyelmen kívül hagyja, ezt lehetőleg nyomban, de legkésőbb az eljárást befejező határozatában megindokolni köteles.

Kifogás az eljárás elhúzódása miatt

114/A. § (1) A fél, a beavatkozó, valamint az eljárásban részt vevő ügyész az ügyben eljáró bíróságnak a (2) bekezdésben meghatározott mulasztása miatt ugyanezen bíróságnál írásban kifogást nyújthat be, kérve a kifogás elbírálására hatáskörrel rendelkező bíróságtól a mulasztás tényének megállapítását, valamint - megfelelő határidő tűzésével - a mulasztó bíróságnak a (2) bekezdés *a)* és *c)* pontjában foglalt esetben az elmulasztott eljárási cselekmény elvégzésére vagy határozat meghozatalára, a (2) bekezdés *b)* pontjában foglalt esetben pedig az adott ügyben leghatékonyabb intézkedés foganatosítására történő utasítását.

(2) Kifogás akkor terjeszthető elő, ha

a) a törvény a bíróság részére az eljárás lefolytatására, eljárási cselekmény elvégzésére vagy valamely határozat meghozatalára határidőt állapított meg, azonban az eredménytelenül eltelt,

b) a bíróság az ügyész, az eljárásban részt vevő személy, a megkeresett szerv vagy személy részére az eljárási cselekmény elvégzésére határidőt tűzött ki, amely eredménytelenül eltelt, és a bíróság a mulasztóval szemben nem alkalmazta a törvény által lehetővé tett intézkedéseket,

c) a bíróság elmulasztotta a perek ésszerű időn belül történő befejezésére irányuló kötelezettségét azáltal, hogy az ügyben a bíróság utolsó érdemi intézkedése óta eltelt az az ésszerű időtartam, amely elegendő volt arra, hogy a bíróság az eljárási cselekményt elvégezze, vagy annak elvégzéséről rendelkezzen, azonban a bíróság ezt nem tette meg.

(3) Nincs helye kifogás előterjesztésének bizonyítási cselekmény elrendelése, valamint olyan határozat ellen, amellyel szemben külön jogorvoslatnak van helye.

(4) A kifogást annak benyújtója mindaddig visszavonhatja, amíg a bíróság azt érdemben el nem bírálta. A visszavont kifogást újból előterjeszteni nem lehet.

114/B. § (1) Az ügyben eljáró bíróság a kifogást annak bíróságához való érkezését követő nyolc napon belül megvizsgálja, és ha azt alaposnak tartja, harminc napon belül megteszi, illetőleg elrendeli a kifogásban sérelmezett helyzet megszüntetése érdekében szükséges intézkedést. A bíróság a kifogás elintézéséről a kifogás előterjesztőjét értesíti.

(2) Ha az ügyben eljáró bíróság a kifogást nem tartja alaposnak, a kifogást tartalmazó beadványt megküldi az ellenfél részére, aki észrevételeit a kézbesítéstől számított nyolc napon belül terjesztheti elő. A határidő elteltét követően a bíróság az iratokat - az esetleg benyújtott észrevételekkel együtt - nyolc napon belül felterjeszti a kifogás elbírálására hatáskörrel rendelkező bírósághoz. A felterjesztésben a bíróság számot ad arról, hogy a hiányolt eljárási cselekmény elvégzésére vagy határozat meghozatalára milyen okból nem került sor.

(3) A helyi bíróság mulasztásával szemben benyújtott kifogást a megyei bíróság három hivatásos bíróból álló tanácsa, a megyei bíróság mulasztásával szemben benyújtott kifogást az ítéletábla három hivatásos bíróból álló tanácsa, az ítéletábla mulasztásával szemben benyújtott kifogást a Legfelsőbb Bíróság három hivatásos bíróból álló tanácsa, a Legfelsőbb Bíróság mulasztásával szemben benyújtott kifogást a Legfelsőbb Bíróság másik tanácsa az iratok felterjesztésétől számított tizenöt napon belül tárgyaláson kívül bírálja el.

(4) Ha a kifogást elbíráló bíróság a kifogásban foglaltaknak helyt ad, a mulasztó bíróságot határidő tűzésével a 114/A. § (2) bekezdésének *a)* és *c)* pontjában foglalt esetekben az ügy továbbviteléhez szükséges intézkedés megtételére, a 114/A. § (2) bekezdésének *b)* pontjában foglalt esetben pedig az adott ügyben leghatékonyabb intézkedés foganatosítására hívja fel. A felhívásban - a 114/A. § (2) bekezdésének *a)* pontjában foglalt esetet kivéve - a kifogást elbíráló bíróság az eljáró bíróságot meghatározott eljárási cselekmény lefolytatására nem utasíthatja. A kifogás alaptalansága esetén azt indokolt határozattal elutasítja. A határozat ellen további jogorvoslatnak nincs helye.

(5) Ha a kifogás előterjesztője ugyanabban a perben ismételt alaptalan kifogást nyújt be, őt a kifogást elbíráló bíróság elutasító határozatában pénzbírsággal (120. §) sújthatja.

(6) A kifogás elintézésére a végzés elleni fellebbezés felterjesztésére és elbírálására vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni.

Jegyzőkönyv

115. § (1) Amennyiben a törvény másként nem rendelkezik, a tárgyalásról, a felek szóbeli meghallgatásáról, valamint a tárgyaláson kívül foganatosított egyéb meghallgatásról (kihallgatásról) jegyzőkönyvet kell készíteni.

(2) Az elnök határozza meg, hogy milyen eljárási cselekmények (meghallgatás, kihallgatás, tárgyalás stb.) esetében alkalmaz jegyzőkönyvvezetőt.

(3) Jogszabály megengedheti, hogy a bíróság a tárgyalás (meghallgatás stb.) anyagát jegyzőkönyv helyett más módon rögzítse.

116. § A jegyzőkönyvben fel kell tüntetni:

- a)* az eljáró bíróságot és a bírósági ügyszámot;
- b)* a felek nevét és perbeli állását, továbbá a per tárgyát;
- c)* a tárgyalás (meghallgatás vagy kihallgatás) helyét, továbbá kezdő és befejező időpontját;
- d)* a bírák, a jegyzőkönyvvezető és a tolmács nevét;
- e)* a jelenlevő feleknek és képviselőiknek nevét és perbeli állását;
- f)* zárt tárgyalás esetén az erre való utalást.

117. § (1) A jegyzőkönyvben röviden le kell írni az eljárás menetét és az annak során történeteket, mégpedig úgy, hogy a jegyzőkönyv alapján azt is meg lehessen állapítani, vajon az eljárás a törvényben meghatározott alaki követelményeknek megfelel-e. Ha valamely kifejezés vagy kijelentés pontos szövege jelentős, azt szó szerint kell jegyzőkönyvbe venni.

(2) Különösen fel kell tüntetni a jegyzőkönyvben:

- a)* a tárgyalás megkezdésének kitűzött és tényleges időpontját;
- b)* a felek által előadott vagy a periratokból felolvasott lényeges kérelmeket és nyilatkozatokat, ideértve a felek tényállításait és bizonyítási indítványait, valamint a keresetváltoztatást és a viszontkeresetet, úgyszintén a korábbi kérelmekről és nyilatkozatokról való eltéréseket, illetőleg valamely nyilatkozatnak bírói felhívás ellenére való elmulasztását vagy megtagadását;
- c)* az okiratok bemutatásának megtörténtét, valamint a tanúk vallomását, a szakértők véleményét és a szemle eredményét;

d) a keresettől való elállást, továbbá az elismerést és a jogról való lemondást, illetőleg a felek között létrejött egyezséget;

e) a pervezetés és rendfenntartás körében tett intézkedéseket, a korábbi eljárás ismertetésének megtörténtét, valamint a bíróság által az eljárás folyamán hozott végzéseket és az ítélet kihirdetésének megtörténtét.

(3) A felek beadványának, a szakértők véleményének vagy más periratnak felolvasása, valamint okiratnak vagy másolatnak csatolása esetében a jegyzőkönyvben csupán ennek megtörténte kell utalni.

(4) Ha a felek bármelyike az eljárás során felmerült valamely körülménynek vagy ott elhangzott nyilatkozatnak jegyzőkönyvbe vételét kéri, ezt csak abban az esetben lehet mellőzni, ha a bíróságnak az illető körülmény vagy nyilatkozat megtörténtéről nincs tudomása.

(5) Az elhalasztott tárgyalásról külön jegyzőkönyvet kell készíteni. Ha a tárgyalás folytatólagos vagy ismételt, ennek a jegyzőkönyvből ki kell derülnie.

118. § (1) A bírósági tárgyalásról a jegyzőkönyvet egyidejűleg, hangfelvétel esetén pedig legkésőbb nyolc munkanapon belül el kell készíteni. Ha a jegyzőkönyv hangfelvétel alapján készül, fel kell tüntetni a jegyzőkönyv írásba foglalásának napját, és a feleket tájékoztatni kell arról, hogy az elkészült jegyzőkönyvet mikor és hol tekinthetik majd meg, illetve vehetik át. A bíróság a jegyzőkönyvet az írásba foglalást követő további tizenöt napon belül kézbesíti, ha törvény a jegyzőkönyv megküldését írja elő.

(2) A jegyzőkönyv hivatalból vagy az elnök engedélyével a felek megjegyzései alapján is kiegészíthető és módosítható; a felek erre vonatkozó kérelmét - annak elutasítása esetén - a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni. A módosítás folytán szükségtelenné vált szövegrészeket úgy kell törölni, hogy a törölt szövegrész olvasható maradjon.

(3) Ha a jegyzőkönyv elkészítésére nem az eljárási cselekménnyel egyidejűleg kerül sor, az eljárási cselekményen jelen lévő felek - amennyiben a jegyzőkönyv részükre kézbesítésre kerül - a kézbesítéstől számított 8 napon belül, ha pedig a jegyzőkönyv a felek részére nem kerül kézbesítésre, akkor az eljárási cselekménytől számított 15 napon belül a jegyzőkönyv kijavítását, kiegészítését kérhetik.

(4) A jegyzőkönyvet és az esetleges módosításokat az eljáró bíró, illetve a tanács elnöke és a jegyzőkönyvvezető írja alá. Ha a bíróság tanácsban jár el, és a tanács elnöke a jegyzőkönyv aláírásában akadályoztatva van, a jegyzőkönyvet helyette - helyettesi minőségének feltüntetésével - a tanács egyik tagja írja alá.

(5) Ha az eljárási cselekményen történtek rögzítése hangfelvétellel történik, a hangfelvétel írásba történő áttétele során a jegyzőkönyvvezető helyett a leírást végző bírósági alkalmazott (a továbbiakban: leíró) jár el, és aláírásával igazolja, hogy a leírást a hangfelvételnek megfelelően készítette el.

Az iratok megtekintése; másolatok

119. § (1) A felek, az ügyész és a perben részt vevő egyéb személyek, valamint azok képviselői a per iratait - a határozatok tervezeteinek és az esetleges különvéleménynek kivételével - a per bármely szakaszában külön engedély nélkül megtekinthetik és azokról maguknak másolatokat (kivonatokat) készíthetnek. Olyan tárgyalásról készült jegyzőkönyvet azonban, amelyről a nyilvánosságot államtitok vagy szolgálati titok megőrzése végett zárták ki, illetve az államtitkot vagy szolgálati titkot tartalmazó egyéb okiratot lemásolni vagy arról kivonatot készíteni nem szabad. Ilyen ügyben az iratok megtekintésének is csak az államtitokról és szolgálati titokról szóló törvényben meghatározott engedély, valamint az abban meghatározott szabályok alapján a bíróság elnöke által megállapított feltételek mellett van helye.

(2) A felek, az ügyész és a perben részt vevő egyéb személyek, valamint azok képviselői az eljárás során az üzleti titkot, hivatásbeli titkot vagy a külön törvényben meghatározott, az (1) bekezdésben nem említett más titkot tartalmazó iratok esetében - a titok megtartásának kötelezettségét tartalmazó, írásba foglalt nyilatkozat megtétele mellett -, az eljáró bíró által megállapított rendben és szabályok szerint gyakorolhatják az iratbetekintési és másolatkészítési jogot. Ha azonban a titoktartás alóli felmentés megadására jogosult a 192. § (3) bekezdése alapján határidőben úgy nyilatkozott, hogy az üzleti titkot vagy hivatásbeli titkot tartalmazó irat megismeréséhez nem járul hozzá, a bíróságon és a jegyzőkönyvvezetőn (leíró) kívül az irat ezen titkot tartalmazó részét más nem tekintheti meg, azt lemásolni vagy arról kivonatot készíteni nem szabad. Ha a per tárgyát annak eldöntése képezi, hogy az okirat tartalma közérdekű adatnak minősül-e, az eljárás során ezen okiratot megismerni nem lehet, és az eljárás jogerős befejezése után is csak a per eldöntéséhez képest tekinthető meg, illetve másolható le; e rendelkezést a bíróságra, a jegyzőkönyvvezetőre (leíróra) és arra a perbeli személyre, aki az iratot benyújtotta, nem kell alkalmazni.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben meghatározott személyeken kívül - a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvényben szabályozott tájékoztatás kivételével - az eljárásról felvilágosítás annak adható, akinek az eljárás lefolytatásához, illetve annak eredményéhez jogi érdeke fűződik. Az eljáró bíróság elnöke - az ehhez fűződő jogi érdek igazolása után - engedélyezi az iratok megtekintését, az azokról való másolat és kivonat készítését, illetve a szükséges felvilágosítás megadását. Az (1) bekezdésben említett jegyzőkönyv, valamint az (1) vagy (2) bekezdésben

meghatározott titkot tartalmazó irat megtekintését, valamint azok tartalmáról való felvilágosítás adását, továbbá a (2) bekezdésben meghatározott titkot tartalmazó iratról való másolat és kivonat készítését kizárólag a minősítő vagy a titoktartás alóli felmentés megadására jogosult által adott megismerési engedélyben vagy felmentésben feltüntetett személy részére lehet engedélyezni.

(4) Az iratok megtekintése és a másolatkészítés során a 171/A. § rendelkezéseit alkalmazni kell.

(5) A fél, az ügyész és a perben részt vevő egyéb személy, valamint azok képviselője kérheti, hogy az irat elektronikus másolatát az általa megjelölt e-mail címre továbbítsa a bíróság, amennyiben az iratról neki másolat adható, és az irat elektronikus okiratként, vagy a papíralapú okirat elektronikus másolataként a bíróságnál rendelkezésre áll. Ebben az esetben a másolat kiadásáért nem kell illetéket fizetni.

(6) Bíróság, ügyészség, közjegyző, bírósági végrehajtó, nyomozó hatóság vagy közigazgatási hatóság megkeresésére - törvényben meghatározott feladataik ellátásához szükséges mértékben - a bíróság a per iratait vagy azok másolatát (kivonatát) megküldi, illetve azokba betekintést engedélyez.

(7) Az ítéletről és az ítélettel szembeni perorvoslat során hozott, az alsóbb fokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasító végzésről a per jogerős befejezését követő három hónap eltelte után a bíróságnak fizetendő oldalanként háromszáz forint, de határozatonként legfeljebb ötezer forint díj ellenében bárkinek anonimizált másolat adható. A határozatban szereplő természetes személyek azonosítását lehetővé tevő adatokat olyan módon kell törölni, hogy az ne járjon a megállapított tényállás sérelmével; egyebekben a határozatban szereplő egyes személyeket az eljárásban betöltött szerepüknek megfelelően kell megjelölni.

(8) A (7) bekezdésben meghatározott másolatban nem kell törölni:

a) törvény eltérő rendelkezésének hiányában az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó személy nevét és beosztását, ha az adott személy az eljárásban közfeladatának ellátásával összefüggésben vett részt;

b) a meghatalmazottként eljáró jogi képviselő nevét;

c) a társadalmi szervezet vagy alapítvány képviselőjének nevét;

d) a közérdekből nyilvános adatokat.

(9) Nem adható másolat a (7) bekezdés alapján az olyan határozatról, mely az (1) és (2) bekezdésben meghatározott titkot tartalmaz, továbbá azon határozatról, melyet a XV-XVIII. Fejezetben meghatározott vagy olyan perben hoztak, amelyben a bíróság a nyilvánosságot a tárgyalásról vagy annak egy részéről kizárta.

Elveszett (megsemmisült) iratok pótlása

119/A. § (1) Az elveszett (megsemmisült) iratok pótlására az ügyben eljáró tanács elnöke intézkedik. Ennek keretében a szükséghez képest elrendeli az iratok teljes vagy részleges pótlását, meghallgatja az eljárásban részt vett személyeket, kiadmányokat, iratmásolatokat szerez be stb.

(2) Ha az elveszett (megsemmisült) iratok alapján hozott határozat jogerős és végrehajtható, a befejezett ügy iratainak pótlása mellőzhető. A felektől ilyen esetben csak a határozat hiteles kiadmányát (másolatát) kell beszerezni.

(3) Az (1)-(2) bekezdésben foglaltakat megfelelően alkalmazni kell az eljárási cselekmény anyagának hangfelvétel formájában történő őrzése esetében is.

Pénzbírság

120. § E törvény rendelkezései alapján kiszabható pénzbírság legmagasabb összege ötszázezer forint azzal, hogy az nem haladhatja meg a pertárgy értékét. A kiszabott pénzbírságot szabadságvesztésre átváltoztatni nem lehet. A pénzbírság behajtására és hova fordítására azokat a jogszabályokat kell alkalmazni, amelyek a bíróságok által büntetőügyben kiszabott pénzbüntetésekre irányadók.

MÁSODIK RÉSZ

ELSŐFOKÚ ELJÁRÁS

VIII. FEJEZET

Keresetindítás

A keresetlevél benyújtása és kellékei

121. § (1) A pert keresetlevéllel kell megindítani; a keresetlevélben fel kell tüntetni:

- a) az eljáró bíróságot;
- b) a feleknek, valamint a felek képviselőinek nevét, lakóhelyét és perbeli állását;
- c) az érvényesíteni kívánt jogot, az annak alapjául szolgáló tényeknek és azok bizonyítékainak előadásával;
- d) azokat az adatokat, amelyekből a bíróság hatásköre és illetékessége megállapítható;
- e) a bíróság döntésére irányuló határozott kérelmet (kereseti kérelem);
- f)

(2) A keresetlevélhez csatolni kell azt az okiratot, illetve annak másolatát (kivonatát), amelynek tartalmára a felperes bizonyítékként hivatkozik, vagy amely a bíróság hatáskörének és illetékességének megállapításához, valamint, amely a hivatalból figyelembe veendő egyéb körülményeknek az igazolásához szükséges, kivéve, ha az adatokat személyi igazolvánnyal is lehet igazolni; erre a keresetlevélben utalni kell.

(3) Kötelező jogi képviselő esetében a keresetlevélhez csatolni kell a jogi képviselő meghatalmazását, illetve a képviselői jogot igazolni kell.

(4) Ha a felek közötti jogvitában közvetítői eljárás volt folyamatban, a keresetlevélben erre utalni kell.

121/A. § (1) A jogi személy gazdálkodó szervezetek egymás közötti jogvitáiban a keresetlevél benyújtása előtt a feleknek meg kell kísérelniük a jogvita peren kívül elintézését. Evégből a fél a vitás kérdésben elfoglalt jogi és ténybeli álláspontjait ezek bizonyítékainak előadásával, szükség esetén az okirati bizonyítékok csatolásával az ügyben érintett összes féllel írásban részletesen közli, akik arra a kézhezvételtől számított tizenöt nap alatt az összes felvetett jogkérdésre és a teljes tényállásra kiterjedő, az ellenbizonyítékok előadását is tartalmazó részletes írásbeli választ adnak, melyhez az okirati bizonyítékokat szükség esetén csatolni kell. Ez az eljárás mellőzhető, ha a felek a közöttük felmerült véleményeltérésről közös jegyzőkönyvet készítenek.

(2) Ha a felek jogvitájukat peren kívül nem rendezik, és a felperes keresetet indít, a keresetlevélhez csatolnia kell:

a) az (1) bekezdés alapján a felperes és az alperes által tett írásbeli nyilatkozatokat tartalmazó okiratokat (levelezés, jegyzőkönyv), vagy

b) azt az iratot, amellyel a felperes igazolja, hogy a jogvita peren kívüli elintézését megkísérelte.

(3) A (2) bekezdés a) pontjában meghatározott iratoknak tartalmazniuk kell különösen:

- a) a feleknek a jogvitára vonatkozó részletes ténybeli és jogi álláspontját a bizonyítékok megjelölésével;
- b) azt, hogy az alperes a felperesi követelésre milyen indokok alapján hogyan nyilatkozott;
- c) azt, hogy a felek az előadott bizonyítékokat miként értékelték;
- d) az előzetes levélváltás, illetőleg az előzetes tárgyalás (jegyzőkönyvkészítés) során felmerült véleményeltérés adatait;
- e) az esetleges előzetes elszámolás eredményét; továbbá
- f) az üggyel kapcsolatos korábbi bírósági vagy más hatósági határozat ügyszámát és tartalmának lényegét; valamint
- g) a felek és képviselőik rövid úton való elérhetőségeit (telefonszám, telefaxszám, e-mail cím stb.).

(4) E § rendelkezéseit nem kell alkalmazni, ha a keresetindítására jogszabály hatvan napnál nem hosszabb határidőt állapít meg, továbbá a Negyedik Részben meghatározott különleges eljárásokban, valamint a fizetési meghagyásos eljárásból perré alakult eljárásban.

122. § (1) Marasztalásra irányuló kereseti kérelemnek csak lejárt követelés érvényesítése végett van helye.

(2) Tartásdíj, járadék és más időszakos szolgáltatás iránt indított perben a marasztalásra irányuló kereseti kérelem a le nem járt szolgáltatásokra is előterjeszhető. Lakás, más helyiség vagy egyéb ingatlan visszabocsátása iránt a kereseti kérelem már a visszabocsátási kötelezettség lejárta előtt előterjeszhető, feltéve hogy a visszabocsátásnak határozott időpontban kell történnie.

123. § Ha a kereseti kérelem számadási kötelezettség megállapítására irányul, a felperes ezzel együtt kérheti az általa előterjesztett számadás helyességének megállapítását is. Megállapításra irányuló egyéb kereseti kérelemnek csak akkor van helye, ha a kért megállapítás a felperes jogainak az alperessel szemben való megóvása végett szükséges, és a felperes a jogviszony természeténél fogva vagy a kötelezettség lejártának hiányában vagy valamely más okból teljesítést nem követelhet.

Intézkedések a keresetlevél alapján

124. § (1) A bíróság a keresetlevelet nyomban, de legkésőbb a bírósághoz érkezésétől számított harminc napon belül megvizsgálja annak megállapítása érdekében, hogy nem kell-e azt a félnek hiánypótlásra visszaadni (95. §),

nincs-e helye az ügy áttételének (129. §), illetőleg a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításának (130. §), és a szükséges intézkedéseket megteszi.

(2) A bíróság a keresetlevelet - hiánypótlási felhívás kiadását mellőzve - idézés kibocsátása nélkül elutasítja, ha a jogi képviselővel eljáró fél keresetlevele nem tartalmazza a 121. § (1) bekezdésében és a 121/A. § (2) bekezdésének *a)* vagy *b)* pontjában foglaltakat, illetve, ha a jogi képviselő nem csatolta a meghatalmazását, vagy elmulasztották az eljárási illeték megfizetésére vonatkozó kötelezettség teljesítését.

(3) Ha az (1)-(2) bekezdésben foglaltak megtételére nincs szükség, illetőleg a fél hiánypótlási kötelezettségének eleget tett és így a keresetlevél alkalmas a tárgyalás kitűzésére, a bíróság az eljárás gyorsabb lefolytatása érdekében további intézkedéseket tehet a tárgyalás előkészítésére. Ilyen intézkedéseknek a tárgyalás kitűzése előtt, valamint az eljárás során szükség esetén bármikor helye van.

(4) A bíróságnak a (3) bekezdésben foglaltak szerinti intézkedései különösen a következők:

a) iratok beszerzése más hatóságtól vagy szervezettől;

b) a gyermek tartása, elhelyezése, illetőleg a szüléssel kapcsolatos követelések iránti, továbbá az apaság és a származás megállapítására irányuló egyéb perekben - az ismeretlen helyen lévő alperes, anya, illetve gyermek tartózkodási helyének megállapítása érdekében - a bíróság elrendelheti az alperes, az anya, illetve a gyermek felkutatását [96. § (4)-(6) bek.];

c) előzetes bizonyítást folytathat le (207-211. §);

d) ideiglenes intézkedést tehet (156. §);

e) elrendelheti a felek tárgyaláson kívüli, egymás jelenlétében történő előzetes meghallgatását.

(5) Ha a (3)-(4) bekezdésben foglalt intézkedések megtételével egyidejűleg a tárgyalási határnap kitűzésére nem kerül sor, a bíróság - az intézkedés megtételkor - a keresetlevelet kézbesíti az ellenfél számára.

(6) Ha a bíróság észleli, hogy a keresetlevél vagy az ahhoz csatolt okirat államtitkot vagy szolgálati titkot tartalmaz, megkeresi a minősítőt a megismerési engedély beszerzése végett. A 192/A. § rendelkezéseit ebben az esetben is megfelelően alkalmazni kell.

A tárgyalás kitűzése

125. § (1) A bíróság legkésőbb a keresetlevélnek a bírósághoz való érkezését követő harminc napon belül intézkedik a tárgyalási határnap kitűzéséről, mely határnapra a feleket a keresetlevél, illetőleg a 94. § értelmében készült jegyzőkönyv másolatának egyidejű kézbesítése mellett megidézi. Ha a keresetlevél csak a bíróság intézkedése alapján válik alkalmassá a tárgyalás kitűzésére (124. §), a tárgyalás kitűzésére előírt határidő kezdő időpontját ettől az időponttól kell számítani.

(2) A tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy a keresetlevélnek az alperes részére való kézbesítése a tárgyalás napját legalább tizenöt nappal, munkaviszonyból származó, a gyermek tartására, illetve az apaság megállapítására irányuló, valamint a gazdasági társaság tagjának kizárása iránti perben a tárgyalás napját legalább nyolc nappal, váltóperben pedig legkésőbb három nappal megelőzze. A tárgyalási időközt az elnök sürgős esetben megrovidítheti.

(3) A tárgyalást - a (2) bekezdésben foglalt rendelkezések figyelembevételével - úgy kell kitűzni, hogy az első tárgyalási nap a keresetlevélnek a bírósághoz érkezését követően legkésőbb négy hónapon belül megtartható legyen, kivéve, ha a törvény a határidő kezdő időpontját illetően eltérő időpontot határoz meg. A tárgyalási határnap azonban ebben az esetben sem tűzhető ki a keresetlevélnek a bírósághoz érkezésétől számított kilencedik hónapnál későbbi időpontra. A tárgyalási időpontra vonatkozó rendelkezéseket nem kell alkalmazni, ha a fél részére a tárgyalásra szóló idézést külföldre kell kézbesíteni és a kézbesítéshez szükséges idő a tárgyalás határidőn belüli megtartását nem teszi lehetővé.

(4) Váltóperben a bíróság soron kívül jár el. A tárgyalást legkésőbb a keresetlevélnek a bírósághoz érkezésétől számított nyolcadik napra kell kitűzni.

(5) A tárgyalást rendszerint a bíróság hivatalos helyiségébe kell kitűzni, fontos okból azonban a tárgyalás más helyre is kitűzhető.

Idézés a per tárgyalására

126. § (1) A bíróság a per tárgyalására megidézi azt, akinek igénye érvényesítése iránt az ügyész, illetve külön jogszabállyal erre feljogosított személy vagy szervezet pert indított.

(2) Az idézésben (96. §) figyelmeztetni kell a feleket, hogy a tárgyaláson - ha nem személyesen jelennek meg - csak a 67. §-ban megjelölt meghatalmazottal képviseltethetik magukat. Az első tárgyalásra szóló idézéshez csatolni kell a keresetlevél egy példányát (másolatát), ha annak kézbesítésére korábban még nem került sor.

(3) A feleket az idézésben fel kell hívni, hogy az ügyre vonatkozó okiratokat a tárgyalásra hozzák magukkal, az alperest pedig arra is figyelmeztetni kell, hogy a kereseti kérelemre legkésőbb a tárgyaláson nyilatkozni kell, s elő kell adnia a védekezésének alapjául szolgáló tényeket és ezek bizonyítékait, az ügyre vonatkozó okiratait pedig be is kell mutatnia. Az idézésben arra is utalni kell, hogy az alperes a nyilatkozatát már a kitűzött határnap előtt benyújthatja vagy jegyzőkönyvbe mondhatja [94. § (4) bek.]. Az írásbeli nyilatkozat másodpéldányát, illetőleg az arról készített jegyzőkönyv másolatát a bíróság a felperesnek haladéktalanul kézbesíti, ha pedig erre már nincs elegendő idő a tárgyaláson adja át.

(4) Ha az ügy körülményei azt indokolják, így ha a 124. § (3)-(4) bekezdésében foglalt intézkedés megtételére van szükség, a bíróság az idézésben a (3) bekezdésben megjelölt alperesi nyilatkozat megtételére határidőt állapít meg. A határidő nem lehet kevesebb tizenöt napnál. A bíróság ezt követően - ha a tárgyalási határnapig rendelkezésre álló idő ezt lehetővé teszi - a felperest tizenöt napos határidővel az alperesi nyilatkozatban foglaltakra vonatkozó álláspontjának közlésére hívja fel.

A szóbeli kereset azonnali tárgyalása. Egyezségi kísérletre idézés

127. § (1) Ha a kereset jegyzőkönyvbe mondása (94. §) alkalmával a felperessel együtt a bíróság előtt az alperes is megjelenik, a bíróság a felek kérelmére a tárgyalást nyomban megtartja. Ebben az esetben a keresetet a tárgyalási jegyzőkönyvbe kell foglalni, és azt a bíróság illetékességének hiánya miatt - a kizárólagos illetékesség esetét kivéve - elutasítani vagy más bírósághoz áttenni nem lehet. Ha a bíróság a perre illetékes, de az alperes a kereset jegyzőkönyvbe mondása alkalmával nincs jelen, a tárgyalásra az előző rendelkezések szerint azonnal határnapot kell kitézni, s arra a felperest szóval meg kell idézni.

(2) Keresetindítás előtt a perre hatáskörrel bíró és illetékes helyi bíróság előtt egyezségi kísérletre idézést lehet kérni. Az idézést kérő félnek a határnapot szóval is tudtára lehet adni. A létrejött egyezséget jegyzőkönyvbe kell foglalni, és a jóváhagyásra a 148. §-t kell alkalmazni.

(3) Ha mind a két fél megjelent, de az egyezés nem jött létre, a bíróság a felperes kívánságára a keresetet jegyzőkönyvbe foglalja. A további eljárásra az (1) bekezdés az irányadó.

(4) Ha az egyezségi kísérletre kitűzött határnapon az idézést kérő fél nem jelent meg, vagy az ellenfél kívánatára keresetét nem adja elő, őt az ellenfél kérelmére az okozott költségben el kell marasztalni. Ha pedig az ellenfél nem jelent meg, az eljárás költségét a megindítandó per költségéhez kell számítani.

(5) Az (1)-(4) bekezdésben foglalt rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni akkor is, ha a felek idézés nélkül, egyezségi kötés céljából jelennek meg a bíróság előtt.

A perindítás hatályainak beállása

128. § A perindítás hatályai a keresetnek, illetőleg a viszontkeresetnek (147. §) az ellenféllel való közlésével állanak be.

Áttétel

129. § (1) Ha a keresetlevélből vagy mellékleteiből az tűnik ki, hogy az ügy más bíróság vagy más hatóság hatáskörébe tartozik, vagy a perre más bíróság illetékes, és ez a bíróság (hatóság) az iratokból megállapítható, az elnök elrendeli a keresetlevélnek ehhez a bírósághoz (hatósághoz) való áttételét. Az áttételt elrendelő végzést kézbesíteni kell a feleknek és az alperes példányához csatolni kell a keresetlevél másolatát. A bíróság az áttételt elrendelő végzését maga is megváltoztathatja. A keresetlevelet az áttételt elrendelő végzés jogerőre emelkedése előtt nem lehet az új bírósághoz (hatósághoz) továbbítani.

(2) Nincs helye a keresetlevél áttételének olyan bírósághoz vagy más hatósághoz, amely saját hatáskörének vagy illetékességének hiányát már jogerősen megállapította.

(3) Az (1) bekezdés értelmében áttett keresetlevelet úgy kell tekinteni, mintha azt már eredetileg is annál a bíróságnál (hatóságnál) terjesztették volna elő, amelyhez azt áttették.

Elutasítás

130. § (1) A bíróság a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül [125. § (1) bek.] elutasítja, ha megállapítható, hogy

- a) a perre a magyar bíróság joghatósága a törvény vagy nemzetközi egyezmény rendelkezése alapján kizárt;
- b) a felperes követelésének érvényesítése más bíróság vagy más hatóság hatáskörébe tartozik, vagy a perre más bíróság illetékes, de a 129. § rendelkezése a szükséges adatok hiányában nem alkalmazható;
- c) a pert más hatósági eljárásnak kell megelőznie;
- d) a felek között ugyanabból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog iránt - akár ugyanazon bíróság, akár más bíróság előtt - a per már folyamatban van (128. §), vagy annak tárgyában már jogerős ítéletet hoztak (229. §);
- e) a félnek nincs perbeli jogképessége (48. §);
- f) a felperes követelése időelőtti, vagy - az elévülés esetét ide nem értve - bírói úton nem érvényesíthető;
- g) a pert nem a jogszabályban erre feljogosított személy indítja, vagy a per csak jogszabályban meghatározott személy ellen indítható, illetve meghatározott személyek perben állása kötelező, s a felperes e személyt (személyeket) - felhívás ellenére - nem vonta perbe;
- h) külön jogszabály a keresetindításra határidőt állapít meg, ezt a felperes elmulasztja, és igazolási kérelmet sem terjeszt elő, vagy azt a bíróság elutasítja;
- i) a jogi képviselő által benyújtott keresetlevél nem tartalmazza a 121. § (1) bekezdésében és a 121/A. § (2) bekezdésének a) vagy b) pontjában foglaltakat, illetve ha a jogi képviselő nem csatolta a meghatalmazását, vagy nem fizették meg az eljárási illetéket;
- j) a felperes a hiánypótlás végett (95. §) neki visszaadott keresetlevelet a kitűzött határidő alatt nem adta be, vagy újból hiányosan adta be, és emiatt a keresetlevél nem bírálható el.

(2) A keresetlevelet elutasító végzést kézbesíteni kell a feleknek, és az alperes példányához csatolni kell a keresetlevél másolatát is.

(3) Ha az ügyben a fél, az ügyész, illetve a külön jogszabállyal erre feljogosított személy vagy szervezet keresete alapján a per tárgyában már jogerős ítéletet hoztak, az ezt követően ugyanabból a ténybeli alapból származó, ugyanazon jog iránt indított újabb keresetet a bíróság az (1) bekezdés d) pontja alapján elutasítja, feltéve, hogy az ítéletet annak a félnek is kézbesítették, akinek jogát a perben érvényesítették, és az vele szemben is jogerőre emelkedett (228. §).

131. § Ha valamely bíróság hatáskörének vagy illetékességének hiányát valamely okból már jogerősen megállapította, az utóbb eljáró bíróság nem hozhat ezzel az okkal ellentétes olyan határozatot, amellyel a saját hatáskörét vagy illetékességét megtagadva, az ügyet az előbb eljáró bírósághoz utalja vissza.

A keresetlevél beadásához fűződő jogi hatályok fenntartása

132. § (1) A keresetlevélnek a 130. § alapján való elutasítása esetében a keresetlevél beadásának jogi hatályai fennmaradnak, ha a felperes az elutasító határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc nap alatt a keresetlevelet szabályszerűen újra benyújtja, vagy követelését egyéb úton szabályszerűen érvényesíti.

(2) Ha a keresetlevél az alperes részére halála miatt vagy más okból nem volt kézbesíthető, a keresetlevél beadásának jogi hatályai fennmaradnak, ha a felperes a kézbesítés sikertelen megkísérlésére vonatkozó értesítés vételétől számított harminc nap alatt a kézbesítéshez szükséges adatokat bejelenti, vagy hirdetményi idézést kér.

(3)

(4) A jelen §-ban megállapított határidők elmulasztása esetében igazolásnak helye nincs.

IX. FEJEZET

A tárgyalás

Pervezetés

133. § (1) A tárgyalást az elnök vezeti. A törvény keretei között az elnök szabja meg azoknak a cselekményeknek a sorrendjét, amelyeket a tárgyaláson teljesíteni kell. A felekhez, valamint az elnök által kihallgatott más személyekhez kérdéseket a bíróság tagjain kívül a felek és képviselőik is intézhetnek.

(2) Az elnök ügyel arra, hogy a tárgyalás ne terjedjen ki az ügygel összefüggésben nem álló körülményekre, és az ügyre nem tartozó, úgyszintén a kihallgatott személy befolyásolására alkalmas kérdés feltevését, illetőleg az arra való feleletet megtiltja.

Rendfenntartás

134. § (1) A tárgyalás rendjének fenntartásáról az elnök gondoskodik.

(2) Az elnök a hallgatóság köréből a tizennyolc éven aluli személyeket eltávolíthatja.

(3) A feleket és képviselőiket, valamint a tanúkat és a szakértőket, úgyszintén a hallgatóság tagjait, ha a tárgyalás rendjét megzavarják, az elnök rendreutasítja. Ismételt vagy súlyosabb rendzavarás esetében a bíróság pénzbírságot (120. §) szab ki.

(4) Ismételt vagy súlyosabb rendzavarás esetében - akár a pénzbírság kiszabására vonatkozó rendelkezéssel egyidejűleg, akár anélkül vagy azt követően - a bíróság a feleket és képviselőiket, a tanúkat és a szakértőket, valamint a hallgatókat a teremből kiutasíthatja, illetőleg kivezetheti.

(5) A bíróság a felet - kiutasítása esetében - felhívja, hogy képviseletéről a kitűzött határidő alatt gondoskodjék; ha pedig a fél képviselőjét utasította ki, felhívja a felet, hogy a tárgyaláson személyesen jelenjék meg, vagy új képviselőről gondoskodjék. A felhívás eredménytelensége esetében a féllel szemben a mulasztás következményeit kell alkalmazni. Tanú vagy szakértő kiutasítása esetében a 185. § rendelkezései megfelelően irányadók.

(6) Büntető vagy fegyelmi eljárás alapjául szolgáló rendzavarásról a bíróság értesíti az illetékes hatóságot, ha pedig előzetes letartóztatásnak is helye van, az elkövetőt őrizetbe vétetheti, és ebben az esetben haladéktalanul intézkedik az ügyésznek való átadása iránt. A Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek tagjának előzetes letartóztatását csak előljárója útján lehet foganatosítani.

Felvételkészítés a tárgyaláson

134/A. § (1) A nyilvános tárgyaláson - a bíróság által meghatározott módon - időbeli korlátozás nélkül készíthető kép-, illetve hangfelvétel.

(2) A nyilvános tárgyaláson a bíróság tagjairól és a jegyzőkönyvvezetőről, továbbá az ügyésről a sajtó kép-, illetve hangfelvételt készíthet.

(3) Az ügyész kivételével a felekről és más perbeli személyekről, ezek képviselőiről, továbbá a tanúról, a szakértőről, a tolmácsról és a szemletárgy birtokosáról csak kifejezett hozzájárulása esetén készíthető kép-, illetve hangfelvétel. Szükség esetén a bíróság e személyeket a kép-, illetve hangfelvétel készítéséhez való hozzájárulásról nyilatkoztatja; ennek megtörténtét, valamint a nyilatkozat tartalmát a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni. törvény eltérő rendelkezésének hiányában az állami vagy helyi önkormányzati feladatot, valamint jogszabályban meghatározott egyéb közfeladatot ellátó, e feladatkörében eljáró személyről hozzájárulása nélkül is készíthető kép-, illetve hangfelvétel.

(4) A (3) bekezdésben meghatározott személyek személyhez fűződő jogainak védelméről a tárgyaláson az elnök a rendfenntartás keretében gondoskodik.

A felek jelenléte a tárgyaláson

135. § (1) A tárgyalás megnyitása után az elnök megállapítja, hogy a felek személyesen vagy képviselőik útján megjelentek-e. Ha valamelyik fél a tárgyaláson nem jelent meg, meg kell állapítani, hogy a tárgyalásra szabályszerű idézése megtörtént-e. Ha ez megtörtént, a tárgyalást a fél részéről elmulasztottnak kell tekinteni, s a mulasztás esetére megállapított rendelkezéseket kell alkalmazni; ellenkező esetben a tárgyalást el kell halasztani. A mulasztás esetére megállapított következmények alkalmazásának helye van akkor is,

a) amennyiben a keresetlevelet a polgári és kereskedelmi ügyekben keletkezett bírósági és bíróságon kívüli iratok tagállamokban történő kézbesítéséről szóló 1393/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet alapján kellett kézbesíteni, de a kézbesítés megtörténtéről kézbesítési igazolás nem érkezett vissza, feltéve, hogy a rendelet 19. cikke (2) bekezdésének *a)-c)* pontjában foglalt feltételek fennállnak; vagy

b) amennyiben a keresetlevelet a polgári és kereskedelmi ügyekben keletkezett bírósági és bíróságon kívüli iratok külföldön történő kézbesítéséről szóló, Hágában, 1965. november 15. napján kelt Egyezmény alapján kellett kézbesíteni, de a kézbesítés megtörténtéről kézbesítési igazolás nem érkezett vissza, feltéve, hogy az Egyezmény 15. cikke második bekezdésének *a)-c)* pontjában foglalt feltételek fennállnak.

(2) Ha a fél a per folyamán külföldre távozott, és a per vitelére belföldön lakó meghatalmazottat nem rendelt, vele szemben a mulasztás következményeit akkor is alkalmazni kell, ha a tárgyalásra megidézhető nem volt.

(3) Ha az előző bekezdések esetében a fél idézésére vonatkozó kézbesítési bizonyítvány (tértivevény) a tárgyalás határnapjáig nem érkezett vissza, a bíróság annak visszaérkezése után határoz abban a kérdésben, hogy a tárgyalást a fél részéről elmulasztottnak kell-e tekinteni, és így sor kerülhet-e a mulasztás esetére megállapított rendelkezések alkalmazására. Ha ilyen esetben tárgyalás megtartására már nem kerül sor, csak a határozatot kell kihirdetni, az új

határnapról a feleket értesíteni kell. Az a körülmény, hogy az értesítés kézhezvétele nincs igazolva, a határozat kihirdetésének nem akadály.

(4) Ha a fél nevében megjelent meghatalmazott vagy törvényes képviselő a képviseleti jogát, illetőleg a per viteléhez szükséges felhatalmazását nem igazolja, a fél nevében megjelent személyt megfelelő határidő kitűzésével fel kell hívni a meghatalmazás, a képviseleti jog vagy a per viteléhez szükséges felhatalmazás igazolására. Ha a meghatalmazottként megjelent személy a felet a 67-68. §-ok értelmében nem képviselheti, a felet megfelelő határidő kitűzésével fel kell hívni, hogy a perben személyesen vagy a törvénynek megfelelő meghatalmazott útján járjon el.

(5) Ha a (4) bekezdésben említett hiány pótolható, a bíróság a tárgyalást a hiány pótlása előtt is folytathatja, az ellenfél kívánságára pedig a tárgyalást folytatni köteles. Ha a hiányt a kitűzött határidő alatt, illetőleg az annak leteltét követő tárgyalás bezárásáig nem pótolták, vagy az eljárást a fél jóvá nem hagyta, az ellenfél kérelmére a mulasztás következményeit kell alkalmazni, s a hiány pótlására eredménytelenül felhívott személyt a felmerült költségek megfizetésére kell kötelezni.

A tárgyalás elmulasztásának következményei

136. § (1) Ha az első tárgyalást a felperes mulasztja el, és megelőzőleg nem kérte, hogy a bíróság a tárgyalást távollétében is tartsa meg, a bíróság az alperes kérelmére a pert megszünteti.

(2) Ha az első tárgyalást az alperes mulasztja el, és írásbeli védekezést nem terjesztett elő, a bíróság a felperes kérelmére az alperest az idézéssel közölt kereseti kérelemnek megfelelően bírósági meghagyással kötelezi, egyben marasztalja a felperes költségeiben. Nem bocsáthatja ki a bíróság a meghagyást, ha a per megszüntetésének lenne helye.

(3) A bírósági meghagyásnak tartalmaznia kell a bíróság és az ügyszám megjelölését, a döntést, az eljárási költségek megfizetésére kötelező rendelkezést, továbbá - ha ennek helye van - az előzetes végrehajthatóság kimondását, az ellentmondás lehetőségére való figyelmeztetést, végül utalnia kell arra, hogy a jogerős bírósági meghagyásnak ugyanaz a hatálya, mint az ítéletnek. A bírósági meghagyást a mulasztás tényének megállapításán kívül indokolni nem kell.

(4) Az első tárgyalásra megidézett és megjelent tanút vagy szakértőt a bíróság kihallgatja. Ha az ügy eldöntésére így kellő adat áll rendelkezésre, a bíróság az általános szabályok szerint határoz, egyébként pedig a bírósági meghagyás kibocsátása avagy újabb tárgyalás kitűzése felől dönt.

136/A. § (1) A bírósági meghagyás ellen a kézbesítésétől számított tizenöt napon belül bármelyik fél szóban vagy írásban a meghagyást kibocsátó bíróságnál ellentmondással élhet. Nem tekinthető a bírósági meghagyás megtámadásának, ha az alperes a követelés összegét teljes egészében elismeri, és csak a fizetésre halasztást vagy részletben való fizetést, illetőleg csak a bírósági meghagyás kijavítását kéri. A kellő időben benyújtott ellentmondás esetében a bírósági meghagyást kibocsátó bíróság a per tárgyalására új határnapot tűz ki.

(2) A bírósági meghagyásnak ellentmondással meg nem támadott része jogerőre emelkedik, és az új tárgyalást csak a megtámadott részre vonatkozóan kell kitűzni. Az alperest az elmulasztott első tárgyalás költségében pernyertességétől függetlenül marasztalni kell. Az ellentmondás illetékét a másik félre áthárítani nem lehet. Ha az ellentmondás csak a perköltséget sérelmezi, erről a bíróság tárgyaláson kívül, végzéssel határoz.

(3) Amennyiben olyan alperessel szemben került sor bírósági meghagyás kibocsátására, akinek a keresetlevelet

a) a polgári és kereskedelmi ügyekben keletkezett bírósági és bíróságon kívüli iratok tagállamokban történő kézbesítéséről szóló 1393/2007/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet, vagy

b) a polgári és kereskedelmi ügyekben keletkezett bírósági és bíróságon kívüli iratok külföldön történő kézbesítéséről szóló, Hágában, 1965. november 15. napján kelt Egyezmény alapján

kellett kézbesíteni, a bírósági meghagyás megtámadására előírt határidő elmulasztása esetén a bírósági meghagyás kibocsátásától számított egy évig van helye igazolásnak. Az igazolási kérelemben érdemi védekezést is elő kell terjeszteni. E szabály nem alkalmazható a személyállapokra vonatkozó perekben.

(4) Ha az alperes az ellentmondás alapján kitűzött újabb határnapot is elmulasztja, és írásban érdemi ellenkérelmet (139. §) nem terjesztett elő, a bíróság a korábbi meghagyást hatályában fenntartja, és az alperest az újabb felmerült költségekben is marasztalja. E meghagyás ellen sem ellentmondásnak, sem fellebbezésnek nincs helye.

136/B. § (1) Ha a folytatólagos tárgyalást - az ellentmondás folytán kitűzött és az alperes által elmulasztott tárgyalás kivételével - a felek bármelyike mulasztja el, a bíróság a tárgyalást a jelenlevő ellenfél, illetőleg a távollévő felperes megelőzőleg előterjesztett kérelmére tartja meg, de új határnapot is kitűzhet.

(2) Ha a bíróság a tárgyalást megtartja, a mulasztó felet a megjelent fél olyan kérelmeiről, tényállításairól és bizonyítási indítványairól, amelyeket vele még nem közöltek, a tárgyalási jegyzőkönyv másolatának vagy az ellenfél által közölt előkészítő iratnak a megküldésével értesítheti, és felhívhatja arra, hogy azokra észrevételeit a 141. § (3)

bekezdése esetében előkészítő iratban, egyébként pedig a következő tárgyaláson szóval tegye meg. Ebben az esetben a bíróság a tárgyalás folytatására új határnapot tűz ki.

(3) A mulasztó féllel előzetesen már közölt kérelmeket, tényállításokat és bizonyítási indítványokat úgy kell tekinteni, hogy a mulasztó fél a kérelem teljesítését nem ellenzi, a tényállítás valóságát nem vonja kétségbe, illetőleg a kívánt bizonyítást nem ellenzi, kivéve ha ez a perben korábban tett nyilatkozatával ellentétben állana.

Az eljárás szünetelése

137. § (1) Az eljárás szünetel, ha

a) a felek erre vonatkozó kölcsönös megegyezésüket akár az első tárgyalást megelőzően, akár az első fokú eljárás folyamán bármikor bejelentik, vagy

b) a felek közül bármelyik tárgyaláson egyik fél sem jelenik meg, vagy a megjelent fél az ügy tárgyalását nem kívánja, illetőleg nyilatkozatot egyáltalában nem tesz, és a távollévő felperes megelőzőleg egyik esetben sem kérte, hogy a bíróság a tárgyalást távollétében is tartsa meg, vagy

c) a felperes a megadott lakcímről nem idézhető, illetőleg ismeretlen helyre költözött, és az alperes hirdetményi idézést nem kér, vagy az ügy tárgyalását nem kívánja, illetőleg nyilatkozatot egyáltalában nem tesz, vagy

d) hirdetményi idézésnek volna helye, és a fél ezt nem kéri.

(2) A szünetelés a határidők folyását nem érinti. Bármelyik fél kérelmére az eljárást folytatni kell.

(3) Hathónapi szünetelés után a per megszűnik. E határidő elmulasztása miatt igazolásnak helye nincs.

(4) A per során hozott jogerős részítélet és közbenső ítélet (213. §) hatályát a per megszűnése nem érinti.

A tárgyalás menete

138. § (1) Az első tárgyalás kezdetén a felperes vagy az elnök felolvassa vagy ismerteti a keresetlevelet. Ezután a felperes nyilatkozik arra nézve, hogy a keresetlevélben előadott keresetét változatlanul fenntartja-e, illetőleg, hogy azt miként módosítja vagy változtatja meg.

(2) Ha a tárgyaláson a felperes nem jelent meg, a keresetlevelet nem kell felolvasni, illetőleg ismertetni.

139. § A felperes nyilatkozata után az alperes terjeszti elő ellenkérelmét, amely vagy a per megszüntetésére (157. §) irányul, vagy érdemi védekezést, illetve ellenkövetelést (vizontkereset, beszámítás) tartalmaz a felperes kereseti kérelmével szemben. Az ellenkérelemben elő kell adni az annak alapjául szolgáló tényeket és ezek bizonyítékait.

140. § (1) Ha az alperes ellenkérelmében a per megszüntetését kéri (157. §), a bíróság mindenképp ebben a kérdésben tárgyal és határoz.

(2) A bíróság a per megszüntetésére irányuló kérelem tárgyalása mellett is felhívhatja az alperest az ügy érdemére vonatkozó nyilatkozatának előterjesztésére, és a megszüntetés kérdésében való határozathozatal előtt elrendelheti a per érdemi tárgyalását is. Ebben az esetben a 158. § (2) bekezdésében foglalt korlátozás nem alkalmazható.

(3) A (2) bekezdés alapján az ügy érdemi tárgyalásának nincs helye, ha az alperes a per megszüntetését a felperes mulasztása, illetőleg elállása folytán vagy közös megállapodásra hivatkozással kéri [157. § d)-f) pontja].

141. § (1) Ha a bíróság a pert nem szünteti meg, az ügyet érdemben tárgyalja, s ha a tényállás már az első tárgyaláson kideríthető, nyomban érdemben határoz. A bíróság a jelen lévő felek meghallgatása alapján megállapítja azokat az adatokat is, amelyek a végrehajtási eljárásban az érdekelt azonosságának megállapításához szükségesek (természetes személy esetében születési hely, idő, anyja neve, lakóhely, munkahely, adóazonosító jel; gazdálkodó szervezet esetében székhely, nyilvántartási szám, adószám, a bankszámla száma és a számlát vezető pénzügyi intézmény neve).

(2) A bíróság - ha ez a tényállás megállapításához szükséges -, a feleket felhívja nyilatkozataik megtételére és lefolytatja a bizonyítási eljárást. A fél köteles a tényállításait, nyilatkozatait, bizonyítékait - a per állása szerint - a gondos és az eljárást elősegítő pervitelnek megfelelő időben előadni, illetve előterjeszteni. Ha a bizonyítás lefolytatása az első tárgyaláson ennek ellenére nem lehetséges, vagy csak részben lehetséges, a bíróság a tárgyalás elhalasztása mellett elrendelheti a per további előkészítését.

(3) Írásbeli előkészítést csak akkor lehet elrendelni, ha a felet jogi képviselő képviseli, vagy ha a félnek, illetve képviselőjének az írásbeli előkészítés nem okoz különösebb nehézséget.

(4) Írásbeli előkészítés esetében az erre vonatkozó iratot, ha a bíróság másként nem rendelkezik, a tárgyalási időköz első harmadában, az ellenfélnek arra vonatkozó nyilatkozatát pedig oly időben kell a bíróságnál előterjeszteni, hogy arra a vele szemben álló fél a tárgyaláson nyilatkozhat.

(5) A tanács elnöke az előkészítő iratok és a rendelkezésre álló egyéb adatok alapján - amennyiben ez a per eldöntéséhez szükségesnek mutatkozik - a tárgyalás folytatására kitéűzött határnapra a tanúkat, illetve a feleket

személyes megjelenési kötelezettséggel megidézi, és ha az irat kiadását a fél közvetlenül nem kérheti [192. § (1) bek.], a bizonyító fél kérelmére beszerzi a bizonyítékul szolgáló iratokat.

(6) Ha a felek valamelyike tényállításának, nyilatkozatának előadásával, bizonyítékainak előterjesztésével - a (2) bekezdésben előírt kötelezettsége ellenére - alapos ok nélkül késlekedik, és e kötelezettségének a bíróság felhívása ellenére sem tesz eleget, a bíróság a fél előadásának, előterjesztésének bevárása nélkül határoz, kivéve, ha álláspontja szerint a fél előadásának, előterjesztésének bevárása a per befejezését nem késlelteti.

Folytatólagos tárgyalás

142. § (1) Ha az ügy körülményei azt nem zárják ki, a tárgyalás elhalasztása esetében a folytatólagos tárgyalás határnapját a bíróság nyomban kitűzi és azt a jelenlévő felekkel kihirdetés útján közli.

(2) Ha az ügy körülményei azt nem zárják ki, a folytatólagos tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy az az elhalasztott tárgyalás napját követően legkésőbb négy hónapon belül megtartható legyen.

(3) A 125. § (5) bekezdése a folytatólagos tárgyalásra is irányadó.

143. § (1) A folytatólagos tárgyaláson az előkészítő iratot és más beadványt ismertetni kell.

(2)

144. § Ha a folytatólagos tárgyaláson az eljáró tanács nem ugyanazokból a bírásból áll, akik a perben már korábban eljárak, az elnök ismerteti a felek által előterjesztett kérelmeket, a korábbi tárgyalásokról készült jegyzőkönyveket, valamint a bizonyítás eredményét és a per egyéb iratait; a felek az ismertetésre észrevételeket tehetnek.

A tárgyalás berekesztése

145. § (1) Ha a per vagy valamely külön eldöntésre alkalmas kérdés a határozathozatalra megérett, az elnök a tárgyalást berekeszti.

(2) A tárgyalás berekesztése előtt az elnök köteles a feleket erre figyelmeztetni és megkérdezni, hogy kívánnak-e még valamit előadni.

(3) A bíróság a berekesztett tárgyalást a határozat kihirdetése előtt újból megnyithatja, ha valamely kérdés további tárgyalása mutatkozik szükségesnek. Újból meg kell nyitni a tárgyalást, és a 144. §-nak megfelelően kell eljárni, ha a tárgyalás berekesztése és a határozathozatal között a bírák személyében változás állott be.

Keresetváltogatás

146. § (1) A felperes a keresetét az első fokú ítélet hozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig bármikor megváltoztathatja, feltéve, hogy a megváltoztatott keresettel érvényesített jog ugyanabból a jogviszonyból ered, mint az eredeti kereset, vagy azzal összefügg. A kereset megváltoztatását írásban kell benyújtani, vagy jegyzőkönyvbe kell mondani.

(2) A keresetet az (1) bekezdésben meghatározott időpontig lehet az 51. § alapján az eredetileg perbe nem vont alperesekre is kiterjeszteni.

(3)

(4) Keresetváltogatás esetén az alperes ellenkérelmére a 139. § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

Viszontkereset

147. § (1) Az első fokú ítélet hozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig az alperes a felperes ellen viszontkeresetet indíthat, ha az ekként érvényesíteni kívánt jog a felperes keresetével azonos vagy azzal összefüggő jogviszonyból ered, vagy ha a viszontkereset tárgyául szolgáló követelés a felperes kereseti követelésével szemben beszámításra alkalmas. A bíróság érdemi tárgyalás nélkül végzéssel elutasíthatja a viszontkeresetet, ha nyilvánvaló, hogy a fél azt azért terjesztette elő késedelmesen, hogy a per befejezését hátráltassa.

(2) A helyi bíróság előtt olyan viszontkeresetet, amely a követelés egész összegére tekintettel a megyei bíróság hatáskörébe tartoznék, csak akkor lehet indítani, ha e viszontkeresettel érvényesített követelés beszámításra is alkalmas, és a követelés összegének a felperes kereseti követelését meghaladó részére a helyi bíróságnak hatásköre van.

(3) Vagyonjogi perben a per bírósága a viszontkeresetre egyéb illetékességi ok hiányában is illetékes.

(4) Vizontkereset esetén a felperes ellenkérelmére a 139. §-nak az alperes ellenkérelmét szabályozó rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

Egyezség

148. § (1) A bíróság a per bármely szakában megkísérelheti, hogy a felek a jogvitát vagy a vitás kérdések egy részét egyezséggel rendezzék.

(2) A bíróság - amennyiben annak sikerére esély mutatkozik, különösen, ha a felek bármelyike kéri - tájékoztatja a feleket a közvetítői eljárás lényegéről, igénybevételének lehetőségéről, és ezzel összefüggésben a szünetelés szabályairól [137. § (1) bek. a) pont]. Ha a felek a közvetítői eljárás során egyezséget kötnek, azt a 137. § (3) bekezdésében meghatározott határidőn belül a bírósághoz jóváhagyás végett benyújthatják, ebben az esetben a bíróság az eljárást folytatja és a (3) bekezdés szerint jár el.

(3) Ha az egyezség - ideértve a (2) bekezdésben meghatározott egyezséget is - megfelel a jogszabályoknak, a bíróság azt végzéssel jóváhagyja, ellenkező esetben pedig a jóváhagyást megtagadja, és az eljárást folytatja.

(4) A bíróság által jóváhagyott egyezségnek ugyanaz a hatálya, mint a bírói ítéletnek; a jóváhagyó végzés ellen beadott fellebbezésnek az egyezség végrehajtására nincs halasztó hatálya.

Elkülönítés, egyesítés, áttétel

149. § (1) A bíróság, ha az ügy eldöntése érdekében célszerűnek látja, elrendelheti, hogy a perben érvényesített egyes követelések vagy a megosztható követelések egyes részei, valamint általában a perben eldönthető egyes vitás kérdések elkülönítve kerüljenek tárgyalásra.

(2) A bíróság együttes tárgyalás és eldöntés végett elrendelheti az előtte folyamatban levő olyan perek egyesítését, amelyeknek tárgya egymással összefügg.

(3) A gazdálkodó szervezetek egymás közötti pereiben az azonos hatáskörű helyi bíróságok előtt folyamatban lévő perek egyesítésének is helye van; a megyei (fővárosi) bíróság az előtte indított perhez a területén működő helyi bíróság előtt folyamatban lévő pert is egyesítheti. Ha az egyesítést több, azonos hatáskörű helyi bíróság is elrendelte, a továbbiakban az jár el, amely az egyesítésről korábban határozott.

(4) A felek közösen előterjesztett kérelmére a bíróság - ha annak feltételei fennállnak - a pereket egyesíti. A kérelmet elutasító végzés ellen fellebbezésnek van helye. Ha a bíróság a felek kérelmére a pereket egyesítette, utóbb az egyesítést nem mellőzheti.

150. § A különélő házastárs által tartás iránt indított pert - feltéve, hogy a per első fokon még nincs befejezve - a házassági per megindítása esetében a tartást kérő fél indítványára át kell tenni a házassági per bíróságához.

A tárgyalás elhalasztása

151. § (1) A bíróság a tárgyalást a feleknek a kitűzött hatánap előtt legkésőbb nyolc nappal előterjesztett, indokolt közös kérelmére - az új tárgyalási hatánap kitűzésével egyidejűleg - elhalasztja. Később előterjesztett közös kérelemre a tárgyalás csak kivételesen fontos okból halasztható el. A tárgyaláson előterjesztett kérelemre a bíróság a tárgyalást csak akkor halaszthatja el, ha a keresetet az alperessel nem, vagy nem idejében közölték, vagy ha a felperes a keresetét a tárgyaláson megváltoztatta, vagy valamely más kérelmét lényegesen módosította és ezzel összefüggésben az ellenkérelem előterjesztésére az alperesnek megfelelő időt kell biztosítani. A bíróság hivatalból csak fontos okból, annak megjelölésével halaszthatja el a tárgyalást. A tárgyalás elhalasztásáról a megidézettek - ha erre mód van - előzetesen értesíteni kell.

(2) Az idézésre megjelent tanúkat és szakértőket lehetőség szerint a tárgyalás elhalasztása esetén is ki kell hallgatni.

A tárgyalás felfüggesztése

152. § (1) Ha a per eldöntése olyan előzetes kérdés elbírálásától függ, amelynek tárgyában az eljárás büntetőbírói vagy államigazgatási hatáskörbe tartozik, a bíróság a per tárgyalását ennek az eljárásnak jogerős befejezéséig felfüggesztheti. Ha ez az eljárás még megindítva nincs, a büntetőeljárás megindításáról hivatalból üldözendő bűncselekmény esetében a bíróság gondoskodik, egyébként pedig az eljárás megindítására megfelelő határidőt tűz ki. Ha a határidő eredménytelenül telik le, a tárgyalást folytatni kell.

(2) A bíróság a tárgyalást akkor is felfüggesztheti, ha a per eldöntése olyan előzetes kérdés elbírálásától függ, amelynek tárgyában más polgári per vagy a bíróság hatáskörébe tartozó más polgári eljárás már folyamatban van.

(3)

153. § (1) Ha a per eldöntése házasság létezésétől vagy érvényességétől, illetőleg gyermek családi jogállásának bírói megállapításától függ, és ez iránt per van folyamatban, a tárgyalást annak jogerős eldöntéséig fel kell függeszteni.

(2) Ha a per eldöntése házasság érvényességétől függ, a tárgyalást akkor is fel kell függeszteni, ha az érvénytelenítési per még nincs folyamatban, de annak megindítására a felek valamelyike jogosult; ebben az esetben a tárgyalás felfüggesztésével egyidejűleg az érvénytelenítési per megindítására megfelelő határidőt kell kitűzni, annak sikertelen letelte után azonban a felfüggesztett tárgyalást folytatni kell.

(3) A gyermek tartása iránt indított pernek az (1) bekezdés alapján való felfüggesztése nem akadályozza, hogy a bíróság a gyermek részére ideiglenes intézkedéssel tartásdíjat állapítson meg. Szükség esetében a bíróság az ideiglenes tartás megállapítása felől hivatalból is határozhat.

154. § (1) Ha a felet katonai szolgálatra hívják be, a bíróság a pert felfüggesztheti, kivéve a tartásdíj iránt indított, valamint az olyan pereket, amelyeknek gyors elbírálásához különleges érdek fűződik.

(2) Az (1) bekezdés esetében a bíróság a per felfüggesztéséről, illetőleg továbbfolytatásáról a fél katonai elöljáróját is értesíti.

155. § (1) A tárgyalás felfüggesztésével minden határidő megszakad; a felfüggesztés megszűnésétől a határidő újra kezdődik.

(2) A felfüggesztés tartama alatt tett minden bírói rendelkezés, úgyszintén a felek által teljesített minden perbeli cselekmény hatálytalan, kivéve a felfüggesztéssel, illetőleg az annak megszüntetésével kapcsolatos bírói rendelkezéseket és perbeli cselekményeket.

(3) Felfüggesztést rendelő bírósági határozat ellen külön fellebbezésnek van helye; a bíróság az ilyen határozatot maga is megváltoztathatja.

Az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezése

155/A. § (1) A bíróság az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárását az Európai Közösséget létrehozó Szerződésben foglalt szabályok szerint kezdeményezheti.

(2) Az Európai Bíróság előzetes döntéshozatali eljárásának kezdeményezéséről a bíróság végzéssel határoz, egyidejűleg a per tárgyalását felfüggeszti. A bíróság a végzésben meghatározza azt a kérdést, amely az Európai Bíróság előzetes döntését igényli, valamint - a feltett kérdés megválaszolásához szükséges mértékben - ismerteti a tényállást és az érintett magyar jogszabályokat. A bíróság végzését az Európai Bíróság számára való kézbesítéssel egyidejűleg tájékoztatásul megküldi az igazságügyért felelős miniszter részére is.

(3) Az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. Az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére irányuló kérelem elutasítása ellen külön fellebbezésnek nincs helye.

Ideiglenes intézkedések

156. § (1) A bíróság kérelemre ideiglenes intézkedéssel elrendelheti a kereseti kérelemben (vizontkeresetben), illetve az ideiglenes intézkedés iránti kérelemben foglaltak teljesítését, ha ez közvetlenül fenyegető kár elhárítása vagy a jogvitára okot adó állapot változatlan fenntartása, illetve a kérelmező különös méltánylást érdemlő jogvédelme érdekében szükséges, és az intézkedéssel okozott hátrány nem haladja meg az intézkedéssel elérhető előnyöket. A bíróság az ideiglenes intézkedés elrendelését biztosítékadáshoz kötheti. A kérelmet megalapozó tényeket valószínűsíteni kell.

(2) Az ideiglenes intézkedés iránti kérelem a keresetlevél benyújtása előtt nem terjeszthető elő. Az ideiglenes intézkedésről a bíróság az első tárgyalás kitűzését megelőzően is dönthet.

(3) Az ideiglenes intézkedés tárgyában a bíróság soron kívül határoz.

(4) A bíróság döntése előtt a feleket személyesen meghallgatja, illetve lehetővé teszi, hogy a kérelemre írásban nyilatkozzanak. A felek meghallgatása csak rendkívül sürgős szükség esetében, valamint akkor mellőzhető, ha a fél a meghallgatásra kitűzött határnapot, illetve határidőt elmulasztja.

(5) Az ideiglenes intézkedésre vonatkozó döntéssel kapcsolatban bizonyítás lefolytatásának csak akkor van helye, ha a kérelem e nélkül érdemben nem bírálható el.

(6) Az ideiglenes intézkedés iránti kérelemről a bíróság végzésben határoz, amely ellen külön fellebbezésnek van helye. A bíróság kérelemre - ha a felperes a keresetét leszállítja, hivatalból - a végzést maga is megváltoztathatja.

(7) A teljesítési határidő - ha a bíróság másként nem rendelkezik - a végzés írásbeli közlését követő napon kezdődik.

(8) A végzés előzetesen végrehajtható (231-232. §). A végzés mindaddig hatályban marad, amíg azt a bíróság a felek bármelyikének kérelmére - a másik fél meghallgatása (113. §) után - hozott végzésével vagy ítéletében hatályon kívül nem helyezi. Ha az elsőfokú bíróság az ideiglenes intézkedésről szóló határozatát ítéletében (permegszüntető végzésében) nem helyezte hatályon kívül, az elsőfokú ítélet (permegszüntető végzés) jogerőre emelkedésével az ideiglenes intézkedés a hatályát veszti.

A per megszüntetése

157. § A bíróság a pert megszünteti:

a) ha a keresetlevelet már a 130. § (1) bekezdésének *a)-h)* pontja alapján idézés kibocsátása nélkül el kellett volna utasítani;

b) ha a fél törvényes képviselőjét mellőzték, és e hiányt a kitűzött, illetőleg meghosszabbított határidő alatt vagy legkésőbb az annak lejártát közvetlenül követő tárgyalás berekesztéséig sem pótolták;

c) ha a bíróság az alperes kívánságára a külföldi felperest a 89. § alapján a perrel felmerülő költségek fedezése végett biztosítékadásra kötelezte, de a felperes a kitűzött, illetőleg meghosszabbított határidő alatt vagy legkésőbb az annak lejártát közvetlenül követő tárgyalás berekesztéséig biztosítékot nem adott;

d) ha a felperes az első tárgyalást elmulasztotta (135., 136., 159. §);

e) ha a felperes keresetétől elállott (160. §);

f) ha a felek a per megszüntetését közösen kérték;

g) a fél halála vagy megszűnése esetén, ha a jogviszony természete a jogutódlást kizárja;

h) a fél kérelmére, ha a megszűnt félnek nincs jogutódja;

i) ha a jogi képviselő közreműködésével eljárni köteles felperes a megszűnt jogi képviselőtől pótlásáról felhívás ellenére nem gondoskodik [73/B. § (5) bek.].

157/A. § (1) Olyan esetben, ha a keresetlevél idézés kibocsátása nélküli elutasításának a 130. § (1) bekezdés *a)* pontjában meghatározott okból (kizárt joghatóság) nem volt helye, de magyar bíróság joghatósága egyetlen joghatósági ok alapján sem állapítható meg, a bíróság az eljárást megszünteti, amennyiben

a) az alperes az első tárgyalást elmulasztotta, és írásbeli védekezést sem terjesztett elő; vagy

b) az alperes a bíróság joghatóságának hiányát kifogásolja.

(2) Ha az alperesnek nincs jogi képviselője, őt a bíróság az (1) bekezdés *b)* pontja szerinti kifogás lehetőségéről tájékoztatja.

158. § (1) A bíróság a 157. § *a)*, *b)* vagy *g)* pontja esetében a pert az eljárás bármely szakában hivatalból megszüntetni köteles.

(2) Ha az alperes a per érdemi tárgyalásába bocsátkozott, hatáskör hiánya miatt a pert megszüntetni csak akkor lehet, ha a hatáskör nem a per tárgyának értékétől függ, az illetékesség hiánya miatt pedig csak akkor, ha az illetékesség kizárólagos. A pernek hatáskör vagy illetékesség hiánya miatt való megszüntetése esetében a 129. § megfelelően irányadó.

(3) Az idő előtt indított pert nem lehet megszüntetni, ha a követelés a határozat meghozatala előtt lejárt [157. § *a)* pont, 130. § (1) bek. *f)* pont].

(4) A 157. § *c)* pontja alapján a pert csak az alperes kérelmére lehet megszüntetni; ha az alperes a per érdemi tárgyalásába bocsátkozott, ilyen kérelmet csak akkor terjeszthet elő, ha a biztosítékadási kötelezettség csak később következett be, vagy az alperes arról csak később szerezhetett tudomást.

(5) A bíróság a 157. § *i)* pontja esetében a pert az eljárás bármely szakában hivatalból megszüntetni köteles kivéve, ha a 73/B. § (2)-(4) bekezdése alkalmazásának van helye.

159. § (1) Ha az első tárgyalást a felperes mulasztotta el, a 157. § *d)* pontja alapján a pert csak az alperes kérelmére lehet megszüntetni. Nincs helye a per megszüntetésének, ha a felperes a bíróságtól kérte, hogy a tárgyalást távollétében is tartsa meg. A 135. § (3) bekezdése ilyen esetben is irányadó.

(2) Az alperes a per megszüntetésére irányuló kérelemmel együtt a felperes ellen viszontkeresetet (147. §) is indíthat annak megállapítása iránt, hogy a felperest a keresetben érvényesített jog nem illeti meg; a per megszüntetése a viszontkereset tárgyalását nem akadályozza.

160. § (1) A felperes a per érdemi tárgyalása előtt keresetétől az alperes hozzájárulása nélkül is elállhat, az érdemi tárgyalás megkezdése után azonban csak akkor, ha az elálláshoz az alperes hozzájárul. A felperes mindkét esetben köteles alperesnek a keresetindítás folytán felmerült költségeit megtéríteni.

(2) A bíróság a pert tárgyaláson kívül is megszüntetheti, ha az elállást a felperes írásban jelenti be, és ahhoz csatolja az alperesnek arra vonatkozó nyilatkozatát, hogy igényel-e költséget, és azt mennyiben számítja fel. Ha a per

megszüntetéséhez szükség van az alperes hozzájárulására is, az erre vonatkozó nyilatkozatot is csatolni kell. Ha a felperes az alperes írásbeli nyilatkozatát nem csatolta, a bíróság az alperest nyilatkozattételre tárgyaláson kívül is felhívhatja és figyelmeztetheti, hogy ha a felhívásra az abban megjelölt határidő alatt nem nyilatkozik, a felperes kérelmének megfelelően fog dönteni.

161. § (1) Ha a bíróság a pert a 157. § *a), b)* vagy *c)* pontja alapján szünteti meg, a keresetlevél beadásának és a perindításnak a jogi hatályai fennmaradnak, ha a felperes a megszüntető határozat jogerőre emelkedésétől számított harminc nap alatt a keresetlevelet szabályszerűen újra benyújtja, vagy követelését egyéb úton szabályszerűen érvényesíti.

(2) Ha a felperes a jelen §-ban megállapított határidőt elmulasztja, igazolással sem élhet.

162. § (1) A bíróság olyan határozata ellen, amely a per megszüntetésére irányuló kérelmet - a 157. § *e)* és *f)* pontjában foglalt esetek kivételével - elutasítja, külön fellebbezésnek helye nincs, és az ügyet befejező határozat ellen irányuló fellebbezésben is csak akkor támadható meg, ha a bíróság a pert a 158. § szerint hivatalból figyelembe veendő valamely ok ellenére sem szüntette meg.

(2) Ha a bíróság a 140. § alapján a per megszüntetésére irányuló kérelemnek és a per érdemének együttes tárgyalását rendelte el, a per megszüntetésére irányuló kérelmet az ügyet befejező határozatában is elutasíthatja.

X. FEJEZET

Bizonyítás

A bizonyítás elrendelése

163. § (1) A bíróság a per eldöntéséhez szükséges tények megállapítása végett bizonyítást rendel el.

(2) A bíróság az ellenfél beismerése, mindkét fél egyező vagy az egyik félnek az ellenfél által bírói felhívás [141. § (2) bekezdése] ellenére kétségbe nem vont előadása folytán valónak fogadhat el tényeket, ha azok tekintetében kételye nem merül fel.

(3) A bíróság az általa köztudomásúnak ismert tényeket valónak fogadhatja el. Ugyanez áll azokra a tényekre is, amelyekről a bíróságnak hivatalos tudomása van. Ezeket a tényeket a bíróság akkor is figyelembe veszi, ha azokat a felek nem hozták fel, köteles azonban a feleket e tényekre a tárgyaláson figyelmeztetni.

164. § (1) A per eldöntéséhez szükséges tényeket általában annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valónak fogadja el.

(2) A bíróság bizonyítást hivatalból akkor rendelhet el, ha azt törvény megengedi.

165. §

Bizonyítási eszközök

166. § (1) Bizonyítási eszközök különösen a tanúvallomások, a szakértői vélemények, a szemlék, az okiratok és egyéb tárgyi bizonyítékok.

(2) Eskünek a perben helye nincs.

Tanúk

167. § (1) Ha a fél a tényállításait tanúkkal kívánja bizonyítani, meg kell jelölnie a bizonyítani kívánt tényeket és be kell jelentenie a tanúk nevét és idézhető címét.

(2) A tanú (1) bekezdésben meghatározott adatait a keresetlevélben vagy más beadványban, illetve a tárgyaláson kell bejelenteni.

(3) Ha a tanú adatait a fél beadványban jelöli meg, beadványában a tanú nevének kívül a tanú egyéb adatait nem kell feltüntetnie, hanem egy példányban beadott külön lapon köteles a tanú idézhető címét - és amennyiben szükséges, a tanú egyéb személyazonosító adatait - a bíróság részére megjelölni. Különösen indokolt esetben a beadványban elegendő a tanú nevének feltüntetése helyett egyéb megjelölést alkalmazni, és az így megjelölt tanú adatait külön lapon feltüntetni.

(4) Ha a fél a tanú adatait a tárgyaláson jelenti be, arra a (3) bekezdés rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell azzal, hogy a tanú adatait tartalmazó külön lapot a bíróságnak úgy kell átadni, hogy annak tartalmát a többi fél vagy egyéb perbeli személy - az ügyészt ide nem értve - ne ismerhesse meg.

(5) A tanút megidézni kérő félnek a tanút előzőleg nyilatkoztatnia kell arról, hogy a tanú az adatainak bejelentésére a (3) és (4) bekezdés szabályait alkalmazni kéri-e, és köteles e nyilatkozat szerint eljárni. Ha a tanút a fél nem tudja nyilatkoztatni, a (3) bekezdés első mondata, illetve a (4) bekezdés szerint köteles eljárni.

(6) A bíróság a bizonyító fél kérelmére az ellenfelet is kötelezheti a tanú nevének és idézhető címének a (3), illetve (4) bekezdésben meghatározott módon történő bejelentésére, ha a bizonyító fél valószínűsíti, hogy az általa nem ismert tanút az ellenfél ismeri vagy ismernie kell. Ebben az esetben a tanú személyi adatainak zártan kezelésére vonatkozó rendelkezéseket azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a tanú zártan kezelt személyi adatait a bizonyító fél sem ismerheti meg, és az adatok zártan történő kezelését a 172. § (4) bekezdésében meghatározott eseteken kívül csak akkor lehet megszüntetni, ha a bizonyító fél időközben egyéb úton megismerte a tanú személyi adatait.

168. § (1) A tanút az elnök idézi meg. Az idézésben (96. §) meg lehet jelölni azokat a körülményeket is, amelyekre a tanú kihallgatása szükségesnek mutatkozik, s a tanút fel lehet hívni, hogy meghatározott feljegyzéseit, iratait vagy a bizonyításnál felhasználható egyéb tárgyait hozza magával.

(2) Ha a tanú a fél által bejelentett adatok téves volta miatt nem volt megidézhető, a bíróságnak a tanú ismételt megidézése előtt meg kell vizsgálnia, hogy a fél téves bejelentése nem a per elhúzását célozta-e. Ezt a rendelkezést kell megfelelően alkalmazni arra az esetre is, amikor a bíróság a bizonyító fél ellenfelét kötelezte a tanú adatainak bejelentésére.

169. § (1) Azt, akitől testi vagy szellemi fogyatkozása miatt helyes vallomás nem várható, tanúként kihallgatni nem lehet.

(2) A tanú, ha a titoktartás alól felmentést nem kapott, nem hallgatható ki olyan kérdésről, amely államtitoknak vagy szolgálati titoknak minősül.

(3) A titoktartási kötelezettség az annak alapjául szolgáló viszony megszűnése után is fennmarad.

(4) Azt, hogy a titoktartás alól való felmentésre az egyes esetekben mely hatóság vagy szerv illetékes, a Kormány rendelettel határozza meg.

(5) Azokat a kérdéseket, amelyekre a felmentést kéri, a felmentésre irányuló megkeresésben meg kell jelölni.

(6) A jelen § ellenére kihallgatott tanú vallomása bizonyítékként figyelembe nem vehető.

170. § (1) A tanúvallomást megtagadhatja:

a) a felek bármelyikének a 13. § (2) bekezdésében megjelölt hozzátartozója;

b) az, aki a tanúvallomás folytán magát vagy a 13. § (2) bekezdésében megjelölt hozzátartozóját bűncselekmény elkövetésével vádolná, az azzal kapcsolatos kérdésben;

c) az ügyvéd, az orvos és más olyan személy, aki hivatásánál fogva titoktartásra köteles, ha a tanúvallomással titoktartási köteleességét sértené meg, kivéve ha az érdekelt e köteleesség alól felmentette;

d) a jogvitával érintett ügyben lefolytatott közvetítői eljárásban eljáró közvetítő, szakértő;

e) az üzleti titok megtartására köteles személy az olyan kérdésben, amely tekintetében a tanúvallomással titoktartási köteleességét sértené meg.

(2) Ha a tanú több pertárs közül nem valamennyivel áll a 13. § (2) bekezdésében megjelölt viszonyban, a tanúságtételt a többiekre nézve csak akkor tagadhatja meg, ha a vallomás nem különíthető el.

(3) Az (1) bekezdés *a)* és *b)* pontja alapján a tanúságtétel nem tagadható meg, ha a kérdés:

a) olyan jogügyletre vonatkozik, amelynél a tanú mint valamelyik fél képviselője vagy mint ügyleti tanú maga is közreműködött, vagy amelynél valamelyik fél a tanúnak képviselője volt, vagy ha a tanú a kérdéses jogviszonyban a felek valamelyikének jogelődje;

b) a tanú családtagjának származására, házasságára, életbenlétére, halálára, kiskorú családtagjának elhelyezésére, kiadására vagy családi viszonyon alapuló vagyoni jogi ügyre vonatkozik.

(4) Az (1) bekezdés *e)* pontja alapján a tanúságtétel nem tagadható meg, ha:

a) az érdekelt az üzleti titok megtartására köteles személyt e köteleessége alól felmentette,

b) ha a kérdés a közérdekű adatok nyilvánosságára és a közérdekből nyilvános adatra vonatkozó külön törvényi rendelkezések alapján nem minősül üzleti titoknak, vagy

c) ha a per tárgyát annak eldöntése képezi, hogy az érintett adat közérdekű adatnak minősül-e.

(5) Az (1) bekezdés *a)* és *c)*-*e)* pontja esetében a tanút mentességére kihallgatása előtt, illetőleg mihelyt a mentesség kiderül, figyelmeztetni kell. Ennek megtörténtét, valamint a tanúnak a figyelmeztetésre adott válaszát a jegyzőkönyvbe fel kell venni.

(6) Az (1) bekezdés *c)*-*e)* pontjában meghatározott titoktartási kötelezettség az annak alapjául szolgáló viszony megszűnése után is fennmarad.

(7) Ha a tanút a jelen § esetében a mentességre való alapos hivatkozása ellenére vallomásra kötelezik, vagy az (5) bekezdésben foglalt rendelkezést nem tartják meg, a tanú vallomása bizonyítékként figyelembe nem vehető.

171. § (1) Ha a tanú a 169. § értelmében nem hallgatható ki, vagy a 170. § alapján nem akar vallomást tenni, ezt a bíróságon a kizűzött határnap előtt is bejelentheti. A 170. § esetében a megtagadás okát a bejelentéssel egyidejűleg

elő kell adni és egyben valószínűsíteni kell. A bíróság egyéb valószínűsítő adat hiányában a tanút a megtagadás okára nézve ki is hallgathatja.

(2) Abban a kérdésben, hogy a tanúságtétel megtagadásának helye van-e (170. §), a kihallgatást fogantató bíróság határoz; határozathozatal előtt a feleket - ha jelen vannak - meg kell hallgatni. Ha a tanúkihallgatást megkeresés útján fogantatosítják (202. §), a perbíróság a megkeresett bíróság határozatát - kérelemre - megváltoztathatja. A kérelemnek a tanú kihallgatására halasztó hatálya van.

(3) A perbíróságnak vallomástételre kötelező határozata ellen a tanú fellebbezéssel élhet.

171/A. § (1) A bíróság a tanú személyi adatait [167. § (1) bek. és 173. § (1) bek.] a tanú nevének kivételével - a 167. § (3) bekezdésének utolsó mondatában meghatározott esetben a tanú nevét is - (a továbbiakban: a tanú személyi adatai) az iratok között elkülönítve, zártan kezeli, ha azokat a fél a 167. § (3) vagy (4) bekezdésében meghatározott módon jelentette be. A tanú személyi adatait csak a bíróság, a jegyzőkönyvvezető (leíró) és az ügyész jogosult megismerni. A bíróság az eljárás során biztosítja, hogy a tanút megidézni kérő fél és az ügyész kivételével a felek és egyéb perbeli személyek számára az eljárás egyéb adataiból a tanú személyi adatai ne válhassanak megismerhetővé.

(2) Ha a fél a tanú személyi adatait (azok egy részét) a 167. § (3) vagy (4) bekezdésében meghatározott módon jelentette be, a tanú személyi adatait tartalmazó külön lapot senki részére nem lehet kézbesíteni, azt a tanút megidézni kérő fél és az ügyész kivételével a felek és egyéb perbeli személyek a bíróságon sem tekinthetik meg, arról másolat nekik nem adható.

(3) A bíróság a tanú személyi adatait akkor is zártan kezeli, ha ezt a tanú a kihallgatása előtt kéri. Ebben az esetben a zártan kezelés azon adatokra terjed ki, amelyeket a tanút megidézni kérő fél ellenfele (a féllel ellenérdekű egyéb perbeli személy) - az ügyészt ide nem értve - még nem ismerhetett meg.

172. § (1) A tanú a tárgyaláson és a bizonyítási eljárásnál kihallgatása előtt nem lehet jelen, s kihallgatása után csak a bíróság engedélyével távozhatik el.

(2) A kihallgatás megkezdése előtt a tanút figyelmeztetni kell a hamis tanúzás következményeire.

(3) A kihallgatás megkezdése előtt a tanút nyilatkoztatni kell arról, hogy kívánja-e személyi adatainak zártan kezelését. Ha a tanú személyi adatainak zártan kezelését kéri, a bíróság a tanú neve kivételével a tanú személyi adatait zártan kezeli. Különösen indokolt esetben a bíróság a tanú nevét is zártan kezelheti.

(4) Ha a tanú a bíróság felhívására a személyi adatainak zártan kezelését nem kéri, illetve külön felhívás nélkül is úgy nyilatkozik, hogy személyi adatainak zártan kezelését nem kívánja, a bíróság a tanú személyi adatainak a 171/A. § (1) bekezdése alapján történő zártan kezelését megszünteti; ez korlátozódhat a tanú neve zártan kezelésének megszüntetésére.

(5) Ha az eljárás során a bíróság megállapítja, hogy a tanút megidézni kérő fél ellenfele (a féllel ellenérdekű egyéb perbeli személy) - az ügyészt ide nem értve - a tanú személyi adatait ismeri, a bíróság a tanú személyi adatainak zártan kezelését megszünteti.

(6) A tanú személyi adatai zártan történő kezelése tárgyában a kihallgatást fogantató bíróság a felek meghallgatása nélkül dönt, külön határozatot hoznia azonban nem kell, a jegyzőkönyvben elegendő a (3)-(5) bekezdésben foglaltak megtörténte utalni.

173. § (1) A kihallgatás kezdetén a tanútól meg kell kérdezni a nevét, születési helyét, idejét, anyja nevét, lakóhelyét, valamint azt, hogy a felekkel milyen viszonyban van, s hogy ennek folytán vagy más okból nem elfogult-e. Ezekre a kérdésekre a tanú akkor is köteles válaszolni, ha egyébként a vallomástétel megtagadására jogosult. Ha a bíróság a tanú személyi adatainak zártan kezelését nem szüntette meg, vagy a tanú kérelmére azokat zártan kezeli, a tanú személyi adatait a személyazonosításra alkalmas iratok megtekintésével állapítja meg, írásban rögzíti és zártan kezeli.

(2) Ezután a tanút részletesen ki kell hallgatni, tisztázva azt is, hogy az általa előadottakról miként szerzett tudomást.

(3) A tanút az elnök hallgatja ki. A bíróság többi tagja is jogosult a tanúhoz kérdéseket intézni. Kérdéseket a felek indítványozhatnak. Az elnök a feleknek kérelmükre megengedheti, hogy a tanúhoz közvetlenül is intézhessenek kérdéseket. A fél részéről indítványozott vagy a tanúhoz közvetlenül intézett kérdés megengedhetősége felől az elnök határoz.

(4) Ha a tanú vallomása más tanúnak vagy a személyesen meghallgatott félnek előadásával ellentétben áll, az ellentét tisztázását szükség esetében szembesítéssel kell megkísérelni.

174. § (1) A tanú a kihallgatása alkalmával a birtokában levő okiratot, illetőleg annak a peres ügyre vonatkozó részét köteles a bíróság rendelkezésére megtekintés végett bemutatni, kivéve ha az okiratot perben nem álló harmadik személy nevében tartja birtokában. Ha a tanú az okirat bemutatását alaptalanul megtagadja, a tanúságtétel megtagadásának következményeit (185. §) kell megfelelően alkalmazni.

(2) A bíróság szükség esetén elrendelheti az okirat másolatának (kivonatának) az iratokhoz való csatolását. Ha a tanú a másolatot (kivonatot) csatolni nem tudja, annak elkészítéséről a bíróság gondoskodik.

175. § (1) A kihallgatás után a tanú előtt a jegyzőkönyvbe vett vallomását fel kell olvasni, kivéve, ha a felolvasást sem a tanú, sem a felek nem kívánják. A felolvasás megtörténtét vagy annak mellőzését a jegyzőkönyvben fel kell tüntetni.

(2) Ha a tanú a vallomás felolvasásakor vallomását kiigazítja vagy kiegészíti, azt szintén jegyzőkönyvbe kell foglalni.

176. § (1) Ha a tanú aggkora, betegsége, testi fogyatkozása vagy más ok miatt a bíróság előtt nem jelenhetik meg, a bíróság a tanút lakásán, illetőleg tartózkodási helyén hallgatja ki. Ebben az esetben a bíróság akként is rendelkezhetik, hogy a tanút az elnök hallgassa ki.

(2) A tanúkihallgatás helyéről és idejéről a feleket és a tanút előzetesen értesíteni kell.

Szakértők

177. § (1) Ha a perben jelentős tény vagy egyéb körülmény megállapításához vagy megítéléséhez olyan különleges szakértelem szükséges, amellyel a bíróság nem rendelkezik, a bíróság szakértőt rendel ki. Rendszerint egy szakértőt kell alkalmazni, több szakértőt csak különböző szakkérdések felmerülése esetében lehet kirendelni.

(2) A bíróság a szakértői névjegyzékben szereplő igazságügyi szakértőt, szakvélemény adására feljogosított gazdasági társaságot, szakértői intézményt, vagy külön jogszabályban meghatározott állami szervet, intézményt, szervezetet rendelhet ki szakértőként. Más szakértő csak ezek hiányában, kivételesen alkalmazható.

(3) Ha a felek a szakértő személyében nem állapodnak meg, arról a bíróság dönt. Az utóbbi esetben a feleket a szakértő kirendelése tárgyában - szükség esetén - meg kell hallgatni.

(4) Ha a perbíróság a szakértő meghallgatása iránt megkeresés útján intézkedik, és a felek a szakértő személyében nem állapodnak meg, a szakértő kirendelését is a megkeresett bíróságra bízhatja.

(5) Ha az ügy bonyolultsága, illetve a szakértői munka várhatóan nagy terjedelme vagy költsége ezt indokolja, a bíróság a fél kérelmére a szakértőt - szükség esetén a szakértőnek a tárgyaláson való előzetes meghallgatása után - felhívja, hogy szakértői feladatáról és annak várható költségeiről előzetes munkatervet készítsen. A bizonyító fél a munkaterv ismeretében nyilatkozik arról, hogy kéri-e a szakértői munka elvégzését. A munkaterv elkészítésének költségeit a bizonyító fél köteles előlegezni. Ha a bizonyító fél a bíróság felhívásában megszabott határidő alatt nem nyilatkozik, vagy a szakértői bizonyításra irányuló indítványát visszavonja, illetve a munkatervben megjelölt szakértői díjat nem helyezi letétbe, a munkaterv elkészítése költségeinek viselésére a 80. § (2) bekezdésében foglaltakat kell alkalmazni.

(6) A bíróság a fél kérelmére - ha a bizonyítás szempontjából szükségesnek látszik - a kirendelt szakértő helyett más szakértőt rendelhet ki. A kirendelésre a (3) bekezdés rendelkezését megfelelően alkalmazni kell. Ha a bíróság a szakértőt a felek egyetértő javaslatára rendelte ki, más szakértő kirendelésének a szakvélemény előterjesztése előtt csak akkor van helye, ha a szakértő a véleményadással késlekedik, kizárás okából (178. §) vagy valamely más fontos okból nem járhat el.

178. § (1) Az, akire a 13. § (1) bekezdésének *a)*, *b)*, *c)* vagy *e)* pontjában meghatározott kizáró ok áll fenn, szakértőként sem járhat el, úgyszintén az sem, aki az ügyben mint bíró vett részt, illetve aki olyan gazdasági társaságnak tagja, alkalmazottja, amely az ügyben szakértőként már korábban eljár.

(2) Az ügyben szakértőként nem járhat el az a gazdasági társaság, amelynek tagjával vagy vezető tisztségviselőjével szemben a 13. § (1) bekezdésének *a)*, *b)* vagy *c)* pontjában, illetve vezető tisztségviselőjével szemben a 13. § (1) bekezdés *e)* pontjában meghatározott kizáró ok áll fenn. Az ügyben nem járhat el az a szakértői intézmény sem, amelynek vezetőjével szemben 13. § (1) bekezdésének *a)*, *b)*, *c)* vagy *e)* pontjában meghatározott kizáró ok áll fenn.

(3) A bíróság hivatalból ügyel arra, hogy kizárt szakértő az eljárásban ne vegyen részt. A kizárási okot maga a szakértő, valamint a fél köteles a bíróságnak haladéktalanul bejelenteni; ha a bejelentés a szakértő véleményének előterjesztése után történt, a bíróság a vélemény figyelembevételével dönti el, hogy más szakértő meghallgatása szükséges-e.

(4) A bíróság a kizárás tárgyában a felek és a szakértő meghallgatása (113. §) után határoz; határozata ellen külön fellebbezésnek helye nincs. Ha a szakértőt a megkeresett bíróság rendelte ki, a kizárás felől is ez határoz; ha azonban a kizárási okot a szakvélemény előterjesztése után jelentik be, a (2) bekezdés alkalmazásával a perbíróság dönt.

179. § A 169-171. §-ok rendelkezéseit a szakértőkre is megfelelően alkalmazni kell. A szakértőt kötelessége alól egyéb elfoglaltsága miatt vagy más fontos okból fel lehet menteni.

180. § (1) A bíróság a szakértőt a vélemény írásbeli előterjesztésére megidézése nélkül kirendelésekor utasíthatja. Ha a bíróság szükségesnek tartja, a szakértőt megidézheti. A megidézett szakértő meghallgatása előtt meg kell állapítani személyazonosságát - igazságügyi szakértő esetében a szakértő nevének, szakértői igazolványa számának

és elérhetőségi címének rögzítésével -, továbbá azt, hogy a felekkel milyen viszonyban van, és hogy nem áll-e fenn reá kizáró ok; a szakértőt figyelmeztetni kell a hamis véleményadás következményeire is.

(2) A bíróság az írásbeli kirendelésben, illetve a tárgyaláson ismerteti a szakértő előtt azokat a kérdéseket, amelyekre véleményt kell nyilvánítania.

(3) A szakértőhöz egyes kérdések feltevését a felek is indítványozhatják.

(4) Gazdasági társaság vagy szakértői intézmény kirendelése esetén, a társaság, illetve az intézmény a kirendelő végzés kézhezvételétől számított 8 napon belül köteles a bíróságnak és a feleknek bejelenteni, hogy az ügyben a társaság melyik tagja vagy alkalmazottja, illetve az intézmény melyik alkalmazottja jár el.

181. § (1) A szakértővel mindazokat az adatokat közölni kell, amelyekre feladatának teljesítése végett szüksége van. Evégből a szakértő a per iratait megtekintheti; a tárgyaláson, ideértve a bizonyítási eljárást is, jelen lehet, a felekhez, a tanúkhöz és a többi szakértőhöz közvetlenül kérdéseket intézhet, végül egyéb bizonyítást is indítványozhat, amennyiben ez feladatának teljesítéséhez szükséges.

(2) A bíróság elrendelheti, hogy a szakértő a véleményadáshoz szükséges vizsgálatot a bíróság és esetleg a felek távollétében teljesítse.

182. § (1) Ha a szakértő a véleményt nyomban nem terjesztheti elő, a bíróság a vélemény előterjesztésére új határmeghatározást tűz ki, vagy a szakértőt arra utasítja, hogy véleményét meghatározott idő alatt írásban terjessze a bíróság elé. Az írásbeli szakvélemény bemutatásáról a feleket értesíteni kell. A bíróság a szakértőt írásbeli véleményének kiegészítése vagy részletesebb kifejtése végett személyes megjelenésre is kötelezheti.

(2) A szakértőhöz a véleményre vonatkozólag ennek előterjesztése után kérdéseket lehet intézni.

(3) Ha a szakvélemény homályos, hiányos, önmagával vagy más szakértő véleményével, illetve a bizonyított tényekkel ellentétben állónak látszik, vagy helyességéhez egyébként nyomatékos kétség fér, a szakértő köteles a bíróság felhívására a szükséges felvilágosítást megadni. A fél erre irányuló indítványa alapján a bíróság más szakértőt rendelhet ki. Ha a bíróság a bizonyítást hivatalból rendelte el [164. § (2) bek.], szükség szerint hivatalból jogosult új szakértő kirendelésére is.

(4)

183. § (1) A bíróság az igazságügyért felelős miniszter rendeletében meghatározott körbe tartozó szakkérdésekre - szakértőként történő véleménynyilvánítás végett - a rendeletben meghatározott szakértői testületet kereshet meg. A testület - külön törvényben meghatározott - bizottságban jár el.

(2) A bíróság szakértői testületet akkor rendelhet ki, ha a perben felmerülő szakkérdés a 182. § alapján, két egymástól független szakvélemény előterjesztése után, a kirendelt szakértők személyes meghallgatása során sem tisztázható. A szakértői testület azonban nem kötelezhető a korábbi szakvélemények felülvizsgálására, szakvéleménye a szakértő szakvéleményével esik egy tekintet alá.

(3) Az (1) bekezdés szerinti bizottság tagjára a szakértőre vonatkozó rendelkezéseket - ideértve a kizárás és a tárgyalásra való idézés szabályait - kell megfelelően alkalmazni, azzal, hogy a tárgyalásra a szakvélemény előterjesztésekor a bizottság által megjelölt bizottsági tag vagy a bizottság képviselője idézhető.

183/A. § (1) Ha a fél a perben bizonyítékként az igazságügyi szakértő nemperes eljárásban történő kirendeléséről szóló törvény vagy az egyes közjegyzői nemperes eljárásokról szóló törvény alapján eljáró szakértő véleményére hivatkozik, köteles azt a keresetlevélben jelezni és a szakvéleményt a keresetlevélhez csatolni.

(2) A perben felmerülő szakkérdésben az (1) bekezdés szerinti törvény alapján eljáró szakértő - azonos szakkérdésben adott - szakvéleménye ugyanolyan bizonyítási eszköznek minősül, mintha a szakvéleményt a perben kirendelt szakértő terjesztette volna elő.

(3) A bíróság a szakértőt megidézheti, meghallgatására a 180. § (1) bekezdése és a 182. § megfelelően irányadó. A fél - ha a bizonyítás szempontjából szükségesnek látszik - a perben más szakértő kirendelését is indítványozhatja.

(4) A szakértőnek a perben felmerülő költségei viselésére a 187. § megfelelően irányadó.

Tolmács

184. § (1) Ha a perben meghallgatandó személy magyarul nem beszél, és az általa használt nyelvben az eljáró bíróságnak nincs kellő jártassága, a meghallgatásnál tolmácsot kell alkalmazni.

(2) Tolmácsot kell alkalmazni akkor is, ha a süket vagy néma személy meghallgatása írásbeli érintkezés útján nem lehetséges.

(3) A tolmácsra a törvénynek a szakértőkre vonatkozó rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

Kényszerítő eszközök tanúkkal és szakértőkkel szemben

185. § (1) Az eljáró bíróság

a) azt a tanút, illetve szakértőt, aki szabályszerű idézés (kirendelés) ellenére nem jelent meg, és elmaradását alapos okkal előzetesen ki nem mentette, vagy engedély nélkül eltávozott,

b) azt a tanút, aki a vallomástételt, illetve a közreműködést, továbbá azt a szakértőt, aki a véleménynyilvánítást az ok előadása nélkül vagy a bíróság jogerős határozata ellenére, a következményekre történt figyelmeztetés után megtagadja,

c) azt a szakértőt, aki a véleménynyilvánítással alapos ok nélkül késlekedik, illetve a véleménynyilvánításának várható késedelméről a részére nyitva álló határidő lejártát megelőzően a bíróságot nem értesíti, az okozott költségek megtérítésére kötelezi, s egyben pénzbírsággal sújthatja. A bíróság egyúttal elrendelheti a meg nem jelent (eltávozott) tanú vagy szakértő elővezetését is.

(2) Az eljáró bíróság annak a szakértőnek a munkadíját, aki a véleménynyilvánítással alapos ok nélkül késlekedik és a véleménynyilvánításra nyitva álló határidő alatt a határidő meghosszabbítását nem kéri (104. §), illetve a meghosszabbított határidő alatt sem nyilvánít véleményt, a határidő lejártát követő naptól kezdve naponta egy százalékkal csökkenti.

(3) Ha a tanú vagy a szakértő az elmaradását (eltávozását), illetve a szakértő a késedelmét az (1) és (2) bekezdésben említett intézkedések alkalmazása után alapos okkal kimentí, a vele szemben tett intézkedéseket hatályon kívül kell helyezni. A bíróság az (1) bekezdés szerinti intézkedést akkor is hatályon kívül helyezheti, ha a megtagadást követően a tanú vallomást tesz, illetve a szakértő a feladatát teljesíti.

(4) Az (1) és (2) bekezdés alapján hozott határozat ellen, továbbá az olyan határozat ellen, amely az (1) és (2) bekezdés alapján hozott határozat hatályon kívül helyezése iránt előterjesztett kérelmet elutasítja, a tanú, illetve a szakértő fellebbezéssel élhet.

(5) Ha a Magyar Honvédség vagy a rendvédelmi szervek tagjával szemben kellene pénzbírságot alkalmazni, vagy ilyen személy elővezetését kellene elrendelni, a fegyelmi eljárás lefolytatása végett a bíróság a tanú, illetőleg a szakértő előljárójához fordul.

A tanúk és a szakértők díjazása

186. § (1) A tanúnak igénye van a megjelenésével szükségképpen felmerült költségek megtérítésére. Erre a tanút kihallgatásának befejezése után figyelmeztetni kell.

(2) A megállapított tanúdíjat a kihallgatást fogantató bíróság az annak fedezésére letett összegből nyomban kiutalja; ha a bíróság előzetes letételt nem rendel el, vagy a letett összeg nem elegendő, a megállapított tanúdíj előlegezésére a felet kell kötelezni (76. §). A tanúdíj megállapítása tárgyában hozott határozat ellen a tanú és a felek külön fellebbezéssel élhetnek; a fellebbezésnek halasztó hatálya nincs.

(3) Ha a tanút más községből idézték meg, a bíróság az útiköltséget a tanú részére előlegként is kiutalhatja.

187. § (1)

(2) A bíróság a szakértő díját - a szakértő által benyújtott díjjegyzék alapulvételével - a szakvélemény beérkezését, illetve a szakértő meghallgatása esetében a meghallgatását követően, de legkésőbb harminc napon belül végzéssel megállapítja. A szakértő díját a perbíróság állapítja meg akkor is, ha a szakértőt a megkeresett bíróság rendelte ki. A bíróság határozata ellen a szakértő és a felek külön fellebbezéssel élhetnek. A fellebbezésnek csak a kifogásolt összeg erejéig van halasztó hatálya. A bíróság a szakértőt a végzés jogerőre emelkedéséről a jogerő megállapításától számított nyolc napon belül értesíti.

(3) A bíróság a jogerősen megállapított összeg letételt fedezett részét - ha törvény eltérően nem rendelkezik - a szakértő által benyújtott számla alapján 30 napon belül kiutalja. Az összeg előlegezésére a 186. § (2) bekezdését kell megfelelően alkalmazni.

Szemle

188. § (1) Szemlének van helye, ha lényeges körülmény megállapításához vagy felderítéséhez személy, tárgy, tény vagy helyszín közvetlen megfigyelése, illetőleg megvizsgálása szükséges.

(2) Ha a szemlét a helyszínen kell megtartani, a bíróság akként is rendelkezhetik, hogy a szemlét az elnök tartsa meg.

189. § (1) A szemle céljára szükséges tárgy birtokosát a bíróság arra kötelezi, hogy a tárgyat mutassa be vagy bocsássa rendelkezésre, illetőleg a tárgy megszemlélését tegye lehetővé. Az 5. § (2) bekezdése, a 167-171/A. §, a 172. § (3)-(6) és a 173. § (1) bekezdése, valamint a 185. § rendelkezéseit a szemletárgy birtokosára is megfelelően alkalmazni kell. A bíróság szükség esetén a szemlét a rendőrség igénybevételével is fogantatosíthatja.

(2) A szemle tárgyának birtokosa követelheti a szemle foganatosítása folytán felmerült költségének, illetőleg kárának megtérítését; erre a bíróság öt figyelmeztetni köteles.

(3) A költség, illetőleg a kár összegét a szemlét teljesítő bíróság állapítja meg; annak előlegezésére a 186. § (2) bekezdését kell megfelelően alkalmazni azzal azonban, hogy a határozat elleni fellebbezésnek halasztó hatálya van.

Okiratok

190. § (1) Ha a fél tényállításait okirattal kívánja bizonyítani, az okiratot a tárgyaláson megtekintés végett be kell mutatnia.

(2) A bíróság a bizonyító fél kérelmére az ellenfelet kötelezheti a birtokában levő olyan okirat bemutatására, amelyet a polgári jog szabályai szerint egyébként is köteles kiadni vagy bemutatni. Ilyen kötelezettség az ellenfelet különösen akkor terheli, ha az okiratot a bizonyító fél érdekében állították ki, vagy az reá vonatkozó jogviszonyt tanúsít, vagy ilyen jogviszonnyal kapcsolatos tárgyalásra vonatkozik.

(3) Ha az okirat olyan személy birtokában van, aki a perben nem vesz részt, az utóbbi személyt tanúként kell kihallgatni s a kihallgatás során kötelezni kell az okirat bemutatására [174. § (1) bek.].

191. § (1) Az eredeti okirat helyett annak hiteles vagy egyszerű másolatban való bemutatása is elegendő, ha ezt az ellenfél nem kifogásolja, és az eredeti okirat bemutatását a bíróság sem tartja szükségesnek. Ha azonban az eredeti okiratról készített okirat (másolat, felvétel, adathordozó útján készített okirat) a 195. vagy 196. §-ban meghatározott bizonyító erővel rendelkezik, az eredeti okirat bemutatására a felet az ellenbizonyítás keretén belül a 190. § (2) bekezdése szerint lehet kötelezni.

(2) Ha könyvnek vagy egyéb nagyobb terjedelmű okiratnak csak egy része szolgál bizonyítékul, a bíróság rendelkezéséhez képest elegendő - a bevezetéssel és a befejezéssel együtt - csupán ezt a részt bemutatni.

(3) A bíróság elrendelheti, hogy az eredeti okiratot vagy az arról készített másolatot (kivonatot) az iratokhoz csatolják; ha fontosabb eredeti okiratot kell az iratokhoz csatolni, a bíróság külön gondoskodik annak kellő megőrzéséről.

(4) Az iratokhoz csatolt okiratok és egyéb melléletek kiadásáról a tanács elnöke - szükség esetén az érdekeltek meghallgatása után - dönt. Ha a bíróság szükségesnek látja, az okirat vagy egyéb melléklet kiadását hiteles másolat csatolásától teheti függővé. A per eldöntése szempontjából lényeges körülmény igazolására szolgáló okiratot vagy egyéb mellékletet (pl. adásvételi szerződés, végrendelet) csak hiteles másolat ellenében lehet kiadni.

(5) Amennyiben az eredeti okiratot a fél a bíróság rendelkezésére bocsátotta, és a fél hiteles másolattal nem rendelkezik, a hiteles másolatot a fél kérelmére és költségére a bíróság készíti, illetve készítteti el.

(6) A bíróság a szükséghez képest elrendelheti, hogy a bizonyító fél a nem magyar nyelven kiállított okiratot hiteles vagy egyszerű magyar fordításban is csatolja.

192. § (1) Bíróságnál, más hatóságnál, közjegyzőnél vagy valamely szervezetnél lévő irat beszerzése iránt a fél kérelmére a bíróság intézkedik, ha az irat kiadását a fél közvetlenül nem kérheti. Az eredeti okirat beszerzése mellőzhető, ha az eredeti okirat megtekintésére nincs szükség és a fél a tárgyaláson annak hiteles vagy egyszerű másolatát bemutatja [191. § (1) bek.].

(2) Az okirat megküldése csak akkor tagadható meg, ha az államtitkot vagy szolgálati titkot tartalmaz; a titoktartás alóli felmentésre a 169. §-t kell megfelelően alkalmazni.

(3) Ha a perbíróság megítélése szerint a megküldött okirat tartalma üzleti titoknak vagy hivatásbeli titoknak minősül, a bíróság megkeresi a titoktartás alóli felmentés megadására jogosultat (titokgazda) a titok megismerésének engedélyezése céljából. Ha a titokgazda a megkeresés kézhezvételétől számított nyolc napon belül nem nyilatkozik, az engedélyt megadottnak kell tekinteni; erre a titokgazdát a megkeresésben figyelmeztetni kell. Egyebekben a 170. §-t megfelelően alkalmazni kell. Ha a titokgazda határidőn belül úgy nyilatkozik, hogy az üzleti vagy hivatásbeli titok felek által történő megismeréséhez nem járul hozzá, az okirat ezen része bizonyítékként nem használható fel.

(4) Nem kell a (3) bekezdést alkalmazni, ha az okirat tartalma a közérdekű adatok nyilvánosságára és a közérdekből nyilvános adatra vonatkozó külön törvényi rendelkezések alapján nem minősül üzleti titoknak, vagy ha a per tárgyát annak eldöntése képezi, hogy az okirat tartalma közérdekű adatnak minősül-e.

(5) A bíróság az iratok, valamint a titokgazda nyilatkozatának beérkezéséről, illetve ennek elmaradásáról a feleket tájékoztatja.

192/A. § (1) A perben bizonyítékként nem használható fel az államtitkot vagy szolgálati titkot tartalmazó okirat (az okirat ilyen titkot tartalmazó része), melynek a fél általi megismeréséhez a minősítő nem járult hozzá.

(2) Az (1) bekezdés nem alkalmazható, ha a pert a megismerési kérelem megtagadása miatt indították, vagy a per tárgyát annak eldöntése képezi, hogy az okirat tartalma államtitoknak vagy szolgálati titoknak minősül-e. Az ilyen perben a felperes, a felperes oldalán beavatkozó személy és ezek képviselője az államtitkot, szolgálati titkot az eljárás során nem ismerheti meg. A perben résztvevő egyéb személyek, valamint azok képviselői az államtitkot,

szolgálati titkot csak akkor ismerhetik meg, ha a nemzetbiztonsági szolgálatokról szóló törvény szerinti legmagasabb szintű nemzetbiztonsági ellenőrzésüket elvégezték.

193. § Olyan tényállásra vonatkozóan, amely okirattal bizonyítható, a bíróság az egyéb bizonyítást mellőzheti.

194. § (1) Ha az okiratot a bíróság elé vinni nem lehet vagy aránytalanul nehéz volna, a bíróság azt a helyszínen szemléli meg. Ebben az esetben a bíróság akként is rendelkezhetik, hogy az okiratot az elnök tekintse meg.

(2) Az (1) bekezdés esetében a feleket és az okirat birtokosát az okirat megsemmisítésének idejéről előzetesen értesíteni kell.

195. § (1) Az olyan papír alapú vagy elektronikus okirat, amelyet bíróság, közjegyző vagy más hatóság, illetve közigazgatási szerv ügykörén belül, a megszabott alakban állított ki, mint közokirat teljesen bizonyítja a benne foglalt intézkedést vagy határozatot, továbbá az okirattal tanúsított adatok és tények valóságát, úgyszintén az okiratban foglalt nyilatkozat megtételét, valamint annak idejét és módját. Ugyanilyen bizonyító ereje van az olyan okiratnak is, amelyet más jogszabály közokiratnak nyilvánít.

(2) Az eredeti papír alapú közokirattal azonos bizonyító ereje van a közokiratról - általában műszaki vagy vegyi úton - készült felvételnek (fénykép-, film-, hang- stb.), úgyszintén az eredeti okiratról bármely adathordozó útján készült okiratnak, ha a felvételt, illetve az adathordozóról az okiratot bíróság, közjegyző vagy más hatóság, továbbá közigazgatási szerv vagy ezek ellenőrzése mellett más szervezet készítette. Ugyanilyen bizonyító ereje van az okirat megőrzésére hivatott szerv (pl. levéltár) által vagy ellenőrzése mellett készített felvételnek vagy okiratnak, továbbá a közokiratot kiállító vagy őrzésére hivatott szerv által a felvétel vagy adathordozó útján nyert adatok alapján készített okiratnak.

(3) Az eredeti papír alapú vagy elektronikus közokirattal azonos bizonyító ereje van annak a közokiratról készített elektronikus okiratnak, amelyet a közokirat kiállítására jogosult ügykörén belül, a megszabott alakban készített el, és amelyen minősített elektronikus aláírást, valamint - ha jogszabály így rendelkezik - időbélyegzőt helyezett el. Az eredeti közokirattal azonos bizonyító ereje van annak az elektronikus okiratnak is, amelyet a közokirat kiállítására jogosult külön jogszabályban meghatározott eljárási rend szerint készített el, illetve amelyet törvény elektronikus közokiratnak nyilvánít.

(4) Az eredeti elektronikus közokirattal azonos bizonyító ereje van annak az elektronikus közokiratról készített papír alapú okiratnak, amelyet a közokirat kiállítására jogosult ügykörén belül, a megszabott alakban vagy külön jogszabályban meghatározott eljárási rend szerint készített el. Ugyanilyen bizonyító ereje van az elektronikus közokirat megőrzésére hivatott szerv által vagy ellenőrzése mellett készített papír alapú okiratnak, továbbá a közokiratot kiállító vagy őrzésére hivatott szerv által az elektronikus közokiratot tároló adathordozó útján nyert adatok alapján készített papír alapú okiratnak.

(5) A magánokiratról a közokirat kiállítására jogosult által ügykörén belül, a megszabott közokirati alakban készített okirat - ideértve az elektronikus okiratot, valamint az elektronikus magánokiratról készített papír alapú okiratot is - teljesen bizonyítja, hogy annak tartalma az eredeti okirattal megegyezik. Elektronikus okirat esetében a bizonyító erő megállapításának feltétele az is, hogy a közokirat kiállítására jogosult az okiratot minősített elektronikus aláírással és - ha jogszabály így rendelkezik - időbélyegzővel lássa el, vagy azt külön jogszabály által meghatározott eljárás szerint készítse el. A magánokiratról közokirati alakban készített okirat bizonyító ereje - a magánokirat tartalmát illetően - megegyezik az eredeti okirattal.

(6) Ellenbizonyításnak a közokirattal szemben is helye van, de csak annyiban, amennyiben azt a törvény ki nem zárja vagy nem korlátozza.

(7) A közokiratot az ellenkező bebizonyításáig valódinak kell tekinteni, a bíróság azonban - ha szükségesnek találja - az okirat kiállítóját hivatalból is megkeresheti, hogy az okirat valóságát tekintetében nyilatkozzék.

(8) A jelen § rendelkezéseit a külföldi közokiratra is alkalmazni kell, feltéve, hogy azt a kiállítás helye szerint illetékes magyar külképviseleti hatóság felülhitelesítette. A magyar állam által kötött eltérő nemzetközi megállapodás esetében a felülhitelesítésre nincs szükség.

196. § (1) A magánokirat az ellenkező bebizonyításáig teljes bizonyítékul szolgál arra, hogy kiállítója az abban foglalt nyilatkozatot megtette, illetőleg elfogadta, vagy magára kötelezőnek ismerte el, feltéve, hogy az alábbi feltételek valamelyike fennáll:

- a) a kiállító az okiratot sajátkezűleg írta és aláírta;
- b) két tanú az okiraton aláírásával igazolja, hogy a kiállító a nem általa írt okiratot előttük írta alá, vagy aláírását előttük sajátkezű aláírásának ismerte el; az okiraton a tanúk lakóhelyét (címét) is fel kell tüntetni;
- c) a kiállító aláírása vagy kézjegye az okiraton bíróilag vagy közjegyzőileg hitelesítve van;
- d) a gazdálkodó szervezet által üzleti körében kiállított okiratot szabályszerűen aláírták;
- e) ügyvéd (jogtanácsos) az általa készített okirat szabályszerű ellenjegyzésével bizonyítja, hogy a kiállító a nem általa írt okiratot előtte írta alá, vagy aláírását előtte saját kezű aláírásának ismerte el, illetőleg a kiállító minősített

elektronikus aláírásával aláírt elektronikus okirat tartalma az ügyvéd által készített elektronikus okirattal megegyezik;

f) az elektronikus okiraton kiállítója minősített elektronikus aláírást helyezett el.

(2) Gazdálkodó szervezet által kiállított vagy őrzött okiratról készült felvétel [195. § (2) bek.], továbbá bármilyen adathordozó útján készített okirat - értve ezalatt az elektronikus okiratról készített papír alapú okiratot is - teljes bizonyító erővel bizonyítja, hogy tartalma megegyezik az eredeti okirattal, feltéve, hogy a gazdálkodó szervezet, amely a felvételt készítette vagy az okiratot kiállította, illetve őrzi, a felvétel vagy az okirat azonosságát szabályszerűen igazolta. Gazdálkodó szervezet által kiállított vagy őrzött okiratról készült elektronikus okirat akkor bizonyítja teljes bizonyító erővel azt, hogy tartalma megegyezik az eredeti okirattal, ha az okiratról elektronikus okiratot készítő azt minősített elektronikus aláírással és - ha jogszabály így rendelkezik - időbélyegzővel látta el, illetve külön jogszabály által meghatározott eljárás szerint készítette el. Gazdálkodó szervezet által kiállított vagy őrzött okiratról készült okirat bizonyító ereje - az okirat tartalmát illetően - az eredeti okirattal, közokiratról készült okirat esetében pedig a teljes bizonyító erejű magánokirattal azonos.

(3) Ha az okirat kiállítója olvasni nem tud, vagy nem érti azt a nyelvet, amelyen az okirat készült, az (1) bekezdés rendelkezése alá eső okiratnak csak akkor van teljes bizonyító ereje, ha magából az okirattól kiténik, hogy annak tartalmát a tanúk egyike vagy a hitelesítő személy a kiállítónak megmagyarázta.

(4) A jelen § rendelkezései nem érintik azokat a jogszabályokat, amelyek egyes magánokiratok bizonyító erejét másként szabályozzák, vagy amelyek egyes esetekben az okirati bizonyításhoz valamely meghatározott alakban kiállított okiratot kívánnak meg.

197. § (1) A magánokirat valódiságát csak akkor kell bizonyítani, ha azt az ellenfél kétségbe vonja, vagy a valódiság bizonyítását a bíróság szükségesnek találja.

(2) Ha a magánokiraton levő aláírás valódisága nem vitás vagy bizonyított, illetve a legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírás ellenőrzésének eredményéből más nem következik, az aláírást megelőző szöveget - elektronikus okirat esetén az aláírt adatokat - az ellenkező bizonyításáig meg nem hamisítottak kell tekinteni, kivéve, ha az okirat rendellenességei vagy hiányai ezt a vélelmet megdöntik.

(3) A magánokiraton levő aláírás valódiságát vagy a szöveg meg nem hamisított voltát - kétség esetében - más olyan írással való összehasonlítás útján is meg lehet állapítani, amelynek valódisága nem kétséges. A bíróság evégből íráspróbát rendelhet el, s azt a szükséghez képest írásszakértővel is megvizsgáltathatja.

(4) Ha a legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással ellátott elektronikus okirat aláírójának azonossága, illetve az okirat hamisítatlansága kétséges, ezek megállapítása érdekében a bíróság elsősorban az elektronikus aláíráshoz tartozó tanúsítványt kibocsátó hitelesítés-szolgáltatót keresi meg. Az elektronikus okirathoz kapcsolt időbélyegző által igazolt adatokkal kapcsolatos kétség esetén a bíróság elsősorban az időbélyegzést végző szolgáltatót keresi meg.

(5) A bíróság a 8. § megfelelő alkalmazásával pénzbírsággal sújtja azt a felet vagy képviselőt, aki a saját, illetőleg az általa képviselt fél aláírásának valódiságát jobb tudomása ellenére vagy nagyfokú gondatlanságból tagadta.

198. § A 196. és 197. §-ok rendelkezéseit a külföldön kiállított magánokiratokra is alkalmazni kell azzal, hogy

a) a jogügylet bizonyítása céljából kiállított okirat a kiállítási hely joga szerint fennálló bizonyító erejét akkor is megtartja, ha a 196. § rendelkezéseinek nem felel meg;

b) a meghatalmazásnak, valamint a peres eljárás céljára kiállított nyilatkozatoknak és az igazságügyért felelős miniszter rendeletében a szükséghez képest megjelölt egyéb magánokiratoknak csak akkor van a 196. §-ban meghatározott bizonyító ereje, ha azokat a kiállítás helye szerint illetékes magyar külképviseleti hatóság hitelesítette (felülhitelesítette).

199. § A bíróság a tárgyalás és a bizonyítás összes adatainak mérlegelése alapján ítéli meg, hogy az okirati bizonyítás eredménye mennyiben vehető figyelembe azokban az esetekben, amelyekben a jelen fejezet rendelkezései valamely okirat bizonyító erejét nem határozzák meg, vagy az okirat a 195-198. §-ok rendelkezéseinek nem felel meg.

Külföldi jog bizonyítása

200. §

A bizonyítási eljárás lefolyása

201. § (1) A bizonyítási eljárást a perbíróság rendszerint tárgyaláson folytatja le. Ha azonban ez jelentős nehézséggel vagy aránytalanul nagy költségtöbblettel járna, a bíróság azt a helyi bíróságot keresi meg, amelynek

területén a kihallgatandó személyek laknak, illetőleg amelynek területén a bizonyítás a legcélszerűbben eszközölhető. A Budapest területén fogatosítandó bírói cselekmények teljesítésére az igazságügyért felelős miniszter rendeletével kijelölt bíróságot kell megkeresni.

(2) A perbíróság székhelyén működő helyi bíróságot a bizonyítás lefolytatása végett megkeresni nem lehet.

(3) A bizonyítást a perbíróság, illetőleg a megkeresett bíróság a szabályszerűen idézett felek távollétében is lefolytatja. Igazolásnak ilyenkor helye nincs, azonban a felek bármelyike kérheti a bizonyítás megismétlését, ha ahhoz lényeges érdeke fűződik, és az azzal felmerülő újabb költségeket előlegezi; a kérelem tárgyában az eset összes körülményeinek mérlegelésével akkor is a perbíróság határoz, ha a bizonyítást megkeresett bíróság folytatta le.

202. § (1) Ha a bizonyítást megkeresés útján fogatosítják, a megkeresett bírósághoz meg kell küldeni azokat az iratokat, amelyek a megkeresés elintézéséhez szükségesek. A megkeresett bírósággal a tanács elnöke közli mindazokat a kérdéseket, amelyeket a bizonyítás során tisztázni kell, illetve mindazokat az adatokat, amelyek a bizonyítás lefolytatásához szükségesek. Így különösen közölni kell az eljárásban részt vevők, továbbá a képviselők nevét és lakóhelyét, a költségek előlegezésére vonatkozó adatokat, a szükséghez képest az ügy vázlatos leírását és a bizonyítás útján tisztázandó tényállást, valamint a kihallgatandó személyek nevét, lakóhelyét. Ha a megkereső bíróság az eljárásban résztvevők valamelyikének költségmentességet (illetékfeljegyzési jogot) engedélyezett, közölni kell az erre vonatkozó adatokat is.

(2) A megkeresett bíróság a bizonyítás lefolytatására határnapot tűz ki, és arra a kihallgatandó személyeket megidézi, a feleket pedig a kitűzött határnapról értesíti. A megkeresett bíróság a bizonyítást ülnökök részvétele nélkül folytatja le. Egyébként a megkeresett bíróság a perbíróságra irányadó szabályok megfelelő alkalmazásával jár el, és - amennyiben a törvény másként nem rendelkezik - a perbíróság jogait gyakorolja; a kihallgatandó személyekhez a felek is indítványozhatnak kérdéseket. A megkeresett bíróság - a felek indokolt kérelmére, vagy ha a rendelkezésre álló adatok alapján szükségesnek mutatkozik - további bizonyítást folytathat le.

(3) A megkeresett bíróság a megkeresést tizenöt napon belül teljesíti. Ha a megkeresett bíróság a megkeresést tizenöt napon belül nem intézte el, az elintézés akadályát a megkereső bírósággal közli.

(4) A megkeresett bíróság a bizonyításról jegyzőkönyvet vesz fel. A jegyzőkönyvben mind a megkereső, mind a megkeresett bíróságot fel kell tüntetni. A bizonyításról készült jegyzőkönyvet az iratokkal együtt 8 napon belül meg kell küldeni a megkereső bíróságnak. Ha a megkeresés teljesítésére egészben vagy részben más bíróság illetékes, a megkeresett bíróság - a ráháruló bizonyítás felvétele után - az iratokat az illetékes másik bíróságnak küldi meg, és erről a megkereső bíróságot, valamint a feleket értesíti.

203. § Azokban az esetekben, amikor a bizonyítást a törvény szerint a bíróság helyett az elnök is lefolytathatja, a bizonyítás során a bíróságra vonatkozó szabályokat az elnök eljárására kell alkalmazni.

204. § (1) Ha a bizonyítást olyan külföldi államban kell lefolytatni, amellyel a megkeresések teljesítésére a magyar állam által kötött nemzetközi megállapodás vagy viszonzossági gyakorlat áll fenn, a bizonyítás iránt ennek megfelelően kell intézkedni.

(2) A magyar állam által kötött nemzetközi megállapodás vagy viszonzossági gyakorlat hiányában a bíróság a félnek - kérelmére - határidőt szabhat arra, hogy a bizonyítás lefolytatásáról a külföldi állam jogszabályainak megfelelő és a szükséghez képest felülhitelesített közokiratot mutasson be.

(3) A külföldön lefolytatott bizonyítás érvényességét a bizonyítás helyének joga szerint kell megítélni, de azt akkor is érvényesnek kell tekinteni, ha a jelen törvény rendelkezéseinek megfelelően.

205. § (1) A 202-204. §-ok eseteiben a bíróság a tárgyalás folytatására határnapot rendszerint csak a bizonyításról készült jegyzőkönyv, illetőleg a bemutatni rendelt közokirat megérkezése után tűz ki.

(2) A bizonyítás eredményét a tárgyaláson az elnök ismerteti; az ismertetésre és a bizonyítás eredményére a felek észrevételeket tehetnek.

A bizonyítás eredményének mérlegelése

206. § (1) A bíróság a tényállást a felek előadásának és a bizonyítási eljárás során felmerült bizonyítékoknak egybevetése alapján állapítja meg; a bizonyítékokat a maguk összességében értékeli, és meggyőződése szerint bírálja el.

(2) A per adataival egybevetett mérlegelés alapján a bíróság azt is meggyőződése szerint ítéli meg, hogy milyen jelentőséget kell tulajdonítani annak, ha a személyes megjelenésre idézett fél nem jelent meg, vagy a fél vagy képviselője valamely felhívásnak nem tett eleget, a hozzáintézet kérdésre nem felelt, vagy kijelentette, hogy valamely tény valóságáról nincs tudomása, vagy arra nem emlékszik.

(3) A bíróság a kártérítés vagy egyéb követelés összegét, ha a szakértői vélemény vagy más bizonyíték alapján meg nem állapítható, a per összes körülményeinek mérlegelésével belátása szerint határozza meg.

Előzetes bizonyítás

207. § Az érdekelt fél kérelmére akár a per megindítása előtt, akár annak folyamatban léte alatt előzetes bizonyításnak van helye, ha:

- a) valószínűnek mutatkozik, hogy a bizonyítás a per folyamán, illetőleg annak későbbi szakában már nem lenne sikeresen lefolytatható, vagy az jelentős nehézséggel járna;
- b) valószínűsíthető, hogy a bizonyítás előzetes lefolytatása a per ésszerű időn belül történő lefolytatását, illetőleg befejezését elősegíti;
- c) valamely dolog hiányaiért a felet szavatosság terheli;
- d) a bizonyítás előzetes lefolytatását külön jogszabály megengedi.

208. § (1) Az előzetes bizonyítást a per bíróságánál kell kérni. Ha a per még nem indult meg, az előzetes bizonyítást a kérelmező lakóhelye szerint illetékes helyi bíróságnál vagy annál a helyi bíróságnál lehet kérni, amelynek területén a bizonyítás a legcélszerűbben folytatható le.

(2) A kérelemben meg kell jelölni:

- a) az ellenfelet, ha pedig az ellenfél ismeretlen, ennek okát;
- b) a bizonyítani kívánt tényeket és az azokra vonatkozó bizonyítékokat;
- c) azokat a körülményeket, amelyeknek alapján előzetes bizonyításnak a 207. § értelmében helye van.

(3) Azt, hogy az ellenfél ismeretlen, továbbá, hogy az előzetes bizonyítás előfeltételei fennállanak, valószínűsíteni kell.

209. § (1) A bíróság az előzetes bizonyítás elrendelése tárgyában - hacsak az ellenfél nem ismeretlen - az ellenfél meghallgatása után (113. §) határoz, sürgős esetben azonban enélkül is határozhat. A meghallgatás végett kitűzött határnapra szóló idézéshez csatolni kell a kérelem egy példányát. Ha a bíróság az ellenfél meghallgatását mellőzi, határozatát az ellenféllel csak előzetes bizonyítás elrendelése esetében kell közölnie; ilyenkor a kérelem egy példányát a határozathoz kell csatolni.

(2) Az előzetes bizonyítás elrendelésének kérdésében fellebbezni csak a bíróság elutasító határozata ellen lehet.

210. § (1) Az előzetes bizonyításra a bizonyítás általános szabályait kell megfelelően alkalmazni.

(2) A perbíróság az előzetes bizonyítást megkeresés útján is foganatosíthatja.

(3)-(4)

211. § (1) Az előzetes bizonyítás eredményét a perben bármelyik fél felhasználhatja.

(2)

(3) Az előzetes bizonyítás költségeire a perköltségre vonatkozó általános szabályok az irányadók.

XI. FEJEZET

Határozatok

212. § (1) A bíróság a per érdemében ítélettel, a per során felmerült minden más kérdésben - ideértve a per megszüntetését is - végzéssel határoz.

(2) A bíróság ítéletét „A Magyar Köztársaság nevében” hozza.

Ítélet

213. § (1) Az ítéletben foglalt döntésnek ki kell terjednie a perben, illetőleg a 149. § alapján egyesített perekben érvényesített valamennyi kereseti kérelemre.

(2) A bíróság egyes kereseti kérelmek felől vagy a kereseti kérelemnek önállóan elbírálható egyes részei felől külön ítélettel (részítélet) is határozhat, ha ebben a vonatkozásban további tárgyalásra nincs szükség, és ha a többi kereseti kérelem vagy a beszámítási kifogás eldöntése végett a tárgyalást el kell halasztani. A részítélet a később hozott ítélettel a beszámítási kifogásra, illetőleg a viszontkeresetre vonatkozó tárgyalás eredményéhez képest hatályon kívül helyezhető, vagy megfelelően módosítható.

(3) Ha a keresettel érvényesített jog fennállása és a felperest ennek alapján megillető követelés összege (mennyisége) tekintetében a vita elkülöníthető, a bíróság a jog fennállását ítélettel előzetesen is megállapíthatja (közbenső ítélet). Ebben az esetben a tárgyalás a követelés összegére (mennyiségére) vonatkozóan csak a közbenső ítélet jogerőre emelkedése után folytatható.

Határozathozatal

214. § (1) A bíróság a határozatát - ha tanácsban jár el - zárt tanácskozás után szavazással hozza meg. Egyhangúság hiányában a határozatot szavazattöbbséggel dönti el.

(2) A fiatalabb bíró az idősebbet megelőzően szavaz, az elnök utolsónak adja le szavazatát. A szavazásnál kisebbségben maradó bíró jogosult írásbafoglalt különvéleményét zárt borítékban az okirathoz csatolni. A tanácskozásról készült jegyzőkönyvet és a különvéleményt csak a perorvoslat tárgyában eljáró bíróság, a fegyelmi eljárás kezdeményezésére jogosult személy, - fegyelmi eljárás során - a fegyelmi bíróság, valamint a Legfelsőbb Bíróság jogegységi eljárás kezdeményezésére jogosult, illetve a jogegységi eljárást lefolytató tanácsa tekintheti meg.

Az érdemi döntés korlátai

215. § A döntés nem terjedhet túl a kereseti kérelmen, illetőleg az ellenkérelmen; ez a szabály a főkövetelés járulékaikra (kamat, költség stb.) is kiterjed.

216. § Ha a kereseti követelés a polgári jog szabályai szerint az alperes vagyonának csupán valamely részéből hajtható be, a bíróságnak ezt a részt határozatában meg kell jelölnie.

Teljesítési határidő

217. § (1) A határozatban megállapított kötelezettség teljesítésére rendszerint tizenöt napos határidőt kell szabni.

(2) A bíróság tizenöt napnál rövidebb, illetőleg hosszabb teljesítési határidőt is megállapíthat, ha ez a felek méltányos érdekeinek mérlegelése alapján vagy a kötelezettség természetére való tekintettel indokoltnak mutatkozik. A teljesítési határidő megállapításánál figyelembe kell venni a feleknek a per vitelében megnyilvánult jó- vagy rosszhiszeműségét is.

(3) A bíróság a kötelezettségnek részletekben való teljesítését is elrendelheti. Kivételes esetekben a határozat jogerőre emelkedése után az első fokon eljáró bíróság a részletekben való teljesítést, illetőleg a részletekben való teljesítés módosítását bármelyik fél erre irányuló indokolt kérelme alapján - az ellenérdekű fél meghallgatása után - végzésben engedélyezheti. A bíróság e végzését tárgyaláson kívül hozza meg, de határozathozatal előtt a másik felet köteles meghallgatni (113. §). Részletekben való teljesítés engedélyezése esetében a bíróság azt is kimondhatja, hogy bármely részlet megfizetésének elmulasztása esetében az egész tartozás esedékessé válik.

(4) Birtokperben a birtokállapot helyreállítására, illetőleg a birtoklás zavarásának megszüntetésére az alperest a felperes kérelmére azonnali hatállyal kell kötelezni. Váltóperben a teljesítési határidőt három napban kell megállapítani.

(5) Az ingatlan kiürítését elrendelő határozatban a kötelezett kérelmére különös méltánylást érdemlő esetben legfeljebb hat hónapig terjedő teljesítési határidő állapítható meg, ha

a) az ingatlan a kötelezett lakóhelye, egyúttal az ő és közvetlen családtagjainak egyedüli lakóingatlana,

b) a kérelemben a kötelezett valószínűsítette, hogy a saját és családja elhelyezését ideiglenesen sem tudja biztosítani,

c) a per során bírsággal nem sújtották, és a per vitele során nem tanúsított rosszhiszemű magatartást,

d) nem önkényesen elfoglalt lakást kell kiüríteni.

(6) A teljesítés határideje a határozat közzétételét (219. §) követő napon kezdődik.

(7) Le nem járt szolgáltatásokra vonatkozó marasztalás esetében [122. § (2) bek.] a teljesítés napjául a lejárati napját kell meghatározni.

A határozatok kihirdetése és közzététele

218. § (1) A tárgyalás folyamán hozott végzéseket és az ítéletet a tárgyalás napján ki kell hirdetni. A kihirdetést azonban az ítéletre nézve - legfeljebb tizenöt napra - a bíróság elhalaszthatja azzal, hogy a kihirdetés határnapját nyomban ki kell tűzni, és a határozatot a kihirdetés napjáig írásba is kell foglalni.

(2) A határozat rendelkező részét a határozat kihirdetése előtt írásba kell foglalni és azt a tanács tagjainak alá kell írniuk.

(3) A határozatok kihirdetése a rendelkező rész felolvasásából és az indokok rövid ismertetéséből áll; az utóbbi elmarad, ha a határozatot a törvény szerint nem kell megindokolni.

219. § (1) Kézbesítés útján kell közölni:

- a) az ítéletet a felekkel;
 - b) a tárgyaláson hozott végzést azzal a féllel, aki a tárgyalásra nem volt szabályszerűen megidézve;
 - c) a tárgyalás folyamán hozott olyan végzést, amely új hatánap kitűzésére vonatkozik, vagy amely ellen külön fellebbezésnek van helye, azzal a féllel, aki a tárgyalást elmulasztotta (135. §);
 - d) a tárgyaláson kívül hozott végzést az érdekelt féllel;
 - e) az eljárás során hozott minden határozatot azzal a személlyel, akinek érdekében az ügyész, illetőleg a külön jogszabállyal erre feljogosított személy vagy szervezet az eljárást megindította.
- (2) A határozatot - kivéve, ha annak kihirdetését a bíróság elhalasztotta [218. § (1) bek.] - annak meghozatalától számított legkésőbb tizenöt napon belül kell írásba foglalni és az írásba foglalást követő nyolc napon belül kézbesíteni kell. Ha az ítélet kihirdetését a bíróság elhalasztotta, a kihirdetéskor jelen lévő feleknek a bíróság az írásba foglalt ítéletet nyomban kézbesíti, és ezt a jegyzőkönyvben is feltünteti, a meg nem jelent feleknek pedig nyolc napon belül kézbesíti. A felek részére a határozatnak nemcsak a rendelkező részét, hanem indokolását is kézbesíteni kell, kivéve, ha a határozatot a törvény szerint nem kell megindokolni.
- (3) Az olyan határozatot, amely nem esik az (1) bekezdés alá, már a kihirdetéssel közöltnek kell tekinteni.
- (4) A büntetés-végrehajtási intézetben vagy rendőrségi fogdában fogvatartott részére a büntetés-végrehajtási intézet parancsnoka, illetve a fogda parancsnoka útján kell az iratot kézbesíteni.
- (5) A jelen § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni akkor is, ha a határozatot nem a felekkel, hanem más érdekelttel kell közölni.

A határozatok tartalma

220. § (1) Az írásbafoglalt ítéletnek tartalmaznia kell:

- a) a bíróság megjelölését és a bírósági ügyszámot;
- b) a feleknek és képviselőiknek nevét, lakóhelyét és perbeli állását;
- c) a per tárgyának megjelölését;
- d) az ítélet rendelkező részét és indokolását;
- e) az ítélelhozatal helyének és idejének megfelelő keltezését.

(2)

(3) Az ítéletnek a rendelkező részt követően tájékoztatást kell nyújtania arról, hogy az ítélet ellen van-e helye fellebbezésnek és hogy azt hol és mennyi idő alatt kell benyújtani. A feleket tájékoztatni kell arról is, hogy a 256/A. § (1) bekezdésének *b*)-*d*) pontjaiban felsorolt esetekben tárgyalás tartását kérhetik, illetve a fellebbezési határidő lejárta előtt előterjesztett közös kérelmük alapján a fellebbezés tárgyaláson kívüli elbírálása kérhető.

221. § (1) Az ítélet indokolásában röviden elő kell adni a bíróság által megállapított tényállást az arra vonatkozó bizonyítékok megjelölésével, hivatkozni kell azokra a jogszabályokra, amelyekre a bíróság ítélete alapszik. Meg kell röviden említeni azokat a körülményeket, amelyeket a bíróság a bizonyítékok mérlegelésénél irányadónak vett, végül utalni kell azokra az okokra, amelyek miatt a bíróság valamely tény nem talált bizonyítottnak, vagy amelyek miatt a felajánlott bizonyítást mellőzte.

(2) A jogról való lemondás, illetőleg a jog elismerése alapján hozott ítélet indokolásában a tényállás rövid leírása mellett csak a lemondásra, illetőleg az elismerésre kell utalni. Az eljárás folyamán hozott határozatokat csak annyiban kell megindokolni, amennyiben azok csak az ítélet elleni fellebbezésben támadhatók meg.

(3) Ha az ügy ténybeli és jogi megítélése egyszerű, az ítélet indokolásának csak a megállapított tényállás rövid leírását kell tartalmaznia, valamint - utalásként - az alkalmazott jogszabályokat kell feltüntetnie.

(4) A (3) bekezdésben foglaltak az irányadók abban az esetben is, ha a fellebbezésre jogosultak e jogukról valamennyien lemondtak.

222. § (1) A végzésekre a 220. § megfelelően irányadó azzal, hogy a feleknek és képviselőiknek lakóhelyét a végzésben csak a szükséghez képest kell feltüntetni, továbbá, hogy megindokolni csak olyan végzést kell, amely külön fellebbezéssel megtámadható. Az egyezséget jóváhagyó végzést nem kell megindokolni.

(2) A tárgyaláson hozott végzéseket a bíróság a tárgyalási jegyzőkönyvbe is belefoglalhatja; ebben az esetben a végzésnek csupán a rendelkező részt és az indokolást kell tartalmaznia.

223. § (1) A bíróság által hozott határozatokat a tanács elnöke és tagjai, ha pedig a bíróság ülnökök közreműködése nélkül [11. § (2) bek.] jár el, a bíró írja alá. Ha valamelyikük az aláírásban akadályozva van, ezt az akadály megjelölésével a határozaton fel kell tüntetni.

(2) Az elnök, valamint a megkeresett bíróság által hozott határozatokat az elnök, illetőleg a megkeresés folytán eljáró bíró írja alá.

(3) A tárgyalási jegyzőkönyvbe foglalt határozatot csak abban az esetben kell külön aláírni, ha a határozat az eljárást befejezi.

A határozatok kijavítása

224. § (1) A bíróság névcsere, hibás névírás, szám- vagy számítási hiba vagy más hasonló elírás esetén a határozat kijavítását végzéssel bármikor hivatalból is elrendelheti.

(2) A kijavítás tárgyában a bíróság a felek meghallgatása nélkül is határozhat. A meghallgatásra kitűzött határnap - írásbeli meghallgatás esetében a határidő - elmulasztása a határozathozatalt nem gátolja, s e mulasztás miatt igazolásnak helye nincs.

(3) A határozat kijavítását rendelő végzést a kijavított határozatra s lehetőleg annak kiadmányaira is fel kell jegyezni. Ha a határozatot már kézbesítették, a kijavítást feltüntető kiadmányt is kézbesíteni kell.

(4) A kijavítás tárgyában hozott határozat ellen fellebbezésnek csak akkor van helye, ha az a rendelkező részre vonatkozik.

(5) A kijavítás iránt előterjesztett kérelemnek a határozat elleni fellebbezésre és a határozat végrehajtására halasztó hatálya nincs.

A határozatok kiegészítése

225. § (1) Az ítélet kiegészítését annak közlésétől számított tizenöt nap alatt bármelyik fél kérheti, ha a bíróság valamely kereseti kérelem vagy ellenkérelem felől, vagy a kereseti kérelem vagy az ellenkérelem valamely része felől akár a fő-, akár a mellékkötelezettség tekintetében nem határozott, avagy a perköltség viselése vagy az ítélet előzetes végrehajthatósága felől, habár annak helye lett volna, nem rendelkezett.

(2) Az ítélet kiegészítésére határozott kérelmet kell előterjeszteni.

(3) A kérelemről a bíróság tárgyalás alapján határoz; a feleknek vagy egyiküknek elmaradása a határozathozatalt nem gátolja és a tárgyalás elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye. A kérelemben a fél - az ellenfél egyetértő nyilatkozatának csatolása mellett - kérheti, hogy a bíróság a kérelemről tárgyaláson kívül határozzon.

(4) Ha a bíróság a kérelemnek helyt ad, kiegészítő ítéletet hoz, ellenkező esetben a kérelmet végzéssel elutasítja. A kiegészítő ítéletet az eredeti ítéletre s lehetőleg annak kiadmányaira is fel kell jegyezni.

(5) A kiegészítés iránt előterjesztett kérelemnek az ítélet elleni fellebbezés beadására és az ítélet végrehajtására halasztó hatálya nincs, a bíróság azonban az ítélet végrehajtását a kiegészítési kérelem elintézéséig hivatalból is felfüggesztheti.

(6) Ha a bíróság az ítéletében nem rendelkezett olyan kérdésről, amelyről a rendelkezés jogszabály értelmében hivatalból kötelező, a mulasztást a bíróság a hiányosság észlelését követően haladéktalanul köteles hivatalból pótolni. Az ítélet kiegészítésének hivatalból helye van akkor is, ha a 233/A. §-ban meghatározott végzés elleni fellebbezés elbírálása tárgyában hozott döntés következtében az szükséges.

226. § A 225. § rendelkezései a végzések kiegészítésére is megfelelően irányadók, ilyen esetben azonban a bíróság helytadás esetén is végzéssel határoz, a felek meghallgatását pedig mellőzheti.

A határozatok jogereje

227. § (1) Amennyiben a törvény másként nem rendelkezik, a bíróság a saját határozatához abban a perben, amelyben azt hozta, kötve van, mégpedig a határozat kihirdetésétől kezdve, ha pedig a határozat kihirdetve nem volt, annak közlésétől kezdve.

(2) A pervezetésre vonatkozó, valamint az egyoldalú kérelmet elutasító végzéshez a bíróság nincs kötve, olyan végzést azonban, amely határidőhöz kötött perbeli cselekményt utasít el, a bíróság csak annak jogerőre emelkedése előtt (228. §) változtathat meg.

(3) A bíróság a pénzbírságot megállapító végzést fontos okból megváltoztathatja.

228. § (1) Az a határozat, amely fellebbezéssel nem támadható meg, kihirdetésével (218. §) emelkedik jogerőre; azok a határidők azonban, amelyeket a határozat jogerőre emelkedésétől kell számítani, a határozatnak a fellebbezés közlésétől (219. §) kezdődnek.

(2) A jogi képviselővel eljáró felek legkésőbb az első fokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig benyújtott közös nyilatkozatban a fellebbezési jogukról előzetesen lemondhatnak. A lemondó nyilatkozat nem vonható vissza. A fellebbezési jogról történő előzetes lemondás esetében az ítélet a közlésével jogerőre emelkedik. A lemondás nem hatályos, ha a bíróság az első fokú eljárás szabályait olyan súlyosan megsértette, amelynek következtében a 252. § (1) bekezdése alkalmazásának lenne helye. A lemondás hatálytalanságára alapított fellebbezésben foglalt kérelemre a másodfokú bíróság az ítélet végrehajtását felfüggesztheti.

(3) Ha a határozat ellen fellebbezésnek helye van és a felek a (2) bekezdésben meghatározott lehetőséggel nem éltek, de fellebbezést az erre jogosultak egyike sem nyújtott be, a határozat a fellebbezési határidő leteltét követő naptól kezdve jogerős. Ha a fellebbezésről lemondtak, a határozat akkor emelkedik jogerőre, amikor a lemondást a bíróságnál bejelentették. A lemondás csak akkor hatályos, ha azt a határozat kihirdetése után valamennyi fél bejelenti. A lemondást visszavonni nem lehet. A határozat az utolsó bejelentésnek a bírósághoz érkezését követő nappal válik jogerőssé.

(4) A határozat jogerőre emelkedésére a kellő időben benyújtott fellebbezésnek, illetőleg csatlakozó fellebbezésnek halasztó hatálya van; az egyik pertárs fellebbezésének (csatlakozó fellebbezésének) a hatálya a többi pertársra csak az 51. § a) pontja esetében terjed ki. Ha azonban a fellebbezésre jogosult a határozatnak csak valamely része vagy valamely rendelkezése ellen él fellebbezéssel (csatlakozó fellebbezéssel), a határozatnak a fellebbezéssel (csatlakozó fellebbezéssel) nem érintett része (rendelkezése) jogerőre emelkedik. Jogerőre emelkedik a határozatnak az a része is, amely ellen fellebbezésnek (csatlakozó fellebbezésnek) helye nincs.

229. § (1) A keresettel érvényesített jog tárgyában hozott ítélet jogereje kizárja, hogy ugyanabból a tényalapról származó ugyanazon jog iránt ugyanazok a felek - ideértve azok jogutódait is - egymás ellen új keresetet indíthassanak, vagy az ítéletben már elbírált jogot egymással szemben egyébként vitássá tehessék (anyagi jogerő).

(2) Az (1) bekezdés rendelkezéseit abban az esetben is alkalmazni kell, ha a perben nem a fél, hanem az érdekében eljáró ügyész, illetőleg a külön jogszabállyal erre feljogosított személy vagy szervezet keresete alapján hozott a bíróság ítéletet, feltéve, hogy a fél részére az ítéletet szabályszerűen kézbesítették, és az a 228. § értelmében vele szemben is jogerőre emelkedett.

(3) Az ítélet anyagi jogereje kiterjed - a beszámítás erejéig - az ítéletben beszámított ellenkövetelésre is.

230. § (1) Ha az ítélet egyik felet olyan szolgáltatásra kötelezi, amely az ítélet meghozatala után jár le [122. § (2) bek.], az ítélet anyagi jogereje nem gátolja, hogy a felek bármelyike keresetet indíthasson a szolgáltatás mennyiségének vagy időtartamának megváltoztatása iránt, ha azok a körülmények, amelyekre a bíróság az ítéletét alapította, utóbb lényegesen megváltoztak.

(2) Az (1) bekezdés alapján indított perekre a III. fejezet illetékességi szabályai irányadók. Ha azonban valamelyik fél az (1) bekezdés alapján már pert indított, ennek folyamatban léte alatt a másik fél által indított ugyanilyen perre kizárólag a folyamatban levő per bírósága illetékes.

(3) A bíróság a jelen § alá tartozó perben a korábbi ítélettel megállapított szolgáltatást legfeljebb a kereset megindítását megelőző hat hónaptól kezdődő időre változtathatja meg.

230/A. § (1) Az első fokon eljáró tanács elnöke a határozat eredeti példányára vezetett záradékkal tanúsítja a határozat jogerejét.

(2) Ha a több személy részvételével vagy a több tárgyban folyó eljárásban az első fokon eljáró bíróság határozatának csak egyes személyekre vonatkozó vagy bizonyos tárgyú rendelkezései emelkedtek jogerőre, ezt a záradékban kifejezésre kell juttatni. A záradékban fel kell tüntetni azt a napot, amelyen a határozat részben jogerőre emelkedett, valamint azt, hogy mely részében hajtható végre.

(3) A jogerő megállapításáról a felet a jogerő beálltától számított nyolc napon belül értesíteni kell. Az értesítés a jogerőt megállapító végzés, ha pedig a fél részére a határozatot még nem kézbesítették, a záradékolt határozat kiadmányának kézbesítésével történik. A záradékkal ellátott határozatkiadmányt vagy a jogerőt megállapító végzést - utóbbi a határozat kiadmányával együtt - jogszabályban megjelölt külön szerveknek is meg kell küldeni.

(4) Ha a részjogerő valamely okból csak az iratoknak a másodfokú bírósághoz történő felterjesztése után állapítható meg, a (3) bekezdésben foglalt intézkedés megtétele a másodfokú bíróság feladata.

Előzetes végrehajthatóság

231. § Fellebbezésre tekintet nélkül végrehajthatónak kell nyilvánítani:

- a) a tartásdíjban, járadékban és más hasonló célú időszakos szolgáltatásban marasztaló ítéletet;
- b)
- c) a birtokháborítás megszüntetésére kötelező ítéletet;
- d) az alperes által elismert követelésben marasztaló ítéletet;
- e) a közokiratban vagy teljes bizonyító erejű magánokiratban (195., 196. §) vállalt kötelezettségen alapuló pénzbeli marasztalást tartalmazó ítéletet, ha az annak alapjául szolgáló összes körülményeket ilyen okirattal bizonyították;

f) a nem pénzbeli marasztalást tartalmazó ítéletet, ha a felperesnek a végrehajtás elhalasztásából aránytalanul súlyos vagy nehezen megállapítható kára származnék, és ha a felperes megfelelő biztosítékot nyújt.

232. § (1) A bíróság a 231. § c)-f) pontjai esetében az előzetes végrehajthatóság kimondását mellőzheti, ha az az alperesre aránytalanul súlyosabb terhet jelent, mint az előzetes végrehajthatóság mellőzése a felperesre. Az

alperesnek az erre irányuló kérelmét a tárgyalás berekesztése előtt kell előterjesztenie. A bíróság az ítéletet a körülményekhez képest részben is végrehajthatóvá nyilváníthatja.

(2) A bíróság - kivételesen indokolt esetben - mellőzheti az ítélet előzetesen végrehajthatónak nyilvánítását az ítélet meghozatala előtt már lejárt részletek tekintetében.

(3) Az előzetes végrehajthatóság a perköltségre nem terjed ki.

HARMADIK RÉSZ

PERORVOSLATOK

XII. FEJEZET

Fellebbezés

Fellebbezéssel megtámadható határozatok

233. § (1) Az elsőfokú bíróság határozata ellen - amennyiben a törvény ki nem zárja - fellebbezésnek van helye. Fellebbezéssel élhet a fél, a beavatkozó, végül az, akire a határozat rendelkezést tartalmaz, a rendelkezés reá vonatkozó része ellen.

(2) Az elnök határozata a fellebbezés szempontjából a bíróság határozatával egy tekintet alá esik.

(3) Fellebbezésnek nincs helye:

a)

b) az eljárás folyamán hozott végzések ellen, kivéve a perköltségben vagy pénzbírságban marasztaló végzéseket, valamint azokat a végzéseket, amelyekkel szemben a törvény a fellebbezést külön megengedi.

c)

233/A. § Fellebbezéssel megtámadható a másodfokú eljárásban hozott olyan végzés, amellyel szemben az első fokú eljárás szabályai szerint fellebbezésnek lenne helye, továbbá a másodfokú eljárásban hozott, a fellebbezést hivatalból elutasító végzés.

A fellebbezés határideje, tartalma és halasztó hatálya

234. § (1) A fellebbezés határideje a határozat közlésétől (219. §) számított tizenöt nap, váltóperekben három nap.

(2) A fellebbezést az elsőfokú bíróságnál kell írásban benyújtani, vagy jegyzőkönyvbe mondani.

(3) Ha a határozat ellen fellebbezésnek helye van, annak bármilyen címen előterjesztett megtámadását - a kijavításra és a kiegészítésre irányuló kérelmek kivételével (224-226. §) - fellebbezésnek kell tekinteni.

235. § (1) A fellebbezésben meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a fellebbezés irányul és elő kell adni, hogy a fél a határozat megváltoztatását mennyiben és milyen okból kívánja. A fellebbezésben új tény állítására, illetve új bizonyíték előadására akkor kerülhet sor, ha az új tény vagy az új bizonyíték az első fokú határozat meghozatalát követően jutott a fellebbező fél tudomására, feltéve, hogy az - elbírálása esetén - reá kedvezőbb határozatot eredményezett volna. A fellebbezésben új tény állítására, illetve új bizonyíték előadására, vagy az első fokú bíróság által mellőzött bizonyítás lefolytatásának indítványozására akkor is sor kerülhet, ha az az első fokú határozat jogszabálysértő voltának alátámasztására irányul; a 141. § (6) bekezdésében foglaltakat azonban ebben az esetben is alkalmazni kell.

(2) Ha a fellebbezés nem felel meg a törvény rendelkezéseinek, vagy más okból kiegészítésre vagy kijavításra szorul, a 95. §-ban az elnök hatáskörébe utalt intézkedéseket az első fokon eljáró tanács elnöke teszi meg.

(3) Ha a határozatot első fokon a megyei bíróság hozta, a jogi képviselővel eljáró felek a határozat ellen benyújtott fellebbezéshez mellékelte közös kérelemben indítványozhatják, hogy az anyagi jogszabály megsértésére alapított fellebbezést közvetlenül a Legfelsőbb Bíróság bírálja el. Vagyoni jogi ügyben a felek akkor indítványozhatják a Legfelsőbb Bíróság eljárását, ha a fellebbezésben vitatott érték (illetve annak a 24. § alapján megállapított értéke) az ötszáz ezer forintot meghaladja.

(4) A (3) bekezdésben meghatározott fellebbezésben új tényre, illetve új bizonyítékra hivatkozni nem lehet. A fellebbezés elbírálása tárgyaláson kívül, a felülvizsgálati eljárásra irányadó szabályok megfelelő alkalmazásával

történik, így a fellebbezés elbírálása során a Legfelsőbb Bíróság a rendelkezésre álló iratok alapján dönt. A határozat ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

236. § A fellebbezésnek a határozat végrehajtására halasztó hatálya van, kivéve ha a törvény vagy a törvény alapján a bíróság másként rendelkezik.

A fellebbezés elutasítása vagy felterjesztése

237. § Ha a fellebbezés elkésett, vagy olyan határozat ellen irányul, amely ellen a fellebbező nem élhet fellebbezéssel, továbbá ha a fél a fellebbezést felhívás [235. § (2) bekezdése] ellenére nem, vagy hiányosan adja be, az első fokú bíróság a fellebbezést hivatalból elutasítja. Azt, aki a fellebbezést elutasító határozat ellen nyilvánvalóan alaptalan fellebbezéssel él, a másodfokú bíróság pénzbírsággal (120. §) sújthatja.

238. § (1) Ha a fellebbezési határidő valamennyi félle szemben lejárt, illetőleg, ha a fellebbezést valamennyi fél hiánytalanul benyújtotta, az elsőfokú bíróság azt a per összes irataival együtt legkésőbb nyolc napon belül felterjeszti a másodfokú bírósághoz. Ha a 235. § (2) bekezdésében foglalt intézkedésre került sor, a határidőt annak teljesítésétől kell számítani. Ha a fellebbezés a határozatnak előzetesen végrehajthatóvá nyilvánítása ellen is irányul, a fellebbezést azonnal, már a fellebbezési határidő lejárta előtt fel kell terjeszteni.

(2) Részítélet elleni fellebbezés esetén csak a szükséges periratokat kell felterjeszteni. A felterjesztett iratok közül azokat, amelyekre az első fokú eljárás folytatása végett is szükség van, a felterjesztés előtt le kell másolni.

(3) Az eljárás folyamán hozott végzés elleni fellebbezésre az előző rendelkezések azzal az eltéréssel irányadók, hogy az elsőfokú bíróság a fellebbezésnek csupán első példányát terjeszti fel a másodfokú bírósághoz a szükséges iratokkal együtt; egyébként a 257. § ilyen esetben is irányadó.

(4) Ha a fellebbezés mellett a fél a határozathozatalt megelőző tárgyalás vagy határidő elmulasztása miatt igazolással is él, a fellebbezést csak az igazolási kérelem elutasítása esetén kell a másodfokú bírósághoz felterjeszteni.

(5) A megkeresett bíróság határozata ellen beadott fellebbezést a megkereső bíróság másodfokú bírósága, ha pedig a megkeresés a másodfokú bíróságtól ered, maga a megkereső bíróság bírálja el.

Az első fokú eljárás szabályainak alkalmazása

239. § Amennyiben a jelen fejezet másként nem rendelkezik, a törvény Második Részének az elsőfokú eljárásra vonatkozó rendelkezéseit a másodfokú eljárásban is megfelelően alkalmazni kell.

Intézkedések a fellebbezési tárgyalás kitűzése előtt

240. § (1) Ítélet ellen irányuló fellebbezés esetében az elnök az iratoknak a másodfokú bírósághoz való beérkezése után a szükséghez képest intézkedik az esetleges hiányok pótlása iránt (95. §), ha pedig a fellebbezést már az elsőfokú bíróságnak el kellett volna utasítania (237. §), ennek megfelelően határoz.

(2) Az elnök határoz a végrehajtás felfüggesztése kérdésében, ha az elsőfokú bíróság az ítéletet a 231-232. §-ok ellenére nyilvánította előzetesen végrehajthatónak.

241. § (1) A fellebbező a fellebbezését mindaddig visszavonhatja, amíg a bíróság a másodfokú határozat meghozatala céljából vissza nem vonul. A visszavont fellebbezést újból előterjeszteni nem lehet.

(2) A fellebbezés visszavonása esetén az elnök az ügyet visszaküldi az elsőfokú bíróságnak; ha ezzel kapcsolatban a költségek megállapításának szüksége merül fel, ebben a kérdésben is határoz.

242. § (1) További biztosíték adására (89. §) a fellebbezési eljárásban csak a fellebbező felperest lehet kötelezni és csak akkor, ha az alperes kimutatja, hogy a követelés megítélt része elegendő biztosítékul nem szolgál.

(2) Ha a felperes az (1) bekezdés alapján hozott határozat ellenére biztosítékot nem nyújt, az elnök az alperes kérelmére a felperes fellebbezését tárgyalás kitűzése nélkül elutasítja.

A fellebbezési tárgyalás kitűzése

243. § (1) Ha a 240-242. §-ok alkalmazására nincs ok, a fellebbezés tárgyalására a tanács elnöke a fellebbezés felterjesztését követően legkésőbb harminc napon belül határnapot tűz ki és arra a feleket, valamint a beavatkozókat, továbbá azokat, akik a határozat ellen fellebbezéssel éltek, megidézi. Az idézéshez csatolni kell a fellebbezés

másolatának egy-egy példányát. Ha az első fokú eljárásban az ügyész részt vett, a tárgyalásról az illetékes ügyészt is értesíteni kell.

(2) Ha az ügy körülményei ezt nem zárják ki, a tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy a tárgyalás az iratoknak a másodfokú bírósághoz való beérkezését követő négy hónapon belül megtartható legyen. A tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy a fellebbezésnek az ellenfél részére való kézbesítése a tárgyalás napját legkésőbb tizenöt nappal megelőzze. A tárgyalási időköz nem rövidíthető le.

(3) Az idézésben figyelmeztetni kell a feleket, hogy elmaradásuk a fellebbezés elintézését nem gátolja (245. §), továbbá, hogy a tárgyaláson - ha nem személyesen jelennek meg - csak a 67. §-ban megjelölt meghatalmazottal képviseltethetik magukat.

Fellebbezési ellenkérelem, csatlakozó fellebbezés

244. § (1) A fellebbező fél ellenfelét a fellebbezési tárgyalásra szóló idézésben arra is figyelmeztetni kell, hogy a fellebbezésre vonatkozóan ellenkérelmet terjeszthet elő, ha pedig a fellebbezéssel megtámadott ítélet megváltoztatását is kívánja - annyiban, amennyiben az ítélet ellen fellebbezésnek helye van - csatlakozó fellebbezést nyújthat be. Ha a fellebbezés a per főtárgyát nem érinti, a per főtárgyára vonatkozóan csatlakozó fellebbezésnek nincs helye. A 235. § (1) bekezdése a fellebbezési ellenkérelemre, valamint a csatlakozó fellebbezésre is irányadó.

(2) A fellebbezési ellenkérelmet legkésőbb a tárgyaláson, a csatlakozó fellebbezést pedig a fellebbezés kézbesítésétől számított nyolc napon belül kell a másodfokú bíróságnál előterjeszteni [93. §, 94. § (1)-(3) bekezdése]. A másodfokú bíróság a fellebbezési ellenkérelem, illetőleg a csatlakozó fellebbezés másodpéldányát haladéktalanul kézbesíti a fellebbező félnek.

(3) A kizárt vagy elkésett csatlakozó fellebbezést a másodfokú bíróság elutasítja, a fellebbezés hivatalból való elutasítása, úgyszintén a 241. § (2) bekezdése és a 242. § (2) bekezdése esetében pedig a fellebbezéssel szemben előterjesztett fellebbezési ellenkérelem, illetőleg csatlakozó fellebbezés hatálytalanná válik.

(4) A fél részére nyitvaálló fellebbezési határidő alatt előterjesztett csatlakozó fellebbezést önálló fellebbezésnek kell tekinteni.

A fellebbezési tárgyalás elmulasztása

245. § A fellebbezési tárgyalásra szabályszerűen megidézettnek vagy valamelyiküknek az elmaradása a tárgyalás megtartását és a fellebbezés elintézését nem gátolja. Ilyen esetben a tárgyalás elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye. A bíróság azonban, ha a meg nem jelentek valamelyikének meghallgatását szükségesnek tartja, erre tekintettel - a másodfokú eljárás során egyszer, új tárgyalási határnap kitűzésével - a tárgyalást elhalaszthatja.

A fellebbezési tárgyalás lefolyása

246. § (1) A fellebbezési tárgyalás megnyitása után az elnök vagy az általa kijelölt bíró ismerteti az első fokú eljárásban előterjesztett keresetet és ellenkérelmet, valamint a bizonyítás eredményét és a per eldöntése szempontjából lényeges egyéb adatokat. Az elsőfokú bíróság ítéletének rendelkező részét fel kell olvasni, és ismertetni kell az indokolást is.

(2) Az ügy ismertetése után a fellebbező fél vagy az elnök, illetőleg az általa kijelölt bíró ismerteti a fellebbezést. Az ügy ismertetésének befejezése után a bíróság tagjai, valamint a felek az iratokból további ismertetést kérhetnek. Ezután a fellebbező fél az írásbeli fellebbezését a 247. § korláta között módosíthatja vagy kiegészítheti.

(3) A fellebbezés előadása után az ellenfél terjeszti elő fellebbezési ellenkérelmét. Az írásban már előterjesztett fellebbezési ellenkérelmet, illetőleg a csatlakozó fellebbezést csupán ismertetni kell, és csak az azoktól való eltéréseket (247. §) kell külön előterjeszteni.

247. § (1) A másodfokú eljárásban a keresetet megváltoztatni nem lehet. Ez a rendelkezés nem zárja ki, hogy a fél

- az eredetileg követelt dolog helyett utóbb beállott változás folytán más dolgot vagy kártérítést követelhessen;
- a keresetét felemelhesse vagy leszállíthassa, illetőleg az eredetileg nem követelt járulékokra vagy a követeléseknek, illetőleg járulékoknak a per folyamán esedékessé vált részleteire is kiterjeszthesse;
- megállapítás helyett teljesítést vagy teljesítés helyett megállapítást követelhessen (123. §).

(2) A fellebbezési, illetőleg a csatlakozó fellebbezési kérelmet az első fokú ítéletnek fellebbezéssel, illetőleg csatlakozó fellebbezéssel nem érintett részére nem lehet kiterjeszteni. Egyébként a fellebbezési, illetőleg a csatlakozó fellebbezési kérelmet - a tárgyalás bezárásáig - meg lehet változtatni.

(3) A másodfokú eljárásban beszámítási kifogást csak akkor lehet előterjeszteni, ha azt az ellenfél elismeri, vagy ha a beszámítani kért követelés az első fokú tárgyalás berekesztését követően járt le.

248. § Ha az elsőfokú bíróság előtt az ítélet kijavítása, illetőleg kiegészítése iránt előterjesztett kérelem vagy igazolási kérelem folytán eljárás van folyamatban, a fellebbezési bíróság a tárgyaláson az előtte folyó eljárást - a jelenlevő felek meghallgatása után - a kijavítás, illetőleg a kiegészítés vagy az igazolás tárgyában hozott határozat jogerőre emelkedéséig, illetőleg az ellene bejelentett fellebbezés felterjesztéséig hivatalból is felfüggesztheti.

249. § (1) A fellebbezési tárgyaláson előterjeszthető tényállítások és bizonyítási indítványok tekintetében a 235. § rendelkezései megfelelően irányadók.

(2) Ha a másodfokú bíróság akár a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem vagy a fellebbezési ellenkérelem folytán bizonyítást rendel el, ezt közvetlenül vagy megkeresés útján foganatosítja. Az eljárásra a 201. § azzal az eltéréssel irányadó, hogy az ítéletábra a bizonyítási eljárás lefolytatása végett az első fokon eljáró megyei bíróságot, illetőleg ennek a székhelyén levő helyi bíróságot is megkeresheti.

(3) Azokban az esetekben, amikor bizonyítást a törvény szerint az elsőfokú bíróság helyett az elnök is lefolytathat, a másodfokú bíróság a bizonyítás lefolytatásával a tanács bármely tagját megbízhatja.

249/A. § A másodfokú eljárásban az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére (155/A. §) irányuló kérelem elutasítása ellen is külön fellebbezésnek van helye.

A fellebbezési tárgyalás alapján hozott határozatok

250. § A másodfokú bíróság a 240-242. §-okban foglalt rendelkezéseket a szükséghez képest a tárgyalásra került ügyekben is megfelelően alkalmazza.

251. § (1) Ha a másodfokú bíróság a pert a tárgyalás alapján a 157. § értelmében megszünteti, az elsőfokú bíróság ítéletét végzéssel teljes egészében vagy abban a részében, amelyre a megszüntetés oka fennáll, hatályon kívül helyezi.

(2) Ha a per megszüntetésének alapjául szolgáló hiány pótolható vagy az eljárás jóváhagyásával orvosolható, a fellebbezési bíróság a per megszüntetése előtt - megfelelő határidő kifizetésével - fel kell hívni.

252. § (1) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem, illetőleg a fellebbezési ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül - végzéssel hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasítja, ha az elsőfokú bíróság nem volt szabályszerűen megalakítva, vagy az ítélet meghozatalában olyan bíró vett részt, akivel szemben a törvény értelmében kizáró ok áll fenn.

(2) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem, illetőleg a fellebbezési ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül - végzéssel hatályon kívül helyezheti, és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasíthatja, ha az elsőfokú eljárás lényeges szabályainak megsértése miatt szükséges a tárgyalás megismétlése, illetőleg kiegészítése.

(3) Ha a bizonyítási eljárásnak nagyterjedelmű vagy teljes megismétlése, illetőleg kiegészítése szükséges, anélkül azonban, hogy az (1) és (2) bekezdésben foglalt feltételek fennállnának, a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét - mindenkor a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között - hatályon kívül helyezheti, és az elsőfokú bíróságot ebben a keretben a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasíthatja.

(4) A hatályon kívül helyező végzésnek tartalmaznia kell az első fokú ítélet ismertetését, a hatályon kívül helyezés okait, továbbá az új eljárásra vonatkozó utasításokat. A másodfokú bíróság a jelen § esetében csupán a perköltség összegét állapítja meg, a költség viselésének kérdésében pedig az elsőfokú bíróság határoz. A másodfokú bíróság elrendelheti, hogy a pert az elsőfokú bíróság másik tanácsa vagy azonos hatáskörű más bíróság tárgyalja.

252/A. §

253. § (1) A másodfokú bíróság a fellebbezési tárgyalás alapján, ha nem a törvény megelőző rendelkezései szerint kell határozni, az ügy érdemében dönt.

(2) Ha az elsőfokú bíróság ítélete érdemben helyes, a másodfokú bíróság ezt helybenhagyja, ellenkező esetben az elsőfokú bíróság ítéletét egészben vagy részben megváltoztatja, illetőleg közbenső ítéletet vagy részítéletet hoz.

(3) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét csak a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között (247. §) változtathatja meg, e korlátok között azonban a perben érvényesített jog, illetőleg az azzal szemben felhozott védekezés alapjául szolgáló olyan kérdésekben is határozhat, amelyekben az elsőfokú bíróság nem tárgyalta, illetőleg nem határozta. A másodfokú bíróság a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátaira tekintet nélkül határoz a le nem rótt illeték, valamint az állam által előlegezett és meg nem térült költség megfizetéséről.

(4) Ha a közbenső ítélet elleni fellebbezés elbírálása után a követelés összegére (mennyiségére) nézve a tárgyalást folytatni kell, a másodfokú bíróság az iratokat az elsőfokú bíróságnak küldi meg. Így jár el a másodfokú bíróság akkor is, ha a keresetet elutasító ítélet elleni fellebbezés folytán a 213. § (3) bekezdése alapján közbenső ítéletet hoz.

254. § (1) A másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletével együtt a per folyamán hozott egyéb határozatokat is felülbírálja, kivéve azokat, amelyek ellen fellebbezésnek egyáltalában nincs helye, vagy amelyek külön fellebbezéssel támadhatók meg.

(2) A másodfokú bíróság az egyezséget jóváhagyó végzésében megállapítja, hogy az elsőfokú bíróság fellebbezéssel (csatlakozó fellebbezéssel) megtámadott ítéleti rendelkezése abban a részében, amelyre az egyezség vonatkozik, hatályát veszti.

(3) Az eljárást befejező határozatban az elsőfokú bíróságot meg kell nevezni, és ügyszámát is fel kell tüntetni. Ha a másodfokú bíróság az első fokú ítéletet indokai alapján hagyja helyben, a másodfokú ítélet indokolásában csupán erre a körülményre kell utalnia.

(4) A másodfokú eljárás befejezése után az iratokat a bíróság legkésőbb harminc napon belül megküldi az elsőfokú bíróságnak. A másodfokú eljárást befejező határozatot a felekkel kézbesítés útján az elsőfokú bíróság közli az iratoknak az elsőfokú bírósághoz való érkezését követő legkésőbb tizenöt napon belül. Ha a másodfokú bíróság a határozata kihirdetését elhalasztotta [218. § (1) bek.], a már írásba foglalt határozatát a jelenlévő feleknek nyomban kézbesíti és ezt a jegyzőkönyvben is feltünteti.

Szünetelés a fellebbezési eljárásban

255. § (1) Az eljárás szünetelésének a fellebbezési eljárásban a 137. § (1) bekezdésének *b)* pontja alatti esetben nincs helye.

(2) Ha a per szünetelés folytán megszűnik (137. §), a fellebbezéssel (csatlakozó fellebbezéssel) megtámadott első fokú határozatok, illetőleg az első fokú határozatoknak a fellebbezéssel (csatlakozó fellebbezéssel) megtámadott részei (rendelkezései) hatályukat veszítik.

Az ítélet jogerőssé, illetőleg végrehajthatóvá nyilvánítása

256. § (1) A fellebbezési tárgyalás elhalasztása esetében a bíróság az érdekelt fél kérelmére a per összes adatainak mérlegelésével a 231. § bármelyik pontja alapján végrehajthatónak nyilvánított ítélet végrehajtását egészen vagy részben felfüggesztheti, illetőleg az ítéletet egészen vagy részben végrehajthatóvá nyilváníthatja (231-232. §).

(2) A másodfokú bíróság kérelemre a másodfokú eljárás során végzéssel bármikor megállapíthatja, hogy az ítéletnek fellebbezéssel, illetőleg csatlakozó fellebbezéssel meg nem támadott része jogerőre emelkedett [228. § (3) bekezdése]. Ha a bíróság a 251. § vagy a 252. § (1), illetőleg (2) bekezdése alapján az első fokú ítéletet teljes egészében hatályon kívül helyezi, a jogerőt megállapító végzés is hatályát veszti.

A fellebbezés elbírálása tárgyaláson kívül

256/A. § (1) A másodfokú bíróság az ítélet ellen irányuló fellebbezést tárgyaláson kívül bírálhatja el, ha

a) az elsőfokú bíróság ítéletét a 251. §-ban, illetve a 252. § (1) és (2) bekezdésében meghatározott okból kell hatályon kívül helyezni;

b) a fellebbezés csak a kamatfizetésre, a perköltség viselésére vagy összegére, illetve a meg nem fizetett illeték vagy az állam által előlegezett költség megfizetésére vonatkozik;

c) a fellebbezés csak az előzetes végrehajthatósággal, a teljesítési határidővel vagy a részletfizetés engedélyezésével kapcsolatos;

d) a fellebbezés csak az ítélet indokolása ellen irányul;

e) a felek ezt kérték;

f) megítélése szerint - tekintettel a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelemben, illetve fellebbezési ellenkérelemben foglaltakra - az ügy eldöntése tárgyaláson kívül is lehetséges.

(2) Ha a fél az (1) bekezdés *b)*-*d)* pontjaiban foglaltakra irányuló fellebbezésében nem kérte a tárgyalás megtartását, a tanács elnöke a fellebbezésnek az ellenfél részére történő kézbesítéskor figyelmezteti az ellenfelet arra, hogy a felhívás kézhezvételétől számított nyolc napon belül tárgyalás tartását kérheti. Figyelmezteti arra is, hogy amennyiben tárgyalás tartását nem kéri, a fellebbezésre a kézhezvételtől számított nyolc napon belül írásbeli

ellenkérelmet, illetve a 244. § (1) bekezdésében meghatározott keretek között csatlakozó fellebbezést nyújthat be. Az ellenkérelmet, illetve csatlakozó fellebbezést a másodfokú bíróság haladéktalanul közli az ellenféllel.

(3) Ha a másodfokú bíróság az (1) bekezdés *f*) pontja alkalmazását indokoltnak tartja, erről a feleket értesíti, azzal a tájékoztatással, hogy ha bármelyikük nyolc napon belül írásban kéri, tárgyalást tart.

(4) Az (1) bekezdés *e*) pontja esetében, továbbá, ha a felek a (2)-(3) bekezdésben foglalt felhívás ellenére nem kérték a tárgyalás megtartását, a tárgyaláson kívüli elbírálás kötelező.

(5) Nem lehet tárgyaláson kívül elbírálni a fellebbezést, ha bizonyítást kell lefolytatni. Ha a bizonyítás lefolytatásának szükségessége a tárgyaláson kívüli elintézés során merül fel, a fellebbezés elbírálására a másodfokú bíróság tárgyalást tűz ki.

(6) A fellebbezés (csatlakozó fellebbezés) tárgyaláson kívül történő elbírálásának időpontjáról a feleket értesíteni és az eljárásról jegyzőkönyvet készíteni nem kell. A tárgyaláson kívül hozott határozatokra a 250-254. §-okban foglaltakat kell megfelelően alkalmazni.

256/B-256/E. §

Fellebbezés végzés ellen

257. § (1) Ha az elsőfokú bíróság a fellebbezéssel megtámadott végzéséhez nincs kötve (227. §), a fellebbezésnek maga is eleget tehet. Egyébként a végzés ellen beadott fellebbezés tárgyában a másodfokú bíróság tárgyaláson kívül határoz. A fellebbezés másodpéldányát az elsőfokú bíróság azzal a figyelmeztetéssel kézbesíti a fellebbező fél ellenfelének, hogy a fellebbezés kézhezvételétől számított nyolc nap alatt az elsőfokú bíróságnál észrevételeket terjeszthet elő. Csatlakozó fellebbezés előterjesztésének nincs helye. A határidő indokolt esetben megrövidíthető. A határidő eltelte után az elsőfokú bíróság az iratokat - az esetleg benyújtott észrevételekkel együtt - felterjeszti. A másodfokú bíróság a feleket a szükséghez képest meghallgatja (113. §).

(2)

258. § (1) Ha a fellebbezéssel megtámadott végzés jogszabályt sért, a megváltoztatásához szükséges adatok pedig nem állapíthatók meg, a másodfokú bíróság a végzést hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróságot új határozat hozatalára utasítja.

(2) Ha a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróságnak a pert megszüntető végzését hatályon kívül helyezi, az elsőfokú bíróságot utasítja a per további tárgyalására és újabb határozat hozatalára.

259. § Amennyiben a 257. és 258. §-ok másként nem rendelkeznek, az ítélet elleni fellebbezésre vonatkozó szabályokat végzés elleni fellebbezés esetében is megfelelően alkalmazni kell.

A kifogás

259/A. §

XIII. FEJEZET

Perújítás

A perújítás esetei

260. § (1) A jogerős ítélet ellen perújításnak van helye, ha

a) a fél oly tényre vagy bizonyítékra, illetőleg olyan jogerős bírói vagy más hatósági határozatra hivatkozik, amelyet a bíróság a perben nem bírált el, feltéve, hogy az - elbírálás esetén - reá kedvezőbb határozatot eredményezhetett volna;

b) a fél az ítélet hozatalában részt vett bírónak, az ellenfélnek vagy másnak bűncselekménye miatt a törvény ellenére lett pervesztes;

c) a perben hozott ítéletet megelőzően ugyanarra a jogra nézve már korábban jogerős ítéletet hoztak;

d) a keresetlevelet vagy más iratot a fél részére a hirdetményi kézbesítés szabályainak megsértésével hirdetmény útján kézbesítették.

(2) Az (1) bekezdés *a*) pontja alapján a felek bármelyike csak akkor élhet perújítással, ha az ott említett tény, bizonyítékot vagy határozatot a korábbi eljárás során hibáján kívül nem érvényesíthette.

(3) Az (1) bekezdés *b*) pontja alapján perújításnak csak akkor van helye, ha a perújítás okaként megjelölt bűncselekmény elkövetését jogerős bírói ítélet megállapította, vagy ilyen ítélet hozatalát nem a bizonyítékok hiánya, hanem más ok zárta ki.

(4) Az (1) bekezdés *d*) pontjára hivatkozással csak az a fél élhet perújítással, akinek az iratot hirdetmény útján kézbesítették, és kizárólag akkor, ha a 101. § (2) bekezdésében meghatározott jogkövetkezményeket a bíróság az elsőfokú eljárásban vagy egyéb perorvoslatban a fél hibáján kívül álló okból nem mondhatta ki, és a fél a hirdetményi kézbesítést követő eljárást nem hagyta jóvá.

(5) A lakás kiürítése iránti kérelemnek helyt adó, a lakásbérlet felmondásának érvényességét megállapító ítélet ellen, valamint a végrehajtási igényperben hozott ítélet ellen - a per fő tárgya tekintetében - perújításnak helye nincs.

261. § (1) A perújítási kérelem előterjesztésének határideje hat hónap; ezt a határidőt a megtámadott ítélet jogerőre emelkedésétől, ha pedig a perújítás okáról a fél csak később szerzett tudomást, vagy csak később jutott abba a helyzetbe, hogy perújítással élhessen, ettől az időponttól kell számítani. A tudomásszerzés időpontját elegendő valószínűvé tenni.

(2) Az ügyész - ha az eljárásban nem vett részt - az alatt a határidő alatt terjeszthet elő perújítási kérelmet, amely a kérelem előterjesztésére a felek részére is rendelkezésre áll.

(3) Az ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt év elteltével perújításnak helye nincs; e határidő elmulasztása miatt igazolással élni nem lehet.

262. § Az ítélet elleni perújításra vonatkozó rendelkezések megfelelő alkalmazásával perújításnak a bíróság által jóváhagyott egyezség ellen is helye van, a 260. § (1) bekezdésének *a*) pontja alapján azonban csak akkor, ha a perújító fél a perújítás alapjául szolgáló tényről vagy bizonyítékról (ítéletről, határozatról) az egyezség megkötésekor nem tudott.

262/A. § A jogerős ítélet ellen a Legfelsőbb Bíróság határozata alapján a XXIV. Fejezetben meghatározottak szerint perújításnak van helye, ha az Alkotmánybíróság az alkotmányellenesség nyilvánított jogszabálynak a konkrét esetben történő alkalmazhatósága visszamenőleges kizárásával ad helyt alkotmányjogi panasznak.

A perújítási kérelem előterjesztése és elbírálása

263. § (1) A perújítási kérelmet a perben eljáró elsőfokú bíróságnál kell írásban benyújtani (93. §). A kérelmet a fél jegyzőkönyvbe is mondhatja (94. §).

(2) A perújítási kérelemben meg kell jelölni azt az ítéletet, amely ellen a perújítás irányul, s annak megváltoztatása iránt kérelmet kell előterjeszteni. A kérelemben meg kell jelölni a perújítás alapjául szolgáló tényeket és azok bizonyítékait; ha a kérelmet a megtámadott ítélet jogerőre emelkedésétől számított hat hónap eltelté után terjesztik elő, ennek okait elő kell adni.

264. § Ha a perújítási kérelmet a megtámadott ítélet jogerőre emelkedésétől számított öt év elteltével terjesztették elő, a bíróság azt tárgyalás kitűzése nélkül, hivatalból elutasítja.

265. § Ha a perújító fél az első tárgyalást elmulasztja, a bíróság a perújítási kérelmet hivatalból elutasítja; az ellenfél mulasztása a tárgyalás megtartását nem gátolja. Ez a rendelkezés nem alkalmazható abban az esetben, ha a perújító fél kérte, hogy a bíróság a tárgyalást távollétében is tartsa meg.

266. § (1) A bíróság hivatalból vizsgálja, hogy a perújításnak a 260-262. §-ban meghatározott előfeltételei fennállnak-e. A megengedhetőség körében a 260. § (1) bekezdésének *a*) pontjával kapcsolatban azt kell elbírálni, hogy a perújító fél által a perújítás alapjául felhozottak valóságuk bizonyítása esetében alkalmasak lehetnek-e arra, hogy a bíróság a perújító félre kedvezőbb határozatot hozzon. A bíróság a tárgyaláson a perújítás érdemében is tárgyalhat és határozhat; ha azonban célszerűnek látszik, a perújítás megengedhetősége kérdésében külön tárgyal, és végzéssel határoz.

(2) Ha a bíróság a perújítást megengedhetőnek találja, az érdemi tárgyalást kitűzi, illetőleg a tárgyalást érdemben folytatja, ellenkező esetben pedig a perújítási kérelmet, mint érdemi tárgyalásra alkalmatlant, elutasítja.

(3) Ha a bíróság a perújítási kérelem megengedhetősége tárgyában külön hoz határozatot, határozata ellen külön fellebbezésnek van helye; ilyen esetben az érdemi tárgyalás csak a határozat jogerőre emelkedése után folytatható.

(4) A 262/A. § alapján előterjesztett perújítási kérelem esetében a perújítás a törvény erejénél fogva megengedett, arról a bíróságnak külön határozatot hoznia nem kell.

266/A. § A 260. § (1) bekezdés *d*) pontjára hivatkozással előterjesztett perújítási kérelmet az elsőfokú bíróság - ha azt a 264. § alapján hivatalból nem utasítja el - az iratokkal együtt a perújítás megengedhetősége és érdeme tárgyában való döntés végett felterjeszti a másodfokú (felülvizsgálati) bírósághoz, ha a hirdetményi kézbesítés szabályait a másodfokú (felülvizsgálati) eljárásban sértették meg. Ebben az esetben az eljárásnak csak az érvénytelenséggel érintett szakaszát kell megismételni. Egyebekben a másodfokú (felülvizsgálati) bíróság a 265. és 266., valamint a 267. és 268. § megfelelő alkalmazásával jár el.

267. § (1) A perújítás megengedése esetében a pert a kérelem korlátai között újból kell tárgyalni; a keresetváltoztatásra a 247. § (1) bekezdése irányadó.

(2) Ha a perújítás sikere valószínűnek mutatkozik, a bíróság a megtámadott ítélet végrehajtását, közbenső ítélet elleni perújítás esetében pedig a per tárgyalásának folytatását hivatalból is felfüggesztheti; a feleket - ha a tárgyaláson jelen vannak - a felfüggesztés tárgyában meg kell hallgatni. A bíróság a felfüggesztés tárgyában hozott határozatát utóbb megváltoztathatja.

268. § A bíróság a per újbóli tárgyalásának eredményéhez képest a perújítási kérelemmel megtámadott ítéletet hatályában fenntartja, illetőleg annak egészben vagy részben hatályon kívül helyezése mellett a jogszabályoknak megfelelő új határozatot hoz.

269. § Amennyiben a jelen fejezet másként nem rendelkezik, a perújítási eljárás során a bíróság az általános szabályok szerint jár el. A határozathozatalra, valamint a határozatok elleni perorvoslatokra szintén az általános szabályok irányadók.

XIV. FEJEZET

Felülvizsgálat

270. § (1) Ha törvény másként nem rendelkezik, a felülvizsgálati eljárás során a Legfelsőbb Bíróság az általános szabályok megfelelő alkalmazásával jár el.

(2) A jogerős ítélet vagy az ügy érdemében hozott jogerős végzés felülvizsgálatát a Legfelsőbb Bíróságtól - jogszabálysértésre hivatkozással - a fél, a beavatkozó, valamint a rendelkezés reá vonatkozó része ellen az kérheti, akire a határozat rendelkezést tartalmaz.

(3) A (2) bekezdésben foglaltak megfelelő alkalmazásával van helye felülvizsgálati kérelemnek a keresetlevelet (fizetési meghagyást) a 130. § (1) bekezdésének *a)-h)* pontjai alapján idézés kibocsátása nélkül elutasító és a pert a 157. § *a)* és *g)* pontja szerint megszüntető jogerős végzés ellen.

271. § (1) Nincs helye felülvizsgálatnak

a) az első fokon jogerőre emelkedett határozat ellen, kivéve, ha azt törvény lehetővé teszi;

b) ha a fél a fellebbezési jogával nem élt és a másik fél fellebbezése alapján a másodfokú bíróság az elsőfokú határozatot helybenhagyta;

c) a jogerős határozatnak csupán a kamatfizetésre, illetve a perköltségre vonatkozó rendelkezései ellen, kivéve ha a fellebbezés is kizárólag az elsőfokú határozat e rendelkezései ellen irányult;

d) a jogerős határozatnak csupán a teljesítési határidőre, illetve a részletfizetésre vonatkozó rendelkezései ellen;

e) ha a határozatot a Legfelsőbb Bíróság hozta;

f) a házasságot érvénytelenítő vagy felbontó ítélet ellen az érvénytelenítés vagy a felbontás kérdésében;

g) az apaság véelmét megdőntő ítélet ellen - az apaság véelmét megdőntő részében -, ha az apaság véelmének megdőntését követően a gyermeket valamely személy teljes hatályú apai elismeréssel a magáénak ismerte el, vagy az apaságot jogerős bírói ítélet állapította meg, illetve ha a gyermek anyjának utólagos házasságkötése folytán az anya férjét kell a gyermek apjának tekinteni;

h) az egyezséget jóváhagyó végzés ellen;

i) a hagyaték átadása tárgyában hozott végzés ellen;

j) a helyi önkormányzat ellen indult adósságrendezési eljárásban az adósságrendezés elrendelése tárgyában hozott végzés ellen;

k) a vízumkiadás tárgyában hozott bírósági határozat ellen;

l) ha azt törvény kizárja.

(2) Nincs helye felülvizsgálatnak olyan vagyoni jogi ügyben, amelyben a felülvizsgálati kérelemben vitatott érték, illetve annak a 24. §, valamint a 25. § (3) és (4) bekezdése alapján, továbbá a 25. § (3) bekezdésének az egyesített perekre történő megfelelő alkalmazásával megállapított értéke az egymillió forintot nem haladja meg. Ez az értékhatártól függő kizárás nem vonatkozik a 23. § (1) bekezdésének *b)* és *h)* pontjában, valamint a 24. § (2) bekezdésének *a)* pontjában meghatározott ügyekre, továbbá a munkaügyi perekben előterjesztett pénzkövetelésre.

(3) Nincs helye a felülvizsgálatnak, ha az elsőfokú bíróság ítéletét a másodfokú bíróság helybenhagyta

a) a szomszédjogok megsértéséből eredő, valamint a birtokvédelmi, továbbá a közös tulajdonban álló dolog birtoklásával és használatával kapcsolatos perekben;

b) a XXV. fejezetben meghatározott végrehajtási perekben, kivéve a végrehajtás megszüntetése, illetve korlátozása iránti ügyeket, ha a végrehajtás végrehajtási záradékkal ellátott okirat alapján indult;

c) a gyermek elhelyezése, elhelyezésének a megváltoztatása, továbbá a gyermekkel való kapcsolattartás szabályozása iránti ügyekben.

272. § (1) A felülvizsgálati kérelmet az elsőfokú határozatot hozó bíróságnál a határozat közlésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani vagy ajánlott küldeményként postára adni kettővel több példányban, mint ahány fél a perben érdekelve van. A felülvizsgálati kérelem benyújtására előírt határidő elmulasztása esetén az elmulasztott határidő utolsó napjától számított harminc nap elteltével igazolásnak akkor sincs helye, ha a mulasztás csak később jutott a fél tudomására, vagy az akadály csak később szűnt meg.

(2) A felülvizsgálati kérelemben meg kell jelölni azt a határozatot, amely ellen a felülvizsgálati kérelem irányul, továbbá elő kell adni - a jogszabálysértés megjelölése mellett -, hogy a fél a határozat megváltoztatását mennyiben és milyen okból kívánja.

(3) A felülvizsgálati kérelemhez - ha arra korábban nem került sor - csatolni kell a jogi képviselő meghatalmazását is.

(4) Ha a felülvizsgálati kérelem benyújtására nyitva álló határidő valamennyi féllel szemben lejárt, illetve ha a felülvizsgálati kérelmet valamennyi fél benyújtotta, az elsőfokú határozatot hozó bíróság azt az ügy irataival együtt haladéktalanul felterjeszti a Legfelsőbb Bírósághoz, a jogerős határozatot hozó bíróságot pedig a felülvizsgálati kérelem másolatának megküldésével értesíti az eljárás megindításáról. Ha a végrehajtás elrendelése már megtörtént, illetve ha végrehajtás felfüggesztése iránti kérelmet terjesztettek elő, a felülvizsgálati kérelmet a beérkezését követően haladéktalanul fel kell terjeszteni.

273. § (1) A Legfelsőbb Bíróság a jogi képviselő által előterjesztett felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasítja, ha az nem felel meg a 272. § (2) bekezdésében előírtaknak, vagy ha ennek megfelelő kiegészítése a kérelem benyújtására biztosított törvényes határidőn belül nem történt meg.

(2) A felülvizsgálati kérelmet a Legfelsőbb Bíróság az eljárás bármely szakában akkor is hivatalból elutasítja, ha

a) felülvizsgálati kérelemnek nincs helye,

b) azt nem az arra jogosult nyújtotta be, vagy

c) a kérelmet előterjesztő fél megadott lakóhelyéről (székhelyéről) nem idézhető, illetve onnan ismeretlen helyre költözött.

(3) A felülvizsgálati kérelem benyújtásának a határozat végrehajtására nincs halasztó hatálya, de a határozat végrehajtását a Legfelsőbb Bíróság kérelemre kivételesen felfüggesztheti. A végrehajtás felfüggesztéséről szóló végzés meghozatala során a bíróságnak különösen arra kell figyelemmel lennie, hogy a végrehajtást követően az eredeti állapot helyreállítható-e, vagy hogy a végrehajtás elmaradása nem okoz-e súlyosabb károsodást, mint amilyennel a végrehajtás felfüggesztésének elmaradása járna. A fél kérelmére - ha annak jogszabályi feltételei fennállnak - a felülvizsgálati kérelem benyújtásáról a Legfelsőbb Bíróság értesíti az ingatlanügyi hatóságot.

(4) Közbenső ítélet elleni felülvizsgálati kérelem esetében - ha annak sikere valószínűnek mutatkozik - a Legfelsőbb Bíróság a per tárgyalásának folytatását hivatalból is felfüggesztheti. A bíróság a felfüggesztés tárgyában hozott határozatát utóbb megváltoztathatja.

(5) A felülvizsgálati kérelmet nem lehet megváltoztatni; a kérelem mindaddig visszavonható, amíg a Legfelsőbb Bíróság a határozatát meg nem hozta, illetve - tárgyalás tartása esetén - a határozathozatal céljából vissza nem vonult. Az ezzel kapcsolatban felmerült költségek viseléséről a Legfelsőbb Bíróság határoz.

(6) A csatlakozó felülvizsgálati kérelem és az ellenkérelem előterjesztésére a 244. § és a 257. § rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell. Csatlakozó felülvizsgálati kérelmet a fél csak akkor terjeszthet elő, ha maga is jogosult lett volna felülvizsgálatot kérni.

274. § (1) A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson kívül bírálja el, kivéve ha a felek bármelyike tárgyalás tartását kéri, vagy a Legfelsőbb Bíróság a tárgyaláson való elbírálást szükségesnek tartja. Végzés ellen benyújtott felülvizsgálati kérelem esetében tárgyalás tartása nem kérhető.

(2) Tárgyalás tartását a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél a felülvizsgálati kérelmében, illetve az ellenfél csatlakozó felülvizsgálati kérelmének kézhezvételétől számított nyolc napon belül, az ellenfél pedig a felülvizsgálati kérelem kézhezvételétől számított nyolc napon belül kérheti. A határidő elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

(3) Ha a felülvizsgálati kérelem elbírálása tárgyaláson történik, a tanács elnöke a tárgyalást úgy tűzi ki, hogy a felülvizsgálati kérelemnek a felek részére való kézbesítése a tárgyalás napját legalább tizenöt nappal megelőzze. Az idézésben figyelmeztetni kell a feleket, hogy távolmaradásuk a felülvizsgálati kérelem elbírálását nem gátolja.

(4) A felülvizsgálati tárgyalásra a 247. §-ban foglalt rendelkezések kivételével a fellebbezési tárgyalás szabályai megfelelően irányadóak.

(5) Ha a felülvizsgálati kérelem elbírálása során az eljáró tanács jogegységi eljárást kezdeményez [Bsz. 29. § (2) bekezdés b) pont], ezzel egyidejűleg az ügy elbírálását a jogegységi eljárás befejezéséig felfüggeszti. A jogegységi eljárás befejezése után a bíróság a jogkérdést elvi jelleggel eldöntő jogegységi határozatnak megfelelő határozatot hoz.

275. § (1) A felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének helye nincs. A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a rendelkezésre álló iratok alapján dönt.

(2) A Legfelsőbb Bíróság a jogerős határozatot csak a felülvizsgálati kérelem és a csatlakozó felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálhatja felül, kivéve, ha a pert hivatalból megszünteti, vagy ha a határozatot hozó bíróság nem volt szabályszerűen megalakítva, illetve a határozat meghozatalában olyan bíró vett részt, akivel szemben a törvény értelmében kizáró ok áll fenn.

(3) Ha a felülvizsgálni kért határozat a jogszabályoknak megfelel, vagy olyan eljárási szabálysértés történt, amelynek az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatása nem volt, a Legfelsőbb Bíróság a megtámadott határozatot hatályában fenntartja.

(4) Ha a határozat - a (3) bekezdésben foglalt eljárási szabály megsértésének kivételével - jogszabályt sért, a Legfelsőbb Bíróság a jogszabálysértő határozatot egészben vagy részben hatályon kívül helyezi, és ha a döntéshez szükséges tények megállapíthatók, helyette a jogszabályoknak megfelelő új határozatot hoz, egyébként az ügyben eljárt első- vagy másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

(5) Ha a Legfelsőbb Bíróság az első- vagy másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja, a hatályon kívül helyező végzésben az új eljárás lefolytatására vonatkozóan kötelező utasításokat ad. Ebben az esetben csak a felülvizsgálati eljárásban felmerült költség összegét állapítja meg, annak viseléséről az új határozatot hozó bíróság dönt.

(6) Ha a Legfelsőbb Bíróság a másodfokú bíróságot utasítja új eljárásra, határozatát a másodfokú bíróság, egyébként pedig az elsőfokú bíróság közli a felekkel, és intézkedik - a határozathoz képest - a végrehajtásnak vagy a végrehajtás felfüggesztésének megszüntetése, illetve korlátozása iránt.

(7) Új eljárásra utasítás esetében a tárgyalás a Legfelsőbb Bíróság határozatának ismertetésével kezdődik; a bíróság a továbbiakban a reá nézve irányadó szabályok szerint folytatja le az eljárást.

NEGYEDIK RÉSZ

KÜLÖNLEGES ELJÁRÁSOK

XV. FEJEZET

Házassági perek

Az általános szabályok alkalmazása

276. § (1) Az I-XIV. fejezet rendelkezéseit a házassági perekben a jelen fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) Házassági peren a házasság érvénytelenítése, továbbá érvényességének, illetőleg létezésének vagy nemlétezésének megállapítása iránt indított pereket, valamint a házassági bontópereket kell érteni.

(3) A házasság érvényességének, illetőleg létezésének vagy nemlétezésének megállapítása iránt indított perekben az érvénytelenítési perre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

Illetékesség

277. § (1)

(2) A házassági perre az a bíróság is illetékes, amelynek területén a házastársak utolsó közös lakóhelye volt.

(3) Ha a házassági pernek sem a 29. §, sem a jelen § alapján nem volna illetékes belföldi bírósága, a perre a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékes.

(4) Ha házassági per van folyamatban, kizárólag annak bírósága előtt indítható az ugyanarra a házasságra vonatkozó újabb házassági per és házassági vagyonjogi per.

A perbeli személyek jogállása és képvisellete

278. § A házassági perben a korlátozottan cselekvőképes házastárs teljes perbeli cselekvőképességgel rendelkezik.

279. § (1)

(2) A házassági perbe beavatkozásnak helye nincs.

(3) Házassági perben a nem ügyvédi iroda (ügyvéd) részére adott és aláírt, továbbá a bárki részére adott és kézjeggyel ellátott meghatalmazáson a fél aláírását, illetőleg kézjegyét közjegyző által hitelesíttetni kell.

(4) Ha a bíróság a perben a Családjogi törvény 74. §-a alapján a házastársak kiskorú gyermekének, mint érdekeltnek a meghallgatásáról döntött, indokolt esetben egyidejűleg a gyermek részére ügygondnokot rendel. A bíróság úgy is határozhat, hogy a gyermeket a házastársak távollétében hallgatja meg. E szabályok vonatkoznak a gyermek elhelyezésével kapcsolatos perekre is.

280. §

Keresetindítás

281. § (1) Az érvénytelenítési pert a házastársnak a másik házastárs ellen, az ügyésznek, valamint a per megindítására jogosult harmadik személynek pedig mindkét házastárs ellen kell indítania. Ha az a fél, aki ellen a keresetet meg kellene indítani, már nem él, a keresetet a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell megindítani. Ha a félnek nincs perbeli cselekvőképessége és közte, valamint törvényes képviselője között érdekellentét áll fenn, a bíróság a fél képviselőjére ügygondnokot rendel ki.

(2) Házassági perekben a 127. § alkalmazásának helye nincs.

282. § A házassági per bírósága előtt a keresettel csak az ugyanarra a házasságra vonatkozó más érvénytelenítési vagy bontókeresetet, továbbá a házasságfelek gyermekének származására, elhelyezésére és tartására vonatkozó keresetet, valamint a házassági vagyoni jogi keresetet (292. §) lehet összekapcsolni.

283. § (1) Házassági perben a keresetlevélben elő kell adni a házasság megkötésére és a házasságból származott, életben levő gyermekek születésére vonatkozó adatokat, valamint a szükséghez képest azokat az adatokat is, amelyekből a keresetindításra való jogosultság megállapítható. A keresetlevélhez az előadott adatokat igazoló okiratokat mellékelni kell, kivéve ha az adatok személyi igazolvánnyal igazolhatók; erre a keresetlevélben azonban utalni kell.

(2)

(3) Az érvénytelenítési per megindításáról a keresetlevél egy példányának megküldésével az ügyészt is értesíteni kell.

(4)

Tárgyalás és bizonyítás

284. § (1) A házassági per tárgyalásáról a fél kérelmére a nyilvánosságot az 5. §-ban foglalt feltételek nélkül is ki lehet zárni. Erre a bíróság a feleket köteles figyelmeztetni.

(2) A felperes házassági perben keresetétől az eljárás bármely szakában az alperes hozzájárulása nélkül is elállhat. Ha a felperes a keresetétől az első fokú eljárás befejezése után, de még az ítélet jogerőre emelkedése előtt áll el, az ítéletet az iratoknak a fellebbezés folytán való felterjesztése előtt az elsőfokú, egyébként a másodfokú bíróság helyezi hatályon kívül.

(3) Házassági perben - ha e törvény kivételt nem tesz - a bíróság köteles a házastársakat személyesen meghallgatni; a bíróság akként is rendelkezhet, hogy az egyik házastárs a másik meghallgatásánál ne legyen jelen.

285. § (1) A bontóperben tartott első tárgyaláson a bíróság a személyesen megjelent feleket meghallgatja. Ha valamelyik házastárs cselekvőképességet kizáró gondnokság alatt áll, vagy ismeretlen helyen tartózkodik, továbbá ha a bíróság előtt való megjelenése más elháríthatatlan akadályba ütközik, a személyes meghallgatás nem kötelező.

(2) Ha a felperes - az (1) bekezdésben meghatározott eseteket kivéve - az első tárgyaláson személyesen nem jelenik meg, a pert meg kell szüntetni.

(3) A bíróság a per bármely szakában megkísérelheti a felek békítését. Ha a békítés eredményre vezet, a bíróság a pert megszünteti, a perköltségben való marasztalást azonban mellőzi.

(4) Ha a bontóperben tartott első tárgyaláson a felek nem békülnek ki, az (5) bekezdésben meghatározott kivétellel a bíróság a tárgyalást elhalasztja, egyben felhívja a feleket, hogy három hónapon belül írásban kérhetik az eljárás folytatását, ellenkező esetben a per megszűnik. A bíróság a tárgyalás folytatására csak a kérelem benyújtását követő 30 nap eltelté után tűzhet határnapot.

(5) Az (1) bekezdésben meghatározott esetekben, illetve, ha a felek a házasság felbontását a házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény (Csjt.) 18. §-a (2) bekezdésének *b*) pontja alapján kérték, vagy a feleknek nincsen közös kiskorú gyermeke, a pert már az első tárgyaláson érdemben kell tárgyalni.

286. § (1) A bíróság az általa szükségesnek talált bizonyítást hivatalból is elrendelheti.

(2) Házassági perben a tanú a 170. § (1) bekezdésének *a*) pontja alapján, a tanúként kihallgatott orvos pedig ugyane rendelkezés *c*) pontja alapján a tanúságtételt nem tagadhatja meg.

287. § A bíróság a házassági perben a tárgyalás elhalasztása esetében a szükségeshez képest hivatalból is határoz ideiglenesen

- a*) a kiskorú gyermek elhelyezése és tartása,
- b*) a szülői felügyeleti jogok bővítése vagy korlátozása,
- c*) a szülő és gyermek közötti kapcsolattartás, illetve
- d*) a házastársak lakáshasználatának

kérdésében.

288. § (1) Ha a házassági pernek akár első, akár folytatólagos tárgyalását az alperes mulasztja el, a mulasztás következményeit nem lehet alkalmazni. A felperes mulasztása esetében a bíróság a pert megszünteti, ha azonban az ügyész a felperes, hivatalból új hatánapot tűz ki. Az a felperes, akinek lakóhelye külföldön van, kérheti, hogy a bíróság a tárgyalást távollétében is tartsa meg.

(2) Az elmulasztott határnaptól, illetőleg az elmulasztott határidő utolsó napjától számított tizenöt nap elteltével igazolásnak akkor sincs helye, ha a mulasztás csak később jutott a fél tudomására, vagy az akadály csak később szűnt meg. E szabályt kell alkalmazni a 285. § (4) bekezdésében meghatározott határidő elmulasztása esetében is.

(3) Az eljárás szünetelésének házassági perben a 137. § (1) bekezdésének *c*) és *d*) pontja, bontóperben pedig ezenfelül még a 137. § (1) bekezdésének *a*) pontja esetében is helye van.

289. § Ha valamelyik házastárs a házassági bontóper jogerős befejezése előtt meghal, a bíróság a pert a perköltségre vonatkozó határozathozatal nélkül megszünteti, és a perben esetleg már hozott ítéletet hatályon kívül helyezi.

Határozatok

290. § (1) A házasság érvénytelenítése vagy felbontása esetében a bíróságnak a közös kiskorú gyermekek elhelyezése és tartása felől - szükség esetében - erre irányuló kereseti kérelem hiányában is határoznia kell.

(2) A bíróság a házasság felbontása felől - ha a felek a házasság felbontását a Csjt. 18. §-a (2) bekezdésének *a*) pontja alapján kérték egyező akaratnyilvánítással - addig nem dönthet, míg az ott meghatározott valamennyi kérdésben egyezség nem jött létre, és azt a bíróság jogerős végzésével jóvá nem hagyta. Ha a házassági perben a névviseléstől való eltiltás iránti kérelmet is előterjesztettek, arról a bíróság a házasság felbontásával (érvénytelenné nyilvánításával) egyidejűleg dönt. Részítélet hozatalának egyik kérdésben sincs helye.

(3) A házassági bontóperben a bíróságnak az egyezség jóváhagyása során, illetve ítéletében a felek közös kiskorú gyermekének érdekére figyelemmel kell lennie.

(4) A bíróság a házassági bontóperben a perköltség viseléséről a pernyertességtől függetlenül az összes körülmények mérlegelése alapján határoz.

(5) Az elsőfokú bíróságnak a házasság érvénytelenítése iránt indított perben hozott ítéletét az ügyésszel akkor is közölni kell, ha a perben nem vesz részt, és az ügyész az ítélet ellen ilyenkor is fellebbezhet.

(6) Az elsőfokú bíróságnak fellebbezéssel meg nem támadott ítélete csak a fellebbezési határidő utolsó napjától számított tizenötödik nap elteltével emelkedik jogerőre.

(7) Az elsőfokú bíróság a keresetnek helyt adó ítéletet - jogerőre emelkedése után - közli az illetékes anyakönyvvezetővel.

(8) A házasságot felbontó vagy az érvénytelenséget megállapító rendelkezés részjogerejét az első fokon eljárt tanács elnöke az iratoknak a másodfokú bírósághoz történő felterjesztése előtt köteles megállapítani.

Perújítás

291. § (1) A házasságot érvénytelenítő vagy felbontó ítélet ellen az érvénytelenítés vagy felbontás kérdésében perújításnak helye nincs.

(2)

Házassági vagyoni jogi kereset

292. § (1) Az érvénytelenítési és a bontókereset a házassági viszonnal összefüggő vagyoni jogi keresettel is összekapcsolható, illetőleg az ilyen vagyoni jogi igény viszontkeresettel a házassági perben is érvényesíthető. A jelen fejezet rendelkezései az ilyen kereset, illetőleg viszontkereset tárgyában folyó eljárásra nem terjednek ki.

(2) Ha a bíróság az érvénytelenítési, illetőleg a bontókereset és a házassági vagyoni jogi kereset felől külön határoz, mindegyik kérdésben külön hoz ítéletet (részítéletet). Ilyen esetben az eljárás a vagyoni jogi kereset tárgyában csak az érvénytelenítés, illetőleg bontás kérdésében hozott ítélet jogerőre emelkedése után folytatható.

(3) Ha a felek a házassági és vagyoni jogi keresetre egyaránt kiterjedő első fokú ítélet ellen kizárólag a vagyoni jogi kérdés tárgyában éltek fellebbezéssel, ez a házasság kérdésében hozott ítélet jogerőre emelkedését nem érinti, s ehhez képest a fellebbezési kérelem vagy a csatlakozó fellebbezés erre a kérdésre utóbb sem terjeszthető ki.

XVI. FEJEZET

Apasági és a származás megállapítása iránti egyéb perek

A házassági per szabályainak alkalmazása

293. § (1) Az apasági és a származás megállapítása iránt indított egyéb perekre - a 277. § (2) bekezdése, a 285. §, a 288. § (2) bekezdése, a 289. §, a 290. § (2) és (5) bekezdése, végül a 291. § kivételével, valamint a jelen fejezetben foglalt eltérésekkel - a XV. fejezet rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

(2) Az apaság vélelmét megdöntő ítélet ellen - az apaság vélelmét megdöntő részében - perújításnak nincs helye, ha az apaság vélelmének megdöntését követően a gyermeket valamely személy teljes hatályú apai elismeréssel a magáénak ismerte el, vagy az apaságot jogerős bírói ítélet állapította meg, illetőleg a gyermek anyjának utólagos házasságkötése folytán az anya férjét kell a gyermek apjának tekinteni.

(3) Az apaság vélelmének megdöntése iránti perben az alperest - a vértulajdonság-vizsgálat és a származás megállapításához szükséges más orvosszakértői (élettani) vizsgálat költségei kivételével - a perköltségek megfizetésére kötelezni nem lehet; a pernek a felperesre nem hárítható költségét az állam viseli.

294. § Az anya beavatkozóként bármelyik félhez csatlakozhat.

Keresetindítás

295. § (1) Az apaság megállapítására irányuló keresetet az apa ellen, az apának pedig a gyermek ellen kell megindítani.

(2) Az apaság vélelmének megdöntésére irányuló keresetet a gyermeknek az apa ellen, az apának a gyermek ellen, más jogosultnak pedig a gyermek és az apa ellen kell indítania; a keresetet - a gyermek által indított kereset kivételével - az anya ellen is meg kell indítani, kivéve ha ez halála folytán nem lehetséges. Ha a gyermek az anya újabb házasságának fennállása alatt, de az anya korábbi házasságának megszűnésétől számított 300 napon belül született, a keresetet az anya korábbi férje ellen is meg kell indítani.

(3) Ha az apa, illetőleg a korábbi férj vagy az a személy, aki ellen a keresetet meg kellene indítani, nem él, vagy ismeretlen helyen tartózkodik, az (1), illetőleg a (2) bekezdés esetében a keresetet a bíróság által kirendelt ügygondnok (74. §) ellen kell indítani. Az egyenesági rokon ilyen esetben beavatkozóként bármelyik félhez csatlakozhat. Az ügygondnok kirendeléséről a bíróság értesíti a gyámhatóságot, és tájékoztatja a per adatai szerint ismert helyen lakó egyenesági rokonokat a beavatkozás lehetőségeiről.

(4) A jelen § eseteiben keresetindításnak a gyermek születése előtt is helye van, ítélet azonban csak a gyermek megszületése után hozható.

296. § Az apaság megállapítására irányuló kereset - annak bírósága előtt - összekapcsolható a gyermek tartására irányuló keresettel is, illetőleg az apaság megállapítása iránt az elsőfokú bíróság előtt folyamatban levő perben a gyermek tartására irányuló kereseti kérelem utóbb is előterjeszthető.

297. § A tárgyalás kitűzéséről a keresetlevél egy példányának megküldésével az anyát akkor is értesíteni kell, ha nem peres fél; az értesítésben az anyát figyelmeztetni kell beavatkozási jogára (294. §).

Tárgyalás és bizonyítás

298. § (1) Ha helye lehet annak, hogy az alperes a gyermeket teljes hatályú nyilatkozattal a magáénak ismerje el, az apaság megállapítására irányuló perben őt erre az első tárgyaláson és a bizonyítás lefolytatása után is figyelmeztetni kell.

(2) Ha az apa a gyermeket a magáénak ismeri el, és azok az érdekeltek, akiknek hozzájárulására a nyilatkozat hatályához szükség van, a tárgyaláson jelen vannak, figyelmeztetni kell őket, hogy hozzájárulásukat a tárgyaláson szóval is megadhatják. Az apa elismerő nyilatkozatát az egyéb érdekeltek hozzájárulásával együtt külön jegyzőkönyvbe kell foglalni s azt velük alá is kell írtni.

(3) Az (1) és (2) bekezdésben említett figyelmeztetéssel együtt az apát és a többi érdekelteket is tájékoztatni kell a nyilatkozat, illetőleg a hozzájárulás jelentőségéről és következményeiről; ennek megtörténtét a jegyzőkönyvben szintén fel kell tüntetni.

(4) A tárgyaláson jelen nem levő érdekelteket megfelelő határidő kitűzésével fel kell hívni, hogy hozzájáruló nyilatkozatukat a megszabott alakban mutassák be, vagy a bíróságnál mondják jegyzőkönyvbe.

(5) Elismerés esetében az apát fel kell hívni a törvényben megkívánt korkülönbség igazolására. A gyámhatóság részéről szükséges hozzájárulás vagy megerősítés iránt a gyámhatóságot hivatalból kell megkeresni.

(6) Az elismerésről felvett jegyzőkönyvet az előbbi rendelkezések szerint megszerzett okiratokkal kiegészítve - a per tárgyalásának egyidejű felfüggesztése mellett - át kell tenni az illetékes anyakönyvvezetőhöz. Ha az apát az anyakönyvbe bejegyezték, a pert meg kell szüntetni. Ha az elismerő nyilatkozat alapján az apát az anyakönyvbe nem jegyzik be és az ennek okául szolgáló hiány nem pótolható, a bíróság a per felfüggesztését megszünteti, és a tárgyalást folytatja.

299. § (1) Ha a személyes megjelenésre idézett fél a tárgyaláson nem jelenik meg, vagy a bíróság felhívására nem nyilatkozik, vele szemben a 185. § rendelkezéseit kell alkalmazni.

(2) A gyermek anyját, ha a perben félként vagy beavatkozóként nem vesz részt, tanúként kell kihallgatni; kihallgatása csak akkor mellőzhető, ha cselekvőképtelen, vagy kihallgatásának más elháríthatatlan akadály van.

(3) Ha a tárgyaláson a kiskorú felperesnek a gyámhatóság által kirendelt eseti gondnoka nem jelenik meg, a per megszüntetésének nincs helye. Ilyen esetben a bíróság felhívja a gyámhatóságot a szükséges intézkedések megtételére, illetőleg új eseti gondnok kirendelésére.

300. § (1) Ha a bíróság vértulajdonság vizsgálatot, vagy a származás megállapításához szükséges más orvosszakértői (élettani) vizsgálatot rendel el, a vizsgálat tűrésére bármelyik érdekeltet kötelezheti. Ha a bíróság a vizsgálatra az anya férjét, vagy olyan tanút kötelez, aki a per adatai szerint az anyával a fogamzási időben nemileg érintkezett, ezt a személyt a bíróság végzésének közlésétől kezdődően a fél jogállása illeti meg.

(2) Ha az érdekelt a kijelölt szakértőnél (orvosnál) vizsgálat vagy vérvétel céljából nem jelenik meg, illetőleg a vizsgálatot vagy a vérvételt nem engedi meg, vele szemben a 185. § rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni, azzal az eltéréssel, hogy elővezetésnek helye nincs. Ugyanez a rendelkezés irányadó a kiskorú gyermek törvényes képviselőjével szemben is, ha a gyermeket vizsgálat vagy vérvétel végett nem állítja elő, vagy a vizsgálatot, illetve a vérvételt ő nem engedi meg.

(3) Ha a vértulajdonság vizsgálat azon személy apaságának megállapítását alapozza meg, akit az (1) bekezdés értelmében a fél jogállása illet meg, a felperes e személyt alperesként perbe vonhatja akkor is, ha az új alperessel szemben a bíróságnak nincs illetékessége. A bíróság egyúttal az eredeti alperest a perből elbocsátja, és költségeiben - a 80. § (2) bekezdésében foglalt kivétellel - a felperest marasztalja.

301. § Előzetes bizonyításnak a 207. §-ban meghatározott előfeltételek hiányában is helye van.

XVII. FEJEZET

A szülői felügyelet megszüntetése

302. § (1) A szülői felügyelet megszüntetésére irányuló perre a XV. fejezet rendelkezései irányadók a 277. § (2) bekezdése, a 285. §, a 288. § (2) bekezdése és a 289-291. §-ok kivételével és az alábbi eltérésekkel:

a) a szülő bármelyik félhez beavatkozóként is csatlakozhat;

b) a szülői felügyelet megszüntetésére irányuló kereset - annak bírósága előtt - összekapcsolható az ugyanazon szülő más gyermeke feletti szülői felügyelet megszüntetésére irányuló keresettel, a gyermek elhelyezésére és tartására irányuló keresettel vagy a szülő gondnokság alá helyezésére irányuló keresettel is; más keresetet a szülői felügyelet megszüntetésére irányuló keresettel összekapcsolni nem lehet;

c) a tárgyalás kitűzéséről a perben félként részt nem vevő szülőt a keresetlevél egy példányának megküldésével értesíteni kell, és egyben figyelmeztetni kell beavatkozási jogára.

(2) A szülői felügyeleti jog megszüntetése iránti perben a bíróság soron kívül jár el. A tárgyalást - ha egyéb intézkedésre nincs szükség - legkésőbb a keresetlevélnek a bírósághoz érkezésétől számított nyolcadik napra kell kitűzni.

(3) Ha a gyermek súlyos veszélyeztetése miatt a szülői felügyelet sürgős megszüntetése szükséges, arról a bíróság a szülői felügyelet megszüntetése iránti perben ideiglenesen hivatalból is határozhat.

(4) A szülői felügyelet megszüntetése iránt a keresetet az ellen a szülő ellen kell megindítani, akinek szülői felügyeletét megszüntetni kívánják. A szülői felügyelet visszaállítása iránt az ellen kell pert indítani, akinek keresete folytán a bíróság a szülői felügyelet megszüntetését kimondotta; ha ez már nem él, a pert a bíróság által kirendelendő ügygondnok ellen kell megindítani. Ha a visszaállítás iránt nem az a szülő indít keresetet, akinek felügyeleti jogát megszüntették, ezt a szülőt a perben külön bejelentés nélkül is a felperes melletti beavatkozó jogállása illeti meg. A bíróság azonban akkor is köteles őt személyesen meghallgatni, ha beavatkozóként a perben nem kíván résztvenni.

303. § A szülői felügyeletet megszüntető határozat hatályon kívül helyezésére irányuló perre a 302. § rendelkezéseit kell alkalmazni azzal, hogy a perre kizárólag az a bíróság illetékes, amely a megtámadott határozatot hozta.

XVIII. FEJEZET

Gondnokság alá helyezés

Az általános szabályok alkalmazása

304. § A gondnokság alá helyezési perben az I-XIV. fejezet rendelkezéseit a jelen fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

Illetékesség

305. § (1) A gondnokság alá helyezési perre az a bíróság is illetékes, amelynek területén az alperes huzamos időn át bentlakásos szociális intézményben vagy fekvőbeteg-gyógyintézetben tartózkodik.

(2) Ha a gondnokság alá helyezési pernek sem a 29. §, sem a jelen § alapján nem volna illetékes belföldi bírósága, a perre a Pesti Központi Kerületi Bíróság illetékes.

A perbeli személyek jogállása és képviselése

306. § (1) A gondnokság alá helyezési perben a korlátozottan cselekvőképes felperes, valamint az alperes teljes perbeli cselekvőképességgel rendelkezik.

(2) A perben a 13. § (2) bekezdésében megjelölt hozzátartozó részére adott meghatalmazáson a fél aláírását, illetve kézjegyét közjegyző által hitelesíttetni kell.

Keresetindítás; intézkedések a keresetlevél alapján

307. § (1) A gondnokság alá helyezés iránti keresetlevélben a 121. §-ban meghatározott adatokon kívül fel kell tüntetni azokat az adatokat is, amelyekből a keresetindításra való jogosultság megállapítható, illetve az alperes ingatlanvagyonára vonatkozó adatokat.

(2) A keresetlevélhez az előadott adatokat igazoló okiratokat mellékelni kell, így különösen az alperes ingatlanainak tulajdoni lapját. Ha a gyámhatóság a felperes, a keresetlevélhez csatolnia kell az alperes elmeállapotára vonatkozó szakorvosi véleményt, az alperes lakóhelyén készített környezettanulmányt, ideiglenes gondnokrendelés, illetve zárlat elrendelése esetén pedig az erre vonatkozó határozatot is.

307/A. § (1) A gondnokság alá helyezési perben a 127. § alkalmazásának nincs helye.

(2) A gondnokság alá helyezésre irányuló kereset csak ugyanazon személy gondnokság alá helyezésére vagy szülői felügyeletének megszüntetésére irányuló más keresettel kapcsolható össze.

308. § (1) A gondnokság alá helyezési perben az alperes részére a tárgyalás kitűzésével egyidejűleg ügygondnokot kell kirendelni.

(2) Ha a gyámhatóság a felperes és a perindítást megelőzően az alperes vagyonára zárlatot rendelt el, vagy az alperes számára ideiglenes gondnokot rendelt (Ptk. 18-18/A. §-ok), a bíróság a keresetlevél kézhezvételétől számított 30 napon belül megvizsgálja a gyámhatóság által hozott intézkedések fenntartásának szükségességét. Ennek során a

207. §-ban meghatározott előfeltételek hiányában is előzetes bizonyítást rendelhet el, így különösen az alperes igazságügyi elmeorvosszakértővel történő megvizsgálását.

(3) Ha az előzetes bizonyítás 30 napon belül nem fejeződik be, a bíróság a zárlatot, illetve az ideiglenes gondnokrendelést legfeljebb 30 nappal meghosszabbíthatja.

(4) A (2) bekezdés szerinti vizsgálat eredményeként a bíróság a zárlatot, illetve ideiglenes gondnokrendelést a per jogerős befejezéséig hatályában fenntartja, vagy a gyámhatóság döntését megváltoztatva a zárlatot, illetve ideiglenes gondnokságot megszünteti és erről a feleket haladéktalanul értesíti.

308/A. § Ha a gondnokság alá helyezés szükségessége valószínű és az alperes érdekének védelme ezt indokolja, a Ptk. 18. §-ában és 18/A. §-ában meghatározott zárlatot, illetve ideiglenes gondnokrendelést a bíróság is elrendelheti ideiglenes intézkedéssel a tárgyalást megelőzően, a 308. § (2) bekezdés előzetes bizonyításra vonatkozó rendelkezésének megfelelő alkalmazásával, illetve a tárgyalás elhalasztása esetén. Az ideiglenes intézkedésre hivatalból is sor kerülhet. A zárlatra, illetve az ideiglenes gondnokrendelésre vonatkozó végzését a bíróság a szükséges intézkedések megtétele, így az ideiglenes gondnok kirendelése érdekében megküldi a gyámhatóságnak.

308/B. § A zárlat, illetve az ideiglenes gondnokrendelés fenntartására, valamint elrendelésére vonatkozó határozat ellen külön fellebbezésnek van helye, de azt a bíróság előzetesen végrehajthatónak nyilváníthatja.

308/C. § Az ideiglenes gondnokrendelés az alperes perbeli cselekvőképességét nem érinti.

Tárgyalás és bizonyítás

309. § (1) A gondnokság alá helyezési per tárgyalásáról a nyilvánosságot a felperes kérelmére is ki lehet zárni, ha az alperes személyiségi jogainak védelme érdekében ez indokolt.

(2) A felperes a keresetétől az eljárás bármely szakában az alperes hozzájárulása nélkül is elállhat. Ha a felperes a keresetétől az első fokú eljárás befejezése után, de még az ítélet jogerőre emelkedése előtt áll el, az ítéletet az iratoknak a fellebbezés folytán való felterjesztése előtt az elsőfokú, egyébként a másodfokú bíróság helyezi hatályon kívül.

(3) A gondnokság alá helyezés iránti perben az alperes személyes meghallgatása csak kivételesen indokolt esetben, különösen akkor mellőzhető, ha ismeretlen helyen tartózkodik vagy a meghallgatása más elháríthatatlan akadályba ütközik. Ha a személyes megjelenésre idézett alperes a tárgyaláson nem jelent meg, a bíróság elrendelheti az elővezetését, egyéb kényszereszköz alkalmazásának azonban nincs helye.

(4) Ha a gondnokság alá helyezés iránti pernek akár az első, akár a folytatólagos tárgyalását az alperes mulasztja el, a mulasztás jogkövetkezményeit nem lehet alkalmazni.

(5) Az eljárás szünetelésének a 137. § (1) bekezdésének *c*) és *d*) pontja esetében van helye.

310. § (1) A gondnokság alá helyezés iránti perben a bíróság az általa szükségesnek talált bizonyítást hivatalból is elrendelheti.

(2) A bíróság az alperes elmeállapotának vizsgálatára igazságügyi elmeorvosszakértőt rendel ki. A szakértő kirendelése csak a 309. § (3) bekezdésében meghatározott okokból mellőzhető. Ha a szakértői vizsgálattal kapcsolatban az alperes hosszabb ideig tartó megfigyelésére van szükség, vagy az alperes a szakértői vizsgálaton ismételt idézés ellenére sem jelenik meg, a bíróság elrendelheti az alperes megfelelő fekvőbeteg-gyógyintézetben való - legfeljebb harminc nap időtartamú - elhelyezését. Az erre vonatkozó határozat ellen külön fellebbezésnek van helye.

(3) A perben a tanú a 170. § (1) bekezdésének *a*) pontja alapján, a tanúként kihallgatott orvos pedig ugyanezen rendelkezés *c*) pontja alapján a tanúvallomást nem tagadhatja meg.

310/A. § Ha az alperes a gondnokság alá helyezés iránti per jogerős befejezése előtt meghal, a bíróság a pert megszünteti, és a perben esetleg már hozott ítéletet hatályon kívül helyezi.

Határozat a gondnokság alá helyezéséről

311. § (1) A gondnokság alá helyezés hatálya a gondnokság alá helyezésről rendelkező ítélet jogerőre emelkedését követő napon kezdődik. Az ítélet mindenkivel szemben hatályos.

(2) Az alperes gondnokság alá helyezését elrendelő jogerős ítéletet az elsőfokú bíróság a gondnok kirendelése és az esetleg szükséges egyéb intézkedések megtétele végett közli a gyámhatósággal.

(3) Ha az alperesnek ingatlana van, vagy ingatlanon haszonélvezeti joga áll fenn, az elsőfokú bíróság hivatalból intézkedik a gondnokság alá helyezésnek az ingatlan-nyilvántartásba való feljegyzése iránt, kivéve, ha az ingatlannal való rendelkezés tekintetében a bíróság az alperes teljes cselekvőképességét fenntartotta.

(4) A gondnokság alá helyezést be kell vezetni a gondnokoltakról a bíróság által vezetett névjegyzékbe. Cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezés esetén a névjegyzékben fel kell tüntetni, ha a bíróság csak egyes ügycsoportok tekintetében korlátozta a gondnokság alá helyezett személy cselekvőképességét. Ha az ítélet erről rendelkezik, a névjegyzéknek tartalmaznia kell a gondnokság alá helyezés felülvizsgálatának bíróság által megállapított időpontját is. A névjegyzék adatairól csak azok kaphatnak felvilágosítást, akik az ehhez fűződő jogi érdeküket igazolják.

(5) A bíróság a gondnokság alá helyezett névjegyzékének adatairól számítógépes nyilvántartást vezet. Az országosan összekapcsolt számítógépes közhiteles nyilvántartást az Országos Igazságszolgáltatási Tanács Hivatala kezeli. A Hivatal jogszabályban meghatározott költségtérítés ellenében az országos névjegyzék adatairól - a (4) bekezdésben meghatározottak szerint - felvilágosítást ad. Az adatszolgáltatás tényét a számítógépes rendszerben olyan módon kell rögzíteni, hogy az adatszolgáltatás időpontja, jogcíme és az adatkérő személye megállapítható maradjon. A jogellenes adatkérés, illetve adatfelhasználás jogkövetkezményeit a felvilágosítást kérő viseli.

(6) A gondnokság alá helyezés iránti perben a feleket jövedelmi és vagyoni viszonyaikra tekintet nélkül teljes költségmentesség (84. §) illeti meg.

Gondnokság alá helyezés módosítása, illetve megszüntetése

312. § (1) A gondnokság alá helyezés megszüntetése, cselekvőképességet korlátozó gondnokság esetén azon ügycsoportok módosítása, amelyek vonatkozásában a bíróság a gondnokolt cselekvőképességét korlátozta, a cselekvőképességet korlátozó gondnokság cselekvőképességet kizáró gondnoksággá változtatása, valamint a cselekvőképességet kizáró gondnokság cselekvőképességet korlátozó gondnokság alá helyezésre módosítása iránt a keresetet az ellen kell megindítani, akinek keresete folytán a bíróság a gondnokságot elrendelte, ha pedig a gondnokság megszüntetését vagy módosítását az kéri, a gondnokolt ellen. Ha az, akinek keresete folytán a bíróság a gondnokságot elrendelte, meghalt vagy ismeretlen helyen, illetve külföldön tartózkodik, a keresetet a bíróság által kirendelt ügygondnok ellen kell megindítani.

(2) Ha a bíróság a gondnokság alá helyezésről rendelkező ítéletében a gondnokság alá helyezés kötelező felülvizsgálatát írta elő a Ptk. 14/A. §-ának megfelelően, a gyámhatóság keresete az (1) bekezdésben meghatározottakon kívül a gondnokság alá helyezés fenntartására is irányulhat.

(3) Az eljárásra a 304-311. §-ok rendelkezései megfelelően irányadók. A gondnokság alá helyezett a perben teljes perbeli cselekvőképességgel rendelkezik.

(4) Ha a bíróság a gondnokság alá helyezést módosítja, illetve megszünteti, a gondnokoltak névjegyzékében az alperesre vonatkozó adatokat az ítéletnek megfelelően módosítani kell.

(5) A gondnokság alá helyezés hatályában való fenntartása, módosítása és megszüntetése, valamint a gondnokság alá helyezés kötelező felülvizsgálata iránt indított perben a feleket jövedelmi és vagyoni viszonyaikra tekintet nélkül teljes költségmentesség (84. §) illeti meg.

XIX. FEJEZET

Fizetési meghagyásos eljárás

A fizetési meghagyás kibocsátásának esetei

313. § (1) A pénz fizetésére vagy ingó dolog kiadására irányuló lejárt követelés fizetési meghagyás útján is érvényesíthető.

(2) Kizárólag fizetési meghagyás útján érvényesíthető a pénz fizetésére irányuló olyan lejárt követelés, amelynek a 24. és 25. § szerint számított összege az egymillió forintot nem haladja meg, feltéve, ha van olyan bíróság, amely a fizetési meghagyás kibocsátására illetékes.

(3) Fizetési meghagyást nem lehet kibocsátani, ha a kötelezettnek nincs belföldön ismert lakóhelye (tartózkodási helye vagy székhelye).

314. § (1) A fizetési meghagyásos eljárásban bírósági titkár, fogalmazó vagy bírósági ügyintéző is önállóan, önálló aláírási joggal járhat el.

(2) A fizetési meghagyásos eljárásban - a kifejezetten emberi közreműködést nem igénylő eljárási cselekmények tekintetében - a bíróság gépi adatfeldolgozással, számítástechnikai eszköz útján is eljárhat (automatizált fizetési meghagyásos eljárás).

(3)

A fizetési meghagyás kibocsátására irányuló kérelem

315. § (1) A fizetési meghagyás iránti kérelmet az igazságügyért felelős miniszter rendeletében meghatározott úrlapon kell előterjeszteni; e rendelet a beadványok példányszámát a 93. §-tól eltérően is meghatározhatja. A kérelemre egyebekben - ha e fejezet másként nem rendelkezik - a 93. §, 94. § és 121. § rendelkezései megfelelően irányadók. Azt az okiratot (annak másolatát, kivonatát), amelyre a fél bizonyítékként hivatkozik, csak akkor kell csatolni, ha az a követelés kötelezett által való beazonosításához szükségesnek tűnik. Ingó dolog kiadása iránti követelés esetében a kérelemben azt a pénzüsszeget is meg kell jelölni, amelyet a jogosult a dolog helyett elfogadni hajlandó.

(2) A kérelemben megjelölhető a természetes személy kötelezett születési helye, ideje, anyja neve, illetve adóazonosító jele; jogi személy, jogi személyiség nélküli szervezet (e fejezetben együtt: jogi személy) kötelezett nyilvántartási száma, illetve adószáma. Az úrlapon a jogosultat erről akként kell tájékoztatni, hogy ezen adatok a követelés későbbi végrehajtását segítik elő.

(3) A kérelem a kötelezett ellen fennálló több követelés tekintetében, valamint több kötelezett ellen fennálló azonos követelés tekintetében együttesen is előterjeszhető. Több kötelezett ellen fennálló követelés esetében az egyes kötelezettek terhelő összegeket határozottan meg kell jelölni, egyetemleges kötelezettség esetében pedig a kérelemben ezt kell feltüntetni. E rendelkezéseket megfelelően kell alkalmazni arra az esetre, ha a kérelmet több jogosult terjeszti elő.

(4)

(5) A jogosult köteles az úrlapnak mind a kérelem előterjesztésére, mind a meghagyás kibocsátására szolgáló részét a 121. §, illetve a 317. § (3) bekezdésének megfelelően kiállítani azzal, hogy a 167. § (3) bekezdésének alkalmazása esetén a tanú személyi adatait külön lapon sem kell bejelenteni. Ha a jogosult a kérelmet nem az arra rendszeresített úrlapon terjesztette elő - ideértve a 316. § (3) bekezdésében foglalt esetet is -, vagy ha a fél az úrlapot nem megfelelően töltötte ki, illetve nem csatolta a szükséges példányszámban, őt a bíróság a hiányok pótlására hívja fel. A 124. § (2) bekezdését a fizetési meghagyásos eljárásban is megfelelően alkalmazni kell azzal az eltéréssel, hogy a 121/A. § (2) bekezdésében meghatározott iratokat nem kell csatolni.

(6) A fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelem előterjesztésének ugyanaz a hatálya, mint a keresetlevél beadásának.

316. § (1) A fizetési meghagyás iránti kérelem elintézésére a 95. §, a 125. § (4) bekezdése, valamint a 129. §, 130. § és 132. § rendelkezései megfelelően irányadók; ugyanezeket a rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni a 315. §-ban meghatározott előfeltételek hiánya esetében is.

(2) A fizetési meghagyást - a jogosult külön kérelme hiányában - csak a kötelezett részére kell kézbesíteni. A bíróság a fizetési meghagyást a jogosultnak is kézbesítetteti, ha a fizetési meghagyást a (3) bekezdés alapján bocsátja ki.

(3) A 313. § (2) bekezdése alá tartozó esetben beadott keresetlevelet fizetési meghagyás kibocsátására irányuló kérelemként kell elintézni.

(4) Ha a fizetési meghagyás kibocsátásának a 313. § alapján nincs helye, a kérelmet - a fizetési meghagyás kibocsátása nélkül - keresetlevélként az általános szabályok szerint kell elintézni. Ilyen esetben a bíróság felhívja a jogosultat, hogy - amennyiben azt még nem tette meg - nyolc nap alatt az illetéket a peres eljárás illetékére egészítse ki, az ügyre vonatkozó részletes tényállításait adja elő, és bizonyítékait terjessze elő, különben az eljárást megszünteti. Ha a jogosult a kérelemben a 167. § (3) bekezdésének alkalmazásával jelölt meg tanút, a bíróság arra is felhívja a jogosultat, hogy a tanú nevét és idézhető címét - amennyiben az szükséges, egyéb személyi adatait - az ott meghatározott módon jelentse be. Ha a jogosult a bíróság felhívásának eleget tesz, az elnök az ügy tárgyalására tíz ki határnapot.

317. § (1) A bíróság a fizetési meghagyást az ellenfél meghallgatása nélkül, legkésőbb a kérelem beérkezésétől számított tizenöt napon belül bocsátja ki.

(2)

(3) A fizetési meghagyásnak tartalmaznia kell:

a) az eljáró bíróságot és a bírósági ügyszámot;

b) a feleknek és képviselőiknek nevét és lakóhelyét (tartózkodási helyét vagy székhelyét);

c) a követelés jogalapját, valamint a követelésnek és járulékainak összegét, ingó dolog kiadására irányuló követelés esetében pedig a dolognak, valamint annak a pénzüsszegetnek megjelölését, amelyet a jogosult a dolog helyett elfogadni hajlandó;

d) azt a meghagyást, hogy a kötelezett a követelésnek a meghagyás kézbesítésétől számított tizenöt nap - váltón alapuló követelés esetében három nap - alatt tegyen eleget és az összegszerűen meghatározott eljárási költségeket is fizesse meg;

e) azt a tájékoztatást, hogy a bíróság a meghagyással érvényesített követelés jogalapját és az annak bizonyítására szolgáló tényeket érdemben nem vizsgálta, és a meghagyás akkor válik jogerőssé és végrehajthatóvá, ha a kötelezett határidőben nem mond ellent;

f) azt a figyelmeztetést, hogy a kötelezett - ha a követelést alaptalannak tartja - a meghagyás ellen a 319., illetve 320. § szerint ellentmondással élhet;

g) azt a figyelmeztetést, hogy ha a meghagyás kézhezvétele után a kötelezett a követelést teljesíti, az elismerésnek minősül, és ebben az esetben a meghagyás az ellentmondásra nyitva álló határidő utolsó napját követő napon jogerőre emelkedik.

(4) A meghagyás a természetes személy adós születési helyét, idejét, anyja nevét, illetve adóazonosító jelét; jogi személy adós adószámát és nyilvántartási számát annyiban tartalmazza, amennyiben azokat a jogosult a kérelemben megjelölte. Ha azonban a jogi személyt bíróság elektronikus adatbázisban tartja nyilván, az eljáró bíróság a nyilvántartási számot hivatalból beszerzi, és azt a meghagyáson feltünteti.

318. § (1) A fizetési meghagyás kézbesítésének ugyanaz a hatálya, mint a keresetlevél kézbesítésének (128. §).

(2) A fizetési meghagyás hirdetmény útján nem kézbesíthető. Ha a 132. § (2) bekezdése alapján a jogosult hirdetményi kézbesítést kér, a fizetési meghagyás kibocsátása iránti kérelmet a 316. § (4) bekezdésének megfelelő alkalmazásával keresetlevélként kell elintézni.

Ellentmondás, tárgyalás

319. § (1) A fizetési meghagyás ellen a kötelezett annak kézbesítésétől számított tizenöt nap - váltón alapuló követelés esetében három nap - alatt a fizetési meghagyást kibocsátó bíróságnál írásban ellentmondással élhet. Az ellentmondást az igazságügyért felelős miniszter rendeletében meghatározott úrlapon is elő lehet terjeszteni. Ha az ellentmondás a fizetési meghagyásnak csak valamely része vagy rendelkezése ellen irányul, a fizetési meghagyásnak az ellentmondással nem érintett része (rendelkezése) jogerőre emelkedik.

(2) A kötelezettnek a követelésre az ellentmondásban nyilatkoznia kell. A kötelezett előadhatja a védekezésének alapjául szolgáló tényeket, valamint ezek bizonyítékait; okirati bizonyítékait eredetiben vagy másolatban csatolhatja.

(3) Ha az ellentmondásban a kötelezett a követelésre érdemben nem nyilatkozik, vagy az ellentmondás egyébként kiegészítésre szorul, az ellentmondás elutasításának ebből az okból nincs helye, az elnök azonban a 124. § alapján intézkedéseket tehet a tárgyalás előkészítésére.

(4) Nem tekinthető a fizetési meghagyás megtámadásának, ha a kötelezett a követelés összegét teljes egészében elismeri, és csak a fizetésre halasztásnak vagy az összeg részletekben való megfizetésének engedélyezését kéri. Ebben az esetben a 217. § (3) bekezdését kell megfelelően alkalmazni. Nem minősül a fizetési meghagyás megtámadásának a kijavításra irányuló kérelem sem.

(5) Ha a kötelezett az ellentmondásban okirati bizonyítékkal valószínűvé teszi, hogy az érvényesített követelést a fizetési meghagyás kézhezvételét megelőzően már teljesítette, a bíróság az okirati bizonyíték másolatának csatolásával felhívja a jogosultat, hogy tizenöt napon belül nyilatkozzék a követelés fennállásáról. Ha a jogosult a kötelezett állítását elismeri, vagy a felhívásra nem nyilatkozik, a bíróság a pert megszünteti, egyébként pedig a 322. § rendelkezései szerint jár el. Ha a jogosult a kötelezett nyilatkozata alapján a fizetési meghagyásban érvényesített követelését leszállítja, tárgyalást csak erre a követelésre kell kitűzni.

(6) Nem tekinthető a fizetési meghagyás megtámadásának, ha a kötelezett arra hivatkozik, hogy az érvényesített követelést a fizetési meghagyás kézhezvételét követően teljesítette; ebben az esetben a meghagyás az ellentmondásra nyitva álló határidő utolsó napját követő napon jogerőre emelkedik. Ha a kötelezett a teljesítést okirati bizonyítékkal valószínűvé teszi, a bíróság az okirati bizonyíték másolatának csatolásával felhívja a jogosultat, hogy tizenöt napon belül nyilatkozzék a követelés fennállásáról. Ha a jogosult a kötelezett állítását elismeri, vagy a felhívásra nem nyilatkozik, a bíróság a 321. § (2) bekezdésében meghatározott záradékban feltünteti, hogy a követelés tárgyában végrehajtnak nincs helye.

(7) Ha több kötelezett ellen kibocsátott fizetési meghagyás esetében a kötelezettek egyike terjeszt elő ellentmondást, ennek hatályára az 52. és 53. § megfelelően irányadó.

320. § (1) Ha a fizetési meghagyást a kötelezett nem vette át, és ezért azt a 99. § (2) bekezdése alapján kézbesítettnek kell tekinteni, a végrehajtható okirat kézbesítésétől számított tizenöt nap - váltón alapuló követelés esetében három nap - alatt a kötelezett a fizetési meghagyást kibocsátó bíróságnál írásban ellentmondással élhet. Az ellentmondás előterjesztésével egyidejűleg a kötelezett köteles a végrehajtás során felmerült, a jogosult által előlegezett költségeket a jogosultnak megfizetni vagy bírói letétbe helyezni. Ha ezt a kötelezett nem igazolja, a

bíróság az ellentmondást érdemi vizsgálat nélkül elutasítja, ellenkező esetben a végrehajtási eljárást felfüggeszti. A végrehajtás során az ellentmondás előterjesztéséig felmerült költségeket a kötelezett viseli, kivéve ha a kézbesítési vélelmet megdönti.

(2) Ha a fizetési meghagyást tartalmazó iratot a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény 31/D. §-a szerint végrehajtói kézbesítés útján kézbesítették, az (1) bekezdés szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy az ellentmondás előterjesztésre nyitva álló határidőt attól az időponttól kell számítani, amikor a fizetési meghagyást tartalmazó irat végrehajtói kézbesítése a külön jogszabály szerint eredményesen megtörtént.

321. § (1) Ha a fizetési meghagyást ellentmondással a 319. § (1) bekezdésében meghatározott határidőn belül nem támadták meg, annak ugyanolyan hatálya van, mint a jogerős ítéletnek, s ellene a XIII. fejezet megfelelő alkalmazásával perújításnak van helye.

(2) Ha a kötelezett a fizetési meghagyást kellő időben ellentmondással nem támadja meg, a bíróság a meghagyásnak a kérelem előterjesztésével egyidejűleg evégből benyújtott példányát jogerősítési záradékkal látja el, és így kézbesítetteti a jogosultnak. Ha a fizetési meghagyást a kötelezett nem vette át, és ezért azt a 99. § (2) bekezdése alapján kell a részére kézbesítettnek tekinteni, a bíróság tájékoztatja a jogosultat a 320. §-ban, valamint a Vht. 31/D. §-ában foglaltakról.

(3) Ha a jogerős fizetési meghagyást a 320. §-ban meghatározott határidőn belül ellentmondással megtámadják, a meghagyás hatályát veszti, feltéve, ha az ellentmondást a bíróság hivatalból nem utasítja el.

(4) Ha az ellentmondás elkésztett, vagy az nem az ellentmondás előterjesztésére jogosulttól származik, a bíróság azt hivatalból elutasítja.

322. § (1) A kellő időben [319. § (1) bek., 320. §] előterjesztett ellentmondás folytán a fizetési meghagyásos eljárás perré alakul át. A bíróság az ellentmondás kézbesítésével egyidejűleg felhívja a jogosultat, hogy - amennyiben azt még nem tette meg - az illetéket nyolc napon belül a peres eljárás illetékének összegére egészítse ki, az ügyre vonatkozó részletes tényállításait adja elő, és bizonyítékait terjessze elő. Ezek elmulasztása esetében a bíróság a pert megszünteti. Ha a jogosult a kérelemben a 167. § (3) bekezdésének alkalmazásával jelölt meg tanút, az ellentmondás kézbesítésével egyidejűleg a bíróság arra is felhívja a jogosultat, hogy a tanú nevét és idézhető címét - amennyiben az szükséges, egyéb személyi adatait - az ott meghatározott módon jelentse be. Ha a kötelezett a követelésre vonatkozó nyilatkozatát az ellentmondással együtt már benyújtotta, annak másodpéldányát az ellentmondással kézbesítettetni kell a felperesnek.

(2) Ha a jogosult a (1) bekezdésben foglalt kötelezettségeit teljesíti, az iratok megérkezésétől számított harminc napon belül a bíróság az ügy tárgyalására határnapot tűz ki, és arra a jogosultat felperesként, a kötelezettet pedig alperesként megidézi. Ha a bíróság a meghagyást a 316. § (2) bekezdése alapján a jogosultnak még nem kézbesítette, az ellentmondás folytán kitűzött tárgyalásra szóló idézéssel együtt a jogosultnak az ellentmondással megtámadott meghagyás egy példányát is kézbesítetteti.

323. § (1) Az ellentmondás folytán kitűzött tárgyalásra a keresetlevél alapján kitűzött első tárgyalás szabályait, a további eljárásra pedig az elsőfokú eljárásra vonatkozó általános rendelkezéseket - vagy ha annak a 387. § alapján helye van, az Ötödik Rész rendelkezéseit - kell megfelelően alkalmazni. Az első tárgyalási nap időpontjára vonatkozó rendelkezéseket azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a határidőt a 322. § (1) bekezdésében meghatározott, a jogosult által beadott iratoknak a bírósághoz való érkezésétől kell számítani.

(2) A bíróság a 320. § rendelkezései szerint előterjesztett ellentmondás folytán perré alakult eljárásban az alperest legkésőbb az eljárást befejező határozatában pénzbírsággal sújtja, ha az alperes a jóhiszemű joggyakorlás követelményeivel ellentétesen vagy egyébként nyilvánvalóan alaptalanul terjesztett elő ellentmondást, kivéve ha a fizetési meghagyás kézbesítésének vélelmét megdönti.

XX. FEJEZET

A közigazgatási perek

Az általános szabályok alkalmazása

324. § (1) Az I-XIV. fejezet rendelkezéseit a közigazgatási határozat felülvizsgálata iránti perekben e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) E fejezet alkalmazásában közigazgatási határozat

a) a közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló törvényben (a továbbiakban: Ket.) meghatározott közigazgatási hatóság vagy vezetője által hatósági ügyben hozott határozat, valamint a Ket. 130. §-a (4) bekezdésében meghatározott végzés,

b) a helyi önkormányzat törvényben meghatározott határozata,
c) más szervnek, szervezetnek vagy személynek az a határozata, amely nem tartozik az a) pont hatálya alá, de felülvizsgálatára vonatkozóan külön törvény e fejezet alkalmazását rendeli.

(3) E fejezet alkalmazásában

a) *közigazgatási szerv*: a (2) bekezdés szerint közigazgatási határozat meghozatalára jogosult szerv, szervezet vagy személy;

b) *közigazgatási eljárás*: a közigazgatási szerv által hozott közigazgatási határozat meghozatalát megelőző eljárás.

(4) Ha az ügy különös bonyolultsága indokolja, az elsőfokú bíróság a tárgyalás megkezdése előtt elrendelheti, hogy az ügyben három hivatásos bíróból álló tanács járjon el. Ha a bíróság az ügy tanács elé utalásáról rendelkezett, utóbb az ügyben egyesbíró nem járhat el.

324/A. § A hatósági határozatnak nem minősülő hatósági szerződésekkel kapcsolatban felmerült jogviták [Ket. 77. § (1) és (3) bek.] elbírálására az I-XIV. fejezet rendelkezéseit kell alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy az eljárásra a 325. §-ban, a 326. § (2) és (3) bekezdésében, a 327. § (4) bekezdésében, a 329. §-ban és a 336/B. § (2) bekezdésében foglalt rendelkezések megfelelően irányadók.

A bírák kizárása

325. § (1) A per elintézéséből - a 13-15., valamint a 21. §-ban felsorolt eseteken kívül - ki van zárva, és abban mint bíró nem vehet részt:

a) az, aki mint ügyintéző a közigazgatási szerv határozatának meghozatalában részt vett,

b) az a) pont alá eső személynek a 13. § (2) bekezdésében megjelölt hozzátartozója vagy volt házastársa,

c) a határozatot hozó közigazgatási szerv volt dolgozója a munkaviszonya megszűnését követő két évig,

d) az, akit a közigazgatási eljárásban tanúként vagy szakértőként kihallgattak.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezéseit a jegyzőkönyvvezető kizárására is megfelelően alkalmazni kell.

Illetékesség

326. § (1) Ha más bíróság kizárólagos illetékessége meghatározva nincs, vagy törvény eltérően nem rendelkezik, a bíróság illetékességét az első fokon eljáró közigazgatási szerv székhelye alapítja meg.

(2) Ha az első fokon eljáró közigazgatási szerv illetékességi területe több megyére terjed ki (megye alatt értve a fővárost is), a bíróság illetékességét - a (3) és (4) bekezdésben szabályozott esetek kivételével - a felperes belföldi lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye alapítja meg; jogi személyek, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetek esetében az a bíróság illetékes, ahol a szervezet belföldi székhelye található.

(3) Ha a felülvizsgálni kért közigazgatási határozat tárgya valamely ingatlanhoz kapcsolódó jog vagy kötelezettség, illetve valamely ingatlanra vonatkozó jogviszony, a pert az ingatlan fekvése szerint illetékes bíróság előtt kell megindítani.

(4) Ha a felülvizsgálni kért közigazgatási határozat valamely bejelentéshez vagy engedélyhez kötött, illetve azzal kapcsolatos tevékenységre vonatkozik, az a bíróság illetékes, ahol e tevékenységet gyakorolják, vagy gyakorolni kívánják.

(5) Ha az első fokon eljáró közigazgatási szerv illetékességi területe több megyére terjed ki (megye alatt értve a fővárost is), de a felperesnek nincsen belföldi lakóhelye, tartózkodási helye, illetve székhelye, és az illetékes bíróság a (3) és (4) bekezdés alapján sem állapítható meg, a perben az első fokon eljáró közigazgatási szerv székhelye szerint illetékes bíróság jár el.

(6) A Magyar Köztársaság területére történő beutazásra és az ott való tartózkodásra vonatkozó ügyekben hozott közigazgatási határozatok felülvizsgálata iránti perekben az illetékességet az első fokon eljáró közigazgatási szerv székhelye alapozza meg. Ha az eljáró hatóság székhelye alapján az illetékesség nem állapítható meg, a perre a Fővárosi Bíróság kizárólagosan illetékes.

(7) Ha az első fokon eljáró közigazgatási szerv illetékessége az egész országra kiterjed, a perre a Fővárosi Bíróság kizárólagosan illetékes.

(8) Ha ugyanazon közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt több bíróság előtt indítanak pert, az az illetékes bíróság jár el, amelyhez a keresetlevelet elsőként továbbították. A közigazgatási szerv az utóbb továbbított keresetlevélre a 330. § (2) bekezdése szerint megtett nyilatkozatában felhívja a bíróság figyelmét arra, hogy korábban az adott határozat ellen másik keresetlevelet nyújtottak be, és azt az abban megjelölt másik illetékes bírósághoz továbbították. Az a bíróság, amelynek a közigazgatási szerv utóbb továbbított keresetlevelet, a 129. § szerint jár el.

(9) Közigazgatási perekben a megyei bíróság által első fokon hozott határozatok tekintetében - ha törvény a fellebbezést megengedi - a másodfokú eljárásra a Fővárosi Ítéltábla kizárólagosan illetékes.

(10) A közigazgatási perekben jogerős határozatok folytán felmerült hatásköri vagy illetékességi összeütközés esetében, továbbá ha az illetékes bíróság nem állapítható meg, vagy kizárás miatt nem járhat el, az eljáró bíróságot a Fővárosi Ítéltábla jelöli ki.

(11) E fejezet alkalmazásában:

a) a fővárosi székhelyű, de kizárólag Pest megye területére vagy annak egy részére illetékes közigazgatási szervet, valamint

b) a fővárosi székhelyű, azonban működését kizárólag Pest megye területén végző felperes szervezetet a bíróság illetékessége szempontjából úgy kell tekinteni, mintha székhelye Pest megye területén lenne.

Felek

327. § (1) A közigazgatási per indítására az jogosult:

a) aki a felülvizsgálandó közigazgatási határozat alapjául szolgáló eljárásban ügyfél volt vagy az ügyfél jogállása illette meg,

b) akinek jogát vagy jogos érdekét a közigazgatási határozat közvetlenül érinti, vagy

c) aki nemzetközi szerződés alapján környezeti információt kér a közigazgatási szervtől, és e kérelmét a közigazgatási szerv figyelmen kívül hagyta, helytelen módon elutasította vagy nem adott kielégítő választ.

(2) A keresetet az ellen a közigazgatási szerv ellen kell indítani, amelyik a felülvizsgálni kért határozatot hozta.

(3) Ha a fél a pert nem a felülvizsgálni kért határozatot hozó másodfokú, hanem az első fokú közigazgatási szerv ellen indította, a per során a másodfokú közigazgatási szervet perbe vonhatja.

(4) A perben fél lehet az is, akít a közigazgatási jog szabályai szerint jogok illehetnek és kötelezettségek terhelhetnek, továbbá az a közigazgatási szerv is, amelynek egyébként nincs perbeli jogképessége.

327/A. § (1) Az ügyész akkor kérheti a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát, ha az ügyészi óvás folytán hozott határozat továbbra sem felel meg a jogszabályok rendelkezéseinek.

(2) Az (1) bekezdés alapján indult eljárás során a 332/A. § b) pontját nem lehet alkalmazni.

328. § (1) Ha a közigazgatási szerv, amely a határozatot hozta, megszűnik, vagy az ügy időközben más közigazgatási szerv hatáskörébe került, azt a közigazgatási szervet kell alperesként perbe vonni, amelynek hatáskörébe az új rendelkezés szerint a közigazgatási határozat meghozatala tartozik.

(2) Ha nem állapítható meg, hogy melyik közigazgatási szervet kell perbe vonni, a fél ennek megállapítására irányuló kérelmét - a per megindítása előtt - bármelyik megyei bíróságnál előterjesztheti (94. §). A kérelemhez csatolni kell a keresetlevelet. Ha a fél a kérelmet nem az illetékes bíróságnál terjesztette elő, az a bíróság, amelynél a kérelmet benyújtotta, köteles azt a keresetlevéllel együtt az illetékes bírósághoz továbbítani.

(3) A bíróság a felügyeleti szervet keresi meg annak közlése iránt, hogy a határozat meghozatala melyik közigazgatási szerv hatáskörébe tartozik. Ha ilyen közigazgatási szerv nincs, a felügyeleti szerv kijelöli az alperesként perbe vonható közigazgatási szervet.

Képviselet

329. § (1) Az alperes közigazgatási szerv ügyintézője képviseleti jogosultságát - külön meghatalmazás nélkül - munkáltatói igazolványával igazolja. Az alperes közigazgatási szerv az ügyben eljáró első fokú közigazgatási szerv részére a perbeli képviseletre meghatalmazást adhat.

(2) Az (1) bekezdésben foglaltak megfelelően irányadók, ha a pert a közigazgatási szerv vezetője ellen kell megindítani.

Keresetindítás

330. § (1) A keresetlevélnek a 121. §-ban meghatározottakon túl - ide nem értve a 121. § (1) bekezdésének f) pontjában foglaltakat - tartalmaznia kell:

a) a felülvizsgálni kért közigazgatási határozat számát,

b) a határozatról való tudomásszerzés módját és idejét, valamint

c) ha a közigazgatási eljárásban a jogi képviselő olyan meghatalmazást csatolt, mely a per vitelére is vonatkozik, az erre való utalást.

(2) A keresetlevelet az elsőfokú közigazgatási határozatot hozó szervnél a felülvizsgálni kért határozat közlésétől számított harminc napon belül kell benyújtani vagy ajánlott küldeményként postára adni. Az elsőfokú közigazgatási szerv a keresetlevelet az ügy irataival együtt öt napon belül felterjeszti a másodfokú közigazgatási határozatot hozó szervhez, amely azokat - a keresetlevélben foglaltakra vonatkozó nyilatkozatával együtt - tizenöt napon belül továbbítja a bírósághoz. Ha a keresetlevél a végrehajtás felfüggesztésére irányuló kérelmet is tartalmaz, a keresetlevelet és az ügy iratait az első fokon eljáró közigazgatási szerv három napon belül terjeszti fel a másodfokon eljáró közigazgatási szervnek, amely azt nyolc napon belül továbbítja a bírósághoz.

(3) Ha a keresetet az első fokon eljáró közigazgatási szerv ellen kell megindítani, a (2) bekezdés alkalmazása során rá a másodfokú szervre vonatkozó rendelkezések irányadók.

(4) Ha a Ket. szerint - az ügyfél szerződésszegése folytán - a hatósági szerződés hatósági határozatnak minősül, a keresetlevél benyújtására nyitva álló határidőt e határozat végrehajtásának elrendeléséről szóló végzés kézhezvételétől kell számítani.

(5) Ha a fél a keresetlevél benyújtására megállapított határidőt elmulasztotta, igazolással élhet (106-110. §). A közigazgatási szerv a hozzá elkésetten benyújtott keresetlevelet nem utasíthatja el, hanem köteles azt a bírósághoz továbbítani abban az esetben is, ha a fél igazolási kérelmet nem terjesztett elő.

(6) Ha a felperes által benyújtott keresetlevél nem felel meg a 121. §-ban meghatározott követelményeknek, vagy egyéb okból a 130. § alkalmazásának van helye, az alperes az iratokkal együtt felterjesztett nyilatkozatában csak erre köteles kitérni. Ilyen esetben a keresetben foglaltakra érdemben csak akkor köteles az alperes nyilatkozni, ha a keresetlevél hiányai pótlásra kerültek, illetve a bíróság a 332. § alkalmazásával értesíti az alperest a tárgyalás előkészítéséről.

331. § (1) Ha a fél - törvény rendelkezése ellenére - a keresetlevelet a bírósághoz nyújtotta be, azt a bíróság vizsgálat (124. §) nélkül haladéktalanul megküldi az ügyben első fokon eljáró közigazgatási szervnek. A 330. § (2) bekezdése ebben az esetben is megfelelően irányadó azzal, hogy a keresetlevelet határidőben benyújtottnak kell tekinteni, ha azt a felülvizsgálni kért közigazgatási határozat közlésétől számított 30 napon belül ajánlott küldeményként postára adták vagy a bírósághoz benyújtották.

(2) Ha a fél igazolja, hogy a keresetlevelet a 330. § rendelkezéseinek megfelelően az elsőfokú határozatot hozó szervnél határidőben benyújtotta, a keresetlevél és az ügy iratai azonban a felterjesztésre és továbbításra nyitva álló határidőkre figyelemmel a bírósághoz nem érkeztek meg, a keresetlevelet határidőben benyújtottnak kell tekinteni. Ebben az esetben a bíróság az igazolással egyidejűleg hozzá eljuttatott eredeti szövegű keresetlevelet az általános szabályok szerint közli az alperessel, intézkedik az iratok és az alperes nyilatkozatának beszerzése iránt, a mulasztó közigazgatási szervet pedig pénzbírsággal (120. §) sújthatja.

Intézkedések a keresetlevél alapján

332. § (1) Az elnök a 124. § keretében

a)-b)

c) írásban közli a közigazgatási szerv nyilatkozatát a felperessel;

d) az alperes kérelmére elrendeli a keresettel megtámadott környezetvédelmi bíróság bírói letétbe helyezését.

(2) Ha a keresettel felülvizsgálni kért határozatot a közigazgatási szerv ügyészi óvás folytán hozta, a bíróság a perről az ügyészt értesíti.

(3) Ha a keresetlevél a közigazgatási határozat végrehajtásának felfüggesztésére irányuló kérelmet tartalmaz, a bíróság annak tárgyában az iratoknak a bírósághoz való érkezését követő nyolc napon belül határoz. A későbbiek során a bíróság a közigazgatási határozat végrehajtásának felfüggesztését - már a tárgyalás kitűzése előtt is - kérelemre bármikor elrendelheti. A végrehajtás felfüggesztéséről szóló végzés meghozatala során a bíróságnak figyelemmel kell lennie arra, hogy a végrehajtást követően az eredeti állapot helyreállítható-e, vagy hogy a végrehajtás elmaradása nem okoz-e súlyosabb károsodást, mint amilyennel a végrehajtás felfüggesztésének elmaradása járna.

(4) A végrehajtás felfüggesztése tárgyában hozott végzés ellen külön fellebbezésnek van helye. A bíróságnak a végrehajtás felfüggesztését elrendelő végzése fellebbezésre tekintet nélkül végrehajtható.

(5) Ha a közigazgatási eljárásban ellenérdekű fél is szerepelt, a bíróság értesíti őt a beavatkozás lehetőségéről.

(6) Ha a közigazgatási határozat meghozatalára szakhatósági állásfoglalás alapulvételével került sor, az alperes a szakhatóságot perbe hívhatja.

332/A. § A bíróság a keresetlevelet a 130. § alkalmazása során elutasítja különösen akkor, ha:

a) a felperes olyan közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálatát kéri a keresetében, amelynek bírósági felülvizsgálatát törvény kizárja,

b) a felperes anélkül indít pert a közigazgatási határozat felülvizsgálata iránt, hogy a közigazgatási eljárásban bármely fél a jogorvoslati jogát kimerítette volna.

332/B. § Ha előzetes bizonyításra nem kerül sor, a bíróságnak az első tárgyalás napját úgy kell kitűznie, hogy az legkésőbb az iratoknak a bírósághoz való érkezését követő hatvan napon belül megtartható legyen. Ha a keresetlevél csak a bíróság intézkedése alapján válik alkalmassá a tárgyalás kitűzésére (124. §), a tárgyalás megtartására előírt határidő kezdő időpontját ettől az időponttól kell számítani.

332/C. § Közigazgatási perben a perindítás hatályai a bíróságnak a 332. § szerint megtett intézkedésekről szóló értesítésének az alperessel való közlésével állnak be.

Soronkívüliség

333. § (1) Kiskorú felperes által indított közigazgatási perben, valamint a helyi illetékességgel eljáró gyámhivatal által hozott olyan határozat felülvizsgálata iránt indított perben, amelyben a gyermek védelme érdekében a gyámhatóság

a) elhelyezi a gyermeket a különélő másik szülőnél, más hozzátartozónál vagy arra alkalmas más személynél, illetve nevelőszülőnél - ha ezekre nincs mód -, gyermekotthonban vagy más bentlakásos intézményben,

b) megállapítja a szülői felügyeleti jog feléledését,

c) dönt a más szerv által alkalmazott ideiglenes hatályú elhelyezés megszüntetéséről vagy megváltoztatásáról,

d) átmeneti nevelésbe veszi a gyermeket és egyidejűleg gyámot (hivatásos gyámot) rendel,

e) tartós nevelésbe veszi a gyermeket és egyidejűleg gyámot (hivatásos gyámot) rendel,

f) dönt átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermek kapcsolattartásáról,

g) dönt a gyermek átmeneti vagy tartós nevelésbe vételének megszüntetéséről,

a bíróság a (3)-(5) bekezdésekben meghatározottak szerint soron kívül jár el.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott ügyekben a gyámhivatal által indított perben, valamint ha külön törvény a soron kívül történő eljárásról rendelkezik, a bíróság a (3)-(5) bekezdésekben meghatározottak szerint soron kívül jár el.

(3) A bíróság a keresetlevelet nyomban megvizsgálja és nyolc napon belül intézkedik a tárgyalás kitűzése iránt. Amennyiben a 124. §-ban, illetve a 332. §-ban foglalt intézkedések megtételére nincs szükség, a bíróság az első tárgyalást a keresetlevél beérkezésétől számított harminc napon belüli időpontra tűzi ki.

(4) A bíróság a határozat felülvizsgálatáról harminc napon belül érdemben dönt, ha a bíróságnak a megtámadott határozat tekintetében megváltoztató jogköre nincs. A határidő számításakor a hiánypótlásra fordított idő nem vehető figyelembe.

(5) A bíróság határozatát a meghozatalától számított nyolc napon belül írásba kell foglalni, és további nyolc napon belül a felek részére kézbesíteni kell.

334. §

Mulasztás

335. § Közigazgatási perben bírósági meghagyás kibocsátásának nincs helye.

Keresetváltogatás

335/A. § (1) A felperes a keresetét legkésőbb az első tárgyaláson [141. § (1) bek.] változtathatja meg. A keresetet azonban a közigazgatási határozatnak a keresetlevéllel nem támadott önálló - a határozat egyéb rendelkezéseitől egyértelműen elkülöníthető - rendelkezésére csak perindításra nyitva álló határidőn belül lehet kiterjeszteni.

(2) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezés nem zárja ki, hogy a fél a keresetét felemelhesse vagy leszállíthassa, illetőleg az eredetileg nem követelt járulékokra vagy a követeléseknek, illetőleg járulékoknak a per folyamán esedékessé vált részleteire is kiterjeszthesse.

Egyesítés

335/B. § A közigazgatási perekben az azonos hatáskörű bíróságok előtt folyamatban lévő perek egyesítésének is helye van. Ha az egyesítést több, azonos hatáskörű bíróság is elrendelte, a továbbiakban az jár el, amely az egyesítésről korábban határozott.

Viszontkereset

336. § A perben viszontkeresetnek nincs helye.

Bizonyítás

336/A. § (1) A bíróság hivatalból bizonyítást rendelhet el:

a) a közigazgatási határozat semmisségének észlelése esetén az annak alátámasztására szolgáló bizonyítékok tekintetében,

b) ha a bizonyítás elrendelésének elmaradása kiskorú érdekeit sérti, vagy

c) ha azt törvény kifejezetten megengedi.

(2) Ha a közigazgatási eljárás hivatalból indult, vagy a közigazgatási szerv a tényállás-megállapítási kötelezettségének nem tett eleget, a közigazgatási szerv köteles a határozata (a szakhatóság az állásfoglalása) alapjául szolgáló tényállás valóságának bizonyítására, ha azt a felperes vitatja.

336/B. § (1) A bizonyítási eljárással járó költségek előlegezésére a közigazgatási szervet nem lehet kötelezni, hanem reá a költségfeljegyzési jog esetében irányadó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

(2) Közigazgatási perben szakértőként nem járhat el az a személy sem, akivel szemben a 325. § (1) bekezdésének *a)*, *b)* és *c)* pontjában felsorolt kizáró ok áll fenn.

Eljárás óvás, illetőleg felügyeleti intézkedés esetében

337. § (1) Ha a bíróság tudomást szerez arról, hogy a közigazgatási szerv felülvizsgálni kért határozata ellen az ügyész óvást nyújtott be, vagy pedig a felettes közigazgatási szerv a határozatnak felügyeleti úton való felülvizsgálata iránt intézkedett, a tárgyalást az óvás elbírálásáig, illetőleg a felügyeleti intézkedéssel elrendelt újabb határozat meghozataláig - legfeljebb azonban harminc napra - felfüggeszti. A harminc nap eltelte után a tárgyalást akkor is folytatni kell, ha a közigazgatási szerv érdemi határozatot még nem hozott.

(2) Ha az óvás vagy a felügyeleti intézkedés, illetőleg a határozatnak hivatalból vagy kérelemre történt visszavonása vagy módosítása folytán hozott új közigazgatási határozat a kereseti kérelemben foglaltaknak eleget tesz, a bíróság a pert megszünteti, és a közigazgatási szervet a perköltség megfizetésére kötelezi.

(3) Ha az óvás vagy a felügyeleti intézkedés folytán hozott új közigazgatási határozat a kereseti kérelemben foglaltak egy részének tesz csak eleget, a bíróság a pert csak ebben a részben szünteti meg, a tárgyalást pedig folytatja azokra a kereseti kérelmekre vonatkozóan, amelyek felől az új közigazgatási határozat egyáltalán nem, vagy nem a kereseti kérelemnek megfelelően döntött. A felperes a keresetét az új közigazgatási határozatra tekintettel megváltoztathatja. A per részben való megszüntetése folytán a közigazgatási szervet terhelő költségek megfizetéséről a bíróság az eljárást befejező határozatában dönt.

(4) Ha a közigazgatási szerv az ügyészi óvással nem ért egyet, az ügyész az erre vonatkozó határozat közlésétől számított harminc napon belül keresettel fordulhat a bírósághoz.

A per elbírálása tárgyaláson kívül

338. § (1) A bíróság a pert tárgyaláson kívül bírálja el, ha a felperes a keresetlevélben ezt kéri, és a közigazgatási szerv a 330. § (2) bekezdése szerint tett nyilatkozatában ehhez hozzájárul.

(2) A közigazgatási eljárásban szerepelt ellenérdekű felet a bíróság a 332. § (5) bekezdése szerint megküldött értesítésben figyelmezteti, hogy annak kézhezvételétől számított nyolc napon belül írásban tárgyalás tartását kérheti. A tárgyalás tartása iránti kérelem a beavatkozás bejelentésének minősül.

(3) Nem lehet a pert tárgyaláson kívül elbírálni, ha - az okirati bizonyítást ide nem értve - bizonyítást kell lefolytatni. Ha a bizonyítás lefolytatásának szükségessége a tárgyaláson kívüli elbírálás során merül fel, a per elbírálására a bíróság tárgyalást tűz ki.

(4) A per tárgyaláson kívül történő elbírálásának határidejére a 332/B. §-ban foglaltakat megfelelően alkalmazni kell.

(5) A per tárgyaláson kívül történő elbírálásának időpontjáról a feleket értesíteni és az eljárásról jegyzőkönyvet készíteni nem kell. A tárgyaláson kívül hozott határozatokra a 339. §-ban foglaltakat kell megfelelően alkalmazni.

(6) Nem lehet a pert tárgyaláson kívül elbírálni:

- a) a 333. és a 337. §-ban foglaltak alkalmazása esetén,
- b) ha a felperes az alperes kereseti ellenkérelmének kézhezvételétől számított nyolc napon belül írásban tárgyalás tartását kéri, illetve
- c) ha a bíróság a per elbírálására már tárgyalást tűzött ki.

Határozat

339. § (1) Ha törvény ettől eltérően nem rendelkezik, a bíróság a jogszabálysértő közigazgatási határozatot hatályon kívül helyezi és - szükség esetén - a közigazgatási határozatot hozó szervet új eljárásra kötelezi.

(2) A bíróság a közigazgatási határozatot megváltoztathatja:

a) az örökbefogadást engedélyező, illetve az örökbefogadást elutasító, valamint a kiskorút örökbefogadhatónak nyilvánító,

b) a kiskorú intézeti nevelésbevitelét elrendelő, az intézeti nevelés megszüntetése iránti kérelmet elutasító,

c) a szülői felügyeleti jogokkal kapcsolatos, illetve a gyámot vagy gondnokot kirendelő, felmentő vagy az elmozdítását kimondó,

d) az anyakönyvi bejegyzés, valamint az állami népesség-nyilvántartásba személyi adat felvételének megtagadásáról, törléséről, kijavításáról, kiegészítéséről vagy személyi adat közlésének, illetve közokiratba foglalásának megtagadásáról rendelkező,

e)

f) az ingatlanügyi hatóságnak ingatlanra vonatkozó jogok és tények bejegyzéséről rendelkező, illetve ingatlanra vonatkozó jogok és tények bejegyzését elutasító,

g) az adó-, vagy illetékkötelezettség megállapításáról vagy a külön jogszabály szerint ezzel egy tekintet alá eső más fizetési kötelezettségről és az ezekhez kapcsolódó egyéb befizetésekről hozott,

h) a levéltári anyag általános levéltárban történő elhelyezését elrendelő,

i)

j) a menekültként való elismeréssel kapcsolatban hozott,

k)

l)

m) az internálásban, a kitelepítésben, az őrizetbevitelben, valamint a közbiztonsági őrizetben, illetve a Szovjetunióban fogvatartásban töltött időnek az igazolásával, továbbá a 74/1991. (VI. 10.) Korm. rendelet 1. §-ának (1) bekezdésében felsorolt, valamint a 174/1992. (XII. 29.) Korm. rendelet 1. §-ában meghatározott személyek személyes szabadsága korlátozásának az igazolásával kapcsolatos rendelkezést tartalmazó,

n) a családtámogatási ellátásról rendelkező, illetve a társadalombiztosítási,

o) a vagyontadó bizottságnak a vagyontadó tárgyában hozott,

p) lakás vagy lakrész igénybevitelét elrendelő határozat bírósági felülvizsgálata során, továbbá

q) ha törvény azt megengedi.

(3) A bíróság a közigazgatási határozatot hatályon kívül helyezi, és a határozatot hozó szervet új eljárásra kötelezi, ha más joggalapon álló határozat meghozatalát látja indokoltnak.

(4)

339/A. § A bíróság a közigazgatási határozatot - jogszabály eltérő rendelkezése hiányában - a meghozatalakor hatályban volt jogszabályok és fennálló tények alapján vizsgálja felül.

339/B. § Mérlegelési jogkörben hozott közigazgatási határozat akkor tekintendő jogszerűnek, ha a közigazgatási szerv a tényállást kellő mértékben feltárta, az eljárási szabályokat betartotta, a mérlegelés szempontjai megállapíthatóak, és a határozat indokolásából a bizonyítékok mérlegelésének okszerűsége kitűnik.

339/C. § Ha a bíróság az eljárást csak részben szüntette meg [337. § (3) bekezdés], az eljárást befejező határozatában a pereszes felet a perköltségek megfizetésére annak figyelembevételével kötelezi, hogy a pernek a felülvizsgálni kért közigazgatási határozat hatályon kívül helyezése, visszavonása vagy módosítása folytán megszüntetett részében felmerült költségek a közigazgatási szervet terhelik.

Fellebbezés. Perújítás. Felülvizsgálat

340. § (1) A bíróság ítélete ellen fellebbezésnek - a (2) bekezdésben meghatározott kivétellel - nincs helye.

(2) A bíróság ítélete ellen fellebbezésnek van helye, ha a közigazgatási pert olyan határozat bírósági felülvizsgálata iránt indították, amelyet olyan szerv hozott egyfokú eljárásban, amelynek illetékessége az egész országra kiterjed, és e határozatot a bíróság a törvény alapján megváltoztathatja. E rendelkezés nem vonatkozik a menekültügyi per tárgyában hozott bírósági döntésre.

(3) Az elsőfokú eljárásban az előzetes döntéshozatali eljárás kezdeményezésére (155/A. §) irányuló kérelem elutasítása ellen is külön fellebbezésnek van helye, ha az ítélet ellen nincs helye fellebbezésnek.

(4) A 337. § (2) bekezdését a fellebbezési eljárásban is megfelelően alkalmazni kell.

(5) A másodfokú bíróság az ügy érdemében tárgyaláson kívül határoz, a felek bármelyikének kérelmére azonban tárgyalást tart.

(6) Tárgyalás tartását a fellebbező fél a fellebbezésében, illetve az ellenfél csatlakozó fellebbezésének (fellebbezési ellenkérelmének) kézhezvételétől számított nyolc napon belül, a fellebbező fél ellenfele pedig a fellebbezés kézhezvételétől számított nyolc napon belül kérheti. A határidő elmulasztása miatt igazolásnak nincs helye.

340/A. § (1) A 271. § (1) bekezdésének a) pontja közigazgatási perben nem alkalmazható, ha az ítélet ellen a 340. § alapján fellebbezésnek nincs helye.

(2) A Legfelsőbb Bíróság a felülvizsgálati kérelem tárgyában a kérelemnek a Legfelsőbb Bírósághoz való beérkezésétől számított százhusz napon belül dönt.

(3) Ha a jogerős határozat ellen a fél perújítással élt, az elsőfokú bíróság, ha pedig a határozat ellen felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be, a Legfelsőbb Bíróság erről - az eljárás felfüggesztéséről való döntés érdekében - értesíti az eljáró közigazgatási szervet.

(4) A perújítás, illetve a felülvizsgálati kérelem elbírálását követően, ha a bíróság a határozatot megváltoztatta, a közigazgatási szerv a határozatnak megfelelően a közigazgatási eljárást tovább folytatja, vagy megszünteti.

Társadalombiztosítási határozat bírósági felülvizsgálata

341. § A társadalombiztosítási határozat felülvizsgálata iránt indított perekre ennek a fejezetnek a rendelkezéseit a következő eltérésekkel kell alkalmazni:

a) a határozat ellen a keresetet a társadalombiztosítási jogszabályokban meghatározott határidő alatt kell megindítani,

b) a keresetet az első fokú határozatot hozó szerv ellen kell megindítani akkor is, ha a felülvizsgálendő határozatot nem ez a szerv hozta,

c) az egészségbiztosítás pénzbeli ellátásaival - ideértve a baleseti táppénzt és a baleseti járadékot is - kapcsolatos keresetet a munkáltató székhelye (telephelye) szerint illetékes egészségbiztosítási szerv vagy nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv ellen kell megindítani akkor is, ha az elsőfokú határozatot nem ez a szerv hozta,

d) illetékes az a munkaügyi bíróság, amelynek területén a felperes belföldi lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye - jogi személy, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező szervezet esetében a szervezet székhelye - található,

e) ha az elsőfokú határozatot hozó közigazgatási szerv illetékessége az egész országra kiterjed, továbbá ha az ügyben a fővárosi székhelyű közigazgatási szerv kizárólagos illetékességgel jár el, a perre a Fővárosi Munkaügyi Bíróság kizárólagosan illetékes,

f) a bíróság a társadalombiztosítási határozatot megváltoztathatja,

g)

XXI. FEJEZET

A sajtóhelyreigazítási eljárás

342. § (1) Sajtóhelyreigazítást [Ptk. 79. §] az érintett személy a közlemény megjelenésétől, illetőleg a közvetítéstől számított harminc napon belül írásban kérheti a sajtótól. A helyreigazítást az érintett személyen kívül, de az ő hozzájárulásával a feladatkörében érintett miniszter - bíró és bírósági dolgozó hivatalos működésével összefüggően az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnöke - is kérheti, ha a valótlan tartalmú közlemény a közérdeket sérti.

(2) A határidőben kért helyreigazítás közlését csak akkor lehet megtagadni, ha a helyreigazítási kérelemben előadottak valósága nyomban megcáfolható.

(3)-(4)

343. § (1) Ha a sajtó a helyreigazítási kötelezettségét határidőben nem teljesíti, a helyreigazítást igénylő fél az időszaki lap szerkesztősége, a rádiózásról és televíziózásról szóló törvény szerinti műsorszolgáltató, illetőleg a Magyar Távirati Iroda ellen keresetet indíthat.

(2) Az I-XIV. fejezet rendelkezéseit a sajtóhelyreigazítási perekben az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. A sajtóhelyreigazításra irányuló keresetet más keresettel összekapcsolni vagy egyesíteni nem lehet.

(3) A keresetet a közlési kötelezettség utolsó napjától számított tizenöt nap alatt kell megindítani. A határidő elmulasztása esetén igazolásnak (106-110. §) van helye. Az (1) bekezdésben megjelölt szerv félként jár el akkor is, ha egyébként nincs perbeli jogképessége (48. §).

(4) A keresetlevélben határozottan meg kell jelölni az igényelt helyreigazító nyilatkozat tartalmát, igazolni kell, hogy a felperes a helyreigazítást törvényes határidőben igényelte, és a napilap, folyóirat (időszaki lap) esetében - amennyiben az rendelkezésre áll -, csatolni kell a kifogásolt közleményt tartalmazó lappéldányt.

344. § (1) A perre az a bíróság illetékes, amelynek területén az időszaki lap szerkesztősége, a hírügynökség vagy a rádió-, illetve a televíziótársaság székhelye található. A bíróság illetékességét a rádió- vagy televíziótársaság helyi stúdiójának székhelye is megalapítja.

(2) A bíróság a sajtó-helyreigazítási perben soron kívül jár el. Az elnök legkésőbb a keresetlevél benyújtásától számított nyolcadik napra tárgyalást tűz ki, kivéve, ha a keresetlevél benyújtása elkésett, ez utóbbi esetben az elnök a keresetlevelet idézés kibocsátása nélkül elutasítja.

(3) A perben igazolásnak, viszontkeresetnek és szünetelésnek nincs helye.

345. § (1) Az első tárgyalás megtartásának nem akadályozó az, ha a felperes vagy az alperes nem jelenik meg. Ha azonban egyik fél sem jelenik meg az első tárgyaláson, az eljárást meg kell szüntetni. Sajtóhelyreigazítási perben bírósági meghagyást nem lehet kibocsátani.

(2) Bizonyítás felvételének csak olyan bizonyítékokra vonatkozóan van helye, amelyek a tárgyaláson rendelkezésre állanak, és amelyek alkalmasak lehetnek arra, hogy a közlemény kifogásolt tényállításainak valóságát nyomban igazolják, vagy a keresetben előadottakat nyomban megcáfolják. Bizonyítás felvételének helye lehet a felperes által nyomban felajánlott bizonyítékokra is. A tárgyalást - legfeljebb nyolc napra - csak akkor lehet elhalasztani, ha ezt a felperes kéri, vagy a már feltárt bizonyítékok a bizonyítás eredményességét valószínűsítik.

(3) Ha a bíróság a keresetnek helyt ad, ítéletében az alperest határidő kifizésével a bíróság által megállapított szövegű helyreigazítás közlésére és a felmerült költségek viselésére kötelezi.

346. § (1) A másodfokú bíróság a fellebbezést legkésőbb az iratok beérkezésétől számított nyolc napon belül köteles tárgyalni.

(2) A sajtóhelyreigazítási perben hozott ítélet ellen perújításnak nincs helye.

XXII. FEJEZET

347-348. §

XXIII. FEJEZET

A munkaviszonyból és a munkaviszony jellegű jogviszonyból származó perek

Az eljárás megindítása

349. § (1) A munkaviszonyból, közalkalmazotti jogviszonyból, közszolgálati jogviszonyból, szolgálati jogviszonyból, szövetkezeti tag munkaviszony jellegű jogviszonyából és a bedolgozói jogviszonyból (a továbbiakban: munkaviszony) származó perekben (munkaügyi perek) az I-XIV. fejezet rendelkezéseit az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

(2) Az (1) bekezdés szerinti munkaügyi pernek minősül:

a) a munkaszerződés megkötését megelőző tárgyalásra, a munkaviszony megszűnését követően a munkaviszonyból eredő jogra,

b) a kollektív szerződés kötésére jogosult felek, illetve ezek és harmadik személy között, a kollektív szerződés fennállására, továbbá a kollektív szerződésből eredő jogra,

c) a sztrájkjal, egyéb munkaharccal vagy a szervezkedési szabadsággal kapcsolatos jogellenes magatartásra,

d) az európai részvénytársaságban, valamint az európai szövetkezetben a munkavállalók döntéshozatalba történő bevonására vonatkozó szabályok megsértésére

alapított igény érvényesítése.

(3) A munkavállaló és a munkáltató közötti, a munkavisztonnyal közvetlen kapcsolatban lévő jogra alapított igény az (1)-(2) bekezdésekben meghatározott munkaügyi perben is érvényesíthető.

(4) A fél a pénzkövetelés iránti igényét fizetési meghagyás útján is érvényesítheti, kivéve, ha a per tárgya a jogviszony keletkezése, módosulása, megszűnése vagy a munkaviszonyból származó kötelezettségeknek a munkavállaló által történt vétkes megszegése miatt alkalmazott jogkövetkezmény, illetve fegyelmi vétség miatt alkalmazott jogkövetkezmény.

(5) A munkaügyi bíróság hatáskörébe tartozik a munkaügyi ellenőrzés, a munkavédelem keretében hozott közigazgatási határozat, a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló törvény alapján az állami foglalkoztatási szerv által hozott közigazgatási határozat, valamint a társadalombiztosítási határozat bírósági felülvizsgálata; ennek során a munkaügyi bíróság a XX. fejezet szabályai szerint jár el.

Bíróságok

349/A. § Munkaügyi perben az elsőfokú bíróság - eltérő rendelkezés hiányában - ülnökök közreműködésével jár el.

Hatáskör, illetékesség

349/B. § (1) A pertárgy értékének megállapításánál a végkielégítést figyelmen kívül kell hagyni, kivéve, ha a kereset kizárólag végkielégítés megfizetésére irányul.

(2) Munkaügyi perre kizárólag a munkáltató székhelye szerinti, illetőleg a munkáltató azon telephelye szerinti munkaügyi bíróság illetékes, ahol a munkavállaló munkaszerződése alapján munkát végez, vagy végzett.

(3)

A bírák kizárása

350. § (1) A per elintézéséből - a 13-15. §-okban, valamint a 21. §-ban felsorolt eseteken felül - ki van zárva, és abban mint bíró nem vehet részt

a) az, aki a keresettel megtámadott intézkedést tette, határozatot hozta;

b) az a) pont alá eső személynek a 13. § (2) bekezdésében megjelölt hozzátartozója vagy volt házastársa;

c) az, aki a fegyelmi vagy egyeztetési eljárásban részt vett, ideértve a tanúként vagy szakértőként történő részvételt is.

(2) Az (1) bekezdés rendelkezéseit a jegyzőkönyvvezető kizárására is megfelelően alkalmazni kell.

A felek és más perbeli személyek

351. § A perben fél lehet az a szakszervezet, munkáltatói érdek-képviselési szervezet vagy üzemi (közalkalmazotti) tanács is, amelynek a 48. § értelmében nincs perbeli jogképessége.

Képviselés

352. § Munkaügyi perben meghatalmazottként a munkáltatói érdek-képviselési szervezet is eljárhat a saját tagjának perében.

Intézkedések a keresetlevél alapján

353. § (1) Ha az ügy természete vagy bonyolultsága megkívánja, az alperes az idézéssel együtt rövid határidő kitévése mellett felszólítható, hogy a keresetlevélre írásban nyilatkozzék.

(2) A bíróság a megtámadott határozat vagy intézkedés végrehajtását indokolt esetben hivatalból is felfüggesztheti.

(3) A tárgyalást - ha külön intézkedésre (előkészítés, iratbeszerzés, hiánypótlás stb.) nincs szükség - legkésőbb a keresetlevélnek a bírósághoz érkezéstől számított tizenötödik napon belül ki kell tűzni.

(4) A megszüntetett munkaviszony helyreállítására irányuló perben a bíróság soron kívül jár el.

354. § A bíróság indokolt esetben a tárgyalást a székhelyén kívül, a helyi bíróság hivatalos helyiségébe tűzi ki.

Tárgyalás

355. § (1) Ha a tárgyaláson a felek személyesen vagy képviselőik útján megjelentek, a tárgyalás - a Munka Törvénykönyvének 109. §-a alapján alkalmazott jogkövetkezmény tekintetében vagy a fegyelmi felelősség alapján indult per kivételével - a felek megegyezésére irányuló egyeztetéssel kezdődik. Evégett az elnök a jogvita egészét az összes körülmény szabad mérlegelésével a felekkel megvitatja.

(2) Ha az (1) bekezdésben szabályozott egyeztetés eredménytelenül végződött, a bíróság a tárgyalást nyomban megtartja.

356. § A felperes keresetétől az alperes hozzájárulása nélkül is bármikor elállhat.

357. § Munkaügyi perben a munkabér megfizetése, továbbá a munkáltatói igazolás kiadása iránti kérelem a 156. § alkalmazásában különös méltánylást érdemlő jogvédelmi igénynek minősül.

Fellebbezés, felülvizsgálat

358. § (1) A fellebbezést a munkaügyi bíróság székhelye szerint illetékes megyei bíróság bírálja el.

(2)

Perújítás

359. § (1) A munkaügyi bíróság jogerős ítélete vagy a jogerős végzésével jóváhagyott egyezség ellen az általános szabályok szerint perújításnak van helye.

(2) A munkaviszony megszüntetése ellen a perújításnak hat hónap utáni megindítása (kezdeményezése) esetén a munkavállaló nem követelheti munkaviszonyának helyreállítását és az eredeti munkakörben vagy munkahelyen történő továbbfoglalkoztatását. Ugyanebben az esetben a munkavállaló a perújítás iránti kérelem benyújtását megelőző hat hónapon túli időre munkabérkövetelést sem támaszthat.

XXIV. FEJEZET

Alkotmányjogi panasz alapján alkotmányellenessé nyilvánított jogszabály konkrét esetben történő alkalmazhatóságának visszamenőleges kizárására irányuló eljárás

360. § Ha az Alkotmánybíróság az alkotmányellenessé nyilvánított jogszabálynak a konkrét esetben történő alkalmazhatósága visszamenőleges kizárásával ad helyt alkotmányjogi panasznak, az alkotmányjogi panasz orvoslásának eljárási eszközét - az Alkotmánybíróság határozata alapján és a vonatkozó eljárási szabályok megfelelő alkalmazásával - a Legfelsőbb Bíróság állapítja meg.

361. § A Legfelsőbb Bíróság az alkotmányjogi panasz orvoslása érdekében az alábbiak szerint határoz:

a) ha az Alkotmánybíróság anyagi jogszabályt vagy rendelkezést semmisített meg, és az ügyben kizárólag per (vagy nemperes eljárás) volt folyamatban, értesíti a panasz indítványozóját, hogy harminc napon belül perújítási kérelmet terjeszthet elő a perben eljáró elsőfokú bíróságnál;

b) ha az Alkotmánybíróság eljárási jogszabályt vagy rendelkezést semmisített meg, megállapítja az Alkotmánybíróság határozatából következő eljárási jog gyakorolhatóságát a vonatkozó eljárási szabályok megfelelő alkalmazásával, s szükség esetén az eljárás azon szakaszának újbóli lefolytatását rendeli el az azt befejező határozat egyidejű hatályon kívül helyezésével, melynek kimenetelére az alkotmányellenes jogszabály alkalmazása hatással lehetett.

362. § (1) Az eljárás az indítványozó - az Alkotmánybíróság határozatának részére történő kézbesítésétől számított harminc napon belül előterjeszhető - kérelmére indul. A Legfelsőbb Bíróság nemperes eljárásban határoz.

(2) A Legfelsőbb Bíróság indokolt esetben az alkotmányjogi panasz indítványozóját, illetve az Alkotmánybíróság határozatában megjelölt ügyben lefolytatott eljárásban részt vevő ellenérdekű felet meghallgatja. A szabályszerűen megidézettek vagy valamelyikük elmaradása az ügy elintézését nem gátolja.

(3) A Legfelsőbb Bíróság határozata ellen jogorvoslatnak nincs helye.

363. § (1) Az eredményes alkotmányjogi panasz alapján indított eljárásokat soron kívül kell lefolytatni.
(2) Ha e Fejezet másként nem rendelkezik, eljárása során a Legfelsőbb Bíróság az általános szabályok megfelelő alkalmazásával jár el.

364. §

XXV. FEJEZET

Végrehajtási perek

365. § A végrehajtási perekben az I-XIV. fejezet rendelkezéseit e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni.

Végrehajtás megszüntetési és korlátozási per

366. § Ha a végrehajtás megszüntetésére, illetőleg korlátozására a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 41. vagy 56. §-a szerint a bírósági végrehajtási eljárás keretében nincs lehetőség, az adós, aki a végrehajtást sérelmesnek tartja, végrehajtás megszüntetési, illetőleg korlátozási pert indíthat a végrehajtást kérő ellen.

367. § A végrehajtás megszüntetési, illetőleg korlátozási perre kizárólag az a bíróság illetékes, amely a végrehajtási eljárást elrendelte; ha pedig a végrehajtási eljárást a megyei bíróság vagy a munkaügyi bíróság rendelte el, kizárólag az adós lakóhelye szerinti helyi bíróság illetékes.

368. § A végrehajtási lappal és a vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt pert akkor lehet indítani, ha a perben közölni kívánt tény

a) akkor történt, amikor az már nem volt közölhető a végrehajtható okirat kiállításának alapjául szolgáló határozat meghozatalát megelőző eljárásban, vagy

b) a végrehajtható okirat kiállításának alapjául szolgáló egyezség megkötése után következett be.

369. § A végrehajtási záradékkal ellátott okirattal és a vele egy tekintet alá eső végrehajtható okirattal elrendelt végrehajtás megszüntetése és korlátozása iránt pert akkor lehet indítani, ha

a) a végrehajtani kívánt követelés érvényesen nem jött létre,

b) a követelés egészen, illetőleg részben megszűnt,

c) a végrehajtást kérő a teljesítésre halasztást adott, és az időtartama nem járt le,

d) az adós a követeléssel szemben beszámítható követelést kíván érvényesíteni.

370. § A végrehajtás megszüntetési és korlátozási perben eljáró bíróság az ügyben a végrehajtást felfüggesztheti.

370/A. § (1) A bíróság a végrehajtás megszüntetési és korlátozási perben soron kívül jár el, a tárgyalást legkésőbb a keresetlevél benyújtásától számított 15. napra tűzi ki. A perben szünetelésnek nincs helye.

(2) Az első tárgyalás megtartásának nem akadályozó az, ha a felperes vagy az alperes nem jelent meg, ha azonban egyik fél sem jelent meg az első tárgyaláson, az eljárást meg kell szüntetni.

(3) Bizonyítás felvételének csak olyan bizonyítékokra vonatkozóan van helye, amelyek a tárgyaláson rendelkezésre állnak, és amelyek alkalmasak lehetnek arra, hogy a keresetlevélben előadottakat vagy az alperes védekezését igazolják. Bizonyítás felvételének helye van a felek által nyomban felajánlott bizonyítékokra is.

(4) A tárgyalást - legfeljebb 8 napra - csak akkor lehet elhalasztani, ha ez a felek által felajánlott bizonyítás lefolytatása érdekében szükséges.

(5) A bíróság a keresetlevelet azzal küldi meg az ügyben eljáró végrehajtónak, hogy nyilatkozzon az eljárással kapcsolatban felmerült költségeiről, díjáról, valamint az azokat megalapozó körülményekről és az általa lefolytatott eljárási cselekményéről. A végrehajtót a tárgyalás napjáról értesíteni kell.

(6) Ha a végrehajtó az (5) bekezdés szerinti nyilatkozatot a perben előterjesztette, a bíróságnak a végrehajtás megszüntető határozatában a végrehajtási költségek viseléséről is döntenie kell. A bíróság határozata ellen a végrehajtási költségek tekintetében a végrehajtó is fellebezhet.

Igényper

371. § (1) Az, aki a lefoglalt vagyontárgyra tulajdonjoga vagy más olyan joga alapján tart igényt, amely a végrehajtás során történő értékesítésnek akadályozó, a vagyontárgynak a foglalás alóli feloldása iránt végrehajtási igénypert (a továbbiakban: igénypert) indíthat a végrehajtást kérő ellen.

(2) Nem tarthat igényt a lefoglalt vagyontárgyra az, aki a végrehajtandó tartozásért az adóssal egysorban felel. Az a házastárs azonban, akinek a felelőssége csak a közös vagyonból rá eső hányad értékéig áll fenn, igényt tarthat a lefoglalt különvagyon tárgyára.

(3) Haszonélvezeti jog alapján a haszonélvező ingatlan-igénypert nem indíthat.

372. § (1) Közös tulajdonban levő vagyontárgy lefoglalása esetén bármelyik tulajdonostárs önállóan is igénypert indíthat.

(2) Ha a vagyontárgyat több végrehajtást kérő követelésének végrehajtása végett foglalták le, az igénypert mindegyik végrehajtást kérő ellen meg kell indítani.

(3) A Vht. 10. §-ának *d*) pontjában felsorolt büntügyi követelés végrehajtása esetén - ideértve az ilyen követelés biztosítására elrendelt büntügyi zárlatot is - az igénypert az igazságügyért felelős miniszter ellen kell megindítani.

(4) Ha a büntügyi zárlatot polgári jogi igény biztosítására rendelték el, az igénypert a sértett (magánfél) ellen kell megindítani.

373. § A végrehajtási igényperre kizárólag az a helyi bíróság illetékes, amelynek területén a foglalás történt.

374. § (1) Az igényperben eljáró bíróság az ügyben a végrehajtást felfüggesztheti.

(2) A felfüggesztés csak az igényelt vagyontárgyra terjed ki.

375. § Igényperben nincs helye viszontkeresetnek.

376. § (1) A bíróság a halasztó hatályú igényperről (Vht. 115., 139. és 178. §) a bírósági végrehajtót (a továbbiakban: végrehajtó), ingatlanigényperről pedig az ingatlanügyi hatóságot is köteles haladéktalanul értesíteni.

(2) A halasztó hatályú igényperben a keresetlevelet az alperes részére haladéktalanul kézbesíteni kell.

377. § (1) Ha a bíróság az igénykeresetnek helyt ad, az igényelt vagyontárgyat feloldja a foglalás alól.

(2) Ha a vagyontárgyat már értékesítették, a pernyertes felperes részére a vételárnak megfelelő összeget kell kiutalni.

(3) Ha a bíróság a haszonélvezeti joggal terhelt vagyontárgy iránt a haszonélvező által indított igénykeresetnek helyt ad, ez a foglalás hatályát nem érinti. A vagyontárgyat azonban csak a haszonélvezeti jog megszűnése után lehet értékesíteni.

378. § (1) Igényperben az alperest a keresetnek helyt adó határozat esetén is csak akkor lehet a perköltség megfizetésére kötelezni, ha a foglalásnál jelen volt, és rosszhiszemű magatartást tanúsított.

(2) Az alperest terheli az eredménytelen fellebbezése miatt felmerült költség.

379. § (1) Ha a házastársi vagyonközösséghez tartozó vagyontárgyat olyan tartozásért foglalták le, amely kizárólag az egyik házastársat terheli, a másik házastárs igényperrel kérheti a vagyontárgy foglalás alóli feloldását a közös vagyonból rá eső hányad értékéig.

(2) A házastársi vagyonközösségi igénypert az adós (az igénylő felperes házastársa) ellen is meg kell indítani.

380. § (1) A házastársi vagyonközösségi igényperben a bíróság a házastársi vagyonközösséghez tartozó valamennyi lefoglalt vagyontárgy figyelembevételével dönt.

(2) Ha a bíróság az igénykeresetnek helyt ad, az igénylőt megillető hányad értékének megfelelő meghatározott vagyontárgyakat feloldja a foglalás alól. Ha az igénylőt így nem lehet teljesen kielégíteni, a természetben meg nem osztható vagyontárgyat a keresetnek helyt adó ítélet esetén is értékesíteni kell. Az értékesítés mellőzhető, ha az igénylő az öt megillető hányad értékét meghaladó értékkülönbötet 15 napon belül befizeti a végrehajtói letéti számlára.

(3) A foglalás alól feloldott vagyontárgyak az igénypert indító házastársnak, a fel nem oldott vagyontárgyak az adósnak a különvagyonába kerülnek.

381. § A 380. §-t a közös tulajdonban levő bármely vagyontárggyal kapcsolatos igényperben megfelelően alkalmazni kell.

382. § Az igényperben hozott határozat jogereje az igénylő felperes és a perben nem állott adós közötti jogviszonyra nem terjed ki. Ők a jogukat egymás ellen külön perben érvényesíthetik.

383. § Az igényperben hozott jogerős határozatot a végrehajtó részére, ingatlanigényper esetén pedig az ingatlanügyi hatóság részére is kézbesíteni kell.

Foglalás túrése iránti per

384. § Ha a végrehajtást kérő az adós tulajdonában lévő ingóság lefoglalásának túrése iránt harmadik személy ellen pert indított (Vht. 109. §),

a) e perben nincs helye viszontkeresetnek,

b) ha a harmadik személy a végrehajtó felhívása ellenére az adós ingóságára vonatkozó nyilatkozatot (Vht. 107. §) elmulasztotta, a perköltséget a per eredményére tekintet nélkül viselni köteles.

Követelés behajtása iránti per

385. § Ha a végrehajtást kérő az adóst harmadik személlyel szemben megillető követelés behajtása iránt a harmadik személy ellen pert indított (Vht. 113. §),

a) e perben nincs helye viszontkeresetnek,

b) ha a harmadik személy a végrehajtó felhívása ellenére az adós követelésére vonatkozó nyilatkozatot (Vht. 111. §) vagy a követelés összegének befizetését, illetőleg a követelés tárgyának letétbe helyezését elmulasztotta, a perköltséget a per eredményére tekintet nélkül viselni köteles.

A végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódás engedélyezése iránti per

386. § (1) A zálogjogosult pert indíthat a végrehajtási eljárásba történő bekapcsolódásának engedélyezése iránt, ha a Vht. 114/A. §-ának (1) bekezdésében foglalt végzés meghozatalának azért nem volt helye, mert az adós vagy a végrehajtást kérő a zálogjoggal biztosított követelés jogalapját és összecszerúségét - önálló zálogjog esetén a jogalapot és az összecszerúséget - vitatta, és állítását valószínűsítette.

(2) A kereset elbírálására a Vht. 114/A. §-ának (1) és (2) bekezdésében foglaltakat megfelelően alkalmazni kell; a perben a bíróság soron kívül jár el.

(3) A pert a jogalapot vagy összecszerúséget vitató adós vagy végrehajtást kérő ellen kell megindítani.

(4) A perre kizárólag a Vht. 114/A. §-ában foglalt eljárást lefolytató bíróság illetékes.

(5) A perben nincs helye viszontkeresetnek.

(6) A bíróság a végrehajtást a kereset elbírálásáig felfüggesztheti, erről a bírósági végrehajtót tájékoztatnia kell. A felfüggesztés hatályára a Vht. 50. §-ának (4) bekezdésében foglalt rendelkezés megfelelően irányadó.

ÖTÖDIK RÉSZ

KISÉRTÉKŰ PEREK

XXVI. FEJEZET

Az általános szabályok alkalmazása

387. § (1) Az I-XIV. Fejezet szabályait az e Részben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni a helyi bíróság hatáskörébe tartozó, a 24. és 25. § rendelkezései szerint számítva az egymillió forintot meg nem haladó, pénz fizetésére irányuló követelések érvényesítésére indított perekben, amelyekben az eljárás fizetési meghagyással szemben előterjesztett ellentmondás folytán alakult perré [313. § (2) bek.] (kisértékű perek).

(2) A kisértékű perek szabályainak alkalmazhatósága tekintetében a per tárgyának a fizetési meghagyás iránti kérelem beadásakor fennálló értéke irányadó.

(3) Ha a per keresetváltoztatás folytán nem tartozna a kisértékű perek körébe, a pert az általános szabályok szerint kell folytatni. A korábban megtett valamennyi perbeli cselekmény és nyilatkozat hatályos marad, azon perbeli jogok és kötelezettségek pedig, melyek gyakorlását vagy teljesítését a kisértékű perek szabályai határidőhöz kötötték, az általános szabályok szerint gyakorolhatók, illetve teljesítendőek akkor is, ha a kisértékű perek szabályaiban meghatározott határidő már letelt.

(4) Nem lehet alkalmazni a kisértékű perek szabályait, ha az iratokat hirdetmény útján kell kézbesíteni, vagy ha a bíróság bármelyik fél részére ügygondnokot rendel. Nem lehet alkalmazni a kisértékű perek szabályait akkor sem, ha a felek közösen előterjesztett kérelmükben a per általános szabályok szerinti elbírálását kérik. Ezekben az esetekben a (3) bekezdés második mondatát kell megfelelően alkalmazni.

Tárgyalás

388. § (1) A bíróság a felperes részletes tényelőadását és bizonyítékait [322. § (1) bek.] legkésőbb a tárgyalásra szóló idézésben közli az alperessel. A bíróság a feleket a tárgyalásra szóló idézésben tájékoztatja arról, hogy a pert ezen Rész rendelkezései szerint bírálja el. A tájékoztatásnak ki kell terjednie arra, hogy a feleknek megjelenési és nyilatkozattételi kötelezettségük van, ezek, valamint az egyes eljárási - különösen a bizonyítási indítványok

előterjesztésére, a keresetváltoztatásra, a viszontkereset-indításra és a beszámítási kifogás előterjesztésére vonatkozó - határidők elmulasztása milyen jogkövetkezéssel jár.

(2) A bíróságnak a tárgyalást úgy kell kitűznie, hogy az első tárgyalási nap a 322. § (1) bekezdésében meghatározott, a jogosult által beadott iratoknak a bírósághoz való érkezését követő legkésőbb negyvenöt napon belül megtartható legyen.

389. § (1) Első tárgyalási napnak kell tekinteni azt a tárgyalási határnapot is, amelyre az alperes érdemi ellenkérelmének (139. §) előadása előtt a bíróság a tárgyalást elhalasztotta.

(2) A fél a bizonyítási indítványait - amennyiben a (3)-(6) bekezdés másként nem rendelkezik - legkésőbb az első tárgyalási napon terjesztheti elő.

(3) Keresetváltoztatás, illetve viszontkereset-indítás esetén a megváltoztatott keresettel, illetve a viszontkeresettel érvényesített jog bizonyítására vonatkozó indítványt a fél azon a tárgyalási napon is előterjesztheti, amelyen a keresetváltoztatás (viszontkereset-indítás) történt, ha pedig arra két tárgyalási nap között került sor, az azt követő tárgyalási napon. Ha a bíróság az alperesnek (viszontkereseti alperesnek) a tárgyalásra történő felkészülésre határidőt biztosít, az alperes bizonyítási indítványait ezen határidőn belül köteles előterjeszteni. Ezeket a rendelkezéseket az ellenbizonyításra is megfelelően alkalmazni kell.

(4) Beszámítási kifogás előterjesztése esetén a beszámítani kívánt követelés bizonyítására vonatkozó indítványt a kifogás előterjesztésével egyidejűleg kell előterjeszteni. Ezt a rendelkezést az ellenbizonyításra is megfelelően alkalmazni kell.

(5) A fél bizonyítási indítványát az ellenfél beleegyezésével a per folyamán bármikor előterjesztheti, kivéve ha a bizonyítási indítványt a fél neki felróható okból elkésztette, vagy egyébként a jóhiszemű pervittel össze nem egyeztethető módon terjeszti elő.

(6) Az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig a fél akkor is előterjesztheti bizonyítási indítványát, ha abban oly tényre vagy bizonyítékra, illetőleg olyan jogerős bírói vagy más hatósági határozatra hivatkozik, amely önhibáján kívül az indítvány előterjesztésére egyébként nyitva álló határidő lejártá után jutott a tudomására, illetve amely jogerőre emelkedéséről önhibáján kívül e határidő lejártá után szerzett tudomást, és ezt kellően igazolja.

(7) Az e § rendelkezéseivel ellentétesen előterjesztett bizonyítási indítványt a bíróság köteles figyelmen kívül hagyni.

A tárgyalás elmulasztásának következményei

390. § (1) A fizetési meghagyással szemben előterjesztett ellentmondás nem akadályozza a bírósági meghagyás kibocsátását.

(2) A folytatólagos tárgyalás elmulasztása az ügy érdemében való döntést nem gátolja, a bíróság az ügy érdemében a rendelkezésre álló adatok alapján dönt.

(3) A 137. § (1) bekezdésének *b*) pontjában meghatározott esetben szünetelésnek helye nincs, a bíróság a pert megszünteti.

Folytatólagos tárgyalás

391. § Ha az ügy körülményei azt nem zárják ki, a folytatólagos tárgyalást úgy kell kitűzni, hogy az az elhalasztott tárgyalás napját követően legkésőbb harminc napon belül megtartható legyen.

Keresetváltoztatás

391/A. § (1) A felperes a keresetét az alperes érdemi ellenkérelme előadása után csak egy ízben, az első tárgyaláson változtathatja meg. Ezen időpont után a felperes - az elsőfokú ítélet hozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig - az alperes hozzájárulásával változtathatja meg a keresetét.

(2) A bíróság kivételesen engedélyezheti, hogy a felperes a keresetét írásban az első tárgyalást követően, de legkésőbb a folytatólagos tárgyalásig nyitva álló időköz első harmadában az alperes hozzájárulása nélkül megváltoztassa, ha az első tárgyaláson ehhez felkészülési időt kért. A megváltoztatott kereset az alperessel a folytatólagos tárgyalást megelőző nyolcadik napig kell kézbesítés útján közölni.

(3) A felperes az alperes hozzájárulása nélkül az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig megváltoztathatja keresetét, ha oly tényre vagy bizonyítékra, illetőleg olyan jogerős bírói vagy más hatósági határozatra hivatkozik, amely önhibáján kívül a keresetváltoztatásra az (1) bekezdés szerint nyitva álló határidő

lejárta után jutott a tudomására, illetve amelynek jogerőre emelkedéséről önhibáján kívül e határidő lejárta után szerzett tudomást, és ezt kellően igazolja.

(4) Az (1) bekezdésben foglalt rendelkezés nem zárja ki, hogy a felperes az (1) bekezdésben megjelölt határidőn túl az alperes hozzájárulása nélkül

a) az eredetileg követelt dolog helyett utóbb beállott változás folytán más dolgot vagy kártérítést követelhessen;

b) ugyanazon jogviszony alapján más jogkövetkezmény alkalmazását kérhesse;

c) a keresetét felemelhesse vagy leszállíthassa, illetve az eredetileg nem követelt járulékokra vagy a követeléseknek, illetőleg járulékoknak a per folyamán esedékessé vált részleteire is kiterjeszthesse;

d) megállapítás helyett teljesítést vagy teljesítés helyett megállapítást követelhessen (123. §).

(5) A bíróság a keresetnek a (4) bekezdés szerint történő megváltoztatását figyelmen kívül hagyja, ha nyilvánvaló, hogy a felperes azt azért terjesztette elő késedelmesen, hogy a per befejezését hátráltassa.

(6) A keresetnek az 51. § alapján az eredetileg perbe nem vont alperesekre való kiterjesztésére, valamint a perbehívásra [58. és 63. §, 64. § (1) bek.] az (1)-(3) és az (5) bekezdés rendelkezéseit megfelelően alkalmazni kell.

Viszontkereset

391/B. § (1) Az alperes a felperes ellen - annak hozzájárulása nélkül - viszontkeresetet az első tárgyaláson indíthat. Ezen időpont után az alperes a felperes ellen - az elsőfokú ítélet hozatalát megelőző tárgyalás berekesztéséig - viszontkeresetet csak annak hozzájárulásával indíthat.

(2) A bíróság kivételesen engedélyezheti, hogy az alperes viszontkeresetet írásban az első tárgyalást követően, de legkésőbb a folytatólagos tárgyalásig nyitva álló időköz első harmadában a felperes hozzájárulása nélkül indíthasson, ha az első tárgyaláson ehhez felkészülési időt kért. A viszontkeresetet a felperessel a folytatólagos tárgyalást megelőző nyolcadik napig kell kézbesítés útján közölni.

(3) Ha a felperes a keresetét az alperes hozzájárulásával vagy a 391/A. § (3) bekezdése alapján megváltoztatta, az alperes a felperes hozzájárulása nélkül indíthat viszontkeresetet. E viszontkereset-indítás határidejére az (1) bekezdés első mondatát, valamint a (2) bekezdést kell alkalmazni azzal, hogy első tárgyaláson azt a tárgyalást kell érteni, amelyen a felperes a keresetét megváltoztatta, ha a keresetváltoztatás a tárgyalási időközben történt, akkor a következő tárgyalási napot.

(4) A bíróság érdemi tárgyalás nélkül végzéssel elutasítja a viszontkeresetet, ha nyilvánvaló, hogy a fél azt azért terjesztette elő késedelmesen, hogy a per befejezését hátráltassa.

(5) A bíróság érdemi tárgyalás nélkül végzéssel elutasítja a viszontkeresetet, amelyben nem kizárólag pénzkövetelést érvényesítenek, vagy amelyben olyan pénzkövetelést érvényesítenek, melynek az értéke a 24. és 25. § rendelkezései szerint számítva az egymillió forintot meghaladja.

Beszámítási kifogás

391/C. § (1) A kisértékű perekben beszámítási kifogást az első tárgyalás után csak akkor lehet előterjeszteni, ha:

a) a beszámítani kért követelést az ellenfél elismeri,

b) a beszámítandó követelés fennállta közokirattal vagy teljes bizonyítóerejű magánokirattal bizonyítható,

c) a beszámítani kért követelés ezen időpontot követően járt le, vagy

d) a követelés fennálltáról vagy lejártáról ezen időpont után szerzett a fél tudomást és ezt valószínűsíti.

(2) A bíróság kivételesen engedélyezheti, hogy a fél az (1) bekezdésben foglalt korlátozás mellőzésével a beszámítási kifogást írásban az első tárgyalást követően, de legkésőbb a folytatólagos tárgyalásig nyitva álló időköz első harmadában terjeszthessen elő, ha az első tárgyaláson ehhez felkészülési időt kért. A beszámítási kifogást az ellenféllel a folytatólagos tárgyalást megelőző nyolcadik napig kell kézbesítés útján közölni.

Határozatok

391/D. § A feleket az ítéletben a rendelkező részt követően tájékoztatni kell a 392-394. § szerint elbírálandó fellebbezés kötelező tartalmi elemeiről, illetve az ezek hiányából adódó jogkövetkezményekről is.

Fellebbezés kisértékű perekben

392. § (1) Fellebbezésnek az elsőfokú eljárás szabályainak lényeges megsértésére vagy az ügy érdemi elbírálásának alapjául szolgáló jogszabály téves alkalmazására hivatkozással van helye.

(2) Az (1) bekezdés alkalmazásában lényeges eljárási szabálysértésnek az olyan jogszabálysértés minősül, amelynek az ügy érdemi elbírálására kihatása volt.

(3) Az elmulasztott fellebbezési határidő utolsó napjától számított hatvan nap elteltével igazolási kérelem akkor sem terjeszthető elő, ha a mulasztás csak később jutott a fél tudomására, vagy az akadály csak később szűnt meg.

(4) A másodfokú eljárásban új tények állításának, illetve új bizonyítékok előterjesztésének helye nincs. E tilalom nem érvényesül, ha a tények előadására, illetve bizonyítékok előterjesztésére az elsőfokú eljárásban a bíróság eljárási szabálysértése vagy téves jogalkalmazása miatt nem kerülhetett sor.

(5) A másodfokú eljárásban a 247. § a)-c) pontja alkalmazásának - ha az bizonyítási eljárás lefolytatását tenné szükségessé - csak akkor van helye, ha a keresetváltoztatásra okot adó körülmények a tárgyalás berekesztését követően álltak be. E tilalom nem érvényesül, ha a (4) bekezdés alapján a bizonyítási eljárás folytatásának egyébként is helye van.

(6) Ha a beszámítási kifogás előterjeszhető, a (4) bekezdésben foglalt tilalom annak elbírálása során nem alkalmazható.

393. § (1) A fellebbezést a tanács elnöke a 240-242. §-ban meghatározott intézkedések szükségessége megvizsgálásával egy időben hivatalból elutasítja, ha a fellebbezés - figyelemmel a 392. § (5) és (6) bekezdésére is - nélkülözi a 392. § (1) bekezdésében megjelölt hivatkozást. A fellebbezés elutasításának ezen az alapon nincs helye, ha a fellebbező megjelöli, hogy az elsőfokú ítélet meghozatala előtti eljárás mely mozzanatát tartja jogszabálysértőnek, illetve azt, hogy az ítélet álláspontja szerint mely jogát vagy jogos érdekét sérti.

(2) A másodfokú bíróság az ügy érdemében tárgyaláson kívül határoz, a felek bármelyikének kérelmére azonban tárgyalást tart.

(3) Tárgyalás tartását a fellebbező fél a fellebbezésében, illetve az ellenfél csatlakozó fellebbezésének kézhezvételétől számított nyolc napon belül, a fellebbező fél ellenfele pedig a fellebbezés kézhezvételétől számított nyolc napon belül kérheti. A határidők elmulasztásának igazolására a 392. § (3) bekezdése irányadó.

394. § (1) Ha az elsőfokú bíróság ítélete a jogszabályoknak megfelel, vagy olyan eljárási szabálysértés történt, amelynek az ügy érdemi elbírálására kihatása nem volt, a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét helyben hagyja.

(2) Lényeges eljárási szabálysértés megállapítása esetén a másodfokú bíróság a 252. §-ban meghatározottak szerint határoz.

(3) Ha az ítélet anyagi jogszabályt sért, és a döntéshez szükséges tények megállapíthatóak, a bíróság a jogszabálysértő határozatot - mindenkor a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között - megváltoztathatja, egyébként a jogszabálysértő határozatot egészben vagy részben hatályon kívül helyezi, és az ügyben eljárt elsőfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára utasítja.

394/A. § A 392-394. § rendelkezései nem alkalmazhatók a végzés elleni fellebbezés esetében. A 392-394. § rendelkezései nem alkalmazhatók az ítélet elleni fellebbezés esetén sem, ha a per tárgya tartási vagy egyéb járadék jellegű követelés.

HATODIK RÉSZ

VEGYES RENDELKEZÉSEK

XXVII. FEJEZET

A törvény hatálya, felhatalmazások

395. § (1) Ez a törvény nem érinti a diplomáciai és egyéb mentesség hatályát, valamint a diplomáciai és egyéb mentességgel kapcsolatban fennálló különös eljárási szabályokat.

(2) A peres és nem peres eljárás során felvett és nyilvántartott adatok statisztikai célra felhasználhatók és statisztikai célú felhasználásra - személyazonosításra alkalmatlan módon - átadhatók.

(3) Felhatalmazást kap a Kormány, hogy a bírósági ügyintéző által peres és nemperes eljárásban ellátható feladatokat rendeletben állapítsa meg.

(4) Felhatalmazást kap az igazságügyért felelős miniszter, hogy

a) a bírósági ügyvitel rendjét az Országos Igazságszolgáltatási Tanáccsal egyetértésben;

b) az ügygondnok részére járó díjazást az adópolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben;

c) a bírósági letétkezelés szabályait;

d) a gondnokság alá helyezett névjegyzékének adatairól vezetett számítógépes nyilvántartás igénybevételének részletes szabályait, illetve a költségtérítés összegét;

e) azon perek körét, amelyekben a felet tárgyi költségfeljegyzési jog illeti meg, és e perekben azokat a költségeket, amelyeket a fél a tárgyi költségfeljegyzési jog ellenére is köteles előlegezni, illetve viselni, az adópolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben;

f) a költségmentesség, a tárgyi költségfeljegyzési jog és az illetékfeljegyzési jog előfeltételeire, engedélyezésére, megvonására, valamint a költségek előlegezésére, illetve az előlegezett költségek megfizetésére és behajtására vonatkozó részletes szabályokat az adópolitikáért felelős miniszterrel egyetértésben;

g) a tanú által a peres és nemperes eljárásban felszámítható költségekre vonatkozó részletes szabályokat az államháztartásért felelős miniszterrel egyetértésben;

h) a fizetési meghagyásos eljárásban alkalmazandó űrlapokat, azok tartalmi és formai kellékeit, az űrlapok közzétételének módját, valamint a benyújtandó űrlapok példányszámát
rendeletben állapítsa meg.

(5)-(6)

396. § E törvény alkalmazásában gazdálkodó szervezet a Polgári Törvénykönyv 685. §-ának *c)* pontjában felsorolt valamennyi szerv, illetőleg szervezet.

397. § E törvény hatálybalépéséről és a szükséges átmeneti szabályok megállapításáról külön jogszabály rendelkezik.

398. § E törvény 313-323. §-a összeegyeztethető szabályozást tartalmaz az Európai Parlament és a Tanács a kereskedelmi ügyletekhez kapcsolódó fizetési késedelem leküzdéséről szóló 2000/35/EK irányelvnek 5. cikkével.

399. § (1) Az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról szóló 1896/2006/EK rendeletében (e §-ban: rendelet) meghatározott európai fizetési meghagyás kibocsátására a 22. § (1) bekezdésében és a 23. §-ban meghatározott bíróság rendelkezik hatáskörrel. Ha a rendelet eltérően nem rendelkezik, az európai fizetési meghagyásos eljárásra megfelelően alkalmazni kell a XIX. Fejezet szabályait.

(2) Ha a rendelet szabályaiból más nem következik,

a) a rendelet 20. cikke (1) bekezdésének *a)* pontjában meghatározott felülvizsgálatra e törvénynek a kézbesítési vélelem megdöntésére,

b) a rendelet 20. cikke (1) bekezdésének *b)* pontjában meghatározott felülvizsgálatra e törvénynek a mulasztás igazolására,

c) a rendelet 20. cikkének (2) bekezdésében meghatározott felülvizsgálatra e törvénynek a perújítás megengedhetőségének vizsgálatára
vonatkozó rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.